

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ Ramkhamhaeng Journal of Public Administration (RJPA)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2565 Vol. 5 No. 3 September - December 2022

โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ISSN 2630-0133

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์
โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาที่สัมพันธ์
2. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าของคณาจารย์และนักศึกษา
3. เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ผลิตและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่สาธารณชน

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นวารสารทางวิชาการที่โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดทำขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ทั้งในรูปของบทความวิจัย บทความทางวิชาการ บทความปริทรรศน์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและบุคคลทั่วไปทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาที่สัมพันธ์ โดยมีกำหนดการตีพิมพ์/เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับแรกเดือนมกราคม – เมษายน ฉบับที่สองเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม และฉบับที่สาม เดือนกันยายน – ธันวาคม) โดยยกเลิกฉบับตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม (ISSN 2586-9647) และจะคงเผยแพร่ในฉบับออนไลน์ (ISSN 2630-0133) แต่เพียงรูปแบบเดียว ทั้งนี้ตั้งแต่ฉบับปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม) 2563 เป็นต้นไป

เจ้าของ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กทม. 10240

สำนักงานกองบรรณาธิการ

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาคารสำนักงานอธิการบดี ชั้น 5
ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กทม. 10240

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะกรรมการดำเนินการจัดทำวารสารรามคำแหง

ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์

1. คณบดีคณะรัฐศาสตร์	ประธานคณะกรรมการ
2. รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย	รองประธานกรรมการ
3. รองศาสตราจารย์วิภา ธรรมโชติ	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ทิพรรัตน์ บุปผะศิริ	กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์จักรี ไชยพินิจ	กรรมการ
6. รองศาสตราจารย์รัฐศิรินทร์ ว่างานนท์	กรรมการ
7. หัวหน้างานบริการการศึกษา	กรรมการและเลขานุการ
8. นางสาวจิตตราพร พิรุณ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะผู้จัดทำวารสาร**บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา**

รศ.ชลิตา ศรมณี

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการบริหาร

รศ.สิทธิพันธ์ พุทธหูน

17 ซอยร่มเกล้า 17 ถ.ร่มเกล้า

เขตลาดกระบัง กทม. 10520

บรรณาธิการประจำฉบับ

อ.เดช อุณหะจิริงรักษ์

30/93 ซอยนวมินทร์ 80 แขวงนวลจันทร์

เขตบึงกุ่ม กทม. 10230

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศ.ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.สุพิณ เกษาคุปต์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.วัลลภ รัฐจัตรานนท์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดร.วิโรจน์ ก่อสกุล

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดร.บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกควบคุมคุณภาพของวารสาร

รศ.เฉลิมพล ศรีหงษ์

23/132 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม

เขตบึงกุ่ม กทม. 10230

ผู้จัดการ

นายสิทธิรักษ์ ตรีศรี

ฝ่ายศิลป์

นายประดิษฐ์ ทองมณโฑ

ประจำกองจัดการ

นายอรธวุฒิ ศรีไทรณ์

เหรียญก

นางสาวดารุณี ทิพย์สวัสดิ์

กรรมการกลั่นกรอง (Peer Reviewers)

ศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี

ศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร

รศ.ดร.ดำรงค์ วัฒน

รศ.วันชัย มีชาติ

ผศ.สุรัตน์ โหราชัยกุล

ศ.ดร.กิตติ ประเสริฐสุข

รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล

รศ.ดร.สุพิน เกชาอุปต์

ผศ.ดร.เมธาวุฒิ พิรพรวิฑูร

ผศ.ดร.สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์

ศ.ดร.วราภรณ์ จุลปานนท์

รศ.ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รศ.ดร.วิทยา จิตนุกพงศ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.วรรษยา ศิริวัฒน์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.รวิภา ธรรมโชติ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.นิตธา สิริพงศ์ทักษิณ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ทิพรรัตน์ บุปผะศิริ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ศุภชัย ศุภผล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ศิริลักษณ์ ดันตยกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.จักรี ไชยพินิจ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.เสาวลักษณ์ สุขวิรัช	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.พงศ์สันต์ ศรีสมทรพิย์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.เกรียงชัย บึงประวัตติ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.รัฐศรินทร์ วังกานนท์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.วีณา พึ่งวิวัฒน์นิกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.วงพัทตร์ ภูพันธ์ุศรี	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.มุฮัมหมัด อิลยาส ญาปริง	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.นิพนธ์ โชะเฮง	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.พัต ลวางกูร	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ชฎาน์ทัต ศุภชลาศัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อ.ดร.กฤติณี ศรีเกตุ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.ปะการัง ชื่นจิตร์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.วิโรจน์ ก่อสกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.บุญเกียรติ การะเวกพันธ์ุ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.นฤมล มารคแมน	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
รศ.ดร.วันชัย ปานจันทร์	คณะพัฒนารัฐการมนุษย มหาวิทยาลัย รามคำแหง
อ.ดร.นันทวรรณ บุญช่วย	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.ปรมต วรรณบวร	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.วัลลภ รัฐจัตรานนท์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.โกสุม สายจันทร์	คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ	สภาผู้แทนราษฎร
รศ.ดร.นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.ญาณกร ไท้ประยูร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.พ.ต.ท. ดร.ไวพจน์ กุลาชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.พรชัย เทพปัญญา	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ดร.บุญอริ ยี่หมะ	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ผศ.ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.อมรทิพย์ อมราภิบาล	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.สมชาย ดำเนิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.รุ่งโรจน์ สงสระบุญ	มหาวิทยาลัยสยาม
ผศ.ดร.ภูมิภาควิธี ภูมิพงศ์คชศร	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ผศ.(พิเศษ)ดร. ฐณาพัชร วรพงศ์พัชร	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ดร.ธันยนันท์ จันทร์ทรงพล	สถาบันรัชย์ภาคย์
รศ.ดร.ทิพาพร พิมพิสุทธิ์	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต	นักวิชาการอิสระ
รศ.พิพัฒน์ ไทยอารี	นักวิชาการอิสระ
รศ. ชลิดา ศรีมณี	นักวิชาการอิสระ
รศ.เจลิมพล ศรีหงษ์	นักวิชาการอิสระ
รศ.สิทธิพันธ์ พุทธหุณ	นักวิชาการอิสระ
รศ.วัชรารกรณ์ ชิวโศภิษฐ	นักวิชาการอิสระ
ผศ.ดร.ประสงค์ โตนด	นักวิชาการอิสระ
พล.ต.อ. ดร.ไกรสุข สิ้นสุข	นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

บทความที่น่าสนใจในฉบับนี้มีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจทั้งด้านการเมือง เช่น บทความเรื่องไตรภาคีอำนาจ การดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทย การเปลี่ยนผ่านความรัฐของวารสารรัฐศาสตร์ไทย วาทกรรมทางการเมืองในเพลงแร็ปไทย บทความด้านรัฐประศาสนศาสตร์ เช่น การบริหารภาครัฐแนวใหม่ ของชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ธรรมชาติของการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุข แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี: กรณีศึกษาการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ บทความทางสังคมวิทยา เรื่องอำนาจชายเป็นใหญ่: ความรุนแรงในละครหลังข่าว วิเคราะห์ภาพของการนำเสนอละครที่สะท้อนวัฒนธรรมไทยได้ชัดเจนและน่าสนใจ และบทความเชิงปรัชญาเรื่อง การเมือง ประชาธิปไตย คอมมิวนิสต์: การเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ ทั้งสามผ่านสายตาของฌอง-ลูค นองซี

วารสารฉบับต่อไป ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 กำหนดจะตีพิมพ์ในเดือนเมษายน 2566 เรียนเชิญท่านที่สนใจจะนำผลงานมาเผยแพร่ติดต่อประสานมาได้ โดยจะต้อง submit เข้าระบบและดำเนินการตามขั้นตอนของวารสารให้เรียบร้อย ภายในเดือนมีนาคม และขอให้เข้าไปอ่าน author guideline และ Template ของบทความ เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมบทความด้วย ขอให้กรอกรายละเอียดให้ชัดเจน และให้หมายเลขโทรศัพท์ที่ใช้ติดต่อประสานงานไว้ด้วย

รองศาสตราจารย์สิทธิพันธ์ พุทธรุ่น

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ

- บทบรรณาธิการ ix
- อำนวยการชายเป็นใหญ่: ความรุนแรงในละครหลังข่าว
 วิสาखा เทียมลม 1
- วากรรมทางการเมืองในเพลงแร็ปไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563
 ณัฐพัชร์ ศิริวัฒน์ & นิพนธ์ โชะเฮง 49
- แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
 กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทาง
 เทคโนโลยี: กรณีศึกษาการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์
 กรณัตร์ มาตรศรี & ธรรมวิทย์ เทอดอดมธรรม 76
- ธรรมเนียมการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดต่อ
 เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่เขตประเวศกรุงเทพมหานคร
 พิมพ์ชานา ศรีบุญพรรัฐ นิตพัฒน์ กิตติรักษกุล & ภูติศ นอขุนทด 101
- การดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย
 และระบอบเผด็จการทหาร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2562
 จุฑามาศ สว่างภณกาญจนา เกรียงชัย ปิงประวัตินิพนธ์ โชะเฮง
 & บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ 128
- การเปลี่ยนผ่านความรู้อันของวารสารรัฐศาสตร์ไทย
 เฉลิมพล ศุภมงคล สุชาติ ศรียารัตนย์ จุมพล หนิมพานิช
 & นิพนธ์ โชะเฮง 162

- ไตรภาคีอำนาจ
พิศิษฐ์ เชาวน์ลักษณะกุล 200
- การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่กับการบริหารงาน
แบบซัชชาติ สิทธิพันธุ์
ยุพา ปราณชกุล 218
- การเมือง - ประชาธิปไตย – คอมมิวนิสต์
:การเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ทั้งสามผ่านสายตาของฌอง-ลุก นองซี
กมลกา จิตตรุทธะ 247
- แนะนำผู้เขียน 281
- ปัจฉิมบท 283

อำนาจชายเป็นใหญ่: ความรุนแรงในละครหลังข่าว*

The Patriarchy: The Violence in TV Drama Series

วิชาชา เทียมลมม¹

Visakha Tiemlom

Corresponding author: visakha1409@yahoo.com

Received: 14/07/65 Revised: 08/08/65 Accepted: 08/08/65

บทคัดย่อ

บทความการวิจัยเรื่อง “อำนาจชายเป็นใหญ่ : ความรุนแรงในละครหลังข่าว” มีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาอำนาจชายเป็นใหญ่ โดยใช้แนวคิดเรื่องความรุนแรงประกอบการวิเคราะห์ ในละครหลังข่าวของช่องโทรทัศน์โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยศึกษาจากละครหลังข่าว จำนวน 4 เรื่องคือ กลิ่นกาสะลอง ไข่มุกที่ปลิดปลิว เมียน้อย และสองนรี

ผลการศึกษาในละครทั้งสี่เรื่องพบว่า มีละครจำนวน 4 เรื่องคือ กลิ่นกาสะลอง ไข่มุกที่ปลิดปลิว เมียน้อย และสองนรี ที่มีเนื้อหาสะท้อนถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้านความรุนแรงทางตรง ผ่านการทำร้ายร่างกาย ตบ ตี ต่อย กักขัง ด่าทอ ข่มขืน และฆ่าให้เสียชีวิต และมีละครจำนวน 4 เรื่องคือ กลิ่นกาสะลอง ไข่มุกที่ปลิดปลิว เมียน้อย และสองนรีที่มีเนื้อหาสะท้อนถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้านความรุนแรงเชิงโครงสร้างในประเด็นการนอกใจ ในฐานะสามีกับภรรยาใน

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

¹ หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

สถาบันครอบครัว ด้วยการมีภรรยาน้อย และการคบชู้ เป็นการสร้างบาดแผลในใจให้ผู้หญิง ทำร้ายจิตใจ สร้างความเจ็บปวดภายในจิตใจ ด้วยการย้ายยัศกดิ์ศรีความเป็นคนรักสถาบันครอบครัว ด้วยการมีภรรยาน้อย และการคบชู้ เป็นการสร้างบาดแผลในใจให้ผู้หญิง ทำร้ายจิตใจ สร้างความเจ็บปวดภายในจิตใจ ด้วยการย้ายยัศกดิ์ศรีความเป็นคนรัก

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า มีละคร 2 เรื่องคือ เมียน้อย และสองนรี ที่มีเนื้อหาสะท้อนถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้านความรุนแรงเชิงโครงสร้างในประเด็นการทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศ โดยในละครเรื่องเมียน้อยมีเนื้อหาที่สะท้อนถึงการทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศ ด้วยการใช้อำนาจร่างกายของผู้หญิง ในสถานะผู้ซื้อบริการกับผู้ขายบริการ ส่วนในละครเรื่องสองนรีมีเนื้อหาที่สะท้อนถึงการทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศ ด้วยการหลอกลวงผู้หญิงไปขายบริการทางเพศ ในสถานะนายจ้างกับลูกจ้าง แสดงให้เห็นถึงการลดยัศกดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเป็นพ่อที่มีความสัมพันธ์กับลูกเลี้ยงโดยพ่อทำให้ร่างกายของลูกสาวเป็นเพียงวัตถุทางเพศ

ซึ่งเนื้อหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในละครโทรทัศน์เหล่านี้สื่อให้เห็นว่า ละครโทรทัศน์ได้ผลิตซ้ำอำนาจชายเป็นใหญ่ โดยมีเชื่อว่าละครที่มีเนื้อหาการทำร้ายร่างกายและจิตใจผู้หญิงจะเป็นสิ่งดึงดูดให้ละครมีเนื้อหาน่าติดตาม แต่ความจริงแล้วเป็นการสืบทอดอุดมการณ์ปิตาธิปไตย (Patriarchy) ให้กับสังคมไทยในทางตรงกันข้าม ละครซีรีส์เกาหลีกลับนำเสนอเนื้อหาที่ท้าทายอุดมการณ์ปิตาธิปไตย ด้วยการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นชายรูปแบบใหม่ที่มีความอบอุ่นอ่อนโยน ดูแลเอาใจใส่ และมีความเข้าใจในผู้หญิง เป็นการสร้างละครเพื่อปรับ

พฤติกรรม สร้างจิตสำนึกชั้นนำสังคมในค่านิยมใหม่ เพื่อจูงใจให้เกิดพฤติกรรมใหม่ๆ เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อมวลชน

คำสำคัญ: อำนาจชายเป็นใหญ่; ความรุนแรง; ละครโทรทัศน์

Abstract

The research article “the patriarchy : the violence in TV drama series” is a qualitative research method to analyze the contents of the patriarchal manner and the violence in four TV drama series: Klinkasalong, Baimaiteepidpew, Mianoi and Songnari.

The study has found that there are four drama series: Klinkasalong, Baimaiteepidpew, Mianoi and Songnari which are created by the patriarchal manner with direct violence such as slapping, hitting, punching, imprisonment, insulting, rape and killing

There are four drama series: Klinkasalong, Baimaiteepidpew, Mianoi and Songnari which are created by the patriarchal manner with structural violence from infidelity in the family. The infidelity makes wounds on women and destroy the dignity of love.

There are two drama series: Mianoi and Songnari which are created the patriarchal manner with structural violence by making women as sexual object. In Mianoi, the man uses money to buy women's bodies. In Songnari drama, the man betrays women and forces them to

be prostitutions. As a result, these acts destroy the human dignity. Moreover, In Songnari drama, the father make his daughter as sexual object.

The study shows that the violence of TV drama series has reproduced the patriarchy. TV drama series producer believes that the violence of TV drama series is an attraction for audiences. But in fact, the violence of TV drama series is the inheritance of the patriarchal ideology in Thai society. On the other hand, the Korean drama series producer challenge the patriarchy by producing the feminization of masculinity such as warmth, gentleness, tendance and understanding. The Korean drama series producer makes the drama series for creating awareness to guide society in new values, motivating new behaviors and making process of learning through mass media.

Keywords: patriarchy; violence; TV Drama series

บทนำ

ละครโทรทัศน์ไทยเป็นรายการโทรทัศน์ประเภทหนึ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานาน โดยเริ่มออกอากาศในสถานีโทรทัศน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 จนถึงปัจจุบัน เป็นสื่อที่มุ่งนำเสนอความบันเทิงเป็นหลัก ทำให้ละครโทรทัศน์เป็นความบันเทิงที่ประชาชนให้ความนิยม และแพร่หลายในกลุ่มผู้ชมทุกกลุ่ม ไม่จำกัด

เพศ วัย ฐานะ หรือระดับการศึกษา และยังเป็นการพักผ่อน คลายเครียดในเวลาว่าง สามารถรับชมได้สะดวกและไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการรับชม

ละครโทรทัศน์ทำให้ผู้ชมเกิดความเพลิดเพลิน ปลอดภัยอารมณ์ และความสนุกสนาน ในขณะที่เดียวกันละครโทรทัศน์ก็ยังสะท้อนภาพความเป็นจริงในสังคมหรือค่านิยม รวมทั้งความคิด วัฒนธรรม ภาษา ทักษะคิด รูปแบบการดำเนินชีวิต ความเชื่อของคนในสังคม Bandura (1994) กล่าวว่าทัศนคติ อารมณ์ นิสัย และพฤติกรรมของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับบุคคล สถานที่ หรือสิ่งที่ได้รับ เช่น การนำเสนอของสื่อต่างๆ มนุษย์จะเรียนรู้และสั่งสมจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ทางอารมณ์ในแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันออกไป และพบว่าสื่อมีส่วนสร้างให้เกิดความเชื่อที่เพิ่มขึ้นของพฤติกรรมความรุนแรงในผู้ชม

นักวิชาการและองค์กรต่างๆ ทั้งในตะวันตกและยุโรปที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในสังคมและผลกระทบที่ได้จากสื่อโดยเฉพาะในเด็กต่างยอมรับว่าสื่อมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร โดยสื่อสามารถที่จะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไม่มากนักน้อย และความรุนแรงที่สื่อต่างๆ นำเสนอได้กลายเป็นภัยคุกคามต่อสุขภาพของผู้ชม (Gerbner & Signorielli, 1988) ซึ่งจากการศึกษาของมูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา โครงการมีเดียมอนิเตอร์ (2558) ได้ศึกษาเรื่องจริยธรรมสื่อโทรทัศน์กับผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก พบว่าละครไทยมีการนำเสนอเนื้อหาเพศ ภาษา ความรุนแรง ภาพตัวแทนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับรายการประเภทต่างๆ ที่ได้ศึกษา ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของออรดา ครุจิต (2554) ที่ศึกษาเรื่องเพศ ภาษา และความรุนแรงในสื่อโทรทัศน์ซึ่งผลการศึกษาพบเนื้อหาในประเด็น

เรื่อง เพศ ภาษา และความรุนแรง ในช่วงเวลาสำหรับรายการสำหรับเด็กและรายการในเรต “ท” (ทั่วไป) ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่า สื่อละครโทรทัศน์มีการนำเสนอเนื้อหาที่มีความรุนแรงจำนวนมากที่สุด และยังนำเสนอในช่วงเวลาสำหรับรายการเด็ก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กอันอาจนำไปสู่พฤติกรรมการลอกเลียนแบบตามสิ่งที่ได้รับชม

ในโลกแห่งความจริง ละครโทรทัศน์มีการนำเสนอภาพความรุนแรงซ้ำๆ ผ่านตัวละคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวละครผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงจากตัวละครชาย ซึ่งมีให้เห็นในหลายหลายความรุนแรงและถูกนำเสนออย่างต่อเนื่อง ภายใต้บริบทสังคมอำนาจชายเป็นใหญ่ ส่งผลให้ตัวละครผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง ได้แก่ การใช้ถ้อยคำในการด่าทอ การใช้คำพูดดูถูก การทำร้ายร่างกาย การตบตี และการข่มขืน เป็นต้น

ความสมจริงในการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมความรุนแรงเหล่านี้ เป็นข้อถกเถียงระหว่างคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กระทรวงวัฒนธรรม และผู้ผลิตละครว่า ละครโทรทัศน์หลังข่าวยังคงนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้านเนื้อหาความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมอยู่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาและวิจัยเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาอำนาจชายเป็นใหญ่ ในมิติความรุนแรงในละครหลังข่าวในเชิงลึกภายใต้หลักวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่แท้จริง อันจะเป็นประโยชน์ในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม และรู้เท่าทันสื่อที่อาจจะส่งผลกระทบต่อ

ผู้ชม เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันการเลือกรับชมสื่อละครโทรทัศน์ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาอำนาจชายเป็นใหญ่ ในมิติความรุนแรงในละครหลังข่าวของช่องโทรทัศน์

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในละครที่มีฉากที่แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงและอำนาจชายเป็นใหญ่ในละครโทรทัศน์ที่เลือกศึกษา

การเก็บข้อมูล

การเลือกละครที่ศึกษา มีดังนี้

วิธีการเลือกสถานีของละครที่ศึกษา มีวิธีการคัดเลือก 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกสถานีที่ได้รับความนิยมสูงสุด 15 อันดับแรก จากการจัดอันดับของ AGB Nielsen ประจำปี 2562

ขั้นที่ 2 เลือกจากสถานีโทรทัศน์ที่มีช่องทางเผยแพร่ในวิดีโอทูป (Youtube) โดยมีจำนวนยอดผู้ติดตามรับชม (Subscriber) หนึ่งล้านรายขึ้นไป เนื่องจากในปัจจุบันผู้ชมสามารถรับชมละครที่ได้รับความนิยมย้อนหลังผ่านทางวิดีโอทูปได้ โดยสะท้อนได้จากจำนวนผู้ติดตามรับชมที่นำมาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก

ขั้นที่ 3 เลือกจากสถานีที่มีละครไทยออกอากาศระหว่างช่วงเวลา 20.00 – 24.00 น. จำนวน 2 เรื่องขึ้นไปต่อสัปดาห์จากการสำรวจผังรายการของแต่ละช่องช่วงปี พ.ศ. 2562 เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวสอดคล้องกับธรรมชาติการออกอากาศละครของสถานีต่างๆ และยังอยู่ในช่วง 18.00-22.00 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้รับชมสูง ซึ่งเด็กและเยาวชนอาจรับชมอยู่ด้วย จึงเป็นช่วงเวลาที่ต้องระมัดระวัง ตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ.2556

จากเกณฑ์คัดเลือกทั้ง 3 ขั้น จะทำให้ได้สถานีที่เลือกศึกษาทั้งหมด 4 สถานี ได้แก่ 1) ช่อง 3HD 2) ช่อง One 31 3) ช่อง GMM25 และ 4) ช่อง 7 HD

วิธีการเลือกเรื่องละคร

หลังจากได้สถานีที่เลือกศึกษาทั้งหมด 4 สถานี ได้แก่ 1) ช่อง 3HD 2) ช่อง One 31 3) ช่อง GMM25 และ 4) ช่อง 7 HD จึงได้เลือกเรื่องละครไทยที่ศึกษาใช้เกณฑ์คัดเลือกดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นละครไทยที่ออกอากาศช่วงเวลา 20.00-24.00 น. ต่อเนื่องหลายตอน ไม่จบภายในตอนเดียว

ขั้นที่ 2 เป็นละครไทยที่ออกอากาศในช่วงเวลาเก็บข้อมูลคือ ปี พ.ศ. 2562

ขั้นที่ 3 ใช้วิธีเลือกศึกษาวิเคราะห์ตอนที่มีแนวโน้มเนื้อหาเกี่ยวกับอำนาจชายเป็นใหญ่ ในมิติด้านความรุนแรงแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้สะท้อนประเด็นอำนาจชายเป็นใหญ่ได้มากที่สุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ละครที่เลือกศึกษาจำนวน 4 เรื่อง ดังนี้

ช่อง 3	เรื่อง กลิ่นกาละลอง
ช่อง One31	เรื่อง ไปไม่ที่ปลิดปลิว
ช่อง GMM25	เรื่อง เมียน้อย
ช่อง 7	เรื่อง สองนรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาในละครที่มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ ที่มีเนื้อหาด้านความรุนแรง โดยใช้แนวคิดอำนาจชายเป็นใหญ่ และแนวคิดความรุนแรงในการวิเคราะห์ ดังนี้

1) แนวคิดอำนาจชายเป็นใหญ่ คือ ภาพลักษณ์ของผู้ชายที่ปรากฏในสื่อมวลชน มักถูกนำเสนอในลักษณะคนที่มีอำนาจเหนือ (Dominant) หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นผู้ที่ได้เปรียบ เป็นคนที่มีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง และผู้หญิงต้องสยบยอมอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย เพื่อหวังการปกป้องรักษาจากผู้ชาย ซึ่งภาพลักษณ์เหล่านี้กลายเป็นค่านิยม ซึ่งตอกย้ำให้เห็นว่าเป็นผลมาจากสังคมแบบถืออำนาจผู้ชายเป็นใหญ่

ผู้ชายเป็นใหญ่ หรือที่เรียกว่าปิตาธิปไตย (Patriarchy) หมายถึง กระบวนการที่ผลักดันให้เพศชายมีอำนาจเหนือเพศหญิง และระบบคิดที่ผู้ชายในฐานะกลุ่มคนที่ถูกสถาปนาให้มีฐานะบทบาทที่สูงกว่า และมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง เป็นระบบคิดที่เป็นกระแสหลักที่ครอบงำสังคม (ยศ สันตสมบัติ, 2548) รวมถึงการทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศ ยังเป็นหนึ่งในกระบวนการกดขี่ผู้หญิง เช่น การมีโสเภณี ความรุนแรง และอาชญากรรมทางเพศ เพื่อลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง (ชเนต วงศ์ยานนาวา, 2542)

2) แนวคิดความรุนแรง ผู้วิจัยใช้แนวคิดความรุนแรงของ Johan Galtung (1990) ในการวิเคราะห์ความรุนแรงในละครโทรทัศน์โดย Johan Galtung ได้เสนอลักษณะความรุนแรงออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1) ความรุนแรงทางตรง

ความรุนแรงทางตรงเป็นความรุนแรงที่ปรากฏให้เห็นได้ชัดเจน เพราะมีร่องรอยปรากฏบนร่างกายของมนุษย์ในรูปแบบของบาดแผล เลือดเนื้อและการสูญเสียชีวิต รวมทั้งความเสียหายต่อวัตถุและทรัพย์สินของผู้คน เป็นลักษณะของความรุนแรงทางกายภาพ สามารถพบเห็นอย่างประจักษ์ชัดโดยทั่วไป และเป็นส่วนหนึ่งกับเรื่องราวในชีวิตแต่ละวันของผู้คนในสังคม กล่าวคือ เป็นความรุนแรงที่สามารถระบุได้ว่าใครเป็น ผู้กระทำความรุนแรง ใครเป็นเหยื่อ เช่น การฆ่า การด่าทอ การทำลายทรัพย์สิน ซึ่งทั้งหมดเป็นปรากฏการณ์ที่ดำรงอยู่ได้ด้วย “ข้ออ้างรองรับ” (Justification) ที่ทำให้มนุษย์เห็นว่าการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นเป็นเรื่องปกติ และสามารถเป็นวิธีการเพื่อใช้ในการจัดการความขัดแย้งระหว่างตนกับผู้อื่นได้

ความรุนแรงจึงมีฐานะเป็นเพียงวิธีการ (Method) ไม่ใช่เป้าหมาย (Goal) ในความขัดแย้งของสังคมมนุษย์ เพราะความขัดแย้งไม่จำเป็นต้องจบลงด้วยความรุนแรงเสมอไป การตัดสินใจของมนุษย์ที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นในทุกๆ ครั้งจะประกอบด้วย กระบวนการ (Process) ถ้อยคำ (Words) และคำอธิบายอันเป็นการให้เหตุผล (Justify) ในลักษณะการสร้างความเป็นอื่น การลดทอนความเป็นมนุษย์ของเหยื่อ และผลักดันให้เหยื่ออยู่นอกเหนือจากพื้นที่ความรับผิดชอบทางศีลธรรม จนทำให้การใช้ความรุนแรงต่อมนุษย์ด้วยกันเกิดขึ้นได้โดยไม่ก่อเกิดความสงสัย

2.2) ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างเป็นความรุนแรงที่ไม่ปรากฏให้เห็น คือ เป็นโครงสร้างที่ทำให้เกิดความได้เปรียบ เสียเปรียบ ระหว่างคนที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกันในโครงสร้างนั้น ผู้ที่มีอำนาจมากกว่ามักเอาเปรียบผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าในกระบวนการปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนระหว่างกัน นอกจากผลกระทบทางร่างกายแล้ว ความรุนแรงเชิงโครงสร้างยังมีผลต่อจิตใจ และจิตวิญญาณของผู้คนในสังคม

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างเกิดจากโครงสร้างทางสังคมหรือระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม สะท้อนให้เห็นสถานะที่ผู้มีอำนาจ (topdogs) กดขี่ขูดรีดหรือเอาเปรียบผู้ด้อยกว่า (underdogs) อย่างต่อเนื่องและยาวนาน การทำงานของความรุนแรงเชิงโครงสร้าง คือ การพุงให้ผู้มีอำนาจมีสถานะเหนือกว่าในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมหนึ่ง ๆ สามารถขูดรีดหรือเอาเปรียบคนอื่นต่อไปได้ ดำรงอยู่เป็นอุปสรรคขัดขวางการเคลื่อนไหว และกดทับการก่อตัวด้านจิตสำนึกของผู้ถูกขูดรีดไม่ให้ลุกขึ้นต่อต้าน พร้อมกับต้องมีสภาพชีวิตที่

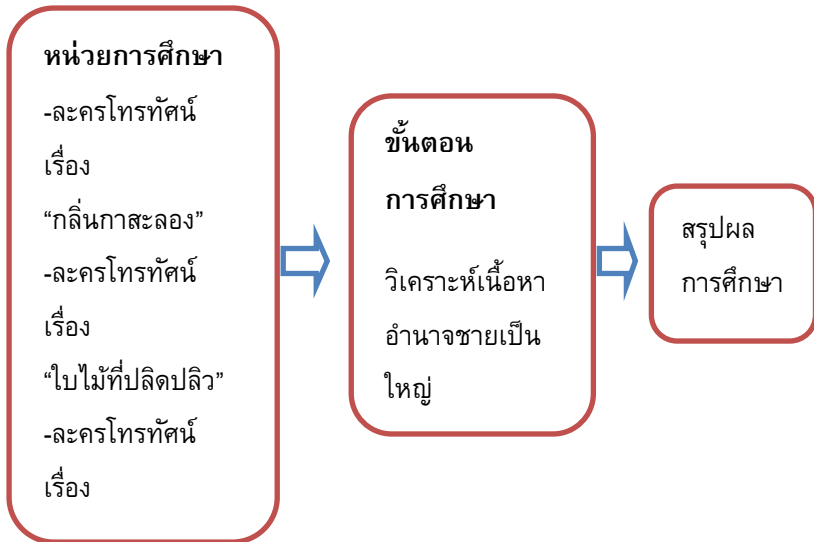
ทนทุกข์ทรมานอย่างไรทางออก ทั้งนี้ กัลตุง กล่าวถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้าง จะทำงานให้ผู้มีอำนาจเหนือ (topdogs) แทรกซึม (Penetration) เข้าไปในเหล่า บรรดาผู้ถูกเอาเปรียบ (Underdogs) และให้พวกเขามองเห็นความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านมุมมองที่คับแคบ (Segmentation) เช่น การจำกัดการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อซ่อนเร้นการกดขี่ขูดรีดไว้อย่างหมดจด จากนั้นจะผลักกลุ่มคนที่เสียเปรียบให้เป็น “คนชายขอบ” หรือไม่ได้อยู่ในสังคมกระแสหลัก (marginalization) สร้างสภาวะการแบ่งแยก และกีดกันการรวมตัวกัน ให้ผู้ถูกเอาเปรียบอยู่กระจัดกระจาย (Fragmentation) ทั้งหมด เป็นไปเพื่อรักษา สถานภาพหรือสถานะที่ผู้มีอำนาจสูงกว่าสามารถครองอำนาจดังกล่าวไว้ได้นานที่สุด

2.3) ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม

ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมจะไม่ปรากฏให้เห็น เป็นระบบ ความเชื่อ การทำร้ายร่างกายและจิตใจระหว่างคนในสังคม เป็นที่ยอมรับได้ โดยต้องยอมรับวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นกรอบความหมายที่คนใช้ในการทำความเข้าใจ ตนเองและชีวิตทางสังคม ทำให้ปรากฏเป็นความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง กลายเป็นเรื่องที่ยอมรับได้หรือเป็นเรื่องที่ถูกต้องหลายสิ่งหลายอย่างที่ก่อให้เกิดความทุกข์ยากทางกายและทางใจให้กับคนในสังคมจึงไม่ถูกจัดหรือมองเห็นเป็นความรุนแรง เช่น การชกมวย ซึ่งความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมเป็นความรุนแรงที่แฝงตัว แทรกอยู่ในความเชื่อ คุณค่า วัฒนธรรม องค์ความรู้ อุดมการณ์ทางการเมือง และปริณทลเชิงสัญลักษณ์ของชีวิตผู้คน

ในสังคมหนึ่ง ซึ่งทั้งหมดล้วนมีหน้าที่ในการทำให้ความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงเชิงโครงสร้างเป็นที่ยอมรับกันในสังคมและมีความชอบธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1) ละครเรื่องกลิ่นกาสะลอง

ละครเรื่องกลิ่นกาสะลอง มีเนื้อหาที่สะท้อนประเด็นอำนาจชายเป็นใหญ่ ดังนี้

1.1) ผู้ชายในฐานะสามีสามารถตีภรรยาได้ ถ้าภรรยาไม่ทำตามในสิ่งที่ตัวเองต้องการได้แก่ ตอนที่ 11 (นาทีที่ 51.10) ฉากที่นายแคว้นตบหน้า

ทองใบ (ภรรยา) เมื่อทราบว่าทองใบรับรู้การหนีของกาสะลอง และหมอม
ทรัพย์ (Netflix, 2562)

ทองใบ: เสียงดังอะไรกันอีก กาสะลองๆ (ทองใบผลักช่องปีปออกจาก
กาสะลอง)

นายแคว้น: ก็อีลูกคนดีของมึง มั่นคิดจะหนีไปกับกับไอหมอมจีน อีลูกไม่รัก
ดี ทำกู้อับอายขายหน้า กูจะฆ่ามึงให้ตายคามือกูวันนี้ละ

ทองใบ: มึงตีลูกให้ตาย มึงจะได้หน้ากลับมาหรือ (ทองใบเข้ามาใกล้
ไม่ให้นายแคว้นทำร้ายกาสะลอง)

นายแคว้น: อีทองใบ มึงกล้าสู้กูหรือ

ทองใบ: เออ กูทนมานานแล้ว กูให้มึงทำกับลูกแบบนี้ไม่ได้แล้ว มึงก็รู้
ว่ากาสะลองกับนายหมอมรักกัน มึงก็ยังมาบังคับผืนใจมันอีก จับคนนั้นมาคู่กับคน
นี้ คนนี้ไปคู่กับคนนั้น ลูกเป็นคนนะ ไม่ใช่หมา มันก็มีหัวใจ มึงเห็นกูเป็นหมาคน
เดียวกูยอมได้ แต่มึงมาทำกับลูกแบบนี้ไม่ได้

นายแคว้น: มึงรู้เรื่องนี้มาตั้งแต่แรกหรือ (นายแคว้นตบหน้าทองใบ)

กาสะลอง: พ่อคะ อย่าทำร้ายแม่เลย มันเป็นความผิดของลูกคนเดียว
แม่ไม่รู้เรื่องอะไรทั้งสิ้น ตีลูกคนเดียวเถอะ

1.2) ผู้ชายในฐานะสามีมีอำนาจเหนือภรรยา โดยใช้วิธีการกักขังหน่วง
เหนี่ยว เช่น การสั่งให้ลูกน้องมัดตัวภรรยาไว้กับเสาบ้าน (Netflix, 2562)

ได้แก่ ตอนที่ 11 (นาที่ที่ 45) จากที่แสงและเหมยช่วยกันจับทองใบมัด
กับเสาบ้าน ตามคำสั่งของนายแคว้น เพื่อไม่ให้ขัดขวางการเขียนตีกาสะลอง
(Netflix, 2562)

แม่ทองใบ : ไอ้แสง อีเหมย มึงมัตกูกอย่างนี้เลยหรือ มึงมัตกูกแบบนี้ได้อะไร

ไอ้แสง : ขอโทษนะ นายแม่ ผมทำตามที่นายแคว้นสั่ง

1.3) ผู้ชายในฐานะพ่อสามารถทำโทษ ตบตีลูกได้ตามที่ต้องการ เช่น การตีด้วยไม้ตะพด

ได้แก่ ตอนที่ 2 (นาที่ที่ 37) ฉากที่จัน (ภรรยาคนที่สองของนายแคว้นที่กำลังตั้งครรภ์) กินแกงเห็ดไข่ม้วนแล้วเกิดอาเจียน และเสียชีวิตในเวลาต่อมา เป็นเหตุให้นายแคว้นตบหน้ากาสะลอง เนื่องจากกาสะลองเป็นคนทำอาหาร จนกระทั่งนายแคว้นรู้ว่า จันและลูกในท้องเสียชีวิต นายแคว้นจึงโยนเสื้อผ้าของกาสะลองออกจากบ้าน ไล่ออกจากบ้าน ไม่ได้ไต่สวนความจริง แล้วไข่ม้วนตะพดตีที่หลังของกาสะลองอย่างแรงเพียงหนึ่งครั้ง จนไม้ตะพดหักเป็นสองท่อน (Netflix, 2562)

ทองใบ: หยุดๆ หยุดเตี้ยวนี้ะ จะทำอะไรลูก จะทำอะไร

(นายแคว้นกำลังจะใช้ไม้ตะพดตีกาสะลอง)

นายแคว้น: มึงถอยไปเตี้ยวนี้ะ อีทองใบ

ทองใบ: ลูกทำอะไรให้ ตีลูกทำไม

(ทองใบเข้าไปกอดกาสะลอง)

นายแคว้น: แม่จันขาดใจตายที่โรงพยาบาล มันฆ่าเมีย ฆ่าลูกกู กูจะฆ่ามัน

ทองใบ: แล้วฉันกับกาสะลอง ไม่ใช่เมีย ไม่ใช่ลูกเธอหรือ ถ้าจะตีมันจนตายก็ฆ่าแม่มันก่อนเถอะ ฉันไม่เชื่อว่ากาสะลองจะฆ่าใครได้ เธอไม่เคยรัก ไม่เคยเอ็นดูมันมาตั้งแต่เล็กแล้ว ก็ไม่ต้องมาสนใจ ฉันไปอยู่บ้านเล็กก็ได้ ฉันจะเลี้ยงลูก

เอง ไปอยู่ด้วยกันสองคนก็ดีแล้ว ปล่อยให้คนใจดำมันอยู่บ้านนี้ไปเถอะ เราจะไม่มากวนใจใครอีก แล้วก็หวังว่าคนบ้านนี้จะไม่มากวนใจเราเหมือนกัน ไปลูก (ทองใบพยองกาสะลองซึ้น)

กาสะลอง: ถึงพ่อจะตีลูกจนตาย ลูกก็บอกได้คำเดียวว่าลูกไม่ได้ทำทำไมพ่อไม่ถามข้อปี่ซั๊กคำ ถ้าพ่อได้สวนอีกครั้ง พ่อก็จะได้รับความจริงเป็นยังไง

นายแคว้น: มึงยังคิดจะโยนความผิดบาปให้น้องอีกหรือ อีกาสะลอง อีกาสะลอง (นายแคว้นกำลังจะตีกาสะลอง ทองใบเข้าไปขวาง นายแคว้นผลักทองใบล้ม แล้วใช้ไม้ตะพดตีที่หลังของกาสะลองอย่างแรงเพียงหนึ่งครั้ง จนไม้ตะพดหักเป็นสองท่อน)

1.4) ผู้ชายในฐานะพ่อสามารถกักขังหน่วงเหนี่ยว และล่ามโซ่ลูกได้

ได้แก่ ตอนที่ 1 (นาที่ที่ 1) จากที่นายแคว้นจับกาสะลองล่ามโซ่ที่ขา ขังตัวไว้ที่ยุ้งข้าว แล้วงดให้ข้าวให้น้ำเพื่อป้องกันกาสะลองหนีกลับไปหาหมอทรัพย์ที่แม่แจ่ม ซึ่งการล่ามโซ่ลูกเป็นการกระทำที่เปรียบเสมือนกับสัตว์เลี้ยงในบ้าน (Netflix, 2562)

นายแคว้น: ไอ้แสง มึงพามันขึ้นไปข้างบน กูจะขังมันไว้ที่นี่ ไอ้มันพ้ากับอีเหมยต้องไปหาไอ้หมอทรัพย์ที่แม่แจ่มแน่ กูจะตามไปลากหัวมันให้ได้ ใครมันทำให้ลูกกูไม่มีความสุข กูจะตามอาฆาตมันถึงที่สุด พามันไป

กาสะลอง: ข้าเจ้าไม่ใช่ลูกพ่อหรือคะ

นายแคว้น: พามันขึ้นไป เร็วไป

กาสะลอง: พ่อทำแบบนี้ได้อย่างไร ปล่อยลูกเถอะ ข้าเจ้าไม่ไป ปล่อย
ข้าเจ้าเถอะ

(กาสะลองต่อสู้กับไอ้แสงบนยั้งข้าว)

นายแคว้น: จับมัน คนอย่างมึงต้องมีโซ่สามไว้แบบนี้ จะได้หนีตาม
ผู้ชายไม่ได้

(ไอ้แสงและพวกจับกาสะลองเพื่อให้นายแคว้นล่ามโซ่)

กาสะลอง: พ่อคะ พ่ออย่าทำอย่างนี้ะคะ อย่าคะ

นายแคว้น: จับขามันไว้

(นายแคว้นล่ามโซ่ที่ขากาสะลองได้สำเร็จ)

1.5) ผู้ชายในฐานะพ่อสามารถทำโทษ เขียนตีลูกได้ตามที่ต้องการ เช่น

ตอนที่ 11 (หน้าที่ 42) ได้แก่ ฉากที่นายแคว้นมัดมือกาสะลองไว้ที่ชื่อ
บ้านแล้วเขียนตีที่หลังจนเลือดไหล เนื่องจากพบว่ากาสะลองกำลังเดินทางด้วย
รถไฟเพื่อหนีไปอยู่กับหมอมทรัพย์ (Netflix, 2562)

กาสะลอง: พ่อคะ ลูกผิดไปแล้ว ลูกขอโทษ ยกโทษให้ลูกด้วยคะ

ช้องปีป: ก่อนที่จะหนีตามผู้ชาย ทำไมมึงไม่คิด ตีให้มันหลายจำเลยคะ
พ่อ มันจะได้รู้ว่า มันจะเห็นผู้ชายคนอื่นดีกว่าพ่อไม่ได้

(นายแคว้นหยิบหวายจากช้องปีป)

นายแคว้น: แล้วมึงจะได้รู้ว่าความรักโง่ๆ ของมึง กับความเกลียดชังของกู อย่างไหนจะทำให้มึงเจ็บกว่ากัน

(นายแคว้นใช้หว่ายตีกาะสะลองที่หลัง)

อำนาจชายเป็นใหญ่ในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนถึงความไม่เสมอภาค การเอาใจเอาเปรียบ การข่มเหงผู้หญิงในความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา อย่างเช่น ตอนที่ 11 ฉากที่นายแคว้นพูดกับทองใบ (ภรรยา) ขณะที่ดีกาะสะลอง (ลูกสาวที่พยายามหนีไปอยู่กับคนรัก) ว่า “อีทองใบ มึงกล้าสู้กูหรือ” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจของผู้ชายที่สูงกว่าผู้หญิง กดขี่ให้ผู้หญิงมีสถานะที่ต่ำกว่า ปรากฏออกมาผ่านละครโทรทัศน์เรื่อง กลิ่นกาะสะลอง คือ ลักษณะครอบครัวที่ถือเอาฝ่ายชายเป็นใหญ่ เป็นผู้นำ โดยศูนย์กลางของครอบครัว โดยผู้ชายจะทำหน้าที่เป็นเจ้านายหรือผู้แสดงอำนาจในบ้าน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ความรุนแรงในบ้าน ซึ่งระบบคิดชายเป็นใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านละครโทรทัศน์เรื่อง กลิ่นกาะสะลอง ตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบเรื่อง แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงในครอบครัว สามีเป็นใหญ่ในบ้าน คิดและตัดสินใจให้ภรรยาและลูกสามารถลงโทษลูกอย่างรุนแรงเมื่อทำให้ผู้ชายเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือฝ่าฝืนคำสั่ง เช่น ตอนที่ 11 ฉากที่นายแคว้นพูดกับทองใบเมื่อทองใบเข้ามาผลักช้องปีปออกจากกาะสะลองว่า “ก็อีลูกคนดีของมึง มันคิดจะหนีไปกับไอ้หมอมึง อีลูกไม่รักดี ทำกูอับอายขายหน้า กูจะฆ่ามึงให้ตายคามือกูวันนี้ล่ะ” แสดงให้เห็นถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ที่ผู้เป็นพ่อสามารถดบตี อาฆาตลูกสาวที่ไม่เชื่อฟังคำสั่ง ด้วยการหนีตามคนรัก ทำให้ผู้เป็นพ่อ อับอายสังคม ดังนั้น การลงโทษลูกด้วยการดบตี จึงเป็นสิทธิที่พ่อสามารถทำได้และสามารถลงโทษด้วยความรุนแรงที่มากขึ้น

เรื่อยๆ ได้แก่ การกักขังตัวไว้ในยุงข้าวด้วยการล่ามโซ่ที่ขาแล้วดัดให้ขาให้หน้า การมัดมือไว้ที่ชื่อบ้านแล้วเขียนตึจนเลือดไหล และการใช้ไม้ตะพดตีที่หลังจนไม้หักเป็นสองท่อน เป็นต้น ซึ่งการกระทำที่รุนแรงเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงระบบคิดที่ผู้ชายมีอำนาจ ด้วยการใช้ความรุนแรง

นายแคว้นในฐานะผู้นำครอบครัวได้แสดงอำนาจกับภรรยาและลูกในครอบครัว ด้วยการใช้ความรุนแรง ตบ ตี เขียนตี กักขัง บังคับขู่ขู่ขู่ เหตุเกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่มีความรักต่อกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นความรุนแรงในครอบครัวที่มีกระทำกับภรรยา และพ่อที่กระทำกับลูก ดังนั้น การถ่ายทอดระบบความคิดแบบอำนาจชายเป็นใหญ่ นั้นถูกปลูกฝังอยู่ในสังคมไทย มาช้านาน ส่วนหนึ่งสะท้อนมาจากละครโทรทัศน์ และละครโทรทัศน์ยังเป็นส่วนหนึ่งในการบ่มเพาะวัฒนธรรมทางสังคมนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในครอบครัว และปัญหาอื่นๆ ตามมา

นั่นแสดงให้เห็นว่าละครโทรทัศน์เรื่อง กลิ่นกาสะลองได้ผลิตซ้ำอำนาจชายเป็นใหญ่และความรุนแรง ซึ่งเป็นรูปแบบความรุนแรงทางตรง ซึ่งในละครผู้ชายจะเป็นผู้ถือมือใช้ความรุนแรง และเป็นความรุนแรงที่เกิดจากความตั้งใจ ทั้งความรุนแรงทางกาย ทางวาจา เป็นการกระทำที่ไม่เพียงสร้างให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายเท่านั้น แต่ยังสร้างให้เกิดบาดแผลภายในจิตใจของตัวละครผู้หญิง นอกจากนี้ละครเรื่องนี้ยังทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อ ถูกกดขี่ ถูกกระทำ ความรุนแรงซึ่งเป็นความรุนแรงที่เกินจริง ผิดวิสัยที่มนุษย์จะกระทำได้ ไม่ค่อยพบเห็นได้ทั่วไปในสังคมจริง เช่น การกักขังหน่วงเหนี่ยวด้วยการล่ามโซ่ที่ขา การเขียนตีที่หลังด้วยหวายและไม้ตะพด การมัดมือไว้ที่ชื่อบ้านแล้วเขียนตีที่

หลังจกนเลือดไหล เป็นต้น ส่วนการมีภรรยาคนที่สอง เป็นการแสดงอำนาจที่เหนือกว่าในสถาบันครอบครัว เป็นการสร้างบาดแผลในใจให้ผู้หญิงซึ่งจัดเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้าง

2) ละครเรื่องใบไม้ที่ปลิดปลิว

ละครเรื่องใบไม้ที่ปลิดปลิว มีเนื้อหาที่สะท้อนประเด็นอำนาจชายเป็นใหญ่ ดังนี้

2.1) ผู้ชายในฐานะสามีและพ่อสามารถตำหนิ ตบตีภรรยาและลูกได้ ถ้าลูกทำเรื่องให้อับอาย

ตอนที่ 1 (นาที่ที่ 47) ฉากที่ชมรัชชตบหน้านิรา (นิราตอนเด็ก) เพราะอับอายที่นิรมลส่งเสริมให้นิราเป็นผู้หญิงด้วยการแต่งหน้า ทำให้นิรากรี๊ดร้องไม่หยุด หลังจากถูกชมรัชชตำว่า “อีกะเทย” และตำนิรมลว่า “อีกระหรี” (one31, 2562)

(นิรมลกำลังแต่งหน้าให้นิรา) (นิราตอนเด็ก)

นิรมล: แก้มเนี่ย อย่าบัตมากนะ มันจะไม่เป็นเจ้าหญิง มันจะเป็นงู
รู้มัย

นิรา : ฮะ

(ชมรัชชเปิดประตูมาพบ)

ชมรัชช : นั่นไง ก็แม่มันทำอย่างเงี๊ง ลูกมันถึงได้เป็นแบบนี้

นิรมล: ทำไม ก็ลูกชอบ อะไรที่ลูกมีความสุข ฉันจะทำให้

ชมรัชช : ไม่จริง คุณจงใจทำ คุณรู้ไซ้มัยผมเกลียดที่ลูกเป็นแบบนี้

นิรา : พ่อ

ชมธวัช : ไม่ต้องมาเรียกฉันว่าพ่อเลย ห๊ะ ใครรู้ถึงไหนก็อายุเค้าถึงที่นั่น ดูสารรูปเข้าสิ มาเรียกฉันว่าพ่อได้ไง ดูสารรูปสิ มันทุเรศขนาดไหน ปากแดงไปหมด แก้มแดงไปหมด บ้ารึเปล่า ทำไมอะ อยากเป็นกะเทยหรือ

นิรมล: อย่างมาพูดแบบนี้กับลูกนะ

ชมธวัช : ฉันจะพูด อีกะเทย อีกะเทย

(ชมธวัชมองที่นิรมล) อีกะหรี ทำไม

(นิรกรรีดร้อง) หยุดเดี๋ยวนี้ละ ฉันบอกให้หยุด ฉันบอกให้แกหยุดร้องหยุดร้อง

(ชมธวัชตบหน้านิรา นิรกรกระเด็นไปที่เตียง) บ้าทั้งแม่ทั้งลูก

นิรมล: ทำอย่างนี้ได้ยังไง

(ชมธวัชตบหน้านิรมลแบบไม่ยั้งมือ) (นิรกรรีดร้องอยู่บนเตียง)

2.2) ผู้ชายในฐานะสามีมีอำนาจเหนือภรรยา เช่น การนอกใจและไม่ให้เกียรติภรรยา ด้วยการพาผู้หญิงอื่นมาหลับนอนในบ้าน และการตบตีภรรยาและลูก

ตอนที่ 1 (นาที่ที่ 2.50) ฉากที่ชมธวัชพาผู้หญิงอื่นมาหลับนอนในห้องรับแขกที่บ้าน นิรมลจึงเผื่อเสื้อผ้าของผู้หญิง และตบหน้าชมธวัช ซึ่งชมธวัชก็ตบหน้านิรมลกลับ ทำให้ทะเลาะกัน และนิรา (นิราตอนเด็ก) ก็เข้ามากันชมธวัชไม่ให้ทำร้ายนิรมล ชมธวัชจึงตบหน้านิรา (one31, 2562) (ขณะที่ชมธวัชกำลังหลับนอนกับผู้หญิงอื่นในห้องรับแขกที่บ้าน)

ชมรวัช: เตี้ยวก่อน ไต่กลืนอะไรไหมมัย

ผู้หญิงที่ชมรวัชพามา: คะ

(นิรมลกำลังเผาเสื้อผ้าผู้หญิงที่ชมรวัชพามาที่บ้าน)

ชมรวัช: เฮ้ย ทำบ้าอะไรกันนะ ห๊ะ

นิรมล: สร้างบรรยากาศคนรักให้ไง นี่ขาดต้นจิ้งหรีด ไม่รู้จะไปหาที่ไหน

ผู้หญิงที่ชมรวัชพามา: เกินไปแล้วนะ

นิรมล: คนที่มาแก้ผ้าอยู่กับผัวคนอื่นต่างหากมั้งที่มันเกินไป

ผู้หญิงที่ชมรวัชพามา: เรื่องไม่เป็นเรื่อง แล้วเอาเสื้อผ้าฉันมาเผาเนีย

นะ ปัญญาอ่อน

ชมรวัช: ไซ้ ถูกต้องที่สุดละ โศตรปัญญาอ่อน

นิรมล: เลว (นิรมลตบหน้าชมรวัช แล้วชมรวัชก็ตบหน้านิรมลกลับ)

ชมรวัช: ชักจะเอาใหญ่แล้วนะ ชักจะมากไปใหญ่แล้วนะ

(นิราเข้ามาขวางชมรวัชไม่ให้ทำร้ายนิรมล)

นิรา : อย่าทำแม่เนะ

ชมรวัช: หลบไป

นิรา : ไม่

ชมรวัช: หลบไป

นิรา : ไม่ (ชมรวัชตบหน้านิรา)

อำนาจชายเป็นใหญ่ หรือที่เรียกว่าปิตาธิปไตย (Patriarchy) คือ กระบวนการที่ผลักดันให้เพศชายมีอำนาจเหนือเพศหญิงในละครเรื่อง ไบไม้ที่ ปลิดปลิว ตัวละครอย่างชมรวัชในฐานะที่เป็นสามีและพ่อ ได้ใช้อำนาจเหนือ

ภรรยาและลูก กัดซี่ผู้หญิงด้วยการตำท้อ ตบตี เพื่อลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง อย่างเช่น ตอนที่ 1 ฉากที่ชมรัชชพุดกับนิรมลและนิราว่า “ฉันจะพูด อีกะเทย อีกะเทย (ชมรัชชมองที่นิรมล) อีกะหรี ทำไม (นิรากริตร้อง) หยุดเตี้ยนี่นะ ฉันบอกให้หยุด ฉันบอกให้แกหยุดร้อง หยุดร้อง (ชมรัชชตบหน้านิรา นิรากระเด็นไปที่เตียง) บ้าทั้งแม่ทั้งลูก” ชมรัชชตำลูกชายที่แม่แต่งหน้าให้ว่า “อีกะเทย” และตบหน้าลูก ในขณะที่เดียวกันก็ตำภรรยาว่า “อีกะหรี” พร้อมตบหน้านิรมลแบบไม่ยั้งมือ และตำภรรยาและลูกว่า “บ้าทั้งแม่ทั้งลูก” ถ้อยคำตำที่รุนแรง และการตบหน้าเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่กว่าผู้หญิง เพราะบทบาทผู้นำต่าง ๆ มักตกไปอยู่ที่ผู้ชายเป็นหลัก ทั้งการที่ผู้ชายเป็นผู้ออกไปทำงานหาเงิน ส่วนผู้หญิงอยู่บ้าน คอยดูแลครอบครัวนั้น ทำให้ผู้ชายมีอำนาจในภรรยาและลูก สามารถตำท้อและตบตีภรรยาและลูกได้ นั้นแสดงให้เห็นว่าละครโทรทัศน์เรื่อง ใม่ที่ปลิดปลิวได้ผลิตซ้ำอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้วยความรุนแรง ซึ่งเป็นความรุนแรงทางตรงที่ตัวละครผู้ชายเป็นผู้ที่ลงมือใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นความรุนแรงทางกาย ทางวาจา ด้วยการตบตี และตำท้อภรรยาและลูก โดยผู้ชายคิดว่าตัวเองเป็นผู้ปกครอง ส่วนภรรยาและลูกคือผู้ใต้ปกครอง

นอกจากนี้ การที่ตัวละครชายได้พาผู้หญิงอื่นมาหลบนอนในบ้าน และยังตบหน้าภรรยาที่มารบกวน อย่างเช่น ตอนที่ 1 ฉากที่นิรมลเอาเสื้อผ้าผู้หญิงที่มาหลบนอนกับชมรัชชมาเผา โดยชมรัชชพุดกับนิรมลว่า “ซักจะเอาใหญ่แล้วนะ ซักจะมากไปใหญ่แล้วนะ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการแสดงความอู้อี้เหนือกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นโครงสร้างในครอบครัวระหว่างสามี ภรรยา ด้วยการทำร้ายจิตใจ สร้างความเจ็บปวดภายในจิตใจ ด้วย

การย้ายยี่ตักดีคือความเป็นคนรัก ทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของผู้ชาย โดยที่มองว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นคนได้ปกครอง ผู้ชายถือสิทธิที่จะกระทำการอะไรก็ได้ ทั้งๆ ที่ผู้ชายเป็นคนนอกใจภรรยา แต่ผู้ชายยังตบหน้าภรรยาและลูก เพื่อลงโทษที่มาขัดขวาง ซึ่งจัดเป็นความรุนแรงทางตรงเป็นความรุนแรงทางกาย ด้วยการตบตี

3) ละครเรื่อง เมียน้อย

ละครเรื่องเมียน้อย มีเนื้อหาที่สะท้อนประเด็นอำนาจชายเป็นใหญ่ ดังนี้

3.1) ผู้ชายในฐานะสามีมีอำนาจเหนือกว่าภรรยา โดยผู้ชายสามารถตอย ตบภรรยาได้ เพราะผู้ชายคือผู้นำครอบครัว ดังนั้นภรรยาจึงต้องเชื่อฟัง แต่ถ้าภรรยาไม่เชื่อฟังก็จะถูกทำโทษ เช่น ตอย ตบ

ตอนที่ 2 (นาที่ที่ 47.17) ฉากที่เสียชู้ช้ยตบหน้า ต่อยหน้าเมียหลวง เพื่อสั่งสอนว่าอย่ามายุ่งเกี่ยวกับชลาธรอีก ให้ต่างคนต่างอยู่ ส่วนสามีมีหน้าที่เลี้ยงดูให้สุขสบาย ไม่มีสิทธิ์มาก้าวก่ายเรื่องเมียน้อย (GMM25Thailand, 2562)

(เสียชู้ช้ยตบหน้าภรรยาหลวง)

ภรรยาหลวง : เสียมาตบอ้าวทำไมเนี่ย

เสียชู้ช้ย: กูเคยบอกมึงแล้วไซ้มัยว่า กูจะมีเมียน้อยที่ไหนเนี่ย มั่นก็เรื่องของกู กูก็ให้มึงกิน มึงไซ้เหมือนเดิม ต่างคนต่างอยู่ไป แล้วมึงเสือกตบเด็กกูทำไม

ภรรยาหลวง: ก็หมั่นไส้ไง เป็นเมียนะไว้ย ไม่ใช่เป็นหมา ให้อยู่เฝ้าบ้านเนี่ย ถ้าใครรู้ว่าผัวมีเมียน้อย มั่นก็ตามทั้งนั้นแหละไว้ย ตบเลย ตบเลยเฮีย ฉันทจะ

เอาแผลเนี่ยไปหาหมอ ให้หมอเขียนใบรับรองแพทย์ แล้วฉันก็จะไปฟ้องอย่า ฉันจะเอาสมบัติเฮียไปเลี้ยงผู้ชายในบาร์โฮสได้เท่าไรเนี่ย

(เสี่ยชูชัยต๋อยหน้าภรรยาหลง)

เสี่ยชูชัย: เตี่ยวันนี้มึงกล้าชู้กูหรือ กูจะบอกให้มึงฟังนะ ที่กูเก็บมึงไว้เนี่ย เพราะพ่อมึงที่ตายไปเค้ามีบุญคุณกับกู ที่กูมีทุกวันนี้ก็เพราะเค้า มึงควรจะต้องเจียมตัว แล้วอย่าทำให้กูปวดหัวอีก มึงเข้าใจมั๊ย

3.2) ผู้ชายสามารถตีบท เพื่อทำโทษ แสดงอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง โดยผู้ชายสามารถมีผู้หญิงได้หลายๆ คนในเวลาเดียวกัน และผู้ชายสามารถทำโทษผู้หญิงได้ ถ้าผู้หญิงทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง โดยผู้หญิงต้องจำนน เพราะผู้ชายเป็นผู้กำหนดความสัมพันธ์ และเป็นผู้ให้ผลประโยชน์แก่ผู้หญิง เช่น ตอนที่ 9 (นาที่ที่ 28.15) ฉากที่ท่านนพพลจิกหัว ผลัก ตบหน้า ต่อยด้วยมด ใช้เท้าถีบหน้าอ้อย เนื่องจากโมโหที่อ้อยหาเรื่องตบตีผู้หญิงของท่านนพพลในห้องน้ำที่สนามกอล์ฟ ทำให้ท่านนพพลเสื่อมเสียชื่อเสียง (GMM25Thailand, 2562)

(ท่านนพพลจิกผมแล้วผลักอ้อยไปที่ผนัง แล้วตบหน้าอ้อย)

อ้อย: โอ้ยท่าน โอ้ยเจ็บ ท่าน

ท่านนพพล: เธอทำอย่างนี้ได้อย่างไรเหอะ

อ้อย: อ้อยทนไม่ได้ อ้อยทนไม่ได้ที่เห็นท่านมีคนอื่น ท่านเป็นของอ้อยคนเดียว

ท่านนพพล: ฉันไม่ใช่ของเธอ เธอยอมนอนกับฉันก็เพราะเงิน แล้วฉันก็จ่ายเงินเธอแล้ว ทุกอย่างก็ถือว่าจบกัน

อ้อย: แต่อ้อยรักท่านจริงๆ นะ

(ท่านนพพลหัวเราะ)

ท่านนพพล: รักนั้นหรือ ใจได้ใจแตกอย่างเธอ ไม่เข้าใจคำว่ารักหรือ เธอก็แค่พูดเพื่อให้ฉันยังเลี้ยงเธออยู่ เพื่อให้ฉันซื้อเสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้าให้เธอ ฉันยอมรับนะว่าฉันเคยชอบเธอเพราะความใจกล้าของเธอ มันทำให้ฉันสนุก แต่ตอนนี้เธอกล้ามากเกินไป ฉันเป็นใคร ตำแหน่งฉันระดับไหน แต่เธอกลับมาติดกับผู้หญิงคนอื่น แถมยังพูดชื่อฉันอีก เธอทำให้ฉันกลายเป็นตัวตลก ทำให้ฉันเสียชื่อ กว่าฉันจะมีวันนี้ได้ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ทุกอย่างต้องพังลงเพราะความเงี้ยวของเธอ

อ้อย: อ้อยขอโทษนะท่าน อ้อยทำไปเพราะอ้อยหวงท่าน

(ท่านนพพลต้อยที่ใบหน้าของอ้อย อ้อยล้วงลงที่พื้น)

ท่านนพพล: หวงหรือ ฉันก็หวงเหมือนกัน แต่ฉันไม่ได้หวงเธอนะ ฉันหวงชื่อเสียงฉัน ฉันหวงหน้าตาฉัน อ้อย: อ้อยขอโทษนะ อ้อยจะไม่ทำอีกแล้ว

ท่านนพพล: ถ้าเธอไปติดกับที่อื่น ฉันจะไม่ว่าเลยนะ แต่เธอเดินมาติดในที่ที่มีคนรู้จักฉัน ฉันให้อภัยไม่ได้ จำไว้นะ นับจากนี้เป็นต้นไป อย่ามาให้ฉันเห็นหน้าอีก เธอกับฉันจบแล้ว

(ท่านนพพลใช้เท้าเตะที่ใบหน้าของอ้อย)

3.3) ผู้ชายสามารถใช้กำลังตีตบ เพื่อข่มขืน แสดงอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง โดยผู้ชายสามารถใช้กำลังทำร้ายร่างกายผู้หญิง ตบหน้า ต่อยท้อง เพื่อบังคับข่มขืน เช่น ตอนที่ 2 (หน้าที่ที่ 8) ฉากที่เสียชู้ชู้ใช้กำลังตบตี ต่อยท้องชลาธรเพื่อบังคับข่มขืนชลาธรในครั้งแรกที่พาชลาธรมาเป็นเมียน้อย เพื่อชดใช้

ดอกเบียแทนพ่อของชลาธร หลังจากที่เสียชู้ช้วยวางแผนกล่าวโทษพ่อของชลาธร ว่าภัยอกเงินบริษัท จำนวนห้าล้านบาท (GMM25Thailand, 2562)

(เสียชู้ช้วยเข้าไปจับตัวชลาธร)

เสียชู้ช้วย: กลัวเสียเธอหนู พุดตี่ๆ กับเสียก็ได้

ชลาธร: ฉันไม่ได้กลัวฉันเกลียด

เสียชู้ช้วย: พุดกับเสียตี่ๆ ก็ได้ พุดให้มันหวานๆ หน่อย เพราะยังงั เรา ก็เห็นกันไม่พ้น เสียรักหนูนะที่เสียทำแบบนี้เพราะว่าเสียรักหนู

(ชลาธรหลบหนีและกรี๊ดร้อง)

ชลาธร: เสียไม่ได้รักฉัน เสียมันบ้ากาม หีน เลว

เสียชู้ช้วย: ต่ามาเลย ต่ามา ยิ่งต่า เสียยิ่งชอบ ต่าอีก

(ชลาธรวิ่งหนี)

เสียชู้ช้วย: จะหนีไปไหน (เสียชู้ช้วยจับตัวชลาธรได้ และตบที่โบน้า) ทำ กับเสียตี่ๆ แล้วหนูจะมีความสุข เป็นของเสียเถอะนะ (ชลาธรกัดแขนเสีย)

เสียชู้ช้วย: ฤทธิ์เยอะนะมึง (เสียชู้ช้วยตอยที่ท้องชลาธร) ฤทธิ์เยอะนัก ไซ่มั้ย

ชลาธร: เสีย ฉันอายุเท่าลูกเสียได้เลยนะ ถ้าเสียทำอะไรฉันก็เหมือนกับ เสียทำลูกตัวเอง เสียไม่รู้สึอะไรเลยเธอ

เสียชู้ช้วย: เสียไม่รู้สึ เพราะเราเสียไม่เคยมีลูก

ชลาธร: ชลาชอร้อง อย่าทำชลาเลย (ชลาชอเรียกมือไหว้) อย่าเลยเสีย นะ ชอร้องละ นะคะ

เสียชู้ช้วย: เสียอยากทำตามทีหนูขอ แต่ว่าเสียเสียเงินไปห้าล้าน เสีย ควรจะได้อะไรจากตัวหนูบ้าง

ชลาธร: ชลากราบละ ปล่อยชลาไปเถอะนะ ถือว่าปล่อยนก ปล่อยปลา
เถอะนะคะ เสี่ย

(เสี่ยชูชัยหัวเราะ)

เสี่ยชูชัย: นี่หนู เสี่ยจะบอกให้ฟังนะ ในชีวิตของเสี่ย เสี่ยไม่เคยซื้อนก
ซื้อปลาไปปล่อย เพราะเสี่ยไม่เชื่อว่าเวรกรรมมันมีจริง เสี่ยคิดอย่างเดียว ถ้า
คนเราอยากจะรวย มันต้องทำงาน ถ้าคนเราอยากได้อะไร มันต้องใช้เงินซื้อ เสี่ย
อยากได้หนู เสี่ยมองหนูมานานละ วันนี้เสี่ยได้หนูมาแล้ว คิดเหอว่าเสี่ยจะยอม
ปล่อยหนูไปง่าย ๆ

ชลาธร: ฉันทเกลียดแก

เสี่ยชูชัย: เกลียดเหอ มาเน (เสี่ยชูชัยตบหน้า ต่อยท้องชลาธร) จำไว้นะ
หนู ถ้าผ่านคันทันไป หนูจะไม่วันลืมเสี่ยอีกเลย เป็นของเสี่ยเถอะนะหนู (เสี่ยชู
ชัยกระซอกเสื่อและข่มขืนชลาธร)

(ชลาธรกรีดร้อง)

ละครเรื่องเมียน้อย ได้ผลิตซ้ำอำนาจชายเป็นใหญ่ผ่านความรุนแรง
ด้วยการใช้อำนาจที่เหนือกว่า อย่างเช่น ตอนที่ 2 จากที่เสี่ยชูชัยตบหน้า ต่อย
หน้าเมียหลวง แล้วพูดว่า “กูเคยบอกมึงแล้วไซ้มัยว่า กูจะมีเมียน้อยที่ไหนเนีย
มันก็เรื่องของกู กูก็ให้มึงกิน มึงไซ้เหมือนเดิม ต่างคนต่างอยู่ไป แล้วมึงเสือกตบ
เด็กกูทำไม” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโดยตัวละครผู้ชายอย่างเสี่ยชูชัยที่เป็นผู้นำของ
ครอบครัว สร้างรายได้มาเลี้ยงดูผู้หญิง ผู้ชายจึงสามารถทำในสิ่งที่ตัวเองต้องการ
ได้ทุกอย่าง เช่น การมีภรรยาบ่อย แต่เมื่อผู้หญิงขัดคำสั่ง ด้วยการไประราน
ภรรยาบ่อย ทำให้ผู้ชายเกิดความไม่พอใจ จึงเป็นอำนาจของผู้ชายที่สามารถใช้

ความรุนแรง เป็นรูปแบบความรุนแรงทางตรง ซึ่งเป็นความรุนแรงทางกาย ด้วยการตบ ต่อย นอกจากนี้ ตัวละครเสียชู้ชาย ยังแสดงถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ผ่านความรุนแรงเชิงโครงสร้างในสถาบันครอบครัวระหว่างสามี ภรรยา ผ่านการมีภรรยาน้อย ซึ่งเป็นความต้องการของเสียชู้ชาย เป็นการทำร้ายจิตใจของภรรยา

นอกจากนี้ ตัวละครชาย ท่านนพพลยังมองตัวละครหญิงอย่างอ้อยเป็นเพียงวัตถุทางเพศ เพื่อสนองความต้องการทางเพศของผู้ชาย โดยผู้ชายให้เงิน เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า เพื่อตอบแทนถือเป็นผลประโยชน์ที่จ่ายด้วยเงิน อย่างเช่น ตอนที่ 9 ฉากที่ท่านนพพลพูดกับอ้อยว่า “ฉันไม่ใช่ของเธอ เธอยอมนอนกับฉันก็เพราะเงิน แล้วฉันก็จ่ายเงินเธอแล้ว ทุกอย่างก็ถือว่าจบกัน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชายมองร่างกายของอ้อยจึงเป็นเพียงวัตถุที่ซื้อขายได้ เปรียบเสมือนสินค้าทางเพศ เพื่อให้ผู้ชายเสพสุขจากเรือนร่างผู้หญิง เป็นการผลิตซ้ำว่าร่างกายของผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศที่ใช้เงินซื้อได้ ซึ่งเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่เป็นความเจ็บปวดในจิตใจที่ผู้หญิงถูกมองเป็นวัตถุที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อบริการกับผู้ขายบริการ แสดงให้เห็นถึงการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ การที่ท่านนพพลได้ตบตี ต่อย เตะอ้อย เพราะโกรธที่อ้อยทำให้อับอาย นับเป็นความรุนแรงทางตรงที่ผู้ชายมีเจตนาทำให้ผู้หญิงเจ็บปวดทางร่างกาย เนื่องจากผู้ชายมีอำนาจที่เหนือกว่า โดยผู้ชายเป็นผู้กำหนดความสัมพันธ์ ถ้าผู้หญิงทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงผู้ชายมีสิทธิ์ที่จะลงโทษผู้หญิงและยุติความสัมพันธ์ได้

และตัวละครชายอย่างเสียชู้ชายได้มองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศเช่นกัน โดยใช้ร่างกายของผู้หญิงเพื่อสร้างความสุขให้กับตัวเอง โดยอ้างว่าได้เสียเงินไป

ห้าล้านบาทเพื่อแลกกับตัวชลาธร โดยในตอนที่ 2 ที่เสี่ยชูชัยอ้างว่า “เสี่ยอยากทำตามที่คุณขอ แต่ว่าเสี่ยเสียเงินไปห้าล้าน เสี่ยควรจะได้อะไรจากตัวหนูบ้าง” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเสี่ยชูชัยมองชลาธรเป็นสินค้าที่ซื้อมาได้ด้วยเงิน ดังคำพูดของเสี่ยชูชัยที่พูดว่า “ถ้าคนเราอยากได้อะไร มันต้องใช้เงินซื้อ เสี่ยอยากได้หนู เสี่ยมองหนูมานานละ วันนี้เสี่ยได้หนูมาแล้ว คิดเหอว่าเสี่ยจะยอมปล่อยหนูไปง่าย ๆ” ซึ่งจัดเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่เป็นความเจ็บปวดในจิตใจของตัวละครหญิง ชลาธรที่ถูกมองเป็นวัตถุทางเพศที่ถูกซื้อได้ด้วยเงินห้าล้านบาท เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ เนื่องจากพ่อชลาธรถูกใส่ร้ายว่าโกงเงินบริษัทเป็นเงินจำนวนห้าล้านบาท ดังนั้น ชลาธรคือดอกเบียของเงินห้าล้านบาทที่เสี่ยชูชัยคิดแผนการขึ้นมา เพื่อได้ตัวชลาธรมาเป็นเมียหย่อย แสดงให้เห็นถึงการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ร่างกายของชลาธรถูกทำให้เป็นดอกเบียที่ต้องชดใช้ นอกจากนี้ การที่เสี่ยชัยได้ตบตี ต่อยท้องชลาธร และใช้กำลังบังคับข่มขืนชลาธร นับเป็นความรุนแรงทางตรงที่ผู้ชายมีเจตนาทำร้ายร่างกายของผู้หญิงให้เจ็บปวด เพราะผู้หญิงต่อสู้ด้วยกำลังไม่ไหว

4) ละครเรื่อง สองนรี

ละครเรื่องสองนรี มีเนื้อหาที่สะท้อนประเด็นอำนาจชายเป็นใหญ่ ดังนี้

4.1) ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศ ด้วยการหลอกลวงผู้หญิงไปขายบริการซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการกดขี่ผู้หญิง เพื่อลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง

ตอนที่ 1 (นาที่ที่ 44) ฉากที่สินธพหลอกผู้หญิงมาขายบริการทางเพศ โดยหลอกผู้หญิงว่ามาคัดเลือกเป็นนักแสดง แท้จริงแล้ว หลอกมาขายบริการทางเพศ (Watchlakorn, 2562)

แนน : พี่นี่ใครอะ

สินธพ : มาเนี่ยๆๆๆ มาอยู่ข้างๆ เสียเค้า

(สินธพดึงตัวผู้หญิงมายืนข้างๆ เสีย)

แนน : ไหนพี่บอกว่าจะพาแนนไปเล่นหนังง

สินธพ : นี่ไง เล่นเหมือนที่เรา Casting กัน แคเปลี่ยน Location เป็น
บนเตียงก็แค่นั้น

แนน : นี่แกหลอกฉันมาขายตัวเธอ โอ้ไอ้

สินธพ : เสียครับ เบาๆ มือกับน้องหน่อยนะครับ น้องต้องเล่นอีก
หลายเรื่อง หลายคนครับเสีย

เสีย : เสียจัดให้

แนน : ช่วยด้วยๆๆ

4.2) ผู้ชายในฐานะสามีมีอำนาจมากกว่าภรรยา สามารถกดขี่และขู่ นั่น
คือลูกเลี้ยงของตน

ตอนที่ 11 (นาที่ที่ 5.30) ฉากที่ปรียาสงสัยในพฤติกรรมของสามี (เสีย
ถาวร) ที่ซื้อคอนโดมิเนียมไว้ จึงตามไปที่คอนโดมิเนียม พบสามีนอนอยู่บนเตียง
กำลังจะมีเพศสัมพันธ์กับหนึ่งที่เป็นลูกสาวของปรียา และเป็นลูกเลี้ยงของสามี
(Watchlakorn, 2562)

(ปรียาแอบฟังเสียงอยู่นอกห้องนอน)

เสียถาวร : หนึ่ง เสรีจรียังลูก

(ปรียาเปิดประตูเข้าไปพบสามีนอนรอหนึ่งอยู่บนเตียง หนึ่งออกมาจาก

ห้องน้ำ)

หนึ่ง : ป้า จะเร่งทำไมเนี่ย (หนึ่งเห็นปรียายืนอยู่) แม่

ปรียา : เลว อุบาทที่สุด

4.3 ผู้ชายในฐานะสามีที่ทำงานเลี้ยงดูแลภรรยาและลูก สามารถทำร้ายร่างกายภรรยาและลูกเลี้ยง ช่มชืดภรรยา และฆ่าลูกเลี้ยงได้ เพื่อแก้แค้นที่ลูกเลี้ยงทำให้ตนเองติดเชื้อเอ็ดส์

ตอนที่ 15 (นาที่ที่ 20.22) ฉากที่เสี่ยถาวรจ้างพจิวให้มาหลอกหลวงปรียามาพบที่บ้านเพื่อช่มชืดปรียา และให้ปรียาติดเชื้อเอ็ดส์จากตน โดยวางแผนให้หนึ่งมาในเวลาเดียวกันเพื่อฆ่าหนึ่ง เนื่องจากโกรธแค้นที่หนึ่งทำให้ตัวเองติดเชื้อเอ็ดส์ (Watchlakorn, 2562)

ปรียา : ฉนอโหลสิกรรมให้เสี่ย อะไรที่เราทำผิดต่อกัน ฉนอโหลสิกรรมให้เสี่ย และฉนก็ขอให้เสี่ยอโหลสิกรรมให้ฉนด้วย ฉนไปละ (ปรียาลุกออกไป)

(เสี่ยถาวรจับแขนปรียาไว้ ไม่ให้ลุกออกไป)

เสี่ยถาวร : มึงคิดว่ากูจะอโหลสิกรรมให้กับมึงหรอ กูไม่ (เสี่ยถาวรบีบคอปรียา)

ปรียา : เสี่ย เสี่ย นี่เสี่ยให้พจิวหลอกฉนมาที่นี่ไซ่มั้ย เสี่ยต้องการอะไร

เสี่ยถาวร : ถ้ากูตาย มึงก็ต้องตายกับกู (เสี่ยถาวรบีบคอปรียา)

ปรียา : เสี่ย เสี่ยเป็นอะไร

เสี่ยถาวร : เป็นอะไร กูเป็นเอ็ดส์ อีหนึ่งมันเอาเชื้อโรคมมาแพร่กับกูไง

ละ

ปรียา : ห๊ะ อะไรนะ

เสี้ยถาวร : กูติดเชื่อจากลูกมึง มึงก็ต้องติดเชื่อจากกู

ปรียา : โ๊ย ไม่ ปล่อยฉันนะ

เสี้ยถาวร : เอานะ ย่าร้อง เราเป็นผัวเมียกันมา นอนกันมานับครั้งไม่ถ้วน อีกสักครั้งจะเป็นอะไร (เสี้ยถาวรพยายามถอดกางเกงปรียา ปรียากัดมือเสี้ยถาวร ปรียาตบหน้าเสี้ย แล้วพยายามหนี เสี้ยถาวรจับตัวปรียาไปที่เตียงนอน)

ปรียา : เสี้ยอย่า อย่าทำอะไรฉัน พอแล้ว (เสี้ยถาวรปลุกปล้ำปรียาหนึ่งเข้ามาแยกเสี้ยถาวรออกจากปรียา)

เสี้ยถาวร : มากดีแล้ว อีตัวดี ชีวิตกูระยาก็เพราะมึง ตายซะเถอะ (เสี้ยถาวรบีบคอหนึ่งและปรียา และผลักปรียาออกไป เสี้ยถาวรตบหน้าหนึ่งแล้วบีบคอหนึ่ง)

ปรียา : เสี้ย ฉันบอกให้หยุดใจ (ปรียาเอาแจกันตีหัวเสี้ยถาวร พาหนึ่งหนีออกไป) ไปลูก เร็ว ๆ ๆ

(เสี้ยถาวรศีรษะแตก มีเลือดไหล แล้วหิบบีนออกมา)

เสี้ยถาวร : มึงตาย (เสี้ยถาวรยิงปืนขู) คิดว่าจะหนีกูรอดอย่างนั้นหรือ กูรอพวกมึงมาทั้งแม่ทั้งลูก กูจะฆ่าให้ตายทั้งคู่เลย จะฆ่าใครก่อน อีแม่หรืออีลูกไม่รักดี (เสี้ยถาวรใช้ปืนเล็งไปที่ปรียากับหนึ่ง)

ปรียา : อย่า เสี้ยอย่า เสี้ยอย่าทำอะไรหนึ่งนะ

เสี้ยถาวร : มึงนั่นแหละตัวดี เป็นแม่ไม่รู้จักส่งสอนลูก มึงสมควรตายก่อน

หนึ่ง : ป้า ป้าอย่าทำอะไรแม่ นะ ถ้าป้าโกรธหนึ่ง ป้าก็ทำหนึ่งสิ ป้าอย่าไปยุ่งกับแม่ ป้า ถ้าป้าอยากให้หนึ่งทำอะไร หนึ่งยอมทำทุกอย่างเลยนะ ป้าอย่า

ไปอยู่กับแม่ ป้าบอกหนึ่งมาลี

เสี่ยถาวร : มึงจะทำอะไรให้กูอีก ก็มึงทำให้กูเป็นโรค อีหนึ่ง มึงตาย

หนึ่ง : ป้า ป้าใจเย็นๆ ก่อน หนึ่งไม่ได้เป็นโรค ถ้าหนึ่งติดโรคจริง หนึ่ง

ก็ต้องนอนซึมอยู่บ้านสิป้า แต่หนึ่งไม่ได้เป็นอะไรเลยนะป้า ป้าติดโรคจาก

ผู้หญิงที่ลงอย่าง ไม่ได้ติดจากหนึ่ง หนึ่งไม่เคยมั่ว ป้า

เสี่ยถาวร : มึงคิดว่ากูไม่รู้เช่นนั้นหรือ ช่างแอร์มึงก็เอา คนงาน

ก่อสร้างเป็นสิบๆ มึงก็เอา มึงเอาไปทั่ว มึงเอาโรคมาติดให้กับกูไป กูไม่เคยยอมตาย

คนเดียวหรอก

ปรียา : อย่า อย่านะเสี่ย อย่าทำอะไรหนึ่งเลยนะ ฉันขอร้องนะ (ปรียา

คุกเข่า ไหว้เสี่ยถาวร) เสี่ยจะฆ่าฉันยังงัย ฉันยอมทั้งนั้น อย่าทำอะไรลูกเลยนะ

เสี่ยปล่อยหนึ่งไปเถอะนะ ฉันยอมทุกอย่าง ฉันมันเป็นเมียที่ไม่ดี นะเสี่ยนะ

เสี่ยถาวร : แกมันรักแต่ลูก แกไม่เคยรักฉันเลย ฉันสู้อุตส่าห์เอาเธอมา

ซุบเลี้ยงเป็นเมีย ส่งเสียเลี้ยงดูให้เธอกับลูกอยู่อย่างมีความสุข แต่เธอไม่เคยรัก

ฉันเลย แล้วอีลูกไม่รักก็มาทรยศฉันอีก ถ้ามันตาย เธอก็ต้องตรอมใจตายตาม

มันไป

(มีการแย่งปืนกัน เสี่ยถาวรผลักปรียาล้มลง แล้วตบหน้าหนึ่ง แล้วใช้

ปืนยิงหนึ่งที่หน้าอก)

สินธพ ผู้ชายในละครเรื่องสองนรี แสดงให้เห็นระบบคิดที่ผู้ชายในฐานะ

กลุ่มคนที่ถูกสถาปนาให้มีฐานะบทบาทสูงกว่า และมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง

ด้วยการทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศ อย่างเช่น ตอนที่ 1 จากที่สินธพพูด

กับเสี่ยว่า “เสี่ยครับ เมาๆ มือกับน้องหน่อยนะครับ น้องต้องเล่นอีกหลายเรื่อง

หลายคนครับเสี่ย” นั่นคือ การหลอกผู้หญิงมาขายบริการทางเพศ ซึ่งแสดงให้เห็น

เห็นถึงการผลิตซ้ำอำนาจชายเป็นใหญ่ ผ่านความรุนแรงเชิงโครงสร้างเป็นความรุนแรงที่ไม่ปรากฏบาดแผลให้เห็น เนื่องจากเป็นโครงสร้างที่ทำให้เกิดความได้เปรียบ เสียเปรียบ ระหว่างคนที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกันในโครงสร้างนั้น นั่นคือ นายจ้างกับลูกจ้าง ผ่านการหลอกลวงให้ผู้หญิงตกเป็นวัตถุทางเพศ กลายเป็นสินค้าทางเพศที่ให้ผลประโยชน์ทางธุรกิจ เพื่อสร้างรายได้ให้กับนายจ้าง โดยผู้หญิงไม่ได้เต็มใจ

นอกจากนี้ ละครเรื่องสองนรียังแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างซึ่งเป็นการตีความสัมพันธ์ในครอบครัว ระหว่างสามีกับภรรยา อย่างเช่น ตอนที่ 11 ฉากที่ปรีญาแอบฟังเสี้ยถาวรพูดกับหนึ่งว่า “หนึ่ง เสรีจรัยยังลูก” ซึ่งปรีญาพบว่า สามีคบชู้กับลูกสาวของตน การคบชู้เป็นการสร้างความเจ็บปวดทางจิตใจ ซึ่งมีความรุนแรงกว่าความเจ็บปวดทางร่างกาย และที่เจ็บปวดยิ่งกว่าคือ การรู้ว่าสามีคบชู้กับลูกสาวแท้ๆ ของตัวเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระบบความคิดชายเป็นใหญ่ที่ผู้ชายมักแสดงความรุนแรงแบบไร้จิตสำนึกที่สะท้อนด้านมืดที่มนุษย์ปลดปล่อยออกมา พฤติกรรมดังกล่าวมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ตัวเองได้ในสิ่งที่ต้องการโดยไม่สนใจในเรื่องความถูกต้อง เหมาะสม หรือศีลธรรมขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าเสี้ยถาวรมองลูกเลี้ยงเป็นวัตถุทางเพศ เพื่อสนองความต้องการของตัวเอง

และตัวละครชายอย่างเสี้ยถาวรได้แสดงถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ ในฐานะสามีที่ทำงานเลี้ยงดูแลภรรยาและลูก มีบุญคุณกับภรรยาและลูก จึงสามารถทำร้ายร่างกายภรรยาและลูกเลี้ยง ข่มขืนภรรยา และฆ่าลูกเลี้ยงได้ เพื่อแก้แค้นลูกเลี้ยงที่ทำให้ตนเองติดเชื้อเอดส์ โดยในตอนที่ 15 ฉากที่เสี้ยถาวรพูดกับปรีญา

และหนึ่งว่า “แกมันรักแต่ลูก แกไม่เคยรักฉันเลย ฉันสู้อุตส่าห์เอาเธอมาซุบเลี้ยง เป็นเมีย สงเสียเลี้ยงดูให้เธอกับลูกอยู่อย่างมีความสุข แต่เธอไม่เคยรักฉันเลย” แสดงให้เห็นว่าผู้ชายเป็นพนักงานเลี้ยงดูผู้หญิงและลูก ให้มีชีวิตที่สุขสบาย ดังนั้น ผู้ชายจึงมีอำนาจเหนือกว่า มีสิทธิ์ที่จะทำร้ายร่างกายและข่มขืนภรรยาได้ ดังคำพูดของเสี้ยถาวรที่พูดว่า “เอานะ อย่าร้อง เราเป็นผัวเมียกันมา นอนกันมา นับครั้งไม่ถ้วน อีกสักครั้งจะเป็นอะไร” แสดงให้เห็นว่า ผู้ชายในฐานะสามี สามารถบังคับข่มขืนใจภรรยาได้ เพราะความเป็นสามี ซึ่งเป็นความรุนแรงทางตรง และการที่ตัวละครชายอย่างเสี้ยถาวรมีเจตนาทำร้ายร่างกายและฆ่าปรียาและหนึ่งด้วยอาวุธปืน ดังคำพูดของถาวรที่กล่าวว่า “มึงตาย คิดว่าจะหนีกูรอดอย่างนั้นหรือ กูรอพวกมึงมาทั้งแม่ทั้งลูก กูจะฆ่าให้ตายทั้งคู่เลย จะฆ่าใครก่อน อีแม่หรืออีลูกไม่รักดี” แสดงให้เห็นถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ที่สามารถลงโทษความผิดกับผู้หญิงด้วยการฆ่า เนื่องจากทำให้ตัวเองติดเชื้อเอ็ดส์ โดยไม่ได้พิจารณาสาเหตุที่แท้จริงของการติดเชื้อเอ็ดส์ว่ามาจากความผิดของตนเองที่ลักลอบคบชู้กับลูกเลี้ยง จนทำให้ติดเชื้อเอ็ดส์ แต่กลับโยนความผิดให้ผู้หญิงฝ่ายเดียว ซึ่งจัดเป็นความรุนแรงทางตรง ด้วยการตบตี และฆ่า ด้วยเจตนาที่จะทำร้ายร่างกายให้ผู้หญิงเจ็บปวด และเสียชีวิต เนื่องจากความโกรธแค้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยละครทั้ง 4 เรื่อง พบว่า

1) มีละครจำนวน 4 เรื่องคือเรื่อง กลิ่นกาสะลอง ไปไม่ที่ปลิดปลิว เมียน้อย และสองนรีที่มีเนื้อหาสะท้อนถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้านความรุนแรงทางตรง ผ่านการทำร้ายร่างกาย ตบ ตี ต่อย กักขัง ข่มขืน ต่ำทอ และฆ่าให้เสียชีวิต

2) มีละครจำนวน 4 เรื่องคือเรื่อง กลิ่นกาสะลอง ไปไม้ที่ปลิดปลิว เมียน้อย และสองนรีที่มีเนื้อหาสะท้อนถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้านความรุนแรงเชิงโครงสร้างในประเด็นการนอกใจ ในฐานะสามีกับภรรยาในสถาบันครอบครัว ด้วยการมีภรรยาน้อย และการคบชู้ เป็นการสร้างบาดแผลในใจให้ผู้หญิง ทำร้ายจิตใจ สร้างความเจ็บปวดภายในจิตใจ ด้วยการย้ายศักดิ์ศรีความเป็นคนรัก

3) มีละคร 2 เรื่องคือเมียน้อย และสองนรี ที่มีเนื้อหาสะท้อนถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้านความรุนแรงเชิงโครงสร้างในประเด็นการทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศ โดยในละครเรื่องเมียน้อยมีเนื้อหาที่สะท้อนถึงการทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศ ด้วยการได้ใช้เงินซื้อร่างกายของผู้หญิง ในสถานะผู้ซื้อบริการกับผู้ขายบริการ และการทำให้ร่างกายของผู้หญิงเป็นดอกไม้ที่ต้องชดใช้ ในฐานะเจ้าหนี้กับลูกหนี้ ส่วนในละครเรื่องสองนรีมีเนื้อหาที่สะท้อนถึงการทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศ ด้วยการหลอกลวงผู้หญิงไปขายบริการทางเพศ ในสถานะนายจ้างกับลูกจ้าง แสดงให้เห็นถึงการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเป็นพ่อที่มีความสัมพันธ์กับลูกเลี้ยง โดยพ่อทำให้ร่างกายของลูกสาวเป็นเพียงวัตถุทางเพศ ในสถานะพ่อกับลูก

อภิปรายผล

จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยของละครทั้ง 4 เรื่องคือเรื่อง กลิ่นกาสะลอง ไปไม้ที่ปลิดปลิว เมียน้อย และสองนรี มีเนื้อหาสะท้อนถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้านความรุนแรงทางตรง ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย ตบ ตี ต่อย กักขัง ด่าทอ ข่มขืน และฆ่า และด้านความรุนแรงเชิงโครงสร้างในประเด็นการนอกใจ ได้แก่ การมีผู้หญิงอื่น การมีภรรยาน้อย และการคบชู้ โดยละครเรื่อง กลิ่นกาสะลอง

เป็นละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้ชายในฐานะพ่อใช้ความรุนแรงกับภรรยา และลูกสาว จนท้ายที่สุดทำให้ทองใบและกาสะลองเสียชีวิต โดยกาสะลองได้เสียชีวิตแบบทุกข์ทรมาน เนื่องจากถูกล่ามโซ่ขังไว้ที่ยุ้งข้าว ไม่มีอาหารและน้ำกิน และยังถูกأيแสง ลูกน้องของนายแคว้นปลุกปล้ำเพื่อข่มขืน ก่อนเสียชีวิตกาสะลองกินข้าวเปลือกในยุ้งข้าวประทังชีวิต และฆ่าหนูที่อยู่ในยุ้งข้าวกิน และเสียชีวิตในเวลาต่อมา ในขณะที่เดียวกัน ช้องปีก็ถูกไฟครอกตาย พร้อมกับเหมยและมาน้ำ ส่วนหมอมทรัพย์ก็ตรอมใจตายในเวลาต่อมา สุดท้ายนายแคว้นก็พบความจริงจากสมุดบันทึกของกาสะลองว่า กาสะลองรักนายแคว้น และอยากให้อุบัติตัวเองบ้าง ซึ่งที่ผ่านมาพ่อแสดงออกถึงความเกลียดชังในตัวกาสะลอง ด้วยการตำหนิ ตบตี ทำร้ายร่างกาย เหตุเพราะต้องการเอาชนะภรรยา เนื่องจากทองใบไม่เคยรักนายแคว้น นายแคว้นจึงใช้กาสะลองเป็นเครื่องมือในการเอาชนะ ด้วยการแสดงออกซึ่งความเกลียดชังต่อกาสะลอง

และละครเรื่องใบไม้ที่ปลิดปลิว เป็นละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้ชายในฐานะพ่อที่ใช้ความรุนแรงกับภรรยาและลูกสาว เช่นเดียวกับเรื่อง กลิ่นกาสะลอง เนื่องจากพ่อไม่ต้องการให้ลูกชายแสดงออกเป็นผู้หญิง จนกลายเป็นความแค้นที่นิราตามมาแก้แค้นพ่อ เพื่อสร้างความเจ็บปวดให้พ่อ ซึ่งแท้จริงแล้วนิราโหยหาความรักจากพ่อ แต่พ่อแสดงออกกับลูกและภรรยาด้วยการตบตี ตำหนิ ขาดการแสดงออกซึ่งความรัก ความอ่อนโยน ความอบอุ่น ทั่วๆ ที่ตัวเองก็รักนิรามากเช่นกัน แต่ขาดความเข้าใจกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ส่วนละครเรื่องเมียน้อย จัดเป็นละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้ชายในฐานะสามีใช้ความรุนแรงกับภรรยาและภรยาน้อย ด้วยการ

ใช้อำนาจชายเป็นใหญ่ในฐานะผู้นำครอบครัว ทำงานหาเลี้ยงภรรยา จึงทำให้ผู้ชายสามารถทำทุกอย่างด้วยความรุนแรงตามที่ผู้ชายต้องการ ด้วยการนอกใจ ภรรยาจากการมีเมียช้อย และดบตีภรรยาที่ไประรานเมียช้อย แม้กระทั่งการจะมีเมียช้อยก็ใช้วิธีข่มขืนผู้หญิงให้กลายเป็นเมียช้อย เพื่อบำบัดความต้องการของตัวเอง แสดงถึงความป่าเถื่อน โหดร้ายที่ผู้ชายกระทำต่อผู้หญิง ด้วยการใช้ร่างกายที่มีความสวยและความสาวของชลาธรเป็นวัตถุทางเพศ เป็นการแสดงออกของผู้ชายในอำนาจที่เหนือกว่า ขาดความรัก ความอ่อนโยน สุดท้ายละครเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าชลาธรก็ต้องการเพียงความรัก ความอ่อนโยนจากผู้ชาย และไม่ได้ต้องการเป็นเมียช้อย

เช่นเดียวกับกับละครเรื่องสองนรี ซึ่งเป็นละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้ชายในฐานะสามี ใช้ความรุนแรงกับภรรยา ด้วยการใช้อำนาจชายเป็นใหญ่ในฐานะผู้นำครอบครัวนอกใจภรรยา โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของภรรยา หรือศีลธรรมขั้นพื้นฐานด้วยการมีความสัมพันธ์กับลูกเลี้ยงของตัวเอง และยังแสดงถึงการมองลูกเลี้ยงเป็นเพียงวัตถุทางเพศ โดยใช้ร่างกายของผู้หญิงสาวสนองความต้องการของตัวเอง นอกจากนี้ยังใช้กำลังข่มขืนภรรยาตนเองเพื่อแก้แค้นหลังจากที่ตัวเองติดเชื้อเอ็ดส์จากลูกเลี้ยง และที่รุนแรงเกินกว่าความเป็นมนุษย์ในฐานะคนรักและเพื่อนนั้นคือ การมีเจตนาฆ่าภรรยาและลูกเลี้ยงเนื่องจากความโกรธแค้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวละครชายไม่ได้มีความรักต่อภรรยาและลูก เนื่องจากพร้อมที่จะแก้แค้นเอาคืน ถ้าภรรยาและลูกทำให้ตัวเองเดือดร้อน

จะเห็นว่า ละครโทรทัศน์ทั้งสี่เรื่องมีเนื้อหาความรุนแรงทั้งทางตรงและเชิงโครงสร้าง ซึ่งเกิดขึ้นในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง

สามีกับภรรยา พ่อกับลูก ซึ่งเกิดจากการขาดความรัก ความเข้าใจ ความอ่อนโยน ความอบอุ่น โดยละครโทรทัศน์ได้นำเสนอเนื้อหาที่เต็มไปด้วยความรุนแรง ทำร้ายร่างกายและจิตใจ โดยเนื้อหาตอนจบพบว่า ผู้ชายที่กระทำความรุนแรงกับผู้หญิง มักได้รับความเจ็บปวดทางจิตใจ ได้แก่ นายแคว้นในละครเรื่องกลิ่นกาสะลองที่เสียใจจนต้องไปบวช ชมรัชในละครเรื่องใบไม้ที่ปลิดปลิวที่ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า ส่วนผู้ชายที่ได้รับความเจ็บปวดทางร่างกาย ได้แก่ เสียชูชัยในละครเรื่องเมียน้อยที่โดนยิงและถูกทำร้ายร่างกายสาหัส ส่วนเสียถาวรในละครเรื่องสองนรีก็ยิงตัวเองเสียชีวิต ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ชายที่กระทำความรุนแรงกับผู้หญิงก็จะได้รับผลของความรุนแรงเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรจันทร์ เสียงสอน (2557) ที่ศึกษาการนำเสนอภาพผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย พบว่า ตัวละครที่กระทำความรุนแรงทุกคนจะพบกับจุดจบที่น่าเศร้าเช่นกัน

ประเด็นอำนาจชายเป็นใหญ่ในละครทั้ง 4 เรื่องคือ กลิ่นกาสะลอง ใบไม้ที่ปลิดปลิว เมียน้อย และสองนรีมีเนื้อหาสะท้อนถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้านความรุนแรงทางตรง ผ่านการทำร้ายร่างกาย ด้วยการตบ ตี ต่อย กักขัง ด่าทอ ข่มขืน และฆ่า ได้นำเสนอเนื้อหาความเป็นพ่อในฐานะผู้ชายที่เป็นใหญ่ในบ้านที่สามารถทำโทษเมียและลูกได้ตามที่ต้องการ ซึ่งจัดเป็นความรุนแรงทางตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณิชา พิมพ์ทองงาม (2560) ที่ศึกษาความรุนแรงที่ปรากฏในละครชุด Club Friday The Series 9 พบว่า มีการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมที่เพศชายเป็นใหญ่ ตัวละครผู้โดยหญิงเป็นเพศที่ด้อยกว่าผู้ชาย และมักจะถูกกระทำความรุนแรงจากฝ่ายชายก่อนเสมอ เช่น การทำร้ายร่างกายผ่านการทุบตี ทะเลาะวิวาท หรือการกระทำรุนแรงทางเพศ และงานวิจัยของพร

จันทร์ เสียงสอน (2557) ที่พบว่าภาพยนตร์ไทยส่วนใหญ่นำเสนอให้ตัวละคร ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงมากที่สุดจากเพศชาย จากคนที่ตัวเองรัก หรือเป็น คนในครอบครัว เช่น พ่อกระทำความรุนแรงต่อลูก หรือสามีกระทำความรุนแรง ต่อภรรยา

ส่วนละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาการกระทำความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ด้วยการทำร้ายจิตใจผ่านการไม่เชื่อสัตย์ไม่เคารพกันในฐานะสามีภรรยาหรือคู่รัก ซึ่ง ผลการศึกษาของละครทั้ง 4 เรื่องคือ กลิ่นกาสะลอง ไปไม้ที่ปลิดปลิว เมียน้อย และสองนรี พบว่าละครมีเนื้อหาสะท้อนถึงอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้านความรุนแรง เชิงโครงสร้างในประเด็นการนอกใจ การมีภรรยาบ่อย การคบชู้ และการข่มขืน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและ สร้างสรรค์ (2564) ที่พบว่าละครโทรทัศน์มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ และการข่มขืน ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดชายเป็นใหญ่ในสังคม

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า ตัวละครผู้หญิงในละครโทรทัศน์ จำนวน 2 เรื่องคือ เมียน้อย และสองนรี ยังคงเป็นเพศที่ถูกกระทำความรุนแรง เชิงโครงสร้าง ซึ่งเกิดจากความเข้าใจผิดที่มีอยู่ในสังคมชายเป็นใหญ่ที่ผู้ชายมอง ผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุที่ปรารถนา (Object of Desire) หรือที่เรียกว่าการทำให้ ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศ ด้วยการถือสิทธิ์เหนือร่างกาย และรู้สึกว่าคุณสมบัติ อำนาจ มีความชอบธรรมที่จะทำอะไรก็ได้กับผู้หญิงที่ใช้เงินซื้อ มา ในสถานะผู้ซื้อ กับผู้ชาย ด้วยการใช้จ่ายเงินซื้อร่างกายของผู้หญิงเพื่อปลดปล่อยความต้องการทาง เพศ และในสถานะนายจ้างกับลูกจ้าง ด้วยการหลอกลวงผู้หญิงไปขายบริการ ทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับ Nussbaum (2000) ที่เห็นว่าผู้หญิงมักถูกตีตราให้ เป็นเพียงวัตถุภายใต้แนวคิดชายเป็นใหญ่ หรือผู้ชายเป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงเป็น

“บางสิ่ง” มากกว่าที่จะเป็น “บางคน” ผู้หญิงถูกทำให้สูญเสียความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นที่มาของคำว่าปฏิบัติการเสมือนวัตถุ

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในละครโทรทัศน์ เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยยังเป็นสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ มีความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจชายเป็นใหญ่ ภายใต้สังคมแบบปิตาธิปไตยที่ยังกดทับผู้หญิง ซึ่งจากผลการศึกษาละครทั้งสี่เรื่องพบว่า เป็นละครที่สร้างแนวคิดอำนาจชายเป็นใหญ่ที่มีค่านิยมทำร้ายร่างกายและจิตใจของภรรยาและลูก ซึ่งแนวคิดเหล่านี้สื่อให้เห็นว่าละครโทรทัศน์ได้ผลิตซ้ำระบบคิดชายเป็นใหญ่แบบเดิมๆ ที่เชื่อว่า ละครที่สร้างระบบคิดชายเป็นใหญ่เหล่านี้ เป็นสิ่งดึงดูดให้ละครมีเนื้อหา น่าติดตาม เป็นละครสะท้อนภาพความเป็นจริงของสังคมซึ่งไม่ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ใหม่ๆ ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อวิรุทธ์ ศิริโสภณา (2561) ที่ศึกษาพบว่า ผู้สร้างสรรคละครโทรทัศน์ได้กระทำการผลิตซ้ำความหมายเดิม อันเป็นการประกอบสร้างความหมายของผู้หญิงในสังคมไทยให้เป็นไปในแนวทางลักษณะเช่นเดิม และเป็นการสืบทอดอุดมการณ์ปิตาธิปไตย (Patriarchy) แก่สังคมไทยต่อไป

ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างเกาหลีใต้ ได้ผลิตละครซีรีส์ที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับละครไทย จนทำให้ผู้ชมชื่นชอบเกิดเป็นกระแสคลื่นวัฒนธรรมเกาหลี (Korean Wave) กลายเป็นกระแสเกาหลีฟีเวอร์ โดยที่ใช้ละครซีรีส์เกาหลีเป็นหนึ่งในสื่อบันเทิงของยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อส่งออกสินค้าทางวัฒนธรรม ทำให้ประเทศเกาหลีกลายเป็น The Hollywood of the East (Lara Farrar, 2010) โดนสื่อบันเทิงจากเกาหลีได้สร้างมูลค่ามหาศาลและแพร่ขยายไปทั่วเอเชีย อเมริกา ยุโรป และตะวันออกกลาง ทำให้มีผู้ชมหลายพันล้านคน

(Youna Kim, 2013) โดยละครซีรีส์เกาหลีเหล่านี้ มีลักษณะบางอย่างที่โดดเด่นที่ทำให้ผู้ชมหลงใหล ซึ่งแตกต่างจากละครไทยที่ยังผลิตซ้ำอุดมการณ์เดิมๆ นั่นคือ อุดมการณ์ปิตาธิปไตย

จากการศึกษาของ Youna Kim (2013) พบว่าหนึ่งในความสำเร็จของความนิยมในละครซีรีส์เกาหลีที่เข้ามาสู่หัวใจของผู้ชมได้อย่างล้นหลามและรวดเร็ว นั่นคือ ผู้ผลิตละครซีรีส์เกาหลีได้สร้างเนื้อหาให้ภาพลักษณ์ของตัวละครชายเป็นผู้ชายอบอุ่น อ่อนโยน ดูแลเอาใจใส่ และมีความเข้าใจในผู้หญิง และแสดงออกในรูปแบบของความรักบนความสัมพันธ์ที่อ่อนโยน โดยบุคลิกภาพของนักแสดงชายในละครซีรีส์เกาหลีมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือ ความเป็นหญิงในความเป็นชาย (The Feminization of Masculinity) เป็นอัตลักษณ์ความเป็นชายรูปแบบใหม่ แสดงถึงการท้าทายเพศสถานะของคนเอเชียที่มีลักษณะสังคมชายเป็นใหญ่ ผู้ชายมีอำนาจในครอบครัว

อัตลักษณ์ความเป็นชายรูปแบบใหม่ของนักแสดงชายในละครซีรีส์เกาหลีคือ ความเป็นหญิงในความเป็นชาย (The Feminization of Masculinity) ที่แสดงถึงอบอุ่น อ่อนโยน ดูแลเอาใจใส่ และมีความเข้าใจในผู้หญิง ซึ่งพบได้ทั่วไปในละครซีรีส์เกาหลี เช่น เรื่อง ปักหมุดรักฉุกเฉิน (Crash Landing on You) ใน EP.3 ฉากที่ผู้กองรีจองฮยอก พระเอกตื่นเช้าเพื่อเตรียมกาแฟคั่วสด และชูปถั่วงอกให้นางเอก ยุนเชรี เนื่องจากเมื่อคืนยุนเชรี กินโซจูไปมาก จึงน่าจะเกิดอาการเมาค้าง และยังจำได้ว่ายุนเชรีชอบกาแฟสด ซึ่งเป็นฉากที่แสดงให้เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่ของพระเอกที่จดจำรายละเอียดอาหารที่นางเอกชื่นชอบ และแสดงถึงความห่วงใยที่รู้ว่ายุนเชรีน่าจะเมาค้างจึงทำชูปถั่วงอกไว้ให้กินแก้อาการเมาค้าง อีกฉากหนึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นชายรูปแบบ

ใหม่คือ ใน EP.3 ฉากที่ยูนเซรีจะออกไปส่งผู้กองรีจองฮยอกกลับบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านเห็นว่าตัวเองเป็นคนสวย เนื่องจากชาวบ้านเห็นหน้ายูนเซรีไม่ชัดในเวลากลางคืนจึงเป็นที่ถกเถียงกันว่า คนรักของผู้กองรีจองฮยอก สวยหรือไม่สวย แต่เนื่องจากความเชื่อของคนเกาหลีเหนือที่เชื่อว่าผู้หญิงที่ปล่อยผมกระเซิงคือคน 2 ประเภทคือ คนบ้าหรือไม่กี่ชาวต่างชาติ ผู้กองรีจองฮยอกจึงยื่นผ้าเช็ดหน้าให้ยูนเซรีมัดผมก่อนออกนอกบ้าน แต่ยูนเซรีไม่ยอมมัดผมตัวเอง ผู้กองรีจองฮยอกจึงมัดผมให้นางเอก ซึ่งเป็นฉากที่ผู้ชายแสดงความอ่อนโยนกับผู้หญิงด้วยการมัดผมให้ เป็นต้น

ทั้งนี้ จะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน ระหว่างเนื้อหาของละครไทยกับละครซีรีส์เกาหลี ซึ่งเนื้อหาของละครไทยได้นำเสนอเนื้อหาที่มีความรุนแรงเพื่อผลิตซ้ำอำนาจชายเป็นใหญ่ ด้วยการนำเสนอค่านิยมทำร้ายร่างกายและจิตใจของคนรักและลูก โดยมีความเชื่อว่าละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายและจิตใจผู้หญิงจะเป็นสิ่งดึงดูดให้ละครนำติดตาม ทำให้ละครมีเรตติ้งสูงในทางตรงกันข้าม ละครซีรีส์เกาหลีกลับนำเสนอเนื้อหาที่ทำทลายอุดมการณ์ปิตาธิปไตย ด้วยการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นชายรูปแบบใหม่ที่มีความอบอุ่นอ่อนโยน ดูแลเอาใจใส่ และมีความเข้าใจในผู้หญิง ด้วยการสร้างค่านิยมใหม่ให้กับสังคม ซึ่งผู้ผลิตละครซีรีส์เกาหลีได้ใช้กลยุทธ์ Modeling Process ในการสร้างละครเพื่อปรับพฤติกรรม สร้างจิตสำนึกขึ้นในสังคมใหม่ เพื่อจูงใจให้เกิดพฤติกรรมใหม่ๆ เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อมวลชน

ข้อเสนอแนะ

1) ผู้ผลิตละครควรตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนในการนำเสนอเนื้อหาภาพความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงทางร่างกาย ความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงเชิงโครงสร้าง

2) ผู้ผลิตละครควรสร้างสรรค์เนื้อหาละครที่ส่งเสริมค่านิยมที่ผู้ชายให้คุณค่าความเป็นผู้หญิง ซื่อสัตย์กับคนรัก ดูแล เอาใจใส่ และทะนุถนอมคนรัก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1) ควรมีการศึกษาละครไทย หรือภาพยนตร์ไทยในความรุนแรงมิติอื่นๆ เช่น ความรุนแรงทางวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาความแตกต่างระหว่างละครไทยกับละครซีรีส์เกาหลี เพื่อเป็นการสะท้อนภาพผู้ชายในสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (2564). (6 สิงหาคม 2565).

ความสัมพันธ์และความรุนแรงทางเพศในละครโทรทัศน์. สืบค้นจาก

[https://www.thaimediafund.or.th/wp-](https://www.thaimediafund.or.th/wp-content/uploads/2021/09/Fact-Sheet-2.2564-ความสัมพันธ์และความรุนแรงทางเพศในละครโทรทัศน์.pdf)

[content/uploads/2021/09/Fact-Sheet-2.2564-ความสัมพันธ์และ](https://www.thaimediafund.or.th/wp-content/uploads/2021/09/Fact-Sheet-2.2564-ความสัมพันธ์และความรุนแรงทางเพศในละครโทรทัศน์.pdf)

[ความรุนแรงทางเพศในละครโทรทัศน์.pdf](https://www.thaimediafund.or.th/wp-content/uploads/2021/09/Fact-Sheet-2.2564-ความสัมพันธ์และความรุนแรงทางเพศในละครโทรทัศน์.pdf)

ชเนศ วงศ์ยานนาวา. (2542). *เท้าวหลัง ย่างก้าว*. กรุงเทพฯ : โครงการสตรีและ

เยาวชนศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา. (2552). *โรงงานแห่งความฝัน สู่การวิจารณ์ภาพยนตร์ สำนักบริบท*. พิมพ์ครั้งแรก. ชุดทฤษฎีและการวิจารณ์ภาพยนตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พับลิค บุเคอร์รี่.
- พรจันทร์ เสียงสอน. (2557). *การนำเสนอภาพผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ภาณิชา พิมพ์ทองงาม. (2560). *ความรุนแรงที่ปรากฏในละครชุด Club Friday The Series 9*. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พินดา หันสวาสดี. (2544). *ผู้หญิงในภาพยนตร์: กระบวนการผลิตซ้ำภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา โครงการมีเดียมอนิเตอร์. (2558). (30 กรกฎาคม 2565). *รายงานผลการศึกษารอบที่ 87 จริยธรรมสื่อโทรทัศน์กับผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก: ศึกษาเปรียบเทียบ โทรทัศน์ดิจิทัลช่องที่ได้รับความนิยมช่วง ตุลาคม 2557 และ มกราคม 2558*. สืบค้นจาก <https://www.healthymediahub.com/storage/mediafiles/050050021W.pdf>
- ยศ สันตสมบัติ. (2548). *เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อวิรุทธ์ ศิริโสภณา. (2561). (21 มกราคม 2564). การประกอบสร้างความหมายของผู้หญิงที่ถ่ายทอดผ่านตัวละครหญิงในละครโทรทัศน์ไทยยอดนิยมที่ถูกผลิตซ้ำ ระหว่างปี 2530-2560. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการนิเทศ, 5 (1). 23-40. สืบค้นจาก <https://so02.tcithaijo.org/index.php/jcin/article/view/163449/118200>
- อารดา ครุจิต. (2554). การวิเคราะห์เนื้อหาทางเพศ ความรุนแรง และการใช้ภาษาในรายการโทรทัศน์ ระดับเรตติ้งประเภท "ท" ทุกวัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- Bandura, A. (1994). *Self-efficacy*. New York: Academic.
- Farrar, L. (December 31, 2010). *Korean Wave of Pop Culture Sweep across Asia*. Retrieved from <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/asiapcf/12/31/korea.entertainment/index.html>
- GMM25Thailand. (2562). *เมียน้อย EP.2 [FULL]*. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=HjT7dTFIaV4&t=1695s>
- GMM25Thailand. (2562). *เมียน้อย EP.9 [FULL]*. สืบค้น <https://www.youtube.com/watch?v=jPodF6R9xOI&t=2837s>
- Gerbner, G., & Signorielli, N. (1988). *Violence and Terror in the Mass Media: an Annotated Bibliography*. New York: Greenwood.
- Galtung, J. (1990). Cultural Violence. *Journal of Peace Research*, 27(3), 291-305.
- Kim, Y. (2013). *Korea Wave: Korea Media Go Global*. London and New York: Routledge.

Nussbaum, Martha C. (2000). *Sex and Social Justice*. New York: Oxford University Press.

Netflix. (2562). *กลืนกาสะลอง*. สืบค้นจาก <https://www.netflix.com>

One31. (2562). *ใบไม้ที่ปลิดปลิว EP.1 (FULL HD)*. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=XzvUml3gBOg&t=2821s>

Watchlakorn. (2562). *สองนรี*. สืบค้นจาก <https://www.watchlakorn.in/สองนรีตอนที่1วันที่19สิงหาคม2562-video-288590>

Watchlakorn. (2562). *สองนรี*. สืบค้นจาก <https://www.watchlakorn.in/สองนรีตอนที่11วันที่23กันยายน2562-video-292114>

วาทกรรมทางการเมืองในเพลงแร็ปไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563

Political discourses in Thai Rap songs during the years

2014 - 2020

ณัฐพัชร์ ศิริวัฒน์¹ & นิพนธ์ โชะเฮง²

Natthapath Siriwat & Nipon Sohng

Corresponding author: Natthapath.s@gmail.com

Received: 04/07/65 Revised: 31/08/65 Accepted: 31/08/65

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาบริบททางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563 ที่มีผลต่อความคิดของศิลปินในการผลิตบทเพลงแร็ปไทย (2) เพื่อศึกษาปฏิบัติการทางวาทกรรมในเพลงแร็ปไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563 (3) เพื่อศึกษาตัวบทหรือเนื้อเพลงแร็ปไทยของศิลปินเพลงแร็ปไทยที่ต้องการสื่อสารในประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารโดยเน้นศึกษาตัวบทจากเพลงแร็ปจำนวน 27 เพลง และจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นศิลปินเพลงแร็ปไทยจำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่าบริบททางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563 ได้แก่ ความขัดแย้ง ความแตกแยกในสังคม เศรษฐกิจตกต่ำ และการชุมนุมเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยของกลุ่มเยาวชนมีผลต่อความคิดของศิลปินในการผลิต

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทเพลงแร็ปไทย ในส่วนของปฏิบัติการทางวาทกรรม ศิลปินมีการนำเสนอบทเพลงแร็ปไทยผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งจัดมินิคอนเสิร์ตในสถาบันบันเทิงและสถานที่ชุมนุม เนื้อหาของบทเพลง ศิลปินได้นำเสนอเนื้อหาวาทกรรมในประเด็นทางด้านการเมือง ประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ และประเด็นทางด้านสังคม เช่น การเข้าสู่อำนาจของรัฐบาลโดยการรัฐประหาร การดำเนินกระบวนการยุติธรรม ปัญหาการคอร์รัปชันและความเหลื่อมล้ำในสังคม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อบอกเล่าปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และเสนอข้อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับประชาชน

คำสำคัญ : วาทกรรม; การเมือง; เพลงแร็ปไทย

Abstract

In this paper, the researcher has three objectives, i.e.: (1) to study the contexts of politics, economy, and Thai society during the years 2014 - 2020 affecting artists' ideas in producing Thai Rap songs; (2) to investigate the discourses in Thai Rap Songs during the period under study; and (3) to examine the contents or lyrics of the Thai Rap songs of Thai Rap artists who wanted to communicate political, economic, and social issues during the years under investigation. The method of qualitative research was conducted with the technique of documentary research. The study focused on the lyrics of twenty-seven Rap songs. The technique of in-depth interview was employed with ten key informants who were Thai Rap artists using the method of purposive sampling.

Findings showed that the contexts of politics, economy, and Thai society during the years 2014 and 2020 consisting of conflicts, social division, economic downturn, and demonstrations by young persons affected the ideas of artists in producing Thai Rap songs. In regard to discourses, artists presented Thai Rap songs through online media. Mini concerts were organized at entertainment venues and demonstration areas. Concerning the song contents, artists presented discourses on political, economic, and social issues. These were the entry of power of the government by coup d'etat, a blame on the justice process, problems of corruption, inequality in society, and others. This is to inform the problems that are happening in society and to propose a call for the government to solve the problems.

Keywords: discourse; politics; Thai Rap songs

บทนำ

วาทกรรม (Discourse) เป็นคำศัพท์ที่เกิดขึ้นในยุคหลังสมัยใหม่ โดยนักคิดชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียง มีนามว่า Michel Foucault ซึ่งศัพท์คำนี้หมายถึงกลุ่มถ้อยคำที่ใช้อธิบายความรู้หรือวิธีการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเฉพาะในช่วงเวลาหนึ่ง หรือเป็นชุดความคิดหรือแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมในมิติที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ภาษาและวรรณกรรม เป็นต้น (วรพงศ์ ไชยฤกษ์, 2560, หน้า 2) ซึ่งสอดคล้องกับ พัด ลวางกูร (2563, หน้า 53) ที่กล่าวว่า วาทกรรม เป็นรูปแบบของการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียนที่

สื่อถึงความคิดและความรู้สึกผ่านการใช้ภาษา จึงทำให้แนวคิดวาทกรรมเป็นที่สนใจของนักวิชาการร่วมสมัยทั้งหลายเป็นอย่างมาก ดังเช่น ฅัญฐณินา นันตา (2553) ได้ศึกษาเรื่อง วาทกรรมเพลงเพื่อชีวิตในบริบทการเมืองไทย (พ.ศ. 2525-2550) ผลการวิจัยพบว่า วาทกรรมหลักและแนวคิดทางการเมืองของเพลงเพื่อชีวิตเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียกร้องประชาธิปไตยที่มีความเท่าเทียมและความยุติธรรม เป็นต้น อีกทั้งนักวิชาการหลายท่าน อาทิ สุรชาติ บำรุงสุข (2562) ให้ข้อสังเกตว่าภาพรวมของประวัติศาสตร์โลกมีการใช้บทเพลงเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสารทางการเมืองหรือวาทกรรมทางการเมืองมาโดยตลอด กรณีของประเทศไทย วาทกรรมทางการเมืองให้ความสำคัญกับเพลงปลุกใจ อาทิ สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม หลวงวิจิตรวาทการได้แต่งเพลง “ต้นตระกูลไทย” สมัยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้แต่งเพลง “คืนความสุขให้ประเทศไทย” ให้กับนักแต่งเพลงชื่อวิเชียร ตันติพิมลพันธ์ เป็นเพลงเกี่ยวกับทหารเข้ามามากอบกู้ประเทศไทย ส่วนเพลงอื่นๆ เช่น เพลง “เธอคือประเทศไทย” เพลง “ความหวังความศรัทธา” เพลง “สะพาน เพลงใจเพชร” และเพลง “สู้เพื่อแผ่นดิน” เป็นต้น เพลงดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการสื่อสารจากรัฐบาลถึงประชาชน (อรพรรณ จันทร์วงศ์ ไพศาล, 2562) นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี บทเพลงกับการเมืองว่าเป็นสื่อสะท้อนความคิด อุดมการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกของศิลปินในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมได้โดยผ่านดนตรี ดังนั้นบทเพลงจึงเป็นเสมือนภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่ได้บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (สุชาติ แสงทอง, 2549, หน้า 28) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Berelson & Steiner (1964, p. 39) กล่าวว่า การสื่อสาร เป็นกระบวนการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความคิด ความรู้สึกผ่านสัญลักษณ์ อาทิ ภาษา

ข้อความ รูปภาพ กราฟ และตัวเลข เป็นต้น อีกทั้งจากการศึกษาของ Colima & Cabezas (2017) เรื่อง การวิเคราะห์ว่าทฤษฎีทางการเมืองของเพลงแร็ป ผลการวิจัยพบว่า นักวิชาการในสาขาภาษาศาสตร์สังคมชาติพันธุ์วิทยา วัฒนธรรมศึกษา และการสอนเชิงวิพากษ์ได้นำเรื่องดังกล่าวมาวิเคราะห์เกี่ยวกับการต่อต้าน กลยุทธ์การบีบบังคับ การประท้วง เพื่อให้สังคมเกิดความชอบธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย ตลอดจน Street (2014) ได้ศึกษาเรื่อง เพลงกับการสื่อสารทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารทางการเมือง มักจะมองข้ามบทบาทของเพลง ทั้ง ๆ ที่เพลงมีบทบาทและเป็นข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารทางการเมือง ผ่านเสียงเพลง การโฆษณาชวนเชื่อและการต่อต้าน เป็นต้น ทั้งนี้เพลงยังมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะและการมีส่วนร่วมของพลเมืองเพื่อสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบัน กรณีบทเพลงแร็ปเป็นการร้องแบบที่เป็นจังหวะ การร้องคล้ายเสียงพูด และเนื้อหาของเพลงที่มีความหมาย และมีความคล้องจองกัน รวมทั้งเน้นที่การกำกับจังหวะซึ่งในปัจจุบันมีศิลปินซึ่งเป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่ ที่กล้าคิด กล้าแสดงออก ได้ประพันธ์เพลงในรูปแบบบทกลอน คำพูดสด คำพูดคล้องจอง แต่บางท่อนก็ใช้ถ้อยคำที่รุนแรงและไม่สุภาพในการเล่าเรื่อง วิพากษ์ตำหนิ พูดความจริง เรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การทำงานของรัฐบาล เพื่อสะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อสังคม การเมืองไทยในอดีตและปัจจุบันเพื่อให้เยาวชน ประชาชนและรัฐบาลได้รับทราบปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ภายหลังจากการรัฐประหาร เมื่อปี พ.ศ. 2557 ได้มีกลุ่มศิลปินเพลงแร็ป ได้ออกมาแต่งเพลงแร็ป ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ การเมือง การปฏิวัติรัฐประหาร สังคม และกระบวนการยุติธรรม นำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม และเป็นที่สนใจของเยาวชน อีกทั้งเพลงแร็ปเป็น

เพลงที่มีอิทธิพลกับผู้ฟัง เนื่องจากเพลงแรปมีสัมผัสคำ มีจังหวะที่สนุกสนาน ปัจจุบันมีรายการที่สนับสนุนให้เกิดศิลปินเพลงแรปมากขึ้น เช่น Rap is now, Show me the money และรายการอื่นๆ ที่เป็นรายการใต้ดินอีกมากมาย ซึ่งเป็นการผลักดันศิลปินหน้าใหม่ ให้ออกมาแต่งเพลงแรปมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นเยาวชน และมีการตั้งกลุ่มศิลปินที่มีอุดมการณ์เดียวกันแต่งเพลงแรป โดยแต่งเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเมือง เช่นกลุ่ม Rap Against Dictatorship (RAD) หรืออีกชื่อที่เรียกกันว่า “แรปต่อต้านเผด็จการ” เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการพูดถึงอิสรภาพ เสรีภาพ ความยุติธรรม การปลดแอกจากระบอบเผด็จการ โดยมีเพลงฮิตที่เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กัน เช่น เพลง “ประเทศกูมี” (พ.ศ.2561) ซึ่งเพลงนี้ประพันธ์และขับร้องโดย ณัฐพงศ์ ศรีม่วง (Liberate P.) รุ่งโรจน์ ภักดี (G-bear) เดชาธร บำรุงเมือง (Hockhacker) แรปเปอร์เพลงนี้ยังได้รับรางวัล Václav Havel Prize for Creative Dissent ในงาน Oslo Freedom Forum ที่กรุงออสโล ประเทศนอร์เวย์ และยังได้รับรางวัลจาก Human Rights Foundation (มูลนิธิสิทธิมนุษยชน) ซึ่งเป็นรางวัลที่มอบให้กับผู้ที่มีความกล้าหาญและมีความคิดสร้างสรรค์ในการคัดค้านความไม่ยุติธรรมในสังคม การคอร์รัปชัน และเรื่องเกี่ยวกับการเมือง (Springnews, 2562)

จากบทเพลงแรปที่ได้กล่าว สะท้อนถึงปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความไม่ชอบธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และความสำคัญของการใช้แนวคิดวาทกรรมมาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการสื่อความหมายในบทเพลงแรปไทยในช่วงปี พ.ศ.2557 – 2563 ว่าศิลปินหรือผู้ประพันธ์เพลงสะท้อนความคิดในประเด็นทางการเมือง

ประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจ และประเด็นปัญหาทางสังคม ในบทเพลงอย่างไร และเพลงแรปไทยสามารถสื่อแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองได้หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563 ที่มีผลต่อความคิดของศิลปินในการผลิตบทเพลงแรปไทย
2. เพื่อศึกษาปฏิบัติการทางวาทกรรมในเพลงแรปไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563
3. เพื่อศึกษาตัวบทหรือเนื้อเพลงแรปไทยของศิลปินเพลงแรปไทยที่ต้องการสื่อสารในประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วาทกรรมทางการเมืองในเพลงแรปไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย (1) การศึกษาจากเอกสาร และ (2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นศิลปินเพลงแรปไทย

ตัวบทที่ใช้ศึกษา ตัวบทที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. เพลงของศิลปินแร็ปไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563 โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายโดยผู้วิจัยเลือกศึกษาเพลงแร็ปไทย จำนวน 27 เพลง เนื่องจากเป็นเพลงที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบริบททางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ อีกทั้งเป็นเพลงที่ผู้ฟังให้ความสนใจโดยมียอดการเข้าชมและเข้าฟังในแอปพลิเคชัน YouTube ส่วนใหญ่เกิน 1 ล้านวิวขึ้นไป (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2563)

2. ศึกษาโดยการสัมภาษณ์จากศิลปินหรือผู้แต่งเพลงแร็ปไทยซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน โดยพิจารณาจากความนิยมและความโดดเด่นของเพลงแร็ปไทยที่สื่อถึงทางด้านการเมือง ทางด้านเศรษฐกิจ และทางด้านสังคม ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง และแบบแนะนำต่อๆ กันไป (snowball sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นรายบุคคลกับศิลปินเพลงแร็ปไทย ซึ่งในการสัมภาษณ์ได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง ประเด็นคำถามในลักษณะปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	กรอบแนวคิดในการวิจัย	แหล่งข้อมูล
1. เพื่อศึกษาบริบททางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทยที่มีผลต่อความคิดของศิลปินในการผลิตบทเพลงแร็ปไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557 - 2563	นำแนวคิดของแฟร์คลาฟ (Fairclough) เรื่องปฏิบัติการทางสังคมและวัฒนธรรม มาปรับใช้ (Fairclough, 2010, p. 135)	-จากเอกสาร (documentary data) หรือ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	กรอบแนวคิดในการวิจัย	แหล่งข้อมูล
2. เพื่อศึกษาปฏิบัติการทางวาทกรรมในเพลงแร็ปไทย ในช่วงปีพุทธศักราช 2557-2563	นำแนวคิดของแฟร์คลาฟ (Fairclough) เรื่องปฏิบัติการทางวาทกรรม มาปรับใช้ ประกอบด้วย - กระบวนการผลิตตัวบทหรือบทเพลง - ช่องทางการเผยแพร่ตัวบทหรือบทเพลง	-จากเอกสาร (documentary data) หรือ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) -จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview)
3. เพื่อศึกษาตัวบทหรือเนื้อเพลงแร็ปไทยของศิลปินในช่วงปีพุทธศักราช 2557- 2563	นำแนวคิดของแฟร์คลาฟ (Fairclough) เรื่องตัวบทมาปรับใช้ ประกอบด้วย -การวิเคราะห์เนื้อเพลง -การตีความหมายเนื้อเพลง	-จากเอกสาร (documentary data) หรือ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) -จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview)

1. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร เป็นการศึกษาทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากเอกสาร ดังนี้ (1) บทเพลงและชื่อศิลปิน (2) เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรา บทความ และรายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ และ (3) การค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องในเว็บไซต์จากอินเทอร์เน็ต สื่อโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Google, Instagram, YouTube, Twitter

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นศิลปินเพลงแร็ปไทย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีแนวคำถาม ด้วยการกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีเวลาจัดเตรียมข้อมูลก่อนการให้สัมภาษณ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม ถึง กันยายน 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ความหมายด้วยการตีความ ผสมผสานกับการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่ได้จากการบันทึกเทป ผู้ศึกษานำมาถอดคำพูด เรียบเรียง และดำเนินการจัดพิมพ์ไว้อย่างเป็นระบบเพื่อนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นในวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปใจความสำคัญโดยวิธีการบรรยาย ส่วนข้อมูลจากบทเพลงวิเคราะห์ประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่สื่อสารในเพลงแร็ปไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2563 ใช้การวิเคราะห์ด้วยบทด้วยการตีความ ผสมผสานกับการวิเคราะห์เนื้อหา

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการตรวจสอบความแม่นยำตรงด้านเนื้อหา โดยก่อนนำไปสัมภาษณ์จะนำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณีพันธ์ เป็นผู้ร่วมพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาว่าข้อความสัมภาษณ์มีความครอบคลุมในประเด็นที่ศึกษาหรือไม่ รวมถึงภาษาที่เข้าใจเหมาะสมเพียงใดแล้ว นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบในกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมายว่าเข้าใจในข้อความหรือไม่ เพื่อให้ทราบว่า มีข้อบกพร่องอะไรบ้างซึ่งจะได้แก้ไขก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้อง ชัดเจน และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลที่ได้มาทั้งด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Denzin, 1978, p. 390)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 ที่ว่า “เพื่อศึกษาบริบททางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทยในช่วงปีพ.ศ. 2557-2563 ที่มีผลต่อความคิดของศิลปินในการผลิตบทเพลงแร็ปไทย” ผลการวิจัยพบว่า

1. *บริบททางด้านการเมือง* ในช่วงก่อนวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 สถานการณ์ภายในประเทศประสบปัญหามานานาประการ เช่น ความขัดแย้งของประชาชน ปัญหาคอร์รัปชัน สังคมไม่สงบสุขทำให้เกิดความแตกแยกและใช้ความรุนแรงเป็นผลให้การปฏิบัติงานของภาครัฐ รวมทั้งกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจเกิดความชะงัก ทุกภาคส่วนในสังคมรวมทั้งนักธุรกิจ นักท่องเที่ยวต่างประเทศขาดความเชื่อมั่น อีกทั้งปัญหาความวุ่นวายในสังคม ความตึงเครียด

มีการปะทะกันอย่างต่อเนื่องระหว่างกลุ่ม กปปส. และกลุ่ม นปช. รวมทั้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบกได้ทำหน้าที่อาสาเป็นคนกลางเชิญแกนนำของกลุ่มคู่ขัดแย้งมาเจรจากัน แต่ไม่ได้ผล ดังนั้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงทำการรัฐประหาร ประกาศยึดอำนาจในนามของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยให้เหตุผลในเรื่องความแตกแยกของบ้านเมือง (เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์, 2564, หน้า 217) ทำให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจ และสังคม

นับตั้งแต่วันที่ 12 กันยายน 2557 เป็นต้นมา พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เข้ามาบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายของรัฐบาล 11 ด้าน เพื่อให้สังคมคืนสู่สภาวะปกติ ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ขจัดความขัดแย้งที่สะสมในสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ภายหลังจากการรัฐประหาร พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าใช้อำนาจรัฐคุกคามนักเคลื่อนไหวทางการเมืองและการออกแบบริฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2560 ที่เอื้อประโยชน์กับ คสช. ต่อมาหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี พ.ศ. 2562 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ได้กลับเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ภายใต้การสนับสนุนของพรรคพลังประชารัฐ กรณีดังกล่าวทำให้มีการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ที่ไม่เห็นด้วยว่าเป็นการสืบทอดอำนาจและปัญหาความชอบธรรมของรัฐธรรมนูญในประเด็นที่มาของสมาชิกวุฒิสภา (เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์, 2564, หน้า 217)

2. *บริบททางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา*

เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจโลก ระบบเศรษฐกิจไทยได้เปลี่ยนเป็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีที่อยู่บนพื้นฐานการพัฒนาที่ไม่สมดุล ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมามากมาย เป็นต้น รวมทั้งผลของการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจใน “ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเสรี” ที่ขาดดุลยภาพดังกล่าว มีผลกระทบต่อการเมืองไทยในระบอบ “ธนาธิปไตย” ทำให้มีการใช้เงินในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองกันอย่างกว้างขวาง มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมและรายได้รูปแบบการพัฒนาในอดีตเป็นผลให้ประเทศไทยติดกับดักความไม่สมดุล กับดักผลิตภาพต่ำ และกับดักความเหลื่อมล้ำ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

3. *บริบททางด้านสังคม* การพัฒนาทางสังคมของประเทศไทยมีความก้าวหน้ามาตามลำดับเป็นผลให้คนไทยโดยเฉลี่ยได้รับการศึกษาและมีสุขภาพดีขึ้น และระบบเกื้อกูลในครอบครัวไทยเข้มแข็งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ นอกจากนี้ กล่าวได้ว่า ระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุขและสวัสดิการ และโครงสร้างพื้นฐานในทุกด้านมีการพัฒนาตามลำดับ ปัญหาเชิงคุณภาพของประชากรทุกกลุ่มวัย ทั้งในด้านคุณภาพการศึกษา ระดับคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมบริโภคที่ไม่เหมาะสมและขาดการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งการได้รับการศึกษาและรายได้น้อย ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจเลือกใช้แนวทางการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) จากสภาพปัญหาทางด้านสังคมในหลากหลายมิติเป็นผลให้ในปี.ศ. 2538 ภาคประชาสังคม (Civil Society) ซึ่งประกอบด้วยขบวนการเรียกร้องให้

รัฐบาลตระหนักถึงผลประโยชน์ของคนระดับล่างให้มากขึ้น จึงได้มีการรวมกลุ่มเคลื่อนไหวเป็นองค์กรเครือข่ายที่เรียกว่า “สมัชชาคนจน” มีการจัดชุมนุมใหญ่ มีผู้เข้าร่วมมากกว่า 200 คน เพื่อเรียกร้องให้รัฐแก้ไขปัญหาต่างๆ อาทิ ปัญหาเชิงนโยบาย ปัญหาป่าไม้ ที่ดินทำกิน ปัญหาแรงงาน ปัญหาเชื่อน และปัญหาชุมชนแออัด เป็นต้น ต่อมาก็มีการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาธิปไตย นำโดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล ซึ่งเป็นกลุ่มมวลชนที่มีการชุมนุมต่อเนื่องยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งนำไปสู่การยึดอำนาจของคณะทหาร ต่อมาเกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยการชุมนุมของกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและเยาวชนคนรุ่นใหม่ ที่เรียกว่า “แฟลชม็อบ” (Flashmob) เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2563 เพื่อแสดงจุดยืนในการเรียกร้องประชาธิปไตยและให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การจัดชุมนุมมีขึ้นทั้งในหลายมหาวิทยาลัยและหลายพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร และกระจายไปยังส่วนภูมิภาคในหลายจังหวัดโดยเฉพาะจังหวัดที่เป็นหัวเมืองใหญ่ เช่น เชียงใหม่ และขอนแก่น เป็นต้น สำหรับการชุมนุมของแฟลชม็อบที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563 ก็ได้มีกลุ่มศิลปิน Rap against dictatorship มาร่วมร้องเพลงประเทศกูมีกับกลุ่มนักศึกษาและร่วมกันทำแฟลชม็อบและชูสามนิ้วก่อนที่จะสลายการชุมนุม (โพสต์ทูเดย์, 2563)

แม้ว่ารัฐบาลชุดปัจจุบันได้พยายามบริหารราชการแผ่นดินภายใต้หลักธรรมาภิบาล อีกทั้งกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และจัดทำแผนปฏิรูปประเทศภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่เนื่องจากประเทศไทยมีปัญหามากมายที่สะสมมาช้านาน ทั้งปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ดังกล่าวข้างต้น อีกทั้งที่มาจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และ

ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก จึงเป็นสาเหตุและเงื่อนไขที่มีผลต่อการผลิตบทเพลงของศิลปินเพลงแร็ปไทยในการสะท้อนปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ให้กับผู้ฟังได้ทราบและรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ในอันที่จะนำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดวาระแห่งชาติ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 ที่ว่า “เพื่อศึกษาปฏิบัติการทางวาทกรรมในเพลงแร็ปไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557–2563”

ผลการวิจัยพบว่า ปฏิบัติการทางวาทกรรมของศิลปินเพลงแร็ปไทย ประกอบด้วยผู้นำเสนอตัวบทหรือเพลงและช่องทางการนำเสนอเนื้อหาหรือบทเพลง ในส่วนของการผลิตตัวบทหรือบทเพลงมี 6 ขั้นตอนคือ (1) การร่างเรื่องราวที่จะเขียนเพลง (Sketching) (2) การจัดการเรียบเรียงเนื้อเพลง (Arranging) (3) การนำบทเพลงเข้ากับดนตรี (4) การบันทึกเสียงเพลง (Recording) (5) การผสมเสียงร้องให้เข้ากันกับดนตรี (Mixing) (6) การปรับแต่งเพลงให้สมบูรณ์ (Mastering) สำหรับช่องทางการนำเสนอเนื้อหาหรือบทเพลงแร็ปโดยผ่าน Social Media การจัดมินิคอนเสิร์ตในสถานที่ชุมนุม

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 3 ที่ว่า “เพื่อศึกษาตัวบทหรือเนื้อเพลงแร็ปไทยของศิลปินเพลงแร็ปไทยที่ต้องการสื่อสารในประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในช่วงปีพ.ศ.2557-2563”

ผลการวิจัยพบว่า วาทกรรมในประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในเหตุการณ์ที่สำคัญ ดังนี้ (1) วาทกรรมในประเด็นทางการเมือง เช่น การเข้าสู่อำนาจของรัฐบาลโดยการรัฐประหาร การกำหนดกระบวนการยุติธรรม การคอร์รัปชัน การเคลื่อนไหวชุมนุมของกลุ่มราษฎร 2563 และปัญหา 3 จังหวัด

ชายแดนใต้ (2) *วาทกรรมในประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ* เช่น ปัญหาปากท้องของ เศรษฐกิจฐานราก ปัญหาราคาพืชผลเกษตรตกต่ำ และสถานการณ์ทางด้าน เศรษฐกิจของประเทศไทยที่มาจากผลกระทบของโควิด-19 (3) *วาทกรรมใน ประเด็นทางด้านสังคม* เช่น ปัญหาการจราจรและปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด และปัญหา โรคซึมเศร้า เป็นต้น

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ภูมิหลังของศิลปินแร็ปไทย พบว่า ในภาพรวมเป็นเพศชายอายุ ระหว่าง 19 ถึง 45 ปีสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ภูมิลำเนาทั้งหมด ใน กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด อาชีพส่วนใหญ่เป็น Music Production ส่วนแนวคิด อุดมการณ์ทางการเมืองของศิลปินเพลงแร็ปไทยมีเป้าหมายของการแต่งเพลง เพื่อเรียกร้องทางการเมืองอย่างชัดเจน เนื่องจากการได้รับการปลุกฝังมาจาก ครอบครัวและการที่ศิลปินได้ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งจากการศึกษา เหตุการณ์ทางการเมืองในเอกสารทางด้านประวัติศาสตร์ อาจเป็นเพราะศิลปิน เพลงแร็ปไทยซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายหรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่เริ่มมีวุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์จึงต้องการแสดงออกเกี่ยวกับความนึกคิด และปรัชญาชีวิต (จิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น, 2565) จึงได้แต่งเพลงแร็ปไทยขึ้น เพื่อบอกเล่าประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งการบริหารงานของรัฐบาลซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Risdiano (2016) เรื่อง การวิเคราะห์วาทกรรมของ เนื้อเพลง “เราจะไม่ลงไป” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วาทกรรม

จากเนื้อเพลงใน 3 ด้าน ได้แก่บริบท ไวยากรณ์และคำศัพท์ในเนื้อเพลงของ Michael Hard ที่มีชื่อว่า เราจะไม่ลงไป ซึ่งเป็นเพลงเกี่ยวกับฉนวนกาวาซา ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ชีวิตและภูมิหลังของนักแต่งเพลง/นักร้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิดที่นำเสนอในเนื้อเพลง ในช่วงปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทย ได้มีเหตุการณ์รัฐประหารเกิดขึ้นจึงทำให้กลุ่มศิลปินที่ต่อต้านการรัฐประหารได้แต่งเพลงแร็ปแสดงออกเพื่อต่อต้านการรัฐประหาร จึงเป็นที่มาของเพลง Rap Against Dictatorship หรือ RAD แร็ปต่อต้านเผด็จการโดยศิลปินได้ใช้บทเพลงเป็นวาทกรรมในการสื่อสารกับผู้ฟังและรัฐบาล รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสะท้อนเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาทางด้านการเมือง ทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านสังคม ดังที่ วิภา ปานประชา (2549) กล่าวว่า บทเพลงเป็นเสมือนสารทางด้านการเมืองที่ต้องการสื่อความหมายให้ประชาชนได้รับรู้และเสนอข้อเรียกร้องหรือปัญหาไปยังผู้บริหารประเทศโดยเปรียบเทียบบทเพลงว่า เป็นเสมือนกระบอกเสียงที่ต้องการสื่อความหมายให้ประชาชนได้รับรู้และเสนอข้อเรียกร้องหรือปัญหาไปยังผู้บริหารประเทศ ดังนั้น บทเพลงจึงเปรียบได้กับอาวุธที่นำเกรงขาม ดังเช่น บางเพลงที่เป็นเพลงไม่อนุญาตให้ออกสื่อ เช่น เพลงหนักแผ่นดิน เพลงผู้แทนควาย เป็นต้น อีกทั้งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลของคุรุสภา คุณวุฒินักแสดงนักแต่งเพลงลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงกล่าวว่า บทเพลงเปรียบได้กับจดหมายเหตุที่ใช้บันทึกเรื่องราวที่สะท้อนปัญหาสังคม วิถีชีวิตของคนในสังคมแต่ละยุคสมัยเพื่อเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคมโดยใช้บทเพลง (เขาวีวัจน์ พาณิชย์เสรีวิศิษฐ์, 2552, หน้า 3) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Barranco & Angeles (2013); Colima & Cabezas (2017); Street (2014) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เพลงสามารถอธิบายเรื่องราวของสังคมและวัฒนธรรมว่าเป็นอย่างไร อีกทั้งเพลงสามารถใช้

เป็นวาทกรรมทางการเมืองอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่า บทเพลงเป็นกระจกสะท้อนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมในยุคนั้นๆ เพื่อบอกเล่าให้ผู้ฟังหรือประชาชนรวมทั้งรัฐบาลได้รับรู้และนำไปแก้ไขเชิงนโยบายต่อไป ดังเช่น บางท่อนของเพลง Peace ที่ว่า

“ความหวังที่ริบหรี่ก่อนที่คิดจะลานอน
จะให้ที่นี้สงบต้องใช้การพร
พยายามจะเข้าใจทำไมบางคนยังอวรณ์
เรียกหาความสงบที่มันเกิดขึ้นยากกว่าประชากร”

ซึ่งเนื้อเพลงท่อนนี้ก็กล่าวถึงความหวังของประชาชนที่จะเห็นสันติภาพเกิดขึ้นในรัฐ อีกทั้งการแต่งเพลงแรปส่วนใหญ่ของศิลปินมีแรงบันดาลใจมาจากประสบการณ์ของศิลปินที่ประสบกับเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตแล้วแต่งออกมาเป็นเพลงแรปที่ต้องการเรียกร้อง หรือ ตีแผ่เหตุการณ์ทางด้านการเมือง ทางด้านสังคมและทางด้านเศรษฐกิจมุ่งที่จะสื่อสารไปสู่ผู้ฟังและรัฐบาลด้วยความหวังที่จะให้เพลงเป็นช่องทางหนึ่งของการสื่อสาร สิ่งที่ศิลปินต้องการถ่ายทอดออกมาเป็นบทเพลงแรปไทยที่มีคำสัมผัส เข้าใจง่าย และสามารถสร้างเป็นวลีให้ผู้ฟังได้จดจำกัน ดังที่ Barranco & Angeles (2013) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์วาทกรรมในบทเพลง ผลการวิจัยพบว่า ภาษาที่ใช้ในเนื้อเพลงสามารถอธิบายเรื่องราวของสังคมว่าเป็นอย่างไร เช่น ปัญหาสังคม ชีวิตในสังคม เมืองวัฒนธรรมในสังคมและผลกระทบทางสังคม เป็นต้น เป็นผลให้ศิลปินนำปรากฏการณ์ดังกล่าวมาถ่ายทอดเป็นบทเพลง แต่ในขณะที่การสื่อสารบางช่องทาง เช่น การแถลงการณ์นั้น เป็นคำที่เรียบเรียงแต่สิ่งสำคัญและไม่มี

สัมผัสคำ จึงทำให้ยากแก่การจดจำ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เพลงแรปไทยมีความโดดเด่นในด้านการสื่อสารผ่านเพลงเป็นอย่างมาก จากเหตุการณ์ทางการเมืองหลายเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในช่วง พ.ศ. 2557-2563 นั้น เป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่มีการเริ่มเกิดกลุ่มก้อน การต่อต้านการรัฐประหาร เช่นกลุ่ม Rap Against Dictatorship (RAD) หรือ กลุ่มแรปต่อต้านเผด็จการ ต่อมา มีกลุ่มศิลปินเพลงแรปต่างๆ ที่ต้องการสื่อสารเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งเพลงแรปก็เป็นเครื่องมือหนึ่งในการโน้มน้าวผู้ฟังให้มีความเชื่อในสิ่งนั้น และมีเยาวชนคนรุ่นใหม่ออกมาแต่งเพลงตีแผ่ ต่อต้านสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพิ่มขึ้น ดังเช่นในเพลงแรปไทยทั้ง 27 เพลง นับว่าเป็นการนำเสนอวาทกรรมผ่านเพลง ดังที่ Michel Foucault กล่าวว่า วาทกรรมเป็นแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมในมิติที่หลากหลายทั้งทางด้านการเมือง ทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคม เป็นต้น (วรพงศ์ ไชยฤกษ์ 2560, หน้า 2) และสุรชาติ บำรุงสุข (2562) กล่าวว่า ภาพรวมของประวัติศาสตร์โลกมีการใช้บทเพลงเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสารทางการเมืองหรือวาทกรรมทางการเมืองมาโดยตลอด นอกจากนี้ วาทกรรมทางการเมืองในเพลงแรปไทยก็ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดหลังสมัยใหม่ แนวคิดวาทกรรมเชิงวิพากษ์ของฟูโก (Foucault) และกระแสโลกาภิวัตน์ในโลกยุคหลังสมัยใหม่ที่ว่า อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ในโลกยุคหลังสมัยใหม่นั้นไม่สามารถปฏิเสธความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสารสนเทศและการขนส่งทำให้เกิดเครือข่ายการติดต่อเชื่อมโยงถึงกันได้ทั่วถึงทั้งโลกหรือเรียกว่า “โลกไร้พรมแดน” ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวคิดสมัยใหม่ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม (จรัสพิมพ์ วังเย็น, 2554, หน้า 20)

กล่าวได้ว่า ศิลปินเพลงแรปไทยที่แต่งเพลงเกี่ยวกับประเด็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมมีเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่า ศิลปินได้เสนอมุมมองในด้าน ความรับผิดชอบต่อสังคมออกมา โดยการแต่งเพลงที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังและ เป็นการแสดงถึงอุดมการณ์ตัวเองด้วย โดยแต่ละคนมีจุดมุ่งหมายเป็นของตัวเอง อยากเห็นประเทศพัฒนาไปในทางที่ดีและต่อต้านสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะเห็นได้ อย่างชัดเจนว่า ศิลปินเพลงแรปไทยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 19-45 ปี ซึ่ง สะท้อนให้เห็นว่าศิลปินซึ่งเป็นเยาวชน จนถึงวัยรุ่นตอนปลายนั้น มีความ กระตือรือร้นในการที่จะออกมาแสดงพลัง ความกล้าหาญที่จะออกมาพูดถึงสิ่งที่ ไม่ถูกต้องต่างๆในสังคม โดยจะเห็นว่าศิลปินรุ่นใหม่ๆที่ออกมาแต่งเพลงแรป ไทยที่เกี่ยวกับทางด้านสังคม ทางด้านการเมือง และทางด้านเศรษฐกิจนั้น ก็ ได้รับอิทธิพลมาจากการเข้าถึง Social Media ไม่ว่าจะเป็น Facebook, Twitter หรือ Tiktok ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลชั้นดีในการสร้างประสบการณ์ ความรู้ให้แก่ ศิลปิน เพราะเยาวชนสมัยนี้ใช้ Social Media มากกว่าการอ่านหนังสือเป็น เล่มๆ ทำให้มีข้อมูลหลากหลาย มากมาย มาคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และนำไป แต่งเป็นเพลงแรปไทย อีกทั้งจะเห็นได้ว่า การแต่งเพลงแรปนั้น ในปัจจุบันมี อุปกรณ์ทั้งซอฟต์แวร์ และฮาร์ดแวร์มากมายที่รองรับการทำดนตรีหรือทำเพลง แรป ทำให้เยาวชนที่เข้าถึงเพลงแรปเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากการฟังเพลงแรป ส่งผลถึงการลงมือทำและออกมาเรียกร้องด้วยตัวเองโดยยึดความเชื่อ อุดมการณ์ และความเข้าใจในเนื้อหาของเพลง ซึ่งเหตุการณ์ทางการเมืองตั้งแต่มี คสช.เข้า มาบริหารปกครอง ได้เกิดกลุ่มผู้ที่ไม่พอใจการบริหารประเทศของ คสช. คือกลุ่ม Rap against Dictatorship หรือ RAD เกิดขึ้น โดยกลุ่มนี้ใช้ชื่อเป็นไทยว่า “แรป ต่อต้านเผด็จการ”

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า โนบทยเพลงแร็ปไทยศิลปินได้นำเสนอวาทกรรมในประเด็นทางการเมือง ที่สำคัญ เช่นการเข้าสู่อำนาจของรัฐบาลโดยการรัฐประหาร การตำหนิกระบวนการยุติธรรม การคอร์รัปชัน การเคลื่อนไหวชุมนุมของกลุ่มราษฎร 2563 และปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้ (2) *วาทกรรมในประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ* เช่น ปัญหาปากท้องของเศรษฐกิจฐานราก ปัญหาราคาพืชผลเกษตรตกต่ำ และสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มาจากผลกระทบของโควิด-19 (3) *วาทกรรมในประเด็นทางด้านสังคม* เช่น ปัญหาการจราจรและปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด และปัญหาโรคซึมเศร้า เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อบอกเล่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และเสนอข้อเรียกร้องให้กับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับประชาชนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ มี 3 ประการ ดังแผนภาพ

แผนภาพ 1: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพ 1 สามารถอธิบายในรายละเอียดได้ดังนี้

1. ในเรื่องของศาสตร์การตีความ (*Interpretation : I*) จุมพล หนิมพานิช (2550, หน้า 501) กล่าวว่า การตีความ เป็นความพยายามค้นหาความหมายจากข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อทำความเข้าใจว่าข้อมูลนั้นสื่อถึงอะไรบ้าง หรือ ความพยายามทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม หรือพฤติกรรมของมนุษย์โดยพิจารณาจากวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละชุมชน เพื่อศึกษาความคิดความรู้สึก ความเชื่อดังนั้นการตีความจึงให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูล ความหมายของข้อมูลจากทัศนะของผู้ให้ข้อมูลและบริบท หรือสภาวะการณ์ ซึ่งในวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีผลต่อการแต่งเพลงแร็ปไทยควบคู่กับคำให้สัมภาษณ์ของศิลปิน โดยตีความเนื้อเพลงแร็ปไทยจากมุมมองและความคิดของศิลปิน อีกทั้งความหมายแฝงหรือนัยยะแฝงในเนื้อเพลง สรุปได้ว่าปรากฏการณ์ทางสังคมหรือ บริบททางสังคม อารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อและ อุดมการณ์ของศิลปินมีผลต่อการแต่งเพลงแร็ปไทย

2. ในเรื่ององค์ประกอบของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือผู้แทน (*Representative Democracy : RD*) ที่สำคัญมี 8 ประการ ดังนี้ (1) รัฐบาลที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ซึ่งการเลือกตั้ง เป็นการวัดความนิยมชมชอบของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล รวมทั้งพิจารณาจากพฤติกรรมอื่นๆ อาทิ การแสดงความคิดเห็นจากโพลล์ หรือท่าทีของประชาชนที่ปรากฏในรายการวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น (2) การแข่งขันทางการเมือง (3) การผลิตเปลี่ยนแปลงอำนาจ (4) การเป็นตัวแทนของประชาชน (5) การใช้หลักเสียงข้างมาก (6) สิทธิการคัดค้านและไม่เชื่อฟัง (7) ความเสมอภาคทางการเมือง และ (8) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เป็นต้น จากหลักการในองค์ประกอบที่

8 ดังกล่าว ที่ว่า “รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยจะคงอยู่ได้จะต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนว่ามีปัญหา หรือข้อเรียกร้อง และมีความต้องการอะไรบ้าง รัฐบาลสามารถรับฟังเสียงสะท้อนของประชาชนในช่องทางที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น การทำโพลล์ของสถาบันต่างๆ สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์และบทเพลง รวมถึงความคิดเห็นของนักวิชาการ” เป็นต้น (Roskin, Cord , Medeiros, and Walter (2000, p. 64) ซึ่งในวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาบทเพลงแร็ปซึ่งเป็นเพลงประเภทเพลงเพื่อชีวิตที่ได้สื่อถึงปัญหาของสังคมไทยในหลากหลายมิติ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี บทเพลงกับการเมือง (*Relationship between Music Song and Politics : RMSP*) เป็นสื่อสะท้อนความคิดเห็น อุดมการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกของศิลปินในการกล่าวถึงปรากฏการณ์ทางการเมือง สังคมและวัฒนธรรมโดยดนตรี บทเพลงจึงเป็นเสมือนภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (สุชาติ แสงทอง, 2549, หน้า28) จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า บทเพลงและดนตรีเป็นวาทกรรมในการสื่อสารเพื่อบอกเล่าอารมณ์ความรู้สึกของศิลปิน โดยใช้ถ้อยคำ หรือภาษา ดนตรี กิริยาท่าทางและการแสดงออกในการสะท้อนประเด็นปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ผู้ฟัง ประชาชนและรัฐบาลรับรู้ รับทราบซึ่งรัฐบาลสามารถใช้เป็นข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายต่อไป

จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้กับรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. จากปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2557–2563 ผู้บริหารประเทศก็ได้มีการแต่งเพลงเพื่อสร้างความเข้าใจและโน้มน้าวจิตใจประชาชนให้ยอมรับการทำงานของรัฐบาลดังเช่น เพลง “คืนความสุขให้ประเทศ

ไทย” ซึ่งในช่วงแรกๆ ดูเหมือนกระแสตอบรับจากประชาชนดี แต่ในช่วงต่อมา รัฐบาลไม่สามารถทำตามสัญญาได้ จึงทำให้ศิลปินเพลงแร็ปไทยแต่งเพลงขึ้นมา เพื่อตอบโต้รัฐบาลในรูปแบบบอกเล่าและเสียดสีถึงปัญหาการบริหารงานของ รัฐบาล รวมทั้งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเพื่อสะท้อนความรู้สึก ความคิด ให้กับรัฐบาล ดังนั้นรัฐบาลควรเปิดใจรับฟังข้อคิด มุมมองของศิลปินเพลงแร็ป ไทยจากบทเพลงต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนาการบริหารงานให้มี ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. วาทกรรมทางการเมืองในเพลงแร็ปไทย เป็นการนำเสนอเนื้อหาใน ประเด็นปัญหาหลากหลายที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการเมือง ปัญหาด้านสังคมและปัญหาด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น โดยศิลปินเพลงแร็ปไทย มุ่งหวังที่จะใช้บทเพลงในการสื่อความหมายเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ปัจจุบันต่อผู้บริหารประเทศหรือรัฐบาล ดังนั้นรัฐบาลควรนำแนวคิด มุมมองในบท เพลงแร็ปไทยมาเป็นข้อมูลในการนำเสนอนโยบายและ/หรือ โครงการต่างๆ เพื่อ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับผู้ฟังหรือประชาชนและทุกภาคส่วนในสังคม อีกทั้ง เป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนให้กับประชาชน

3. บทเพลงเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้ฟังหรือประชาชนได้ง่ายเนื่องจาก ในบทเพลงใช้ ภาษาที่ไม่เป็นทางการ ประกอบกับมีคำสัมผัสคล้องจอง มีดนตรี ประกอบท่วงทำนองที่จับใจทำให้ผู้ฟังสนุกสนาน ผ่อนคลายและคล้อยตามหรือมี อารมณ์ร่วม ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำเนื้อหาในบทเพลงแร็ปไทยที่ วิพากษ์วิจารณ์ถึงจุดอ่อนของรัฐบาลมาวิเคราะห์เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ส่วน เนื้อหาในบทเพลงฯ ที่นำเสนอในส่วนที่ไม่เป็นความจริง รัฐบาลก็ควรมีการชี้แจง

ข้อเท็จจริงให้สังคมรับรู้และเข้าใจสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อรัฐบาลได้อีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงปริมาณควบคู่ไปด้วยโดยศึกษากับเยาวชนเพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของเยาวชนต่อวาทกรรมทางการเมืองในเพลงแร็ปไทย
2. การศึกษาในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความคิดทางการเมืองของเยาวชนไทยที่ได้รับอิทธิพลจากการฟังเพลงแร็ปไทย

เอกสารอ้างอิง

- จรัสพิมพ์ วังเย็น. (2554). แนวคิดหลังสมัยใหม่: การย้อนสู่โลกแห่งภูมิปัญญา. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, (13), 20–23.
- จิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น, ค้นเมื่อ 30 มกราคม 2565, จาก <https://www.baanjomiyut.com>.
- เชาว์วิจิตร พานิชย์เสวีวิศิษฐ์. (2552). การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงของ ยีนยง โอภากุล และวงคาราบาว ในช่วงปี พ.ศ. 2524-2552. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก.
- ณัฐธินิชา นันดา. (2553). วาทกรรมเพลงเพื่อชีวิตในบริบทการเมืองไทย (พ.ศ. 2525-2550). วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พัต ลวางกูร. (2563). การวิจัยเรื่องความคิดทางการเมืองไทยในนโยบายการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์. (2564). รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โพสต์ทูเดย์. (2563). แพลตฟอร์ม “นักเรียน นักศึกษา” แร่งต่อเนื่องผ่นักพลังเรียกร้องประชาธิปไตยใส่เผด็จการ. ค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.posttoday.com/politic/news/616156>
- วิภา ปานประชา. (2549). การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรพงศ์ ไชยฤกษ์. (2560). วาทกรรมเชิงวิพากษ์: มุมมองใหม่ในการวิจัยทางภาษาไทย. วารสารอินทนิลทักษิณสาร, 8(1), 135-162.
- Springnews. (2562). ดั่งระดับโลก! “ประเทศกูมี” คว่ำรางวัล ผู้กล้าหาญคัดค้านความไม่ยุติธรรมที่นอร์เวย์. ค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.springnews.co.th/news/social/500449>
- สุชาติ แสงทอง. (2549). ดนตรีกับการเมืองไทย พ.ศ. 2481-2516. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชาติ บำรุงสุข. (2562). จาก ‘บทเพลง’ ถึง ‘การเมือง’ 5 ปี ‘ประยุทธ์’ กับ 7 เพลงเพื่อประเทศไทย. ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2565, จาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1326329
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี. ค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2565, จาก <http://nsc.nesdc.go.th/ns/>

อีปซออปการเมือง. ค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2564, จาก <https://hmong.in.th/wiki/>

Conscious rap

Barranco, V. S., & Ángeles, T. H. (2013). Discourse analysis inside a song. *EDAHI Boletín Científico de Ciencias Sociales y Humanidades del ICSHu*, 2(3), 62-67.

Berelson B. & Steiner. G. A. (1964). *Human behavior: Shorter edition*. New York: Harcourt, Brace & World.

Colima, L. & Cabezas, D. (2017). Analysis of social Rap as a Political discourse of resistance. *Bakhtiniana: Revista de Estudos do Discurso*, 12(2), 25-44.

Denzin. N. K. (1978). *Sociological methods: A source book*. New York: McGraw-Hill.

Fairclough, N. (2010). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. (2nd ed.). New York: Longman.

Risdianto, F. (2016). Discourse analysis of a song lyric entitled “we will not go down”. *Register Journal*, 9(1), 85-95.

Roskin, M. G., Cord, L. R., Medeiros, J. A., & Walter, S. J. (2000). *Political science: An introduction* (7th ed.). New York: Pearson.

Street, J. (2014). *Music as political communication*. Retrieved June 23, 2021, from <https://research-portal.uea.ac.uk/en/publications/music-as-political-communication>

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของ
เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิด
เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี: กรณีศึกษาการกระทำ
ความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์

**Guidelines for addressing problems and obstacles of
Technology Crime Suppression Division Officers:**

A case study of online fraud offences

กรจักร มาตรศรี¹ & ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม¹

Korachat Matsri & Thamavit Terdudomtham

Corresponding author: bameeyok.smile1994@gmail.com

Received: 06/09/65 Revised: 28/09/65 Accepted: 28/09/65

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบอาชญากรรมเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ และ 3) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน

¹ คณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบอาชญากรรมเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ที่พบบ่อยมากที่สุด คือ การหลอกซื้อซื้อขายของออนไลน์ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความล่าช้าในการรวบรวมพยานเอกสารจากหน่วยงานภายนอก 2) ด้านการตรวจสอบข้อมูล IP Address ของผู้กระทำความผิด 3) ด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจฯ 4) ด้านรูปแบบการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อน และ 5) ด้านบทบัญญัติ และการลงโทษ โดยเสนอแนะแนวทางการแก้ไข มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการแสวงหาความร่วมมือระหว่างองค์กร 2) ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและทักษะในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจฯ 3) ด้านการบังคับใช้กฎหมายและเพิ่มบทลงโทษ และ 4) ด้านการรณรงค์ป้องกันและให้ความรู้กับประชาชน

คำสำคัญ: ปัญหาและอุปสรรค; อาชญากรรมทางเทคโนโลยี; ฉ้อโกงออนไลน์

Abstract

The objectives of this study are 1) to identify the patterns of online fraud offences, 2) to examine problems and obstacles that Technology Crime Suppression Division (TCSD) officers have encountered in their work related to online fraud offences, and 3) to propose a guideline for addressing those problems for TCSD officers

investigating online fraud offences. A qualitative research method was employed to collect data through in-depth interviews with a total of 10 key informants.

According to research findings, it was found that the most prevalent pattern of online fraud is an online shopping scam. There were five aspects of the problems and obstacles that the TCSD officers encountered in their investigation on online fraud offences, including 1) the delay of documentary evidence collection from external agencies, 2) IP address identification for offender tracking, 3) the work efficiency of TCSD police officers, 4) the complexity of online fraud offences, and 5) legislation and punishment. Therefore, this research recommended four aspects of guidelines to help address the problems and obstacles, including 1) inter-agency cooperation and collaboration, 2) the development of technological knowledge and skills for TCSD officers, 3) law enforcement and more severe punishment, and 4) prevention campaign and awareness-raising for the public.

Keyword: problems and obstacles; technology crime; online fraud

บทนำ

ปัจจุบันผู้คนในสังคมส่วนใหญ่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ได้รับการพัฒนา มากขึ้น เนื่องจากปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ในการขับเคลื่อนของ สังคมที่มีมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่มีความ ล้ำสมัย ที่ไร้ขีดจำกัดในการสื่อสารมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดความ สะดวกสบาย มีความรวดเร็ว สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีในวงกว้างได้ง่าย อีกทั้ง วิกฤติการณ์สถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ที่เกิดขึ้นทั่วโลกในปัจจุบัน ส่งผล ให้เกิดผลกระทบกับธุรกิจทั้งองค์กรในภาครัฐและเอกชน ทำให้ต้องเกิดการ ปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการภายใต้สถานการณ์ที่ไม่ปกติได้ จึงทำให้เกิด ช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มสำคัญที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภค ผู้ประกอบการธุรกิจ องค์กรต่างๆ ให้สามารถเข้าถึงระหว่างกันในรูปแบบสินค้า และบริการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และปลอดภัย ในส่วนมาตรการเว้นระยะห่าง ทางสังคม ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน และมีแนวโน้มว่าจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องในอนาคต

จากสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ในปัจจุบัน จึงทำให้พฤติกรรม ของผู้คนในสังคมจำเป็นที่จะต้องใช้ช่องทางออนไลน์เป็นอย่างมาก แต่ในทาง กลับกันช่องทางของเทคโนโลยีที่ซับซ้อน กลายเป็นช่องว่างให้ผู้กระทำความผิด ที่แฝงตัวเข้าไปใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ ในการประกอบอาชญากรรมในหลากหลาย รูปแบบ และก่อให้เกิดมูลค่าความเสียหายอย่างมหาศาลในวงจรรัฐกิจและ เป็นภัยคุกคามระดับชาติ โดยกลไกทางออนไลน์ในสังคมปัจจุบันมีอยู่ หลากหลายประเภท อาทิ การหลอกรหัสผ่านการใช้งานบัญชีอีเมล การแอบ อ้างเป็นบุคคลต่างๆ การหลอกว่าจะโอนเงินหรือส่งของให้เหยื่อ การโฆษณา

ปล่อยเงินกู้ในระบบ การแอบอ้างเป็นบุคคลต่างๆ หลอกให้เหยื่อโอนเงินให้ การขอเลขที่บัญชีเงินฝากเป็นที่พักเงิน การหลอกให้ร่วมลงทุน และการหลอกซื้อ-ขายของออนไลน์ เป็นต้น จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ถือว่าเข้าข่ายความผิดฐานฉ้อโกง เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 บัญญัติไว้ว่า “หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลาย เอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง...” (ประมวลกฎหมายอาญา, 2560) แต่เมื่อมีการใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการกระทำความผิด จึงกลายเป็น “การฉ้อโกงทางออนไลน์”

ตารางที่ 1 สถิติการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562-2564

ปี (พ.ศ.)	จำนวนผู้มาแจ้งความ (ราย)	มูลค่าความเสียหาย (บาท)
ปี 2562	1,015	145,234,335
ปี 2563	1,097	235,555,588
ปี 2564	1,096	169,968,118

หมายเหตุ: ข้อมูล ปี พ.ศ. 2564 เป็นการเก็บสถิติข้อมูล ถึงวันที่ 3 มกราคม 2565

ที่มา: กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี, 2565

เมื่อเกิดความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงออนไลน์ ผู้เสียหายส่วนใหญ่จะเดินทางเข้ามาแจ้งความกับกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) เนื่องจากมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบกรณีดังกล่าว จึงทำให้จำนวนคดีเข้ามามาก แต่ด้วยกระบวนการทางการสืบสวนและสอบสวนทางคดีออนไลน์ที่มีความซับซ้อนและมีขั้นตอนมาก จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นอย่างมาก

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จะเป็นการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ในทุกมิติ โดยทำการศึกษาการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ ซึ่งสามารถนำข้อเสนอแนะแนวทางในแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปปรับใช้อย่างเร่งด่วน เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน ให้มีทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญ เท้าทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1) เพื่อศึกษารูปแบบอาชญากรรมเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์

2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์

3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์

ระเบียบวิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ใช้รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการออกแบบเครื่องมือในการสัมภาษณ์ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาชญาวิทยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

โดยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวนทั้งสิ้น 10 คน ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Selection) พิจารณาจากคุณสมบัติเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยแบ่งเป็น 1) ระดับผู้บังคับบัญชาที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงออนไลน์ ซึ่งมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสายงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน และ 2) ระดับผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐาน

ห้องออนไลน์ ซึ่งมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสายงานไม่ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 7 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ การพรรณนาวิเคราะห์ และการวิเคราะห์ข้อมูลและเนื้อหา

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

ผู้ศึกษาใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบและตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูลโดยนำแนวคิดและ ทฤษฎีต่างๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่มีความแตกต่างในด้านเวลา สถานที่ มาเปรียบเทียบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเหมือนกันหรือไม่ และ นำมาสรุปให้เกิดความสอดคล้องกัน เพิ่มเติมประเด็นที่มีความสำคัญ ให้เกิด ความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

รูปแบบอาชญากรรมเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์

ปัจจุบันรูปแบบอาชญากรรมมีการพัฒนาและปรับตัวให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ในการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมเช่นกัน ในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางเทคโนโลยี มักจะสร้างตัวตนปลอมเพื่อเป็นการอำพรางตัวตนที่แท้จริง ที่สร้างความซับซ้อนในการสืบสวน สอบสวน เป็นอย่างมาก ซึ่งรูปแบบอาชญากรรมเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ ที่พบมากที่สุด ในสถานการณ์ปัจจุบัน คือ “การหลอกซื้อขายของออนไลน์” โดยผู้กระทำความผิด

มักจะใช้ตัวตนปลอม หรือปลอมเป็นบุคคลอื่นในการลงทะเบียน เพื่อลงขายสินค้าในแพลตฟอร์มนั้น นำรูปสินค้าที่เป็นกระแสนิยม สินค้าที่มีมูลค่าสูง ซึ่งเป็นรูปที่สามารถหาได้โดยทั่วไป หรือไปนำรูปสินค้าของผู้อื่นที่ลงขายจริงมาลงขายในแพลตฟอร์มของตนเอง โดยมักจะตั้งราคาขายที่ถูกและมีราคาต่ำกว่าราคาท้องตลาด และจะสร้างยอดรีวิวสินค้าปลอมเพื่อให้ผู้ซื้อนั้นเกิดความน่าเชื่อถือ เมื่อผู้เสียหายหลงเชื่อ ไม่ตรวจสอบ ก็จะโอนเงินไปยังบัญชีปลายทาง ผู้ขายก็จะเงี้ยบหายไปไม่สามารถติดต่อได้อีก โดยผู้กระทำความผิดจะกระทำการดังกล่าวต่อไปกับผู้เสียหายอื่น ๆ จนทำให้เกิดความเสียหายรวมเป็นมูลค่าจำนวนมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยชนก พิมพะกุล (2562) ที่พบว่า สาเหตุหลักของการตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงซื้อขายออนไลน์ ได้แก่ 1) ราคาสินค้าที่ถูกกว่าปกติ 2) ความไว้วางใจในร้านค้าออนไลน์ไม่ตรวจสอบ และ 3) การรู้ไม่เท่าทันกลโกงออนไลน์ ปัจจุบันมีผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเป็นจำนวนมากขึ้น ซึ่งรูปแบบในคดีฉ้อโกงซื้อขายออนไลน์พบบ่อยมากที่สุด

โดยพฤติการณ์กระทำความผิดฐานฉ้อโกงออนไลน์มีความสอดคล้องกับทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory) (Cohen & Felson, 1979) ซึ่งมีองค์ประกอบการเกิดขึ้นของอาชญากรรมอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) ผู้กระทำความผิดมีความสามารถและทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการสร้างความน่าเชื่อถือให้ผู้เสียหายหลงเชื่อได้ง่าย 2) ผู้เสียหายรู้ไม่เท่าทันกลโกงที่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบสินค้าและเทคนิคในการขายอยู่ตลอดเวลา ซึ่งส่งผลให้ไม่ตรวจสอบที่มา รวมไปถึงหลักฐานการยืนยันตัวตนของผู้กระทำผิดให้รอบคอบเสียก่อน ซึ่งส่งผลให้กลายเป็นเหยื่อที่ไม่สามารถป้องกันตนเองได้ 3) แพลตฟอร์มการซื้อขายของออนไลน์ในปัจจุบันยังคงพบช่องว่างทางเทคโนโลยีที่

ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถหลีกเลี่ยงผู้เสียหาย โดยส่วนใหญ่ไม่ได้มีการตรวจสอบว่าผู้ขายสินค้านั้นเป็นความจริงที่มีการยืนยันตัวตนอย่างถูกต้องจากระบบ โดยเป็นพฤติกรรมที่ได้ผ่านกระบวนการตัดสินใจมาอย่างรอบคอบในการเลือกที่จะลงมือกระทำความผิดและเห็นชอบกับการกระทำละเมิดทางกฎหมายนั้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) โดย ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland, 1947) ซึ่งการกระทำความผิดย่อมเกิดจากแรงจูงใจ แรงกระตุ้น ในการประกอบอาชญากรรม จากการที่ผู้กระทำความผิดคิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกจับกุมยาก ไม่มีตัวตนที่ชัดเจน มีการใช้เทคโนโลยีที่เป็นทักษะเฉพาะในการอำพรางตัวตน การสร้างรูปแบบกลโกง ในการหลอกลวงที่ซับซ้อน ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญ ระยะเวลาที่มีความต่อเนื่องในการกระทำความผิด เพื่อที่จะได้แสวงหาประโยชน์ จากทรัพย์สินของผู้เสียหายได้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยัง สอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) (Becker, 1976) ซึ่งผู้กระทำความผิดย่อมเลือกที่จะกระทำความผิด โดยเล็งเห็นผลถึงความเป็นไปได้ผลของการกระทำความผิดนั้นก่อนแล้วว่าจะสามารถหลอกเอาเงินจากผู้เสียหายได้ง่าย และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) (Akers, 1985) ซึ่งอธิบายไว้ว่าพฤติกรรมอาชญากรรมหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบน นั้นเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมจากการสังมพฤติกรรมได้จากสื่อทางสังคมต่าง ๆ เนื่องด้วยรูปแบบอาชญากรรมฉ้อโกงทางออนไลน์นั้นปรากฏมากยิ่งขึ้นในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 จึงเป็นเหตุที่ทำให้พฤติกรรมอาชญากรรมซึมซับไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้ลงมือประกอบอาชญากรรมดังกล่าวได้ง่าย

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์

1) ด้านความล่าช้าในการรวบรวมพยานเอกสารจากหน่วยงานภายนอก เมื่อผู้เสียหายดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการสืบสวน สอบสวน เพื่อสืบค้นหาพยานหลักฐานในการประกอบสำนวนคดี โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการออกหมายเพื่อขอข้อมูลจากหน่วยงานภาคเอกชน อาทิ ธนาคาร ผู้ให้บริการโทรศัพท์ ผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ต เจ้าของแอปพลิเคชัน เป็นต้น ซึ่งมีรูปแบบมาตรฐานในการให้รายละเอียดขั้นตอนในการขอข้อมูลที่มีความแตกต่างกัน รวมไปถึงหากเป็นเจ้าของแอปพลิเคชันที่มีบริษัทแม่ที่มีการจัดตั้งอยู่ต่างประเทศก็มักจะไม่ได้รับความร่วมมือ ไม่สามารถขอข้อมูลได้ทันที และผลทางกฎหมาย ที่มีผลกระทบต่อกรรวบรวมพยานเอกสารที่เกิดความล่าช้า มีผลต่อระยะเวลาในการค้นหาพยานหลักฐานที่น้อยเกินไป ก็อาจจะล่วงพ้นไปแล้วหรือใกล้จะครบ 90 วัน ข้อมูลที่ผู้ให้บริการเก็บรักษาไว้ จึงไม่สามารถที่จะหาพยานหลักฐาน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 (มาตรา 26) ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ จึงส่งผลให้การขอพยานหลักฐานต่างๆ ดังกล่าว เกิดความล่าช้า และอาจจะทำให้ไม่ได้รับข้อมูลส่วนสำคัญในส่วนนี้ในการประกอบสำนวน เพื่อการนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวัฒน์ ศิริพงศ์วรรณ และพงษ์พิชญ์ ภักดีณรงค์ (2558) ที่พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ยังขาดการประสานงานร่วมกันระหว่าง

หน่วยงาน และมาตรการในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ให้สามารถดำเนินการป้องกันการกระทำความผิดไปในทิศทางเดียวกัน

2) ด้านการตรวจสอบข้อมูล IP Address ของผู้กระทำความผิด

การรวบรวมพยานหลักฐานข้อมูลที่ได้จากหมายเลข IP Address นั้น อาจจะไม่เพียงพอระบุถึงตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงได้ เป็นผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตมีหลายบุคคลแต่จดทะเบียนเพียงแค่มารเดียว ไม่ได้มีการยืนยันตัวตนลงทะเบียนกับแพลตฟอร์มหรือปลอมประวัติอีเมลในการลงทะเบียน เป็นต้น จึงเกิดความยุ่งยาก และมีกระบวนการที่ซับซ้อนในการสืบค้นหาพยานหลักฐานดังกล่าว ซึ่งต้องใช้เทคโนโลยี ความเชี่ยวชาญเฉพาะ และใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบทำให้เกิดความล่าช้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชูพัฒน์ ศิริพิงศ์วรรณ และพงษ์พิษณุ ภักดีณรงค์ (2558) ที่พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ขาดอุปกรณ์เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์

3) ด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ ให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงาน ด้วยการเพิ่มจำนวนบุคลากรด้วยการคัดสรรผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาเพื่อดำรงตำแหน่งในสายงานที่ขาดแคลน พร้อมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยี อาทิ ฐานข้อมูลกลาง สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถรองรับกับรูปแบบอาชญากรรมที่เป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชูธรรณ์ เดชสกุล (2563) ที่

พบว่า ประเด็นเรื่องปัญหาในกระบวนการยุติธรรม เกิดจากเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ความชำนาญ มีเจ้าหน้าที่ที่รองรับไม่เพียงพอ และความยากในการรวบรวม พยานหลักฐานซึ่งต้องแสวงหาจากหน่วยงานภายนอกและภาคเอกชน จึงควรมี มาตรการปรับปรุงในส่วนที่เป็นปัญหา โดยการสร้างความรู้ความชำนาญให้แก่ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

4) ด้านรูปแบบการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อน

ส่งผลให้เกิดช่องว่างในการกระทำความผิดเกิดความล่าช้าในการรวม พยานหลักฐาน ซึ่งการก้าวให้เท่าทันรูปแบบการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีที่ เปลี่ยนแปลงนั้น ต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะของเจ้าหน้าที่ ตำรวจเป็นอย่างมาก จำเป็นต้องมีพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เท่าทันและเรียนรู้รูปแบบของการกระทำความผิดฐาน ฉ้อโกงทางออนไลน์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างแนวทางการป้องกัน ปรามปราม และ ยับยั้งการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ในทุกรูปแบบให้มีแนวโน้มลด น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ (2559) ที่ พบว่า พนักงานสืบสวนสอบสวนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจประเด็นการ สืบสวนสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในประเด็นที่กว้าง การคัดสรร บุคลากรเข้าสู่ระบบและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การสร้างเสริมความรู้ด้าน อาชญากรรม คอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่อง การศึกษาอบรมก่อนการ ปฏิบัติงาน หรือการอบรมระหว่างการทำงาน ที่เป็นหัวใจสำคัญในการสืบสวนสอบสวน อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อช่วยในการสืบสวน สอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในระดับผู้เชี่ยวชาญ

5) ด้านบทบัญญัติ และการลงโทษ

บทบัญญัติทางกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น ยังไม่มีความเด็ดขาดเพียงพอที่จะยับยั้งให้ผู้กระทำผิดเกิดความเข็ดหลาบหรือหลาบจำ เนื่องจากมีโทษที่ไม่หนักและไม่ครอบคลุมการกระทำความผิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่เพียงแค่นี้ประมวลกฎหมายอาญานั้น ซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่ยอมความได้ แต่หากจะฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายคืนจะต้องดำเนินการฟ้องร้องเอาผิดกับผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งเอง ด้วยมีค่าใช้จ่าย และขั้นตอนที่มาก ผู้เสียหายหลายกรณีจึงเลือกที่จะไปแจ้งความ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดเลือกที่จะกระทำความผิดซ้ำๆ โดยไม่เกรงกลัวกฎหมายแต่อย่างใดอีกต่อไป อีกทั้งบทบัญญัติทางกฎหมายยังไม่ครอบคลุมไปถึงผู้มีส่วนร่วมในกระทำความผิดทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพัฒน์ ศิริพงศ์วรรณะ และพงษ์พิชญ์ ภัคดีณรงค์ (2558) ที่พบว่า ด้านนโยบายเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของไทยภาครัฐไม่มีนโยบายที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ด้านกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถใช้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ได้ครอบคลุมในทุกกรณี

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ มีดังนี้

1) ด้านการแสวงหาความร่วมมือระหว่างองค์การ

เป็นสิ่งจำเป็นในการเอื้ออำนวยในเรื่องข้อมูลสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐาน คือ การได้รับความร่วมมือจากองค์การหรือหน่วยงานเอกชนไม่ว่าจะเป็นองค์การภายในประเทศหรือต่างประเทศ ควรจะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกในเรื่องข้อมูลกับเจ้าหน้าที่หน้าที่ตำรวจอย่างเร่งด่วนรวดเร็วตลอด 24 ชม. และเปิดกว้างในเรื่องความร่วมมือในด้านข้อมูลให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรสร้างมาตรการและข้อกำหนดกฎเกณฑ์ในการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลผู้ใช้บริการอย่างเคร่งครัด และสามารถนำข้อมูลนั้นมาตรวจสอบได้ทันที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพัฒน์ ศิริพงษ์วรรณ และพงษ์พิชญ์ ภักดีณรงค์ (2558) ที่พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ยังขาดการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลป้องกันปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ควรมีการประชุมหารือร่วมกัน เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ และมาตรการในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ให้สามารถดำเนินการป้องกันการกระทำความผิดไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ กุลนิเทศ (2557) ที่พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วกว่าประเทศไทย เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างเครือข่ายพันธมิตร ซึ่งจะช่วยให้การรวบรวมพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้น

2) ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและทักษะในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

เนื่องจากกระทำความผิดฉ้อโกงออนไลน์ในปัจจุบันมีจำนวนปริมาณคดีที่มากขึ้น ประกอบกับรูปแบบอาชญากรรมที่มีความยุ่งยากซับซ้อน จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาเครื่องมือทางเทคโนโลยีในการสืบสวน สอบสวน และการหาพยานหลักฐาน โดยควรจะมีฐานข้อมูลกลางสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบค้นข้อมูล ในการหาพยานหลักฐานอันจะเชื่อมโยงไปถึงผู้กระทำผิดได้อย่างรวดเร็ว และทันสมัย อีกทั้งควรสรรหาและบรรจุเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี เพื่อถ่ายทอด พัฒนา ทักษะความรู้ และความเชี่ยวชาญ รวมไปถึงจัดอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องและเท่าทันสถานการณ์รูปแบบอาชญากรรมทางออนไลน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ กุลนิตเทศ (2557) ที่พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดตั้งงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีทางด้านอาชญากรรมทางไซเบอร์ที่มีความทันสมัย และให้ผลการตรวจพิสูจน์ที่ถูกต้อง แม่นนอน เพื่อลดระยะเวลาและปริมาณงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพัฒน์ ศิริพงษ์วรรณะ และพงษ์พิษณุ ภัคตินรงค์ (2558) ที่พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ขาดอุปกรณ์เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ (2559) ที่พบว่า กลไกด้านการคัดสรรบุคลากร ได้แก่ การคัดสรรบุคลากรเข้าสู่ระบบและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการบังคับใช้กฎหมายและเพิ่มบทลงโทษ

ควรจะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์รูปแบบอาชญากรรมออนไลน์ให้มากยิ่งขึ้น การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเด็ดขาดมากยิ่งขึ้น จะเป็นการช่วยตัดวงจรการกระทำความผิดได้อีกในระดับหนึ่ง ที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว เช็ดหลาบ อาทิจ การอายัดทรัพย์สินเพื่อนำไปชดใช้ให้กับผู้เสียหาย เป็นต้น รวมถึงเพิ่มบทลงโทษทางกฎหมายอาญาให้ครอบคลุมทั้งผู้กระทำความผิด ผู้ร่วมกระทำความผิด ผู้สนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชวุฒิกุล กิ่งเกษร (2564) ที่พบว่า ควรมีการปรับปรุงนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมทางเทคโนโลยี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยชนก พิมพะกุล (2562) ที่พบว่าแนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงซื้อขายออนไลน์ ต้องมีการกำหนดนโยบายไปถึงกฎหมายที่ขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดและจริงจัง และสอดคล้องกับการวิจัยของ ณิชวุฒิกุล ศิริพงษ์วรรณ และพงษ์พิชญ์ ภัคดิณรงค์ (2558) จากข้อเสนอแนะที่ได้การวิจัย กล่าวโดยสรุปไว้ว่า การดำเนินคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์นั้น ในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายควรต้องปรับตัวบทกฎหมายให้เข้ากับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

4) ด้านการรณรงค์ป้องกันและให้ความรู้กับประชาชน

แนวทางให้การแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนโดยการรณรงค์ป้องกันและให้ความรู้กับประชาชน ซึ่งควรปรับให้ทั่วถึงในทุกระดับตามบริบททางสังคม ภายใต้ในรูปแบบการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ทราบถึงข้อเสียอันจะเกิดความเสียหายต่อตนเองและบุคคลอื่น มีสติไม่ประมาท ควรตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาที่ถูกต้อง ไม่หลงเชื่อโดยง่าย ตระหนี่ในทรัพย์สิน

ของตนเอง โดยอาจเริ่มจากสถาบันครอบครัว เพื่อเป็นการสร้างแรงกระตุ้น และเป็นภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ กุลนิเทศ (2557) ที่พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความตระหนัก คือ การสังเกตการณ์กระทำความผิดที่เกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในสังคม หรือลักษณะความผิดที่เคยเกิดขึ้นในประเทศอื่น มาเป็นบทเรียนให้ศึกษา และเผยแพร่ความรู้ในการป้องกันแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยชนก พิมพะกุล (2562) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการทางกฎหมาย ขาดความระมัดระวัง จึงทำให้เกิดคดีที่เพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชฐรณ์ เดชสกุล (2563) ที่พบว่า โดยสาเหตุของปัญหาเกิดจากความโลภ ซึ่งทำให้เหยื่อขาดความยับยั้งชั่งใจและความระมัดระวัง ด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์ให้รู้จักระวังภัยจากอาชญากรรมออนไลน์

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อาทิ 1) การหลอกขอรหัสผ่านการใช้งานบัญชีอีเมล 2) โฆษณาแอปปล่อยเงินกู้นอกระบบ 3) การหลอกให้ร่วมลงทุน 4) การเปิดบัญชีม้า 5) แก๊งคอลเซ็นเตอร์ 6) แก๊งโรแมนซ์ สแกม 7) แยกไลน์ยืมเงิน เป็นต้น ซึ่งกลายเป็นปรากฏการณ์ที่สร้างความเสียหายรวมเป็นมูลค่าจำนวนมาก โดยพบรูปแบบการกระทำผิดบ่อยที่สุด คือ การกระทำผิดฐานฉ้อโกงออนไลน์ โดยอยู่ในรูปแบบของการหลอกซื้อขายของออนไลน์มากที่สุด เนื่องจากพฤติกรรมความต้องการในการบริโภคสินค้าเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้การ

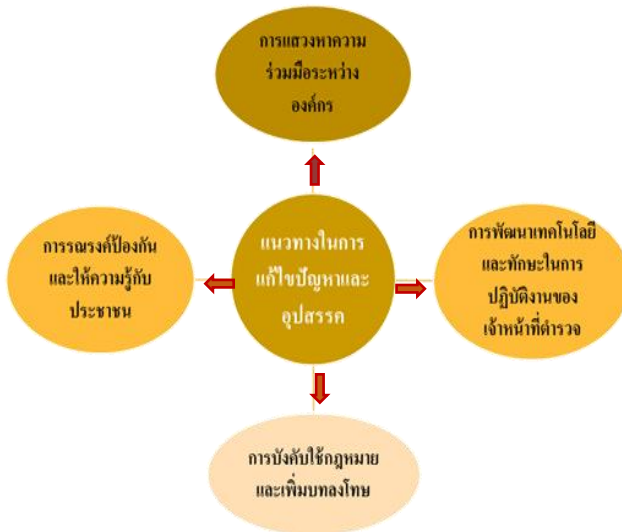
ซื้อขายสินค้าเข้าสู่ระบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้จำนวนปริมาณคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงออนไลน์มากขึ้นตามลำดับ

จากสาเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีจากกรณีศึกษาการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ ในครั้งนี้พบว่ามียุทธศาสตร์หลัก 5 ด้าน ดังนี้

รูปที่ 1 แผนภาพสรุปปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี: กรณีศึกษาการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์

จากปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค อันจะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นโดยการเพิ่มพูนศักยภาพ ประสิทธิภาพ และเข้มแข็งให้ครอบคลุมทุกมิติมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริการและอำนวยความสะดวกธรรมชาติให้แก่ประชาชนสูงสุด โดยมีประเด็นหลักที่สำคัญอยู่ 4 ด้าน ดังนี้

รูปที่ 2 แผนภาพสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี: กรณีศึกษาการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์

ดังนั้น จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี: กรณีศึกษาการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์ พบว่ายังคงมีปัจจัยในด้านต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นที่ยังคงเกิดปัญหาที่สะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยต่างๆ ที่มีมา โดยหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงไม่ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนแล้ว จะส่งผลให้อัตรานวนโหม้ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงออนไลน์เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเรื่องความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข การอำนวยความสะดวกความยุติธรรม และจะส่งผลกระทบต่อกับระบบกระบวนการยุติธรรมไทย สังคม และเศรษฐกิจ อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

1) ภาครัฐ ควรเพิ่มบทบัญญัติทางกฎหมายทางแพ่งและทางอาญาให้ครอบคลุมเพื่อปิดช่องว่างในการกระทำความผิด และเพิ่มบทลงโทษเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีให้เกิดความเด็ดขาด และรุนแรง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบ อาทิ การอายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดทางเทคโนโลยี การลงโทษผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางเทคโนโลยี เป็นต้น

2) ภาครัฐ ควรมีการกำหนดกฎหมายเพิ่มเติมในเรื่องการยืนยันลงทะเบียนในแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยขึ้นตรงกับกระทรวงพาณิชย์ ถ้าหากไม่

ลงทะเบียนให้ถือว่าเป็นความผิด ซึ่งจะทำให้มีข้อมูลกลางที่สามารถตรวจสอบ และเก็บเป็นข้อมูลทางสถิติได้

3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรมีการประชาสัมพันธ์กับประชาชนเชิงลึก ให้การรณรงค์ป้องกันการเกิดอาชญากรรม โดยเฉพาะการฉ้อโกงออนไลน์ และสามารถเข้าถึงประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานะอาชีพ ทุกพื้นที่ ให้เหมาะสมกับบริบทการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนในสังคมไทย

2. ข้อเสนอแนะทางปฏิบัติ

1) ควรสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรทั้งทางภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงหน่วยงานภาคเอกชนของต่างประเทศ เพื่อประสานข้อมูลในการสืบสวน สอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ภายใน 24-48 ชั่วโมง

2) ควรพัฒนาเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกให้เรื่องข้อมูลให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น อาทิ ระบบฐานข้อมูลกลางในการสืบค้นข้อมูลการกระทำความผิดทางเทคโนโลยี เป็นต้น

3) ควรพัฒนาทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอยู่เสมอในทุกระดับ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีมาตรฐานให้ทัดเทียมกับนานาชาติเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นทั่วโลก อาทิ การอบรมจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเทคโนโลยี การศึกษาแนวทางการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจใน

ประเทศต่าง ๆ สร้างความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางด้านการสืบสวน สอบสวน ความรู้เฉพาะทางเกี่ยวกับเทคโนโลยี ระหว่างหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น

4) ควรสรรหา และเปิดรับบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านเทคโนโลยี สร้างแรงจูงใจ ค่าตอบแทน สวัสดิการที่คุ้มค่า เพื่อให้เข้ามาดำรงตำแหน่งในกองบังคับการปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เพิ่มขึ้นจนเต็มอัตรา

5) เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานควรตระหนักรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ให้เกิดความ เท่าทันต่อรูปแบบอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อน อีกทั้งยังมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการกระทำความผิดอยู่ตลอดเวลา

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นของการรณรงค์ป้องกันการกระทำ ความผิดทางเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันประสบความสำเร็จหรือไม่ หรือยังคงมีปัจจัยในด้านใดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการรณรงค์ป้องกันการกระทำ ความผิดทางเทคโนโลยี

2) ควรมีการศึกษาทางด้านกฎหมายและนโยบายในการป้องกันและปราบปรามการกระทำ ความผิดทางเทคโนโลยีว่ามีปัญหาและอุปสรรคในด้านใดที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ที่นำไปสู่การปฏิบัติของ เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ที่ยังไม่เกิดประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี. (2565). *สถิติเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงออนไลน์*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- ณัฐวัฒน์ ศิริพงษ์วรรณ และพงษ์พิชญ์ ภักดีณรงค์. (2558). การพัฒนางานด้านการตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*, 3(11), 85-93.
- ณัฐวุฒิ กลิ่นเกษร. (2564). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี. *วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์*, 3(1), 76-89.
- ณัฐธรณ์ เดชสกุล. (2563). *ปัญหาการฉ้อโกงซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย*. งานประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2563. หน้า 1141-1151.
- ณรงค์ กุลนิเทศ. (2557). *รูปแบบและมาตรการแก้ปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2560. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*, 134(32ก), 51-70.
- สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, กองวิจัย. (2559). *การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนและสอบสวน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรับมือกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

หทัยชนก พิมพะกุล. (2562). สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงซื้อขายออนไลน์. ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 “Graduate School Conference 2019”. หน้า 792-800.

Akers, R. L. (1985). *Deviant behavior: A social learning approach* (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.

Becker, G. S. (1976). *The economic approach to human behavior*. Chicago: University of Chicago Press.

Cohen, L. E. and Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American Sociological Review*, 4(44), 588–608.

Sutherland, E. H. (1947). *Principles of Criminology* (4th Ed.). Philadelphia: J. B. Lippincott.

ธรรมาภิบาลการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับ
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่เขตประเวศ
กรุงเทพมหานคร

**Good Governance creative public management health to
living with Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) within
Prawet district community area, Bangkok Metropolitan**

พิมพ์ชานา ศรีบุญยพรวัฐ¹ นิติพัฒน์ กิตติรักษกุล² & ภูติศ นอขุนทด¹

Pimchana Sriboonyaponrat, Nitiphat Kittirakshakula

& Phudit Nokhuntutod

Corresponding author: Pimchana.sr@ssru.ac.th

Received: 31/08/65 Revised: 28/10/65 Accepted: 28/10/65

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 2. เพื่อศึกษาการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุข เพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของชุมชนในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน และจากการสนทนากลุ่ม จากเอกสาร การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า เพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้อง

¹วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้ความรู้ ความเข้าใจ ให้ประชาชนมีการปฏิบัติตน และสามารถแนะนำบุคคลในครอบครัวให้ตระหนักถึงความปลอดภัยในการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ช่วยสนับสนุนด้านเวชภัณฑ์ ยา หน้ากากอนามัย ถูยั้งชีพ อาหาร สนับสนุนบริการด้านการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยอาการหนักไปรักษาที่โรงพยาบาล มีการสนับสนุนการจัดพื้นที่ศูนย์พักคอย และอุปกรณ์ สนับสนุนบุคลากรฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดสถานที่ต่างๆ บ้าน และห้องประชุม

การจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุข เพื่อให้ประชาชนปลอดภัยมีการฉีดวัคซีนให้กับประชาชน โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นตัวกลางให้ความสะดวกกับประชาชน

คำสำคัญ: ธรรมนูญบาล; ธรรมนูญบาลท้องถิ่น; การจัดการสาธารณสุขสร้างสรรค์; โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

This research is qualitative research, has objectives, i.e. (1) This research is qualitative research. Objectives 1) To study the participation of government agencies, the private sector and civil society in solving the epidemic of coronavirus disease 2019 in order to coexist with the coronavirus disease 2019. (2) to study creative management in public health to coexist with the coronavirus disease 2019 of communities in

Prawet area, Bangkok Metropolitan. Data collected by interviewing 20 key informants and also gathering information in many aspects. Triangulation is applied to the examination and validation of accuracy.

The results indicate that, government agencies, the private sector and civil society has participated in solving the epidemic of coronavirus disease 2019 by public relations by educating and empowering people to practice and can advise family members to be aware of the safety of the disease, help support medical supplies, medicines, masks, survival bags, food, support the transportation of critically ill patients to hospitals. There is support in the arrangement of waiting areas and equipment. Support personnel to spray disinfectants to clean various places, houses and meeting rooms.

Creative management of public health to coexist with Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) in Prawet area to keep people safe by providing accessibility of vaccination to the people with public health volunteers serve as an intermediary to facilitate them.

Keywords: Good governance; local governance; creative public management health; public health; Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)

บทนำ

การขยายตัวที่รวดเร็วทำให้กรุงเทพเติบโตไร้การควบคุมและเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ความไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพจากคุณภาพอากาศและโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พื้นที่สีเขียวลดลงส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เขตประเวศ เป็นเขตหนึ่งใน 50 เขตของกรุงเทพมหานคร เป็นเขตศูนย์ชุมชนชานเมือง แหล่งงานและการบริการเพื่อรองรับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตการปกครองเขตประเวศใหม่ นอกจากนี้ จากการมีการเชื่อมต่อกับถนนมอเตอร์เวย์ กาญจนภิเษก ศรีนครินทร์ พัฒนาการ อ่อนนุช อุดมสุข เฉลิมพระเกียรติ ร.9 และทางหลวงแผ่นดินมอเตอร์เวย์ซ้าย ซวา และคู่นานกาญจนภิเษกด้านนอก ถนนสุขาภิบาล 2 รามคำแหง 2 เป็นต้น ทางน้ำก็มีคลองประเวศบุรีรมย์ จึงทำให้เป็นที่สนใจอย่างมาก ในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในการต้องระวังการแพร่ระบาด (สำนักบริหารการทะเบียน, 2564) ดึงเห็นได้จากเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2564 เวลา 09.30 น. นางกนกรัตน์ พันธุ์รา ผู้ตรวจราชการกรุงเทพมหานครและคณะ เดินทางไปปรับปรุงการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนข้อมูล รับฟังอุปสรรค อีกทั้งยังตรวจเยี่ยมบริหารจัดการของศูนย์พักคอย เพื่อส่งต่อศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาหน้าท่วมหนองบอน นอกจากนี้ย้อนหลังไปเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และคณะ ได้ลงพื้นที่ ณ ชุมชนเพื่องฟ้า ถนนเฉลิมพระเกียรติ ซอย 39 แยก 3 แขวงหนองบอน เขตประเวศ เป็นชุมชนที่ไม่ได้จดทะเบียนกับกรุงเทพมหานคร พบปะเยี่ยมให้กำลังใจและช่วยเหลือหาแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน จากภาพความจริงดังกล่าวจึงเห็น

ความสำคัญของเขตประเทศต่อการต้องทำการวิจัยศึกษาดังกล่าว นอกจากนี้ทางด้านกรมกษัตริย์บาลท้องถิ่นจะเห็นได้ว่าการร้องเรียนกับการจอตระหนกนาทวดีและทางฝ่ายโยธา ตลอดจนผู้ว่าการกรุงเทพมหานคร (สุนันท์ ศรีจันทรนา, 2562) สำหรับกรมกษัตริย์บาลที่เกี่ยวข้องกับการรับมือโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เห็นได้จากการยอมรับในการคุมเข้มในการคัดกรองและป้องกันอย่างต่อเนื่องก่อนรับบริการและมีการปฏิรูปมิทศน์พัฒนาพื้นที่ พร้อมทั้งกำจัดวัชพืชทางสาธารณะ จัดเก็บขยะกลองโพงที่มีผู้ลักลอบทิ้งในชุมชน เช่น ถนนคูขานานกาญจนานิกษก เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและเกิดความสะอาดไม่เป็นแหล่งทางการติดเชื้อโรคระบาดเข้ามาในพื้นที่

ดังนั้น จากข้างต้นจึงเห็นได้ว่ากรมกษัตริย์บาลท้องถิ่น ในส่วนการจัดการสาธารณะที่ต้องการเสริมสร้างความสร้างสรรค์และการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงทำให้เกิดคำถามการวิจัย คือ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอย่างไร การจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุข เพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของชุมชนในพื้นที่เขตประเทศ กรุงเทพมหานครอย่างไร ทำให้เกิดโครงการวิจัยเรื่อง “กรมกษัตริย์บาลการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เขตประเทศ กรุงเทพมหานคร” และนำมาสู่วัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อศึกษาการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุข เพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของชุมชนในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่อง “ธรรมาภิบาลการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร” มีขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดธรรมาภิบาลท้องถิ่น แนวคิดการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุข และสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม จำนวน 1 คน ข้าราชการตำรวจระดับบริหารของสถานีตำรวจนครบาลประเวศ จำนวน 1 คน ประธานสภาองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน ศูนย์บริการสาธารณสุขหรืออาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 3 คน ผู้นำในชุมชน จำนวน 4 คน ประชาชนในพื้นที่เขตประเวศ 10 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ ชุมชนในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านเวลา วันที่เริ่มต้น 1 ตุลาคม 2564 ถึง 31 สิงหาคม 2565

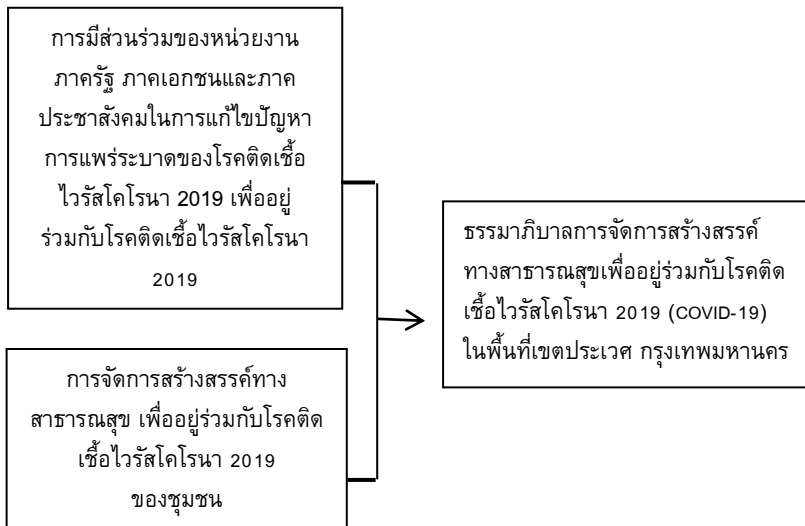
นิยามศัพท์เฉพาะ

ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารราชการแผ่นดิน การบริหารกิจการบ้านเมือง การบริหารจัดการบรรษัทเอกชน และการบริหารปกครองระบบสังคมที่ดีมีคุณธรรม โดยการบริหารจัดการ การบริหารปกครองทั้งหลาย ควรจะต้องมีองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการและการบริหารปกครองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความโปร่งใส เน้นการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างสมดุล ให้ความยุติธรรมกับทุกๆ ฝ่าย มีความรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เพื่อสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม

การจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุข หมายถึง การจัดการสาธารณสุขที่สามารถคิดสร้างสรรค์วิธีการจัดการที่จะนำมาใช้ในสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ

การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม หมายถึง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ให้ข้อมูล ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับธรรมาภิบาลการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพตัวแบบ **Model:** ธรรมาภิบาลการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดย พิมพ์ชนา ศรีบุญพรรัฐ (2565)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ธรรมนูญการจัดการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีการออกแบบการวิจัยดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจและศึกษาพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม จำนวน 1 คน ข้าราชการตำรวจระดับบริหารของสถานีตำรวจนครบาลประเวศ จำนวน 1 คน ประธานสภาองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน ศูนย์บริการสาธารณสุขหรืออาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 3 คน ผู้นำในชุมชน จำนวน 4 คน และประชาชนในพื้นที่เขตประเวศ 10 คน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายด้าน ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า เพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้อง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายความเชิงพรรณนา

กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม จำนวน 1 คน
2. ข้าราชการตำรวจระดับบริหารของสถานีตำรวจนครบาลประเวศ จำนวน 1 คน
3. ประธานสภาองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน
4. ศูนย์บริการสาธารณสุขหรืออาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 3 คน
5. ผู้นำในชุมชน จำนวน 4 คน
6. ประชาชนในพื้นที่เขตประเวศ 10 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายด้าน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการที่เริ่มต้นด้วยดำเนินการเก็บรวบรวมค้นหาข้อมูลจากเอกสาร การจัดให้มีการสนทนากลุ่ม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก จากหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ข้าราชการตำรวจระดับบริหารของสถานีตำรวจนครบาลประเวศ ประธานสภาองค์กรชุมชน ศูนย์บริการสาธารณสุขหรืออาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำในชุมชน และประชาชนในพื้นที่เขตประเวศ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคำถามปลายเปิด ที่มีความยืดหยุ่นและไม่มี การชี้้นำคำตอบ ซึ่งใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายในการถาม มีการจดบันทึกและมีการสังเกต พฤติกรรมผู้ถูกสัมภาษณ์ อีกทั้งมีการบันทึกภาพนิ่งไว้ด้วย

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) เพื่อตรวจสอบ และยืนยันความถูกต้อง หรือมีการเสริมเพิ่มเติมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ ตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกรมการจัดการโครงสร้างสร้งสรรค์ทาง สาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่เขต ประเวศ กรุงเทพมหานคร และสอบถามจากผู้ที่เคยปฏิบัติหน้าที่หรือเกี่ยวข้อง รวมทั้งนักวิชาการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในระหว่างการเก็บข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อหาความแตกต่างโดยการตีความและการแปลความหมายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์โดยตีความหมาย แยกแยะเนื้อหา สรุปประเด็นการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ซึ่งทำการสังเคราะห์ข้อความที่ได้จากการจดบันทึกและถอดความจากเครื่องบันทึกเสียงของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ละท่านแล้วนำมาสรุปเป็นภาพรวมตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ธรรมนูญการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ประการแรก การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้ความรู้ ความเข้าใจ ให้ประชาชนมีการปฏิบัติตน และสามารถแนะนำบุคคลในครอบครัวให้ตระหนักถึงความปลอดภัยในการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ช่วยสนับสนุนด้านเวชภัณฑ์ ยา หน้ากากอนามัย ถูยั้งชีพ อาหาร สนับสนุนบริการด้านการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยอาการหนักไปรักษาที่โรงพยาบาล มีการสนับสนุนการจัดพื้นที่ศูนย์พักคอย และอุปกรณ์ สนับสนุนบุคลากรฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดสถานที่ต่างๆ บ้าน และห้องประชุม

ประการที่สอง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ช่องทาง สปสช. 3 ช่องทาง คือ 1. สายด่วน 1330 เพื่อเข้าสู่ระบบการรักษาโดยเร็ว 2. มีการจัดหน่วยออกตรวจ ATK และมีการฉีดวัคซีนต้านไวรัสโคโรนา 2019 3. จัดหาหน่วยบริการ เช่น ศูนย์บริการสาธารณสุข มาดูแลแบบ Home Isolation เข้ารับการรักษาที่บ้านได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ประการที่สาม สำนักงานเขตประเวศ ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และผลการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาในช่วงที่ผ่านมาเป็นประจำทุกเดือน กรณีมีปัญหาเร่งด่วนจะเรียกประชุมทันที ทั้งนี้หากพบปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้องจะได้ดำเนินการแก้ไขได้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ประการที่สี่ มีหลายหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือและดูแล รักษาผู้ติดเชื้อโควิด 19 เพื่อให้ได้รับยาเร็วขึ้น มีโรงแรมที่พักอย่างสะดวกสบายสำหรับผู้ติดเชื้อให้แยกออกจากครอบครัว เพื่อให้คนในครอบครัวปลอดภัยจากการติดเชื้อ มีศูนย์สาธารณสุข โรงพยาบาล มีอาสาสมัครสาธารณสุข คอยประสานงานให้ความสะดวกในทุกๆ เรื่อง

ประการที่ห้า ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ในด้านความปลอดภัย เช่น บางคนไม่สวมหน้ากากอนามัย ไม่ล้างมือบ่อยๆ ละเลยการปฏิบัติตัวตามมาตรการป้องกันโรคโควิด-19

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ประการแรก การจัดการสร้างสรรคทางสาธารณสุข เพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของชุมชนในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ประชาชนปลอดภัยมีการฉีดวัคซีนให้กับประชาชน

โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นตัวกลางให้ความสะดวกกับประชาชน มีการวัดไข้ คัดกรอง เว้นระยะห่าง 1 เมตร ให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แนะนำให้ล้างมือบ่อยๆ ด้วยสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์ และไม่เข้าไปอยู่ในที่แออัด

ประการที่สอง มีการบริจาคช่วยเหลือด้านเวชภัณฑ์ หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ มีการจัดเจ้าหน้าที่คัดกรอง ประสานงานด้านสาธารณสุข มีการช่วยเหลือผู้ที่ยังชีพผู้กักตัวและครอบครัว มีการจัดทำครัวกลางช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อนในช่วงที่มีการระบาด

ประการที่สาม เพื่อให้การธรรมาภิบาลการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการประสิทธิผลสูงสุดควรมีหน่วยงานรองรับเกี่ยวกับการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้ผู้ป่วยเข้ารับการดูแล รักษาได้ง่ายขึ้น ควรให้คำแนะนำ ให้ความรู้ เพื่อให้ผู้ติดเชื้อได้ตระหนักถึงโรคที่เป็นเพื่อป้องกันการแพร่กระจายการเกิดโรค

ประการที่สี่ มีการติดตามผู้ป่วย สอบถามอาการ โดยเจ้าหน้าที่ศูนย์สาธารณสุขในทุกๆ วัน และแนะนำการดูแลตนเองไม่ให้ไปติดคนในบ้านโดยให้กักตัวอยู่ในห้อง ใช้ห้องน้ำแยก ทานอาหารแยกกับคนในบ้าน แนะนำการทานยาอย่างต่อเนื่องจนครบกำหนด โดยอาสาสมัครสาธารณสุข ออกเยี่ยมนำอาหารมาส่งและติดตามผล

สรุปผลการวิจัย

จากการประมวลสรุปสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ ได้ข้อมูลซึ่งเสริมต่อจากการค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยออกมาได้เป็นประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลการวิจัยพบว่า

ประเด็นแรก หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เขตประเทศ กรุงเทพมหานคร โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ความเข้าใจและสามารถให้ประชาชนมีการปฏิบัติตน และสามารถแนะนำบุคคลในครอบครัวให้ตระหนักถึงความปลอดภัยในการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ประเด็นที่สอง การเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้ปฏิบัติตามมาตรการด้านการควบคุม ป้องกัน ฝ้าระวัง และการรักษาพยาบาล ระยะแรกที่มีมาตรการออกมาก็ต้องหยุดทำการ พอมีมาตรการผ่อนคลายก็ต้องทำการตั้งจุดคัดกรอง จัดช่องทางเดินโดยให้เว้นระยะห่างระหว่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ดังที่ Jacob Torring ได้กล่าวไว้ คือ 1) การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ประกอบด้วย การทำงานแบบเครือข่ายมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยตัวแสดงมีอิสระในการทำงาน และตัวแสดงไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือภาคเอกชนจะมีการเจรจาต่อรองซึ่งกันและกัน 2) การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ประกอบด้วย การพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยน

ทรัพยากร ปรากฏในรูปการใช้ข้อมูล ความรู้ ความคิดร่วมกัน มีการประสานงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงเป็นแนวราบ ไม่มีใครมีอำนาจเหนือใครในการแก้ไขปัญหา 3. การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ประกอบด้วยการเจรจาต่อรอง เช่น การเจรจาต่อรองเรื่องผลประโยชน์ หรือการพูดคุยกันเพื่อเข้าใจในปัญหาและการแก้ปัญหาหารือร่วมกัน (Torfing, 2012, p. 101)

ประเด็นที่สาม หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ช่วยสนับสนุนด้านเวชภัณฑ์ ยา หน้ากากอนามัย ถุงยังชีพ มีการสนับสนุนด้านอาหาร ครุภัณฑ์ชุมชน สนับสนุนบริการด้านการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยอาการหนักไปรักษาที่โรงพยาบาล มีการสนับสนุนการจัดพื้นที่ศูนย์พักคอย และอุปกรณ์ มีการสนับสนุนบุคลากรฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดสถานที่ บ้าน และห้องประชุม

ประเด็นที่สี่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่องทาง สปสช. 3 ช่องทาง คือ 1. สายด่วน 1330 เพื่อเข้าสู่ระบบการรักษาโดยเร็ว 2. มีการจัดหน่วยออกตรวจ ATK และมีการฉีดวัคซีนต้านไวรัสโคโรนา 2019 และ 3. จัดหาหน่วยบริการ เช่น ศูนย์สาธารณสุข มาดูแลแบบ Home Isolation ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ประเด็นที่ห้า จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เขตประเทศ กรุงเทพมหานคร ประชาชนต้องอยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปัจจุบันประชาชนต้องเลี้ยงชีพ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ เพราะการสื่อสารยังเข้าไม่ถึงกับประชาชนบางกลุ่ม

ประเด็นที่หก ประชาชนบางคน ยังไม่รับวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อมีการติดเชื้อ ทำให้มีความรุนแรงและถึงขั้นเสียชีวิตได้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 การจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุข เพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของชุมชนในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

ประเด็นแรก ธรรมชาติของการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุข เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีสุขภาพอนามัยที่ดี ในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานครมีการคัดกรอง เช่น การวัดไข้ การล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ สวมหน้ากากอนามัย การเข้าถึงวัคซีน ป้องกันความรุนแรงของโรคไวรัสโคโรนา 2019 โดยฉีดวัคซีน

ประเด็นที่สอง มีการบริจาคช่วยเหลือด้านเวชภัณฑ์ หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ มีการจัดเจ้าหน้าที่คัดกรอง ประสานงานด้านสาธารณสุข มีการช่วยเหลือถุงยังชีพผู้กักตัวและครอบครัว มีการจัดทำครัวกลางช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อนในช่วงที่มีการระบาด

ประเด็นที่สาม การจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุข เพื่อให้ประชาชนปลอดภัยมีการฉีดวัคซีนให้กับประชาชน โดยมี อาสาสมัครสาธารณสุขเป็นตัวกลางให้ความสะดวกกับประชาชน มีการวัดไข้ คัดกรอง เว้นระยะห่าง 1 เมตร ให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แนะนำให้ล้างมือบ่อยๆ ด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ และไม่เข้าไปอยู่ในที่แออัด

ประเด็นที่สี่ ได้มีมาตรการปฏิบัติเพื่อลดอัตราการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยออกประกาศสำนักงานเขตประเวศ ขอความร่วมมือ

ผู้ประกอบการร้านอาหาร โรงแรม เกสต์เฮาส์ สถานที่พักค้างแรม สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา อาทิเช่น วัด โบสถ์ มัสยิด ศาลเจ้า สถานที่ทำงาน สถานศึกษา ประธานชุมชน และประชาชนทั่วไป กรณีที่มีการรวมคนหมู่มากปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคตามคำสั่งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้สัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นที่ห้า การเข้าถึงสิทธิของผู้ป่วยยังคงค่อนข้างยาก โรงพยาบาลยังมีการปฏิเสธการรับผู้ป่วยเข้ารับการรักษากรณีอาการหนักการเดินทางไปรักษาต้องใช้รถฉุกเฉิน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ธรรมชาติของการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

ผลจากการวิจัยพบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานครมีจำนวนการติดเชื้อมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะพื้นที่เป็นแหล่งชุมชนและมีจำนวนประชากรแฝงมากทำให้เกิดการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ที่นับถือศาสนาอิสลาม 80 % และมีการรวมตัวกันทำละหมาด ทำให้เกิดการแพร่กระจายเชื้อโรคได้ง่ายขึ้น การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตประเวศนั้นในระยะแรกมีผู้ติดเชื้อมากพอสมควร เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยตระหนักในเรื่องของโรคติดเชื้อมากนัก และมีแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่รวมกันในพื้นที่เป็นจำนวนมาก

ประกอบกับการป้องกันไม่รัดกุมจึงทำให้เชื้อแพร่กระจายไปโดยเร็ว ทำให้ประชาชนกังวลในการเข้ารับการรักษา เพราะคนที่ทำประกันเกี่ยวกับโควิด-19 สามารถเข้ารับการรักษาโรงพยาบาลไหนก็ได้ ส่วนคนที่ไม่มีประกันส่วนมากยากต่อการเข้ารับการรักษาจากโรงพยาบาลต่างๆ ในระยะกลางการแพร่ระบาดของโควิด 19 ในพื้นที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ได้รับยาเวชภัณฑ์รวดเร็ว สามารถหายได้ภายใน 5-7 วัน บางคนมีอาการก็จะเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลตามบิกซี และส่วนใหญ่จะกักตนเองอยู่ที่บ้าน ประชาชนในพื้นที่ริมคลองประเวศฝั่งเหนือร้อยละ 95 ได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว 2 เข็ม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ประสงที่ 1 พบว่า ทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมีความตื่นตัว ประสานทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี สามารถจัดการโรคได้อย่างรวดเร็ว สร้างความอุ่นใจให้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ให้ความสำคัญไปที่ผลลัพธ์ การให้เอกชนเข้ามาดำเนินการการลงทุน การเพิ่มการแข่งขัน การเน้นวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ตลอดจนการวัดผลการทำงาน ประกอบกับบริบทของการจัดบริการสาธารณะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ภาครัฐสามารถทำหน้าที่จัดบริการสาธารณะเพียงผู้เดียว มาสู่การจัดบริการสาธารณะในลักษณะเครือข่าย ตัวแสดง และปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ภาครัฐไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เพียงลำพังอีกต่อไป จึงทำให้เกิดแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (ปิยกร หวังมหาพร, 2563, หน้า 32) เพิ่มขึ้นตามลำดับ ดังที่ Jacob Torfing (2012, p. 99) กล่าวว่า การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่เป็นการผสมผสานเรื่องลำดับชั้นการบังคับบัญชา การตลาดและเครือข่ายเข้าด้วยกัน เพื่อหาทางออกหรือวิธีแก้ไขปัญหาสาธารณะ การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่มีองค์ประกอบดังนี้

1. ประกอบด้วยการทำงานแบบเครือข่าย มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยตัวแสดงมีอิสระในการทำงานและตัวแสดงไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนจะมีการเจรจาต่อรองซึ่งกันและกัน
2. ประกอบด้วยการทำงานซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ปรากฏในรูปการใช้ข้อมูลความรู้ความคิดร่วมกัน มีการประสานงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงเป็นแนวราบ ไม่มีใครมีอำนาจเหนือใครในการแก้ปัญหา
3. ประกอบด้วยการเจรจาต่อรอง เช่น การเจรจาต่อรองเรื่องผลประโยชน์หรือการพูดคุยกันเพื่อเข้าใจในปัญหาและแก้ปัญหาพร้อมกัน

ผลจากการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 2 การจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุข เพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของชุมชนในพื้นที่เขตประเวศ กรุงเทพมหานครหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยช่วยสนับสนุนด้านเวชภัณฑ์ ยา หน้ากากอนามัย ถุงยังชีพ มีการสนับสนุนด้านอาหาร ครุภัณฑ์ชุมชน สนับสนุนบริการด้านการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยอาการหนักไปรักษาที่โรงพยาบาล การจัดพื้นที่ศูนย์พักคอย และอุปกรณ์ มีการสนับสนุนบุคลากรฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดสถานที่ บ้าน และห้องประชุม หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ช่องทาง สปสช. 3 ช่องทาง คือ

1. สายด่วน 1330 เพื่อเข้าสู่ระบบการรักษาโดยเร็ว
2. มีการจัดหน่วยออกตรวจ ATK และมีการฉีดวัคซีนต้านไวรัสโคโรนา

2019

3. จัดหาหน่วยบริการ เช่น ศูนย์สาธารณสุข มาดูแลแบบ Home Isolation ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับในส่วนขององค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nation Development Programmed หรือ UNDP) ได้เสนอหลักการมาภิบาลไว้ในธรรมนูญการพัฒนามนุษย์อย่างยั่งยืน โดยระบุธรรมนูญทางด้านประชาสังคม ด้านภาคธุรกิจเอกชน และภาครัฐ ธรรมนูญจะต้องมีความสมดุลทั้งสามด้าน เพื่อให้สังคมเกิดสันติสุขและมีเสถียรภาพ พร้อมทั้งได้รวมเอาหลักการธรรมนูญจัดออกเป็นกลุ่ม ถือเป็นหลักการมาภิบาลพื้นฐาน 5 ประการของ UNDP ดังนี้ (Castro & Castro, 1997)

1) หลักความชอบธรรมและสิทธิเรียกร้อง (Legitimacy and Voice) ซึ่งมีหลักพื้นฐานได้แก่ การมีส่วนร่วม (Participation) ในการใช้สิทธิ และเสียงในการตัดสินใจทั้งโดยทางตรงหรือผ่านสถาบันที่เป็นสื่อกลาง เพื่อใช้เป็นตัวแทนในการแสดงเจตจำนง บนพื้นฐานเสรีภาพในการพูด การแสดงออก การร่วมสมาคม และมุ่งที่จะให้ได้มาซึ่งมติที่เห็นพ้องต้องกัน (Consensus oriented) ในการประสานความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2) ทิศทาง (Direction) ผู้นำองค์กรและผู้นำภาคสังคมจะต้องมีแนวทางการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Vision) ที่ยาวไกล ตระหนักในหลักการที่ว่าธรรมนูญและการพัฒนามนุษย์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการพัฒนาต้องมีความเข้าใจในมิติของความซับซ้อนเชิงประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมที่ตนดำรงอยู่อย่างแท้จริง

3) ผลการดำเนินงาน (Performance) ผลงานที่ปรากฏออกมาและกระบวนการต่างๆ ที่กำหนดขึ้น จะต้องสนองตอบความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย (Responsiveness) ภายใต้การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) โดยสามารถใช้ทรัพยากรให้บรรลุผลได้อย่างคุ้มค่า

4) ความพร้อมรับผิดชอบ (Accountability) ผู้ตัดสินใจทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาสังคมต้องมีความพร้อมรับผิดชอบจากการตรวจสอบทั้งทางสังคม สถาบัน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะต้องมีความโปร่งใสในการให้ข้อมูลข่าวสาร และเปิดกว้างให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรี

5) ความยุติธรรม (Fairness) ทุกคนมีความเสมอภาค (Equity) และโอกาสที่จะได้รับบริการจากภาครัฐอย่างเท่าเทียมกันตามหลักนิติธรรม (Rule of Law) การบังคับใช้ในกรอบของกฎหมายจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมและยุติธรรม โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิมนุษยชน

4. แนวทางการสร้างให้เกิดธรรมาภิบาลในสังคม การที่สังคมมีธรรมาภิบาลจะเป็นการสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างภาคส่วนต่างๆ ของสังคมให้ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเป็นผลให้สังคมมีเสถียรภาพ

อย่างไรก็ตาม สมบูรณ์ ศิริประชัย (2552) ได้กล่าวเสริมว่า โครงสร้างธรรมาภิบาลที่ส่งเสริมกระบวนการตลาด (Market Enhancing Governance Structure หรือ MEGS) จะทำให้นโยบายที่รัฐบาลใช้เกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง ซึ่งโครงสร้าง MEGS นี้มีเสาหลักที่ค้ำจุนให้เกิดธรรมาภิบาลในสังคมได้อีก 4 ปัจจัยที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ประกอบด้วย การสร้างความเข้มแข็งของรัฐ (Building Strong State) การจำกัดบทบาทของรัฐ (Limiting State Role) การสร้าง

ความสามารถของรัฐ (Creating State Capacity) และ การสร้างสถาบันทางเศรษฐกิจ (Building Economic Institutions) ซึ่งจะสรุปพอสังเขปดังนี้

1) การสร้างความเข้มแข็งของรัฐ (Building State Strength) ประเทศที่กำลังพัฒนามีลักษณะสำคัญคือขาดความเข้มแข็งในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ การบังคับใช้กฎหมายและการกำกับให้เศรษฐกิจพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการรัฐมักไม่มีมาตรการป้องกันและปราบปรามเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ฉกฉวยผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง ก่อให้เกิดค่าเช่าทางเศรษฐกิจ และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง การที่รัฐเข้าแทรกแซงระบบเศรษฐกิจเช่นนี้ ถือเป็นรัฐที่อ่อนแอ และนำไปสู่ระบบการเล่นพรรคเล่นพวก ทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของพวกพ้องมากกว่าประโยชน์สาธารณะ ด้วยเหตุนี้จึงไม่อาจเกิดธรรมาภิบาลขึ้นในรัฐที่อ่อนแอได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องตระหนักถึงปัญหาและหาทางแก้ไขโดยเริ่มจากการเสริมสร้างปัจจัยขั้นพื้นฐานให้ประเทศเกิดความเข้มแข็ง โดยการสร้างระบบและกลไกการบริหารจัดการที่ดีและมีความสมดุลทุกภาคส่วนมีการออกแบบโครงสร้างและปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของกลไกรัฐให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมองค์กร และวัฒนธรรมที่ดีในสังคมมีการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและศักยภาพของเจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชนให้เข้มแข็งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

2) การจำกัดบทบาทของรัฐ (Limiting State Role) รัฐที่มีความเข้มแข็งแม้ อาจจะเป็นประโยชน์ในการผลักดันนโยบายด้านต่างๆ เพื่อประโยชน์สาธารณะก็ตาม แต่ก็อาจก่อให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรงต่อระบบเศรษฐกิจและประชาชนทั่วไป เพื่อแก้ปัญหาที่จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจำกัดบทบาทของรัฐที่มีความเข้มแข็งมากเกินไป โดยให้รัฐดำเนินการเฉพาะในภารกิจที่จำเป็นต้องทำเท่านั้น รัฐที่มีความ

เข้มแข็งมักมีมาตรการในการปกป้อง พืชกษัตริธิของนักลงทุนผู้ใช้แรงงาน และ ผู้บริโภคในขณะเดียวกัน รัฐจะต้องไม่ละเมิดสิทธิของประชาชนทั่วไป ดังนั้น การ ออกแบบสถาบันทางการเมืองจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการกำกับให้รัฐมีบทบาท อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นหลักประกันให้นักการเมือง และข้าราชการประจำเล่นตาม กติกาที่วางไว้ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการของรัฐเกิดความน่าเชื่อถือทั้งในระยะสั้น และระยะยาว รัฐที่มีบทบาทและอำนาจที่เหมาะสมจะไม่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐ แสวงหาประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง การแบ่งสรรและการถ่วงดุลอำนาจจึงเป็น เรื่องจำเป็น โดยเฉพาะการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นการตรวจสอบถ่วงดุล ระหว่างรัฐบาลจากส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งในภูมิภาคต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างระบบตุลาการและองค์กรอิสระที่มีความ เป็นอิสระจากการเมือง เพื่อเป็นผู้ตั้งกฎเกณฑ์กติกา และคอยกำกับ ควบคุมให้ นักการเมือง และข้าราชการประจำยึดถือและปฏิบัติตาม นอกจากนี้ การเปิด ประเทศสู่ประชาคมโลกเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นการเชื่อมเศรษฐกิจภายในเข้ากับ เศรษฐกิจโลก เพื่อให้ตลาดโลกจำกัดการใช้อำนาจและบทบาทของรัฐมิให้มีมาก เกินไป โดยผ่านรัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศ

3) การสร้างศักยภาพของรัฐ (Creating State Capacity) หมายถึงการสร้าง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของระบบราชการ ซึ่งประกอบด้วยส่วน ราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชนและส่งเสริมพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้แก่ ข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจและองค์กรมหาชนให้มีสมรรถนะ สูงขึ้น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ การเสริมสร้าง ความสามารถของระบบราชการหมายถึงการปฏิรูปสถาบันข้าราชการ การเสริมสร้าง ความเข้มแข็ง และพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ การเพิ่มศักยภาพของระบบ

ราชการโดยรวมสามารถดำเนินการโดยการสร้างนักบริหารมืออาชีพและต้องมีวินัยทางการคลังอย่างเข้มงวด ใช้ระบบคุณธรรมในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่รัฐเข้าสู่ระบบราชการและให้ผลตอบแทนไม่น้อยกว่าภาคเอกชน

4) การสร้างสถาบันทางเศรษฐกิจ (Building Economic Institutions) สถาบันทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งเป็นตัวกำหนดความเจริญเติบโตเศรษฐกิจของประเทศ รัฐจึงต้องมีหลักประกันว่าระบบเศรษฐกิจต้องดำเนินการไปภายใต้ระบบการค้าเสรีที่มีการเข้าและออกได้เสมอ หลักการสำคัญคือ การที่รัฐไม่เข้าแทรกแซงการทำงานของกลไกราคา ในกรณีเกิดการผูกขาดตัดตอนรัฐสามารถใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดแก้ไขได้ เพื่อให้กลไกราคาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในสังคมจะต้องมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ไม่ให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยคนจนมากจนเกินไป รัฐต้องมีการสร้างความมั่นคงทางสังคมเพื่อให้ผู้บริโภคและผู้ใช้แรงงานได้รับการคุ้มครองเป็นอย่างดี ระบบทุนนิยมจะต้องให้ระบบตลาดสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ประชาชนบางคน ยังไม่รับวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อมีการติดเชื้อทำให้มีความรุนแรงและถึงขั้นเสียชีวิตได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการให้มีหน่วยงานรองรับเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้ผู้ป่วยเข้ารับการ

ดูแล รักษาได้ง่ายขึ้น ควรให้คำแนะนำ ให้ความรู้ และให้ผู้ติดเชื้อได้ตระหนักถึงโรคที่เป็นเพื่อป้องกันการแพร่กระจายการเกิดโรค

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเข้าถึงสิทธิของผู้ป่วยยังค่อนข้างยาก โรงพยาบาลยังมีกรปฏิบัติเสถียรการรับผู้ป่วยเข้ารับการรักษากรณีอาการหนัก การเดินทางไปรักษาต้องใช้รถฉุกเฉิน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการให้บริการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยจากภาครัฐ และภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ด้านธรรมาภิบาลการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดควรมีหน่วยงานรองรับเกี่ยวกับการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาได้ง่ายขึ้น ควรให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ที่สำคัญคือทำอย่างไรก็ได้ให้ผู้ติดเชื้อได้ตระหนักถึงโรคที่เป็นเพื่อป้องกันการแพร่กระจายการเกิดโรค ควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความรู้ การเข้าถึง และการสอบสวนโรคโดยผู้ที่ผ่านการอบรม หรือพยาบาล จัดให้มีเวชภัณฑ์ไว้บริการที่ศูนย์บริการสาธารณสุขอย่างเพียงพอ จัดให้มีการบริการรถฉุกเฉินกรณีอาการหนัก จัดให้มีการตรวจหาเชื้อบ่อยๆ เป็นประจำอยู่เสมอๆ ช่วยเหลือผู้ติดเชื้อโควิด 19 เมื่อต้องกักตัวสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐควรใส่ใจประชาชนให้มากกว่านี้

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

1. ธรรมชาติของการจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในภาพรวมของกรุงเทพมหานคร
2. การบริหารความเสี่ยงในการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
3. บทบาทของสภาองค์กรชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการสร้างสรรค์ทางสาธารณสุขเพื่ออยู่ร่วมกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

เอกสารอ้างอิง

- ปิยากร หวังมหาพร. (2563). *การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่: มองผ่านนโยบายประชารัฐ (New Public Governance: Looking through Civil State Policy)*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- สมบุญรณ์ ศิริประชัย. (2552). ธรรมชาติของภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์: นัยต่อประเทศไทย. *รัฐศาสตร์สาร*, 30(2), 1-112.
- อรพิน เรือขวางเพชร. (2545). *ทัศนคติของข้าราชการกรมสรรพากรต่อธรรมชาติในการกำกับดูแลผู้เสียภาษี: ศึกษาเฉพาะกรณี ส่วนกำกับดูแลผู้เสียภาษี สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเซนตจอร์จส์.*
- สุนันท์ ศรีจันทร์ธา. (2562). “มาเฟีย กทม. เขตประเวศ”. MRG Online. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/daily/detail/9620000104328>.

- สำนักบริหารการทะเบียน. (2564). จำนวนประชากรและบ้าน. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. สืบค้นจาก <https://www.bora.dopa.go.th/index.php/th/>.
- Nelson A De Castro & Glen A De Castro. (1997). *Governance for Sustainable Human Development*, An Integrated Paper on The Highlights of Four Regional Consultation Workshops on Governance for Sustainable Human Development.
- Torring, J. (2012). Governance networks. In Levi-Faur, David. (Ed.). *Governance*, New York: Oxford University Press.

การดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทยภายใต้ระบอบ
ประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการทหาร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2562
(Power maintenance of Thai political elite from 1979-2019)

จuthamard สว่างภณกาญจนหา¹ เกริญชัย ปิงประวัต² นิพนธ์ โชะเฮง²
& บุญเกียรติ การะเวกพันธ์²

Juthamard Swangponkhanchana, Kriangchai Phuengprawat

Nipon Sohng & Boonyakiat Karavekphan

Corresponding author: juthamard_swan@hotmail.com

Received: 20/10/65 Revised: 25/11/65 Accepted: 25/11/65

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทยภายใต้โครงสร้างระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการทหาร ระหว่างปี พ.ศ. 2522-2562 และ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่าระบอบใดเอื้อต่อการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ที่เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงลึกจากข้อเท็จจริงของข้อมูลจากเอกสาร จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory of triangulation)

จากการศึกษาพบว่าเราสามารถเห็นถึงบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองไทยทั้ง 4 กลุ่ม (ข้าราชการประจำและทหาร ขุนนางนักวิชาการ นักการเมือง และนายทุน) ได้ในทุกรัฐบาล โดยบทบาททางการเมืองของแต่ละกลุ่มจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระบอบการปกครองในขณะนั้น รวมทั้งข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจสูงแก่ฝ่ายใดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ยังพบว่า ระบอบการเมือง

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ สาขาวิชาการเมือง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทยทั้ง 4 กลุ่มไม่ได้จำกัดเพียงแต่ระบอบเดียวเท่านั้น แต่กลุ่มชนชั้นชนนำทางการเมืองสามารถพัฒนาและปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ทั้ง 2 ระบอบ

คำสำคัญ: ชนชั้นนำทางการเมือง; ระบอบประชาธิปไตย; ระบอบเผด็จการทหาร

Abstract

In this research, the researcher aim 1) to study power maintenance of Thai political elites under democratic and authoritarian-military regime from 1979-2019 and 2) to examine which regime is conducive to maintain their powers. This research employed a qualitative research method, the data was collected from academic documents and then analyzed by using a theory of triangulation.

Findings are as follows; the role of political elites (bureaucrats and military, aristocrats and scholars, politicians and capitalists) can be seen in all governments even if the regime was changed but their political role remains. However, their roles of power are different depending on the current regime and the constitutional provisions. Moreover, even though the regimes were changed, all groups of the political elites still have political roles that can be explained by their ability to adapt to both regimes.

Keywords: political elites; democratic regime; authoritarian-military regime

บทนำ

ภูมิทัศน์ของการเมืองไทยหลังเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2516 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญที่จะเห็นได้ถึงการช่วงชิงอำนาจทางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและกลุ่มต่างๆ ในสังคม จนเป็นผลพวงส่งผลให้การเมืองไทยในเวลาต่อมา มีลักษณะอยู่ในสภาวะเปลี่ยนแปลงการปกครองไปมาระหว่างระบอบประชาธิปไตยและหวนกลับไปสู่การรัฐประหารบ่อยครั้ง แต่ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก็เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดกลุ่มพลังใหม่ๆ ทางการเมืองนอกจากกลุ่มในระบบราชการ

Chi-Anan Samudavanija (1987) นำเสนอแนวความคิดว่าการเมืองไทยยังอยู่ภายใต้ระบอบอำมาตยาธิปไตย แม้จะไม่ได้มีลักษณะของการใช้อำนาจแบบระบอบอำมาตยาธิปไตยในแบบเดิม แต่ก็ยังเห็นได้เสมอถึงลักษณะที่กลุ่มข้าราชการประจำและทหารยังคงมีอำนาจสูงสุด ทั้งนี้ กลุ่มพลังอื่นๆ นอกบรรดาข้าราชการยังมีอำนาจไม่เข้มแข็งพอความหวังที่การเมืองไทยจะเข้าสู่การเป็นประชาธิปไตยที่ตั้งมั่นนั้นมีไม่มากนัก เนื่องจากการรัฐประหารสามารถกลับมาสู่การเมืองไทยได้ตลอดเวลา เช่นเดียวกับที่ เสน่ห์ จามริก (2549) อธิบายไว้ สอดคล้องกันว่า แม้การเมืองไทยจะมีกลุ่มพลังภายนอกในระบบราชการเกิดขึ้นแต่กลุ่มเหล่านี้ทำได้เพียงเปลี่ยนแปลงการเมืองไทยให้ทันสมัยมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังคงมีอำนาจไม่เข้มแข็งมากพอจึงต้องอยู่ภายใต้กรอบอำนาจการควบคุมของทางราชการอยู่และมีลักษณะของความสัมพันธ์ในฐานะผู้นำและบริวารเท่านั้น

จากลักษณะที่เกิดขึ้นดังกล่าวเนื่องจากการเมืองไทยอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบเผด็จการทหารมาอย่างยาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 นับตั้งแต่รัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม มาสู่รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จนมาถึง

รัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร โดยจุดเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2516 จากการได้รับชัยชนะของนิสิตนักศึกษาและประชาชนที่ได้ออกมาชุมนุมและเรียกร้องความเป็นประชาธิปไตยบนท้องถนนเพื่อต่อต้านรัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร จากเหตุการณ์นี้จึงถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ส่งผลให้การเมืองไทยมีสถานะเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองไปมาดังกล่าว ทั้งนี้ แม้นิสิตนักศึกษาและประชาชนจะได้รับชัยชนะในการล้มรัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร ทว่าระบอบเผด็จการทหารก็ยังหวนกลับเข้าสู่อำนาจทางการเมืองไทยอีกครั้งจากเหตุการณ์ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ที่คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน นำโดยพลเรือเอกสงัด ชะลออยู่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้ทำการรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจจากรัฐบาลของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช โดยได้อ้างถึงสาเหตุที่ต้องทำรัฐประหารเนื่องจากเหตุการณ์สังหารหมู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ส่งผลทำให้ประเทศเกิดความโกลาหลในหลายส่วน และหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชไม่อาจควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยได้ (แถลงการณ์ของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน, 2519)

สถานการณ์การเมืองไทยในเวลาต่อมาส่งผลให้รัฐบาลที่มาจากระบอบเผด็จการทหารถูกต่อต้านจากประชาชนอย่างหนักโดยสังคมในขณะนั้นไม่ต้องการรัฐบาลที่มาจากระบอบเผด็จการทหารในรูปแบบเดิมอีกต่อไป การเมืองในแบบระบอบประชาธิปไตยครั้งใดจึงเกิดขึ้น ที่แม้จะยอมรับเอากติกาด้านประชาธิปไตยเข้ามาแต่ยังเห็นได้ถึงเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2521 ที่ให้อำนาจทางการเมืองสูงแก่ฝ่ายข้าราชการประจำและฝ่ายทหาร รวมทั้งนายกรัฐมนตรีก็ไม่ต้องมาจากการเลือกตั้งและไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมทั้งข้าราชการประจำยังสามารถดำรงตำแหน่งทาง

การเมืองได้อีกด้วย (คริส เบเกอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2559) รัฐธรรมนูญที่ถูกขนานนามว่าเป็นประชาธิปไตยครึ่งใบถูกใช้เป็นเวลา 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2531 โดยมีนายกรัฐมนตรีจากพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ สู่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ทั้งนี้ รัฐบาลระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบก็ต้องสิ้นสุดลงเมื่อกระแสอุดมการณ์ต้องการประชาธิปไตยกลับมาเข้มแข็งมากขึ้นจึงถูกต่อต้านจากประชาชนที่ตื่นตัวจากเรื่องสิทธิและเสรีภาพโดยต้องการรัฐบาลที่มาจากระบอบประชาธิปไตย

การเริ่มต้นของระบอบประชาธิปไตยเต็มใบเกิดขึ้นครั้งแรกโดยรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จากการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2531 โดยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนแรกในรอบ 10 ปี อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ดำเนินการบริหารประเทศได้เพียงไม่นานรัฐบาลก็ต้องสิ้นสุดลงโดยการรัฐประหารจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) นำโดยพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยได้อ้างถึงสาเหตุในการทำรัฐประหารว่า เป็นรัฐบาลที่มีการทุจริตคอร์รัปชัน มีการแทรกแซงข้าราชการ และทำลายสถาบันทหาร (นรนิติ เศรษฐบุตร และ นิยม รัฐอมฤต, 2554) การเมืองไทยจึงกลับเข้าสู่การปกครองในระบอบเผด็จการทหารอีกครั้ง และเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองก็เกิดขึ้นเมื่อพลเอกสุจินดา คราประยูร พยายามจะขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยไม่ผ่านการเลือกตั้งและไม่ได้มาจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงถูกประชาชนคัดค้านและต่อต้านอย่างหนักจนเกิดการเดินขบวนและนำมาสู่เหตุการณ์ความรุนแรงในเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2535 (พรภิรมณ์ เชียงกุล, ม.ป.ป.)

หลังจากเหตุการณ์ความรุนแรงในเดือนพฤษภาคมประชาชนต้องการเห็นความเป็นประชาธิปไตยอย่างแรงกล้าจึงได้นำมาสู่ปรากฏการณ์การร่วมมือกันเพื่อต้องการพัฒนาประชาธิปไตยของการเมืองไทย ที่จะเห็นได้ถึงความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในสังคมไทยจนในที่สุดเกิดเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ที่ถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่เป็นประชาธิปไตยที่สุดของไทย (ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว, 2563) ในช่วงเวลานี้จึงมีนายกรัฐมนตรีที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง เริ่มจากนายชวน หลีกภัย นายบรรหาร ศิลปะอาชา พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ และนายทักษิณ ชินวัตร ที่ถือได้ว่าเป็นนายกรัฐมนตรีที่มีความโดดเด่นจากรัฐมนตรีท่านอื่นเป็นอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2544 พรรคไทยรักไทยของนายทักษิณ ชินวัตร ชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มถลาย รัฐบาลของนายทักษิณ ชินวัตร ได้ทำให้การเมืองไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในหลายแง่มุมที่เป็นรากฐานมาจนถึงปัจจุบัน (McCargo and Ukrist Pathmanand, 2005)

อย่างไรก็ตาม จากเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 กลับส่งผลให้รัฐบาลของนายทักษิณ ชินวัตร ถูกขนานนามว่าเป็น เผด็จการรัฐสภา โดยมีลักษณะของการผูกขาดอำนาจทางการเมืองก่อให้เกิดเป็นชนวนความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้ที่สนับสนุนรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร กับกลุ่มผู้ที่ต่อต้านจนลุกลามกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนเสื้อเหลืองและกลุ่มคนเสื้อแดงที่ผลักดันให้การเมืองไทยเข้าสู่ความวุ่นวายทางการเมืองจนเข้าสู่วิกฤติ การรัฐประหารจึงเกิดขึ้นจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ที่นำโดย พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้าคณะโดยได้อำนาจความชอบธรรมในการ

รัฐประหารเพื่อยึดอำนาจจากรัฐบาลของนายทักษิณ ชินวัตร จากสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งภายในชาติ เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน การแทรกแซงองค์กรอิสระ ตลอดจนการมีพฤติกรรมหมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของพระมหากษัตริย์ จึงถือเป็นการสิ้นสุดรัฐบาลของนายทักษิณ ชินวัตร ในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และการเมืองไทยก็หวนสู่ระบอบเผด็จการทหารอีกครั้ง นำมาซึ่งรัฐบาลของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นประธานองคมนตรีและเป็นอดีตนายกรัฐมนตรีที่ได้รับการโปรดเกล้าแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 24 ของประเทศไทย (ธำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2561)

การรัฐประหารที่เกิดขึ้นในรัฐบาลของนายทักษิณ ชินวัตร Eugenie Merieau (2016) เสนอแนวความคิดที่ว่าการเมืองไทยมีลักษณะของการเป็น deep state หรือ รัฐเร้นลึก โดยลักษณะของการเป็นรัฐเร้นลึกจะประกอบไปด้วยกลุ่มข้าราชการระดับสูง ฝ่ายทหาร ผู้นำกองทัพ และวัง ที่คอยแอบแฝงตัวอยู่คู่ขนานกับรัฐปกติโดยไม่เปิดเผยตัวตนโดยจะอยู่ตรงข้ามกับฝ่ายประชาธิปไตยและจะปฏิบัติการแบบลับ ๆ เพื่อสร้างสถานการณ์ในการล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งโดยการทำการรัฐประหาร โดยกรอบแนวความคิดเรื่อง deep state ในการเมืองไทยนั้นเกิดขึ้นในช่วงของนายทักษิณ ชินวัตร ที่ชนะการเลือกตั้งในปี 2001 (พ.ศ. 2544) และ ปี 2005 (พ.ศ. 2548) โดยกลุ่ม deep state มองว่าทักษิณคือปรปักษ์ของสถาบันกษัตริย์จึงอ้างบารมีเพื่อนำไปสู่การรัฐประหารในปี 2006 (พ.ศ. 2549) และเข้าควบคุมความสงบเรียบร้อยของการเมืองโดยการสร้างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ Merieau ยังอธิบายว่า การเป็นกลุ่ม deep state ในการเมืองไทยนั้นล้มเหลวเพราะหากประสบความสำเร็จการรัฐประหารจะไม่

เกิดขึ้นอีกเพราะจุดประสงค์หลักของการเมืองไทยแบบ deep state คือ การแฝงตัวเพื่อควบคุมสถาบันต่างๆ เหล่านั้นให้เป็นไปตามที่ต้องการโดยไม่เปิดเผยตนเอง

ในด้านของ Ernst Fraenkel (1941) ได้เสนอแนวความคิดของการเป็นทวิรัฐ (the dual state) โดยเป็นแนวคิดที่ศึกษาการเกิดขึ้นของระบอบ-อิตเลอร์ และระบบกฎหมายของนาซีในเยอรมันี่ ที่มีลักษณะของการใช้อำนาจใน 2 ด้านควบคู่กัน โดยเป็นอำนาจจาก 1) the prerogative state คือ การใช้อำนาจของผู้นำสูงสุดในลักษณะเสมือนมีอีกรัฐหนึ่งคู่ขนานอยู่กับรัฐทั่วไปโดยกลไกการดำเนินงานของรัฐจะดำเนินการตามผู้นำเท่านั้น ทั้งนี้ผู้นำจะมีอำนาจในการบังคับหรือสั่งการได้อย่างไร้ข้อจำกัดและปราศจากการตรวจสอบในทางกฎหมาย 2) the normative state คือ การใช้อำนาจการปกครองรัฐภายใต้ระบบกฎหมายที่มีการดำเนินการตามระบบกฎหมาย ที่แสดงออกมาโดยการตรากฎหมายและการใช้อำนาจฝ่ายบริหารในการตัดสินใจที่แตกต่างๆ โดยลักษณะสำคัญของการเป็นทวิรัฐจะมีการใช้อำนาจใน 2 ด้านควบคู่กันเสมอ โดยมีลักษณะของการคานอำนาจซึ่งกันและกันซึ่งหากมีการใช้อำนาจในด้านใดมากกว่าอำนาจอีกด้านหนึ่งจะต้องทำการลดทอนอำนาจนั้นลง ทั้งนี้ หากมีการใช้อำนาจเพียงด้านใดมากกว่าจะไม่ถือว่าเป็นลักษณะของการใช้อำนาจแบบ 2 ด้านนี้ควบคู่กันตามลักษณะของการเป็นทวิรัฐ

ทั้งนี้ ภายหลังการรัฐประหารแม้การเมืองไทยจะกลับเข้าสู่การมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งทว่ารัฐบาลเหล่านั้นกลับดำรงอยู่ได้ไม่ครบวาระ เนื่องจากการเมืองไทยในขณะนั้นเกิดการแบ่งขั้วทางการเมืองจนนำมาสู่ความแตกแยก

ทางสังคมโดยใช้ฐานมวลชนเพื่อเป็นตัวแทนในการต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจทางการเมือง การเลือกตั้งในวันที่ 23 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2550 รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ดำรงอยู่ได้เพียงไม่นานก็เกิดการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรเพื่อขับไล่ นายสมัคร สุนทรเวช เนื่องจากเห็นว่ามิพหุติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อการเป็น นายกรัฐมนตรี ต่อมาในวันที่ 9 กันยายน ปี พ.ศ. 2551 ศาลรัฐธรรมนูญจึงได้ ตัดสินให้นายสมัคร สุนทรเวช สิ้นสุดความเป็นนายกรัฐมนตรี หลังจากนั้นในวันที่ 18 กันยายน ปี พ.ศ. 2551 นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ได้รับการเลือกจากสภา ผู้แทนราษฎรให้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนถัดไปท่ามกลางการชุมนุม อย่างต่อเนื่องของกลุ่มพันธมิตรตั้งแต่รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ในวันที่ 2 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2551 ศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินให้ยุบพรรคพลังประชาชนของ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ รวมทั้งพรรคชาติไทยและพรรคมิชมิมาธิปไตย จึงส่งผล ให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์พ้นจากการเป็นนายกรัฐมนตรีพร้อมทั้งถูกตัดสิทธิ ทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี ในเวลาต่อมาสภาผู้แทนราษฎรได้เลือก นายกรัฐมนตรีคนใหม่เพื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งโดยได้มีมติเลือกนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ให้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 17 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2551 และต่อมาไม่นานรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้ถูกต่อต้านจากแนวร่วม ประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือ กลุ่มคนเสื้อแดง ที่ต้องการ ใ้รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ภายหลังจากนั้นในช่วงเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2553 การชุมนุมได้มีการ ยกระดับมากขึ้นจนในเวลาต่อมาได้เกิดการสลายการชุมนุมที่นำมาสู่ความรุนแรง โดยมีผู้เสียชีวิตเกือบ 100 รายและได้รับบาดเจ็บอีกจำนวนมาก ในวันที่ 10 พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2553 จึงนำมาสู่การยุบสภาของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และ

นำมาสู่การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 3 กรกฎาคม ปี พ.ศ. 2554 (ข้าราชการพิเศษ เลิศอนันต์, 2561)

การเลือกตั้งครั้งนี้รัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ชนะการเลือกตั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม ปี พ.ศ. 2554 ทว่ารัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ต้องเผชิญกับปัญหาทางการเมืองและความขัดแย้งอย่างหนักเมื่อมีความพยายามในการนำเสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมให้แก่นายทักษิณ ชินวัตร และผู้กระทำความผิดจากการชุมนุมทางการเมือง จึงเกิดเป็นแรงต่อต้านทั้งในสภาและนอกสภาอย่างรุนแรงจากกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ กลุ่ม กปปส. โดยมีแกนนำคือ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ การต่อต้านได้เกิดขึ้นจนยกระดับเป็นการชุมนุมทางการเมืองทั่วประเทศ และทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยมีการเรียกร้องให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และต่อมาจึงมีการประกาศยุบสภาในวันที่ 9 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2556 (กนกพร เขมเตชชีษฐ์, 2557) และในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยมี นายนิวัฒน์ ชำรง บุญทรงไพศาล รักษาการแทนโดยอ้างเหตุในการรัฐประหารว่า เป็นรัฐบาลที่มีการทุจริตในโครงการรับจำนำข้าว ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองจนนำไปสู่ความรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งการชุมนุมยึดสถานที่ราชการและการแทรกแซงสื่อ (มติชนออนไลน์, 2562)

การเมืองไทยกลับมาสู่การปกครองในระบอบเผด็จการทหารอีกครั้ง ภายใต้รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือรัฐบาล คสช. ที่นำโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยได้ครองอำนาจในการบริหารประเทศยาวนานถึง 5 ปี นับตั้งแต่การรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 การอยู่ภายใต้อำนาจทางการเมืองโดยรัฐบาลทหารในครั้งนี้จึงอยู่ท่ามกลางกระแสเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งจากประชาชนทุกภาคส่วนทวีมากขึ้นอย่างเป็นลำดับ ในท้ายที่สุดการเลือกตั้งจึงเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 หลังจากมีการเลื่อนการเลือกตั้งมาแล้วถึง 5 ครั้ง (สยามรัฐออนไลน์, 2562) เมื่อสิ้นสุดการเลือกตั้งผลปรากฏว่า พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ที่กล่าวได้ว่าเป็นการเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายใต้เงื่อนไขของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 88 ที่บัญญัติไว้ว่า พรรคการเมืองสามารถเสนอรายชื่อบุคคลที่พรรคการเมืองมีมติจะให้สภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีได้โดยไม่ต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยต้องได้รับคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่สองสภา ทั้งนี้ การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองอีกครั้งภายใต้การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยของพลเอกประยุทธ์ จึงอยู่ท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมอย่างกว้างขวางว่ามีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากน้อยเพียงใด (บีบีซีไทย, 2562)

ดังนั้น จากปรากฏการณ์ทางการเมืองดังกล่าวได้บ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะของการเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองบ่อยครั้งจนส่งผลให้การเมืองไทยขาดเสถียรภาพทางการเมือง ทั้งนี้ ปัจจัยหลักสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การเมืองไทยเกิดสภาวะเช่นนี้ คือ กลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง ซึ่งถือได้ว่าเป็น

ตัวแสดงหลักทางการเมืองและเป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลในการควบคุมทิศทางของการเมือง โดยฝังอยู่ในทุกระบบการเมือง ทั้งนี้ แม้จะมีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นนำอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาถึงการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองภายใต้สภาวะที่ระบบการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งในแต่ละช่วงเวลาจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏอย่างละเอียด ดังนั้น การวิจัยนี้จึงได้ศึกษาการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทยระหว่างปี พ.ศ. 2522-2562 มีการดำรงอยู่อย่างไรภายใต้ระบบการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป และระหว่างระบอบประชาธิปไตยหรือระบอบเผด็จการทหารที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทย เพื่อช่วยให้เข้าใจถึงภูมิทัศน์ของการเมืองไทยที่มีสภาวะไม่สามารถเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยที่ตั้งมั่นได้

โดยการวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาชนชั้นนำทางการเมืองไทยใน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มข้าราชการประจำและทหาร 2) กลุ่มขุนนางนักวิชาการ 3) กลุ่มนักการเมือง 4) กลุ่มทุน และได้เลือกทำการศึกษาใน 4 รัฐบาล โดยเป็นรัฐบาลที่มีความโดดเด่นในประวัติศาสตร์การเมืองไทยในรอบ 40 ปี ทั้งนี้ ปัจจัยที่สำคัญในการเลือก คือ ระยะเวลาการดำรงอยู่ของรัฐบาลที่จะสามารถเห็นได้ถึงบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองไทยและเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้อย่างชัดเจนมากกว่าในรัฐบาลอื่น ดังนี้

1. **รัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์** สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา กล่าวคือ เป็นรัฐบาลที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยครั้งใดโดยจะเห็นได้จากการที่นายกรัฐมนตรีไม่ได้มาจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและจากข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2521 ที่ให้อำนาจแก่กลุ่มข้าราชการและฝ่ายทหารสูงกว่าฝ่ายรัฐสภา นอกจากนี้ ยังเป็นรัฐบาลที่เปิดรับโครงสร้างด้าน

ประชาธิปไตยเข้ามาเป็นครั้งแรกหลังจากการเมืองไทยถูกปกครองด้วยระบอบเผด็จการทหารมาอย่างยาวนาน ทั้งนี้ รัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่มีระยะเวลาการดำรงอยู่ยาวนานถึง 8 ปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นระยะเวลาที่สามารถศึกษาบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองได้อย่างต่อเนื่องและชัดเจน

2. รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษากล่าวคือ เป็นรัฐบาลที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยโดยจะเห็นได้จากการที่นายกรัฐมนตรีมาจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและลักษณะการดำเนินการบริหารที่มุ่งเพื่อลดทอนอำนาจของกลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหาร นอกจากนี้ ยังเป็นรัฐบาลที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์การเมืองไทย เนื่องจากหลังรัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สิ้นสุดลง รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณเป็นรัฐบาลแรกที่มีนายกรัฐมนตรีที่มาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ทั้งนี้ แม้รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จะมิมีระยะเวลาการดำรงอยู่ไม่ครบวาระ แต่ถือได้ว่าเป็นรัฐบาลที่จะสามารถเห็นได้ว่าชนชั้นนำทางการเมืองไทยมีการดำรงอยู่อย่างไรเมื่อมีการเปลี่ยนผ่านรัฐบาลจากระบอบประชาธิปไตยครั้งใดมาสู่รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยเต็มใบ

3. รัฐบาลของนายทักษิณ ชินวัตร สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษากล่าวคือ เป็นรัฐบาลที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย โดยจะเห็นได้จากการที่นายกรัฐมนตรีมาจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้อำนาจทางการเมืองแก่ฝ่ายรัฐสภาสูงกว่ากลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหาร นอกจากนี้ ยังเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเพียงรัฐบาลเดียวที่มีการดำรงอยู่จนครบวาระ 4 ปี โดยไม่ถูกยุบสภา

หรือถูกทำรัฐประหาร ดังนั้น จึงสามารถเห็นได้ถึงบทบาทการแสดงออกทางการเมืองที่ชัดเจนและมีความต่อเนื่องของชนชั้นนำทางการเมืองเมื่อการเมืองไทยอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ รัฐบาลอื่นๆ ก่อนหน้ารัฐบาลของนายทักษิณ ชินวัตร แม้จะเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้จนครบวาระจึงอาจทำให้เห็นถึงบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองได้ไม่ชัดเจนและต่อเนื่องนัก

4. รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา กล่าวคือ เป็นรัฐบาลที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแต่มีโครงสร้างแบบระบอบเผด็จการทหาร โดยจะเห็นได้จากการที่นายกรัฐมนตรีไม่ได้มาจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและจากข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 ที่ให้อำนาจแก่กลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหารสูงกว่าฝ่ายรัฐสภา นอกจากนี้ ยังเป็นรัฐบาลที่มีนัยสำคัญ 2 ประการ ประการแรก เป็นรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจมาจากรัฐบาล คสช. ที่จะเห็นได้ถึงลักษณะของรัฐบาลที่มีการเคลื่อนจากระบอบเผด็จการทหารมาสู่ระบอบประชาธิปไตย ประการที่สอง เป็นรัฐบาลที่มีระยะเวลาดำรงอยู่ยาวนานนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบัน (เป็นระยะเวลา 8 ปี นับจนถึงปี พ.ศ. 2565) ดังนั้น การศึกษาถึงการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทยในรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จะสามารถเห็นได้ถึง การปรับตัวเพื่อดำรงอยู่และบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองไทยภายใต้ระบอบการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

ทั้งนี้ โดยเกณฑ์ในการกำหนดว่ารัฐบาลใดอยู่ภายใต้โครงสร้างระบอบประชาธิปไตยหรือโครงสร้างระบอบเผด็จการทหาร ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์จาก 1)

ข้อบัญญัติรัฐในรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจสูงแก่ฝ่ายใด 2) นายกรัฐมนตรีมาจาก หรือไม่ได้มาจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยหลังจากผู้วิจัยได้เข้าไปทำการศึกษาคำร่างอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทยใน 4 รัฐบาล แสดงผลได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ประเด็นเปรียบเทียบในการกำหนดว่ารัฐบาลใดอยู่ภายใต้โครงสร้างระบบประชาธิปไตยหรือโครงสร้างระบบเผด็จการ

ประเด็นเปรียบเทียบ		ระบอบ	
		เผด็จการ	ประชาธิปไตย
เกณฑ์ การ พิจารณา	1. ข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่ฝ่ายใด	➤ ข้าราชการและฝ่ายทหาร	➤ รัฐสภา
	2. นายกรัฐมนตรีมาจากหรือไม่ได้มาจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	➤ ไม่ได้มาจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	➤ มาจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
รัฐบาลที่เข้าเกณฑ์		➤ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ➤ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	➤ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ➤ นายทักษิณ ชินวัตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทยภายใต้โครงสร้างระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการทหาร ระหว่างปี พ.ศ. 2522-2562

2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบชนชั้นนำทางการเมืองไทยระหว่างระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการทหารว่าระบอบใดเอื้อต่อการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการศึกษาข้อมูลเชิงลึกตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้วิธีการแบบอุปนัย (inductive approach) ที่เป็นการศึกษาจากข้อเท็จจริงของข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ สกิดิ ข้อความประกาศ เอกสาร หรือบันทึกทางราชการ สื่อสิ่งพิมพ์สาธารณะ และข้อความจากหนังสือและบทความที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นนำทางการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย และระบอบเผด็จการทหาร 2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ บทวิเคราะห์วิจารณ์ในหนังสือ บทความ สื่อสิ่งพิมพ์สาธารณะ ผลการศึกษาของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นนำทางการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย และระบอบเผด็จการทหาร และค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต จากนั้นนำมาหาข้อสรุป วิเคราะห์ ตีความตามข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory of triangulation) โดยทฤษฎีที่นำมาใช้ ได้แก่ แนวคิดระบบรัฐราชการ (bureaucratic polity) แนวคิดทฤษฎีรัฐเร้นลึก (deep state) และ แนวคิดทฤษฎีทวิรัฐ (the dual state) โดย

นำมาพิจารณาว่าแนวคิดทฤษฎีใดมีความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับ ผลการวิจัยและการตีความมีความเหมือนหรือแตกต่างกันไปมุมมองเดิมของทฤษฎี มากน้อยเพียงใดหากนำมาพิจารณาข้อมูลหรือผลการวิจัยที่ได้ศึกษามา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทย ภายใต้โครงสร้างระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการทหาร ระหว่าง ปี พ.ศ. 2522-2562 สรุปผลได้ดังนี้

1. **กลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหาร** เป็นกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองไทยที่เข้าสู่อำนาจทางการเมืองจากการแต่งตั้งตามข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจในการแต่งตั้งแก่นายกรัฐมนตรีในทั้ง 2 ระบอบ และเป็นกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองในระบบการเมืองไทยมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเข้าถึงอำนาจทางการเมืองของกลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหารจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับข้อบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ดังที่เห็นได้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2521 และถูกลดทอนอำนาจลงในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 และ กลับมามีอำนาจทางการเมืองสูงอีกครั้งในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 จาก ลักษณะเช่นนี้จึงเห็นได้ถึงการดำรงอยู่ของกลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหารมีการเปลี่ยนแปลงไปตามข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ อีกทั้งเมื่อการเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองบทบาทและการเข้าถึงอำนาจทางการเมืองของกลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหารจึงมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย นอกจากนี้ กระแสสังคมในขณะนั้นก็มีส่วนต่อภาพลักษณ์ในการดำรงอยู่เช่นกัน

2. **กลุ่มขุนนางนักวิชาการ** เป็นกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองที่มีบทบาททางด้านนโยบายเศรษฐกิจในรัฐบาลที่มาจากมาระบอบเผด็จการทหารอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงแรกบทบาทของกลุ่มขุนนางนักวิชาการจะแยกตัวออกจากการเมืองและทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับรัฐบาลตามความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของตนเท่านั้นโดยไม่ได้มีหน้าที่ในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย แต่หลังจากรัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ บทบาทของกลุ่มขุนนางวิชาการมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยมีบทบาททางการเมืองอย่างเต็มตัว กล่าวได้ว่า เมื่อการเมืองไทยเปิดรับเอากติกาด้านประชาธิปไตยเข้ามา กลุ่มขุนนางนักวิชาการจึงไม่สามารถอิงอยู่ได้แค่เพียงกับรัฐบาลที่มาจากระบอบเผด็จการทหารเหมือนเช่นในอดีต จึงเกิดการปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ในระบบการเมืองที่แม้จะเป็นการก้าวข้ามคุณลักษณะที่สำคัญของกลุ่มขุนนางนักวิชาการไปก็ตาม ทั้งนี้ จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มขุนนางนักวิชาการเป็นกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองที่มีพัฒนาการในการดำรงอยู่อย่างชัดเจนมากที่สุด

3. **กลุ่มนักการเมือง** กลุ่มนักการเมืองเป็นเพียงกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองเพียงกลุ่มเดียวที่เข้ามาสู่การเป็นชนชั้นนำทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย จึงเห็นได้ว่ากลุ่มนักการเมืองสามารถเข้าถึงอำนาจทางการเมืองได้เต็มที่ในขณะที่การเมืองไทยอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา พบว่า แม้การเมืองไทยจะอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการทหารก็ยังคงเห็นถึงบทบาทของกลุ่มนักการเมืองอยู่ โดยจะเห็นได้จากการเข้าดำรงตำแหน่งในส่วนต่างๆ เช่น ในคณะรัฐมนตรี หรือในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น ทั้งนี้ ปัจจัยหลักที่ยังคงเห็นถึงบทบาทของกลุ่มนักการเมืองสาเหตุอาจมาจากการที่บุคลากรทางการเมืองไทยมีอยู่อย่างจำกัดจึง

ทำให้เกิดเป็นลักษณะของการเวียนใช้บุคลากรคนเดิมซ้ำในหลายๆ รัฐบาลโดยไม่จำกัดว่าการเมืองไทยจะปกครองด้วยระบอบใด

4. **กลุ่มทุน** เริ่มต้นมาจากการเป็นนักธุรกิจหรือทำธุรกิจการค้าซึ่งโดยส่วนมากจะเป็นนักธุรกิจต่างดาวเชื้อสายจีน จากสาเหตุนี้กลุ่มนักธุรกิจจึงจำป็นหาวิธีเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดปัญหากับทางราชการ เช่น การติดสินบนแก่เจ้าหน้าที่ เป็นต้น จึงเกิดเป็นลักษณะสายสัมพันธ์ในรูปแบบการอุปถัมภ์ขึ้นระหว่างกัน จากนั้นจึงเริ่มพัฒนาการโดยการเข้ามาสู่การเป็นผู้สนับสนุนการเงินทุนให้แก่พรรคการเมืองเพื่อเอื้อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น ในระยะแรกจึงเห็นได้ถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มทุนที่เชื่อมโยงกันอยู่กับกลุ่มนักการเมืองและพรรคการเมือง โดยต่อมาบทบาทของกลุ่มทุนได้พัฒนามากขึ้นเมื่อได้เข้าร่วมกับภาครัฐเพื่อให้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำ ขณะนั้น ส่งผลให้ในเวลาต่อมาบทบาทของกลุ่มทุนมีพัฒนาการสูงอย่างมาก เนื่องจากได้เกิดเป็นความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันและกันกับภาครัฐขึ้น กล่าวได้ว่า นโยบายรัฐที่เกื้อหนุนพร้อมการมอบสิทธิพิเศษบางประการต่อกลุ่มทุนได้ส่งผลให้กลุ่มทุนมีความเติบโตขึ้นได้อย่างรวดเร็ว กลุ่มทุนจึงกลายมาเป็นอีกหนึ่งกลุ่มพลังสำคัญที่มีอำนาจในการต่อรองกับรัฐสูงเนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีเงินทุนมหาศาล ดังนั้น ความเข้มแข็งขึ้นตามกาลเวลาของกลุ่มทุนกล่าวได้ว่ารัฐคือส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้กลุ่มทุนประสบความสำเร็จและสามารถเข้าสู่การเป็นกลุ่มทุนใหญ่ระดับชาติ การสนับสนุนจากกลุ่มทุนจึงกลายเป็นสิ่งที่รัฐไทยภายใต้ทั้งสองระบอบมีอาจสามารถปฏิเสธได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบชนชั้นนำทางการเมืองไทย ระหว่างระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการทหารว่าระบอบใดเอื้อต่อการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทย

แสดงผลได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทย

กลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง	ภายใต้โครงสร้างระบอบเผด็จการทหาร (รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา)	ภายใต้โครงสร้างระบอบประชาธิปไตย (รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร)	ผลการศึกษาเปรียบเทียบระบอบที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทย
1.กลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหาร	มีบทบาทและเข้าถึงอำนาจทางการเมืองสูงเนื่องจากข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2521 และรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2560	มีการเข้าถึงอำนาจทางการเมืองในรัฐสภาได้ลดลง แต่ยังคงได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญทั้งในคณะรัฐมนตรีและในหน่วยงานที่สำคัญต่างๆ	สามารถดำรงอยู่ได้ทั้งสองระบอบ เนื่องจากเห็นได้ถึงบทบาททางการเมืองในทั้งสองระบอบแตกต่างกันเพียงการเข้าถึงอำนาจทางการเมืองในรัฐสภา

<p>2. กลุ่มขุนนาง นักวิชาการ</p>	<p>1. ในรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีบทบาทในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจทั้งหมด</p> <p>2. ในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไม่ได้มีบทบาทในการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจแต่ได้เข้าไปดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ</p>	<p>1. ในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ไม่ได้มีบทบาทในการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจแต่บางส่วนได้เข้าไปดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี</p> <p>2. ในรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้มีบทบาทในการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจแต่ได้เข้าไปดำรงตำแหน่งทั้งในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่สำคัญๆ และในคณะรัฐมนตรี</p>	<p>สามารถดำรงอยู่ได้ในทั้งสองระบอบ เนื่องจากเห็นได้ถึงบทบาททางการเมืองในทั้งสองระบอบแตกต่างกันเพียงหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย</p>
---	--	--	--

<p>3. กลุ่ม นักการเมือง</p>	<p>1. เนื่องจาก ข้อบัญญัติใน รัฐธรรมนูญปี 2521 ที่ให้อำนาจแก่กลุ่ม ข้าราชการประจำ และฝ่ายทหารที่สูง กว่า และ รัฐธรรมนูญปี 2560 มีข้อกำหนดในการ ควบคุมพรรค การเมือง จึงเข้าถึง อำนาจทางการเมือง ได้ไม่เต็มที่</p> <p>2. แต่ยังคงเห็นถึง การมีบทบาททาง การเมืองอยู่ใน รัฐสภา เช่น การเข้า ดำรงตำแหน่งใน คณะรัฐมนตรี เป็น ต้น</p>	<p>1. สามารถเข้าถึง อำนาจทางการเมือง ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากอยู่ภายใต้ รัฐบาลที่มาจากการ เลือกตั้ง</p> <p>2. รัฐบาลของนาย ทักษิณ ชินวัตร ได้รับการหนุนจาก ข้อบัญญัติใน รัฐธรรมนูญ ปี 2540 ที่ให้อำนาจสูงแก่ ฝ่ายรัฐสภา</p> <p>3. ในคณะรัฐมนตรี จึงเต็มไปด้วยกลุ่ม นักการเมือง</p>	<p>สามารถดำรงอยู่ ได้ในทั้งสอง ระบอบ เนื่องจาก เห็นได้ถึงบทบาท ทางการเมืองในทั้ง สองระบอบ แตกต่างกันเพียง การเข้าถึงอำนาจ ทางการเมืองใน รัฐสภา</p>
--	--	---	--

4.กลุ่มทุน	<p>1.ในรัฐบาลพลเอกเปรมติณสูลานนท์ ได้เข้ามาเป็นผู้สนับสนุนในการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจและได้รับผลประโยชน์จากนโยบายเศรษฐกิจที่เกื้อหนุน</p> <p>2.ในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เข้ามาเป็นผู้ร่วมกำหนดนโยบายเศรษฐกิจกับรัฐบาลและได้รับผลประโยชน์จากนโยบายรัฐที่เกื้อหนุน</p>	<p>เห็นได้ถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันของทั้ง 2 รัฐบาลที่กลุ่มทุนได้เข้ามาดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีที่สำคัญๆทั้งหมด จึงเห็นได้ถึงการกำหนดนโยบายต่างๆ ของภาครัฐที่เป็นการเกื้อหนุนผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มทุน</p>	<p>สามารถดำรงอยู่ได้ในทั้งสองระบอบ เนื่องจากเห็นได้ถึงบทบาททางการเมืองในทั้งสองระบอบ แตกต่างกันเพียงการกำหนดนโยบายของแต่ละรัฐบาล</p>
------------	---	--	--

จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ชนชั้นนำทางการเมืองไทย ทั้ง 4 กลุ่ม สามารถดำรงอยู่ได้ในทั้ง 2 ระบอบ โดยสามารถเห็นได้ถึงบทบาททางการเมืองของแต่ละกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองทั้ง 4 กลุ่ม แม้ระบอบการปกครองจะมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยบทบาททางการเมืองของแต่ละกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองจะแตกต่างกันไปโดยจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระบอบการ

ปกครองในขณะนั้นและข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้อำนาจแก่ฝ่ายใด เป็นสำคัญ

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองไทยใน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มข้าราชการประจำ กลุ่มขุนนางนักวิชาการและกลุ่มทุน เป็นกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองที่เข้ามาสู่อำนาจทางการเมืองจากการถูกแต่งตั้งหรือมอบหมาย ตำแหน่งทางการเมืองให้จากภาครัฐและกษัตริย์จึงให้เข้ามาเป็นผู้สนับสนุนรัฐบาล กล่าวได้ว่า กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองเหล่านี้สามารถเข้าสู่การเป็นชนชั้นนำทางการเมืองโดยไม่จำเป็นต้องมีภูมิหลังทางการเมืองและไม่ต้องมาจากการเลือกตั้ง จึงพบว่า แม้ระบอบการเมืองไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปแต่ยังคงเห็นได้ถึง บทบาททางการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองไทยทั้ง 3 กลุ่มนี้อยู่เสมอ ใน ส่วนของกลุ่มนักการเมืองที่เข้ามาสู่อำนาจทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งสามารถเข้าถึงอำนาจทางการเมืองได้อย่างเต็มที่เมื่อการเมืองไทยอยู่ ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม เมื่อการเมืองไทยอยู่ภายใต้ระบอบ เผด็จการทหารก็ยังคงเห็นได้ถึงบทบาทของกลุ่มนักการเมืองแม้จะไม่มากแต่ก็ ยังคงเห็นได้ถึงการเข้าดำรงตำแหน่งในส่วนต่างๆ เช่น ในคณะรัฐมนตรี หรือใน หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงเกิดเป็นลักษณะของการเวียนใช้บุคลากรทางการเมืองคนเดิมในหลายๆ รัฐบาลโดยกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองไม่ได้ยึดติดอยู่กับระบอบการเมืองใด มุมมองโดยทั่วไปอาจเข้าใจว่าชนชั้นนำทางการเมืองเป็นฝ่ายเข้าหารัฐเพื่อต้องการอำนาจทางการเมือง แต่จากการศึกษา พบว่า รัฐเองก็จำเป็นต้องพึ่งพากลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองเหล่านี้เพื่อให้เข้ามา

สนับสนุนรัฐบาลของตนเองเช่นกัน ด้วยปัจจัยที่บุคลากรทางการเมืองของไทยนั้นมียุทธศาสตร์อย่างจำกัดจึงเป็นการยากที่จะหาบุคลากรทางการเมืองของไทยใหม่ๆ เพื่อเข้ามาสนับสนุนในระบบของตน ยกตัวอย่างเช่น นายวิษณุ เครืองาม ที่เป็นชนชั้นนำทางการเมืองไทยที่มีบทบาททางการเมืองมาอย่างต่อเนื่องในหลายรัฐบาล กล่าวได้ว่า สถานะทางการเมืองของนายวิษณุ เครืองาม มีเสถียรภาพมากจนสามารถได้รับบทบาททางการเมืองในทั้ง 2 ระบอบการเมือง เป็นต้น ทั้งนี้ ในส่วนของกลุ่มทุนแม้จะมีการเปลี่ยนรัฐบาลไปแล้วก็ตามแต่ยังคงเห็นถึงสถานะในการเป็นผู้สนับสนุนในหลายๆ รัฐบาล เช่น กลุ่มทุนที่เคยสนับสนุนและร่วมดำเนินนโยบายเศรษฐกิจในรัฐบาลของนายทักษิณ ชินวัตร ได้เข้ามาสนับสนุนและดำเนินนโยบายเศรษฐกิจร่วมกับรัฐบาล คสช. ต่อเนื่องมาจนถึงรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

นอกจากนี้ พบว่า คุณลักษณะของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองไทยมีสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปต่างจากในอดีต โดยสภาพของชนชั้นนำทางการเมืองนั้นไม่จำเป็นต้องมีสภาพบางอย่างมาก่อนเช่นชนชั้นนำเดิมทางการเมือง ทั้งสภาพทางสังคม ครอบครัว หรือทางการเมือง โดยในอดีตชนชั้นนำเดิมทางการเมืองไทยจะสามารถเข้าสู่อำนาจทางการเมืองได้จะต้องมียศถาบรรดาศักดิ์ ความใกล้ชิดกับวัง หรือการเป็นข้าราชการฝ่ายทหาร ส่วนกลุ่มชนชั้นนำในสังคมเป็นได้เพียงแต่ผู้สนับสนุนที่อยู่ภายใต้ความอุปถัมภ์เท่านั้นโดยที่ไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทในส่วนของการบริหารราชการหรือในด้านดำเนินการปกครองแต่อย่างใด โดยจากการศึกษาตามช่วงระยะเวลาที่กำหนดในการวิจัย พบว่า การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของชนชั้นนำใหม่ทางการเมืองเปลี่ยนไปจากเดิมกล่าวได้ว่า ไม่ได้ถูกจำกัดตามเงื่อนไขเดิมหาก

ผู้ใดเข้าเงื่อนไขก็สามารถเข้ามาสู่การเป็นชนชั้นนำทางการเมืองได้ เช่น การแต่งตั้งให้เข้าดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือแต่งตั้งกลุ่มนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อให้ดำเนินหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการเชิญกลุ่มทุนเพื่อให้เข้ามาดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจร่วมกับภาครัฐ เป็นต้น โดยปรากฏการณ์นี้คล้ายคลึงกับการเมืองของสหรัฐอเมริกาที่จะเห็นได้จากกรณีของ บารัค โอบามา (Barack Obama) ที่ได้เข้าสู่อำนาจดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีซึ่งถือได้ว่าเป็นคนเชื้อสายแอฟริกัน-อเมริกันคนแรกที่ได้รับตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา หรือโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) ที่ไม่ได้มีภูมิหลังมาจากการเป็นนักการเมืองมาก่อนโดยเป็นนักธุรกิจที่มั่งคั่งก็ได้เข้าดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาเช่นกัน ซึ่งในบริบทนี้ลักษณะของโอบามาและทรัมป์มีความแตกต่างจากลักษณะของประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาในอดีต เช่น ประธานาธิบดีในตระกูลบิช (Bush) เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปผลจากการศึกษาได้ว่า ชนชั้นนำทางการเมืองไทยสามารถดำรงอยู่ได้ในทั้ง 2 ระบบ โดยจะเห็นได้จากบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองไทยทั้ง 4 กลุ่ม ที่เมื่อระบอบการเมืองเปลี่ยนแปลงไปกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองเหล่านี้ไม่ได้หายไปแต่มีลักษณะของการมีบทบาททางการเมืองที่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระบอบการเมืองในขณะนั้น กล่าวได้ว่า กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองจะถูกเชื่อมโยงอยู่กับอำนาจรัฐและมีเสรีภาพในการปรับเปลี่ยนเพื่อเข้าหาอำนาจรัฐได้เป็นอย่างดีและแยบยลขึ้นตามกาลเวลา ซึ่งเกิดเป็นพัฒนาการของชนชั้นนำทางการเมืองไทยในทั้ง 4 กลุ่ม ที่ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องอิงอยู่เพียงแค่ระบอบใดระบอบหนึ่งเท่านั้น แต่กลุ่มชนชั้นนำทาง

การเมืองสามารถปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ทั้ง 2 ระบบที่ไม่ได้อิงอยู่บนพื้นฐานของความจงรักภักดีต่อระบอบการเมืองแต่อิงอยู่บนพื้นฐานของการที่ตนเองเป็นได้ทั้งในฐานะตัวแสดงหลักและผู้สนับสนุน เพื่อที่จะสามารถดำรงอำนาจและบทบาททางการเมือง เพื่อผลประโยชน์และสถานภาพทางการเมืองต่อไป กล่าวได้ว่า หากรัฐปกครองภายใต้รูปแบบประชาธิปไตยกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองก็สามารถเข้าถึงประโยชน์ทางการเมืองได้เต็มที่ และในขณะเดียวกัน หากรัฐปกครองภายใต้รูปแบบเผด็จการทหารกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองก็มิได้ขัดขวางต่อระบบเช่นกัน ทั้งนี้ การสามารถดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองในทั้ง 2 ระบบจึงอาจเป็นสาเหตุหลักสำคัญที่ส่งผลให้การเมืองไทยไม่สามารถเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยที่ตั้งมั่นได้

ทั้งนี้ หากนำแนวคิดเรื่อง ระบบรัฐราชการ (bureaucratic polity) มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น พบว่า ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัย โดยระบบรัฐราชการเป็นแนวคิดทางรัฐศาสตร์ที่นำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ในการเมืองไทยอย่างแพร่หลายตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 โดยนักวิชาการที่สำคัญที่ได้ศึกษาระบบรัฐราชการไทย ได้แก่ Fred Riggs (1966) ที่ได้วิเคราะห์ไว้ว่า ระบอบการเมืองไทยภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 อยู่ภายใต้ลักษณะของการปกครองที่เรียกว่า อำมาตยาธิปไตย หรือรัฐราชการ ที่โครงสร้างการปกครองอยู่ภายใต้การนำของทหารและข้าราชการประจำที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองแทนสถาบันกษัตริย์ และกลุ่มขุนนาง สอดคล้องกับ Chi-Anan Samudavanija (1987) ที่ได้อธิบายถึงการเมืองไทยว่า ยังคงอยู่ภายใต้ระบอบอำมาตยาธิปไตยเนื่องจากกลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหารยังคงมีอำนาจสูงสุดอยู่ ส่วนกลุ่มพลังอื่นนอกกระบวนราชการยังไม่มีคามเข้มแข็ง

มากพอที่จะต่อต้านอำนาจของฝ่ายทหารซึ่งการรัฐประหารสามารถกลับมาสู่การเมืองไทยได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวความคิดของ เสน่ห์ จามริก (2549) ที่ว่า แม้การเมืองไทยจะมีกลุ่มพลังภายนอกในระบบราชการแต่ก็ทำได้เพียงเปลี่ยนแปลงการเมืองไทยทันสมัยมากขึ้นเท่านั้น แต่กลุ่มพลังเหล่านี้ยังคงอยู่ภายใต้กรอบอำนาจควบคุมของทางราชการที่มีความสัมพันธ์ในฐานะผู้นำและบริหารเท่านั้น

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองไทยในกลุ่มอื่น นอกจากกลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหารมีความเข้มแข็งมากขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่หลัง ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา โดยความเข้มแข็งที่ว่ำนั้เห็นได้จาก การที่กลุ่มนักการเมืองได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองและเข้าถึงอำนาจทางการเมืองได้เต็มที่เมื่อการเมืองไทยอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ดังที่เห็นได้ในรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และรัฐบาลของนายทักษิณ ชินวัตร ที่ในคณะรัฐมนตรีกลุ่มนักการเมืองได้สังกัดในกระทรวงที่สำคัญๆ ทั้งหมดและเป็นผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายทางการเมืองมากกว่ากลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหาร นอกจากนี้ กลุ่มทุนก็มีความเข้มแข็งขึ้นมากจนกลายเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจการเมืองไทยจนสามารถเข้ามาเป็นผู้กำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจร่วมกับภาครัฐ ดังเช่นในรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจนั้นไม่ใช่ขอบเขตอำนาจการบริหารของกลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหารแต่เพียงกลุ่มเดียวอีกต่อไปแล้ว ทั้งนี้ แม้อำนาจของระบบรัฐราชการเต็มรูปแบบอาจไม่สามารถหวนกลับมาสู่การเมืองไทยได้อีก แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ามันอาจหลบซ่อนอยู่ไม่ได้หายไปไหนและอาจจะมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบอื่น

นอกจากนี้ จากแนวคิดที่กล่าวว่าการเมืองไทยมีลักษณะของการเป็น deep state (รัฐเร้นลึก) ของ Eugenie Merieau (2016) ที่อธิบายว่า การเป็นรัฐเร้นลึกจะประกอบไปด้วยกลุ่มข้าราชการระดับสูง ฝ่ายทหาร ผู้นำกองทัพ และวงที่คอยแอบแฝงตัวอยู่คู่ขนานกับรัฐปกติโดยไม่เปิดเผยตัวตนโดยจะอยู่ตรงข้ามกับฝ่ายประชาธิปไตยและจะปฏิบัติการแบบลับๆ เพื่อสร้างสถานการณ์ในการล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งโดยการทำให้รัฐประหาร และการเป็นกลุ่ม deep state ในการเมืองไทยนั้นล้มเหลวเพราะหากประสบความสำเร็จการรัฐประหารจะไม่เกิดขึ้นอีกเพราะจุดประสงค์หลักของการเมืองไทยแบบ deep state คือการแฝงตัวเพื่อควบคุมสถาบันเหล่านั้นให้เป็นไปตามที่ต้องการ

โดยจากผลการศึกษา พบว่า แนวคิดแบบ deep state ไม่สอดคล้องกับลักษณะของการเมืองไทย โดยการเมืองไทยมีความสอดคล้องกับแนวคิดทวิรัฐ และมีการใช้อำนาจทางการเมืองแบบ the dual state ตามแนวคิดของ Ernst Fraenkel (1941) ที่จะเห็นได้ว่ากลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองไทยมีการใช้อำนาจทางการเมืองแบบ 2 ด้านควบคู่กันเสมอ ที่เป็นการใช้อำนาจของผู้นำรัฐบาลได้อย่างเบ็ดเสร็จ (the prerogative state) และการใช้อำนาจการปกครองผ่านระบบกฎหมาย (the normative state) ที่สามารถอธิบายได้ว่า มีลักษณะของการใช้อำนาจทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง เพื่อบัญญัติข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการให้อำนาจทางการเมืองแก่กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองทั้งในระบบประชาธิปไตยและระบบเผด็จการทหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยลักษณะของการใช้อำนาจแบบ 2 ด้านควบคู่กันนี้ เช่น ผู้นำรัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรีภายใต้ทั้งสองระบอบการเมืองมีอำนาจตามข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรื่องของการแต่งตั้งหรือมอบหมายหน้าที่ใดก็ได้

ให้แก่บุคลากรทางการเมือง หรือการใช้อำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐบาล คสช. เพื่อการสัมฤทธิ์ผล หรือ รัฐบาลของนายทักษิณ ชินวัตร ใช้อำนาจในการจัดตั้งองค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ศาลรัฐธรรมนูญ และ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นต้น

ดังนั้น จากผลการศึกษาดังกล่าว จึงพบว่า อำนาจทางการเมืองนั้น ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงเฉพาะกลุ่มเผด็จการอำนาจนิยมตามแนวคิดของ Merieau เท่านั้น แต่เมื่อการเมืองไทยอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยฝ่ายรัฐสภาก็สามารถใช้อำนาจทั้ง 2 ด้านควบคู่กันได้เช่นเดียวกับรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร นอกจากนี้ แม้เป็นรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารก็จำเป็นต้องใช้อำนาจภายใต้กระบวนการกฎหมายมิสามารถใช้อำนาจเผด็จการได้อย่างเบ็ดเสร็จโดยปราศจากกฎหมาย ซึ่งแนวคิดลักษณะการเมืองแบบรัฐเร้นลึกพยายามอธิบายให้เห็นถึงการใช้อำนาจของเผด็จการอำนาจนิยมเพียงด้านเดียวที่เป็นการเข้าไปแทรกแซงหรือขัดขวางกลไกตามปกติของรัฐแต่มิได้อธิบายครอบคลุมถึงการใช้อำนาจของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองไทยในฝ่ายรัฐสภาเมื่อการเมืองไทยอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

ทั้งนี้ หากนำแนวคิดของ Merieau มาอธิบายรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พบว่า ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัย โดยโครงสร้างของรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สวนทางกับแนวความคิดเรื่องการเมืองกลุ่ม deep state ที่มีลักษณะของการไม่เปิดเผยตัวและกระทำการอย่างลับๆ โดยรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ถือได้ว่าเป็นรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจมาจากรัฐบาล คสช. และได้เข้ามาสู่การเป็นรัฐบาลภายใต้โครงสร้างในรูปแบบประชาธิปไตยซึ่งกระทำดังกล่าวเสมือนเป็นการแสดงตนอย่างเปิดเผยและ

ยินยอมอยู่ภายใต้โครงสร้างในระบบประชาธิปไตย หากเป็นเช่นนั้นการกระทำเช่นนี้อาจหมายถึงการต้องแลกกับการสูญเสียอำนาจด้านเผด็จการนิยมไปหรือไม่ ซึ่งการก้าวมาสู่เบื้องหน้าของกลุ่มข้าราชการประจำและฝ่ายทหารอาจถือได้ว่าเป็นการปฏิเสชนแนวคิดรัฐธรรมาภิบาลได้อย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ การเกิดรัฐประหารในเมืองไทยจากผลการศึกษา พบว่า สอดคล้องตามที่ Ernst Fraenkel (1941) อธิบายว่า ลักษณะของการเป็นทวิรัฐจะมีการใช้อำนาจใน 2 ด้านควบคู่กันหากมีการใช้อำนาจในด้านใดมากกว่าอำนาจอีกด้านหนึ่งจะต้องทำการลดทอนอำนาจนั้นลง ซึ่งสามารถนำมาอธิบายการเกิดรัฐประหารของไทยได้ว่า เนื่องจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งมีการใช้อำนาจของฝ่ายรัฐสภาที่เกินขอบเขตฝ่ายสถาบันทหารที่สามารถใช้อำนาจได้เต็มตามลักษณะของการเป็นทวิรัฐจึงทำการรัฐประหารที่เปรียบเสมือนเพื่อเป็นการลดทอนอำนาจของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง (การใช้อำนาจเต็มของสถาบันทหารที่มีลักษณะของการเป็นทวิรัฐ เช่น การออกกฎอัยการศึก เป็นต้น) อย่างไรก็ตาม หลังเกิดการรัฐประหารรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารก็ไม่สามารถอยู่ในอำนาจได้ยาวนานเช่นกันโดยในท้ายที่สุดก็จะถูกลดทอนอำนาจลงโดยการกลับเข้าสู่การมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งอีกครั้งเสมอ

จากการนำทฤษฎีทวิรัฐดังกล่าวมาอธิบายจึงสามารถเห็นได้ถึงสาเหตุและเหตุผลที่การเมืองไทยมีการทำรัฐประหารบ่อยครั้ง ดังนั้น ในประเด็นนี้หากนำแนวคิดแบบรัฐธรรมาภิบาลมาอธิบายถึงความล้มเหลวของการเป็นกลุ่ม deep state เพราะหากประสบความสำเร็จการรัฐประหารจะไม่เกิดขึ้นอีก ซึ่งแนวคิดนี้จะสามารถอธิบายให้เห็นได้เพียงแต่การใช้อำนาจในการแทรกแซงทางการเมือง

ของกลุ่ม deep state ในการก่อรัฐประหารเท่านั้นแต่จะไม่สามารถอธิบายได้ครอบคลุมถึงสาเหตุที่การรัฐประหารวนเวียนกลับมาสู่การเมืองไทยอยู่เสมอ

จากผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่า ชนชั้นนำทางการเมืองไทยสามารถดำรงอยู่ได้ในทั้ง 2 ระบบ โดยไม่ได้อิงอยู่แค่เพียงระบบประชาธิปไตยหรือระบบเผด็จการทหารระบบใดระบบหนึ่งเท่านั้น จึงเกิดเป็นลักษณะการใช้บุคลากรทางการเมืองคนเดิมซ้ำในหลายๆ รัฐบาล รวมทั้งอาจเพราะการเมืองไทยมีลักษณะการใช้อำนาจทางการเมืองแบบทวิรัฐ (dual state) ที่ในทั้งสองระบบการปกครองชนชั้นนำทางการเมืองไทยสามารถใช้อำนาจทางการเมืองทั้ง 2 ส่วนควบคู่กันเสมอได้เช่นเดียวกัน จึงอาจส่งผลให้ชนชั้นนำทางการเมืองไทยไม่ก่อเกิดความพยายามในการพัฒนาเพื่อไปสู่ประชาธิปไตยที่แท้จริง แต่เป็นความพยายามเพื่อต้องการคงไว้ซึ่งอำนาจทางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองไทยเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากการศึกษานี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาชนชั้นนำทางการเมืองไทย ดังนี้ 1) บริบทที่เกี่ยวกับชนชั้นนำทางการเมืองไทยมีหลายบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาจึงควรมีการศึกษาใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับชนชั้นนำทางการเมืองไทย เช่น การเกิดขึ้นของพรรคอนาคตใหม่ (พรรคก้าวไกล) ที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัลจนเกิดเป็นชนชั้นนำทางการเมืองในรูปแบบใหม่ เป็นต้น 2) ในด้านอำนาจของฝ่ายทหารและกองทัพควรมีการศึกษาด้วยแนวคิดใหม่ๆ ที่ต่างไปจากอดีต เนื่องจากจะเห็นได้ถึงรูปแบบที่แตกต่างออกไปในรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปของฝ่ายทหารและกองทัพในการเมืองไทย

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร เขมเตชชีษฐ์. (2557). บทบาทของยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในฐานะ
นายกรัฐมนตรีของไทย (2554-2556). ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
คณะรัฐศาสตร์ สาขาการเมือง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คริส เบเกอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2559). ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย (พิมพ์
ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- แถลงการณ์ของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน. (2519). ราชกิจจานุเบกษา,
93(120), 1-4.
- ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. (2561). “ข้ออ้าง” การปฏิวัติ-รัฐประหารในการ
เมืองไทยสมัยใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- นรนิติ เศรษฐบุตร และนิยม รัฐอมฤต. (2554). คำสั่งและประกาศของคณะ รสช.
กับการเมืองไทย. สถาบันพระปกเกล้า. ค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2563 จาก
http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=คำสั่งและประกาศของคณะ_รสช._กับการเมืองไทย
- บีบีซีไทย. (2562). เลือกลง 2562: สหรัฐฯ-มูลนิธิของค็กรกลางเพื่อประชาธิปไตย
เรียกร้อง กกต. ไปเร่งใส่เป็นธรรม. ค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2563, จาก
<https://www.bbc.com/thai/international-47707474>
- มติชนออนไลน์. (2562). บทหน้า: 5 รัฐประหาร. ค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2563,
จาก https://www.matichon.co.th/article/news_1505796
- พรภิรมณ์ เชียงกุล (ม.ป.ป.). เหตุการณ์พฤษภาคมปี 2535: วิเคราะห์ในมิติทาง
ประวัติศาสตร์. ภาควิชาประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว. (2563). รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนกับการผลักดัน
แนวทางประชานิยม ภายใต้การสนับสนุนรัฐบาลของชนชั้นรากหญ้าใน
สังคม. วารสารนิติ รัฐกิจและสังคมศาสตร์. 4(1), 62-65.

- สยามรัฐออนไลน์. (2562). 'เลื่อนสื่อกตัง' ในมติ 'ประชาชน'. ค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2563. จาก <https://siamrath.co.th/n/61385>
- เสน่ห์ จามริก. (2549). *การเมืองไทยกับการพัฒนารัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้ว.
- Fraenkel, E. (1941). *The Dual State: A Contribution to the Theory of Dictatorship*. New York: Oxford University Press.
- Merieau, E. (2016). Thailand's Deep State, Royal Power and the Constitutional Court (1977-2016). *Journal of Contemporary Asia*, 46(3), 445-466.
- McCargo, D., & Pathmanand, U. (2005). *The Thaksinization of Thailand. Thailand and European Union*: NIAS Press.
- Chai-Anan Samudavanija. (1987). "Democracy in Thailand : A Case of a Stable Semi-democracy Regime". *World Affairs: SAGE Publication*, 150(1). pp. 31-41.
- Riggs, F. (1966). *Thailand the modernization of bureaucratic polity*. Honolulu: East-West Center Press.

การเปลี่ยนผ่านความรู้ของวารสารรัฐศาสตร์ไทย

The knowledge transformation of Thai Political Science Journal

เฉลิมพล ศุภมมงคล¹ สุชาติ ศรียารัตนย์² นิพนธ์ โชะเฮง²
& จุมพล หินิมพานิช³

Chaloemphon Suphamongkhon, Suchart Sriyaranya,

Nipon Sohng & Jumpol Nimpanich

Corresponding Author: khax89@hotmail.com

Received: 12/10/65 Revised: 28/11/65 Accepted: 28/11/65

บทคัดย่อ

ตั้งแต่การเกิดขึ้นของวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ของไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 วารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ถือได้ว่าเป็นเอกสารทางวิชาการอีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์สู่สาธารณะ วารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ของไทยผ่านยุคสมัยต่างๆ มาจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยศึกษาวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จนถึงปี พ.ศ. 2562 พบว่าวารสารตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในแต่ละยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงบริบทของ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สังคมในด้านต่างๆ ย่อมส่งผลต่อวารสารหลายด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นทั้งรูปแบบ เนื้อหา ปัญหาต่างๆ ของการจัดการวารสาร งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษารายเอกสาร จากวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ผู้วิจัยแบ่งยุคสมัยของวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยออกเป็น 3 ยุคด้วยกัน แบ่งจากการเกิดขึ้น และการหยุดตีพิมพ์วารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1. ศึกษาถึงการเปลี่ยนผ่านความรู้รัฐศาสตร์ไทยในวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทย ช่วง พ.ศ. 2504-2562 ในประเด็นความรู้จากบทความในวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน 2. ศึกษาปัญหาของวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยในยุคต่างๆ ที่ส่งผลต่อความรู้ในวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทย เพื่อแสดงให้เห็นว่าแต่ละยุคสมัยของวารสารนั้นต้องผ่านสิ่งต่างๆ ที่ทำให้มีวารสารที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ พบว่าวารสารในอดีต กับวารสารในปัจจุบัน ในภาพรวมมีความแตกต่างกันมากพอสมควรโดยเฉพาะด้านรูปแบบของวารสาร ส่วนเนื้อหาของบทความในวารสารนั้นมีทั้งแบบที่ให้ความรู้ในทางทฤษฎี บทความที่เข้ากับยุคสมัยในแต่ละยุค จนกระทั่งปัจจุบันบทความในวารสารมีความหลากหลายในเนื้อหามากขึ้น

คำสำคัญ: รัฐศาสตร์; วารสาร; ยุคสมัย

Abstract

Since the emergence of Thai political science academic journals in 1961, they can be regarded as another type of academic papers that are important in disseminating political science knowledge to the public. Thai political science academic journals have passed through various eras until now. The researcher studied academic journals in political science until 2019 and found that journals from the past to the present have changed in social contexts in various areas which inevitably affect many aspects of journals, such as form, content and various issues of journal management. This research is a qualitative study. by collecting data from academic journals in political science. The researcher divided the era of Thai political science academic journals into 3 eras. dating from their origination until ceasing to publish. The objectives are: 1. To study the transition of Thai political science knowledge in academic journals on Thai political science during 1961-2019 on the issue of knowledge from articles in Thai political science journals during different periods; 2. To study problems of Thai political science academic journals in different eras that affect knowledge in Thai political science academic journals, as to

demonstrate that each era of a journal has to go through obstacles that make up the journal that it is today. It was found that journals in the past compare with current ones are considerable differences, especially in terms of the format of the journals. As for the content of articles in journals, there are both theoretical knowledge and contemporary ones. At present, journal articles have more variety in contents.

Keyword: Political Science; journal; era

บทนำ

วารสารทางวิชาการถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งหนึ่งในการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ วารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ในประเทศไทยเกิดขึ้นครั้งแรกคือ วารสารสังคมศาสตร์ ของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2504 หลังจากนั้นก็มีวารสารวิชาการทางรัฐศาสตร์ไทยเกิดตามขึ้นมามากมายบ้างน้อยบ้างตามแต่ช่วงเวลา ผ่านช่วงยุคสมัยต่างๆ วารสารจึงเป็นพื้นที่ทางวิชาการที่นำเสนอความรู้ขนาดสั้น กระชับ ที่ผ่านการศึกษามาแล้วจึงสรุปออกมาเป็นบทความ จนถึงปัจจุบันวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่าในช่วงยุคแรก ทำให้

วารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากทั้งส่วนของรูปแบบวารสาร เนื้อหาของบทความในวารสาร และปัญหาด้านต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคให้กับการตีพิมพ์วารสาร

กว่า 60 ปีที่วารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยเป็นพื้นที่ทางวิชาการให้กับวงวิชาการรัฐศาสตร์ ได้แสดงให้เห็นถึงภาพของความรู้ในยุคต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงจากปัจจัยหลากหลายด้าน ทั้งการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลก บริบทของสังคมไทย ความก้าวหน้าในด้านต่างๆ ปัญหาของการจัดทำวารสาร ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ทำให้วารสารมีแต่ละช่วงยุคที่มีความแตกต่างกัน ทางด้านผู้จัดทำวารสารต่างก็มีความพยายามให้วารสารเอาตัวรอดได้ในแต่ละยุคที่มีปัจจัยและอุปสรรคแตกต่างกันออกไป ดังนั้นวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยจึงเป็นพื้นที่ทางวิชาการประเภทหนึ่งที่มีความน่าสนใจในการศึกษาว่าตลอดระยะเวลาตั้งแต่การเกิดขึ้นจนถึงปัจจุบันนั้น มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง เพราะบทความในวารสารวิชาการสามารถมองเห็นภาพของทั้งพัฒนาการ สถานภาพ และการเปลี่ยนแปลงจุดสนใจ ของความรู้ในแต่ละช่วงเวลา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ จากการศึกษาเอกสาร (document study) คือ วารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ของไทย ศึกษาทั้งใน

ส่วนของเนื้อหาในบทความ บทบรรณาธิการของวารสาร ภาพรวมของวารสาร ปัญหาของวารสาร โดยผู้วิจัยแบ่งยุคของวารสาร ออกเป็น 3 ช่วงยุคด้วยกัน โดยใช้เกณฑ์การแบ่งยุคจากจำนวนวารสารที่เกิดขึ้นและการหยุดตีพิมพ์ของวารสารในแต่ละช่วงเวลาที่จะทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยเลือกเฉพาะวารสารที่เป็นวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ในช่วงเวลาดังตั้ง พ.ศ. 2504–2562 และการสัมภาษณ์เชิงลึก ไชยันต์ ไชยพร อดีตบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ และชเนศ วงศ์ยานนาวา บรรณาธิการรัฐศาสตร์สาร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนผ่านความรู้รัฐศาสตร์ไทยในวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทย ช่วง พ.ศ. 2504-2562 ในประเด็นความรู้จากบทความในวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาของวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยในยุคต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความรู้ในวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาจากวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทย โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาจากวารสารเล่มที่เก่าแก่ที่สุด ที่เริ่มตีพิมพ์ครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 และวารสารอื่นที่เกิขึ้นหลังจากนั้น จนถึง ปี พ.ศ. 2562 ผู้วิจัย

คัดเลือกวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์เฉพาะที่สามารถหาข้อมูลได้จากทั้งวารสารที่เป็นรูปเล่มจากห้องสมุดต่าง ๆ และวารสารรูปแบบดิจิทัลเท่านั้น ส่วนวารสารที่มีเนื้อหาหลากหลายผู้วิจัยเลือกกล่าวถึงบางส่วนเท่านั้น ดังนี้

1. วารสารสังคมศาสตร์ ของ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2504) 128 ฉบับ
2. วารสารธรรมศาสตร์ ของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2505) 122 ฉบับ
3. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ของ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย (2506) 100 ฉบับ
4. รัฐศาสตร์นิเทศ ของ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2508) 41 ฉบับ
5. รัฐศาสตร์สาร ของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2515) 129 ฉบับ
6. วารสารรัฐศาสตร์ ของ ชมรมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2516) 15 ฉบับ
7. สังคมศาสตร์การแพทย์ ของ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2520) 10 ฉบับ
8. เศรษฐศาสตร์การเมือง ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2524) 29 ฉบับ
9. วารสารพระปกเกล้า ของสถาบันพระปกเกล้า (2546) 48 ฉบับ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทย ตั้งแต่การเกิดขึ้นของวารสารด้านนี้ครั้งแรก คือวารสารสังคมศาสตร์ของ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ คือ 1. เนื้อหาของบทความในวารสาร และ 2. ภาพรวมและสภาพของตัววารสาร ในยุคต่างๆ 3 ยุค ดังนี้

1. เนื้อหาของบทความในวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทย

1.1 ยุคกำเนิดวารสาร ช่วง พ.ศ. 2503 – 2525 พบว่าในช่วงยุคของการเกิดขึ้นของวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยนั้น เริ่มจากวารสารสังคมศาสตร์ ของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ช่วง 2-3 ปีแรกนั้น พบว่ามีเนื้อหาด้าน ทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ ปรัชญาการเมือง สังคมวิทยา การเมืองระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมืองไทย สังคมไทย ปัญหาสังคม ปีต่อมาวารสารธรรมศาสตร์ ที่ออกตามหลังมา ก็มีเนื้อหาทางด้านรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ เรื่องระหว่างประเทศ รวมถึงเรื่องสังคมทั่วไป เพียงไม่กี่บทความ ในช่วง 2-3 ปีแรกทั้งสองวารสารยังมีบทความยังมีไม่มากนัก และวารสารธรรมศาสตร์ ออกมาได้เพียง 2 ปี มีเพียง 4 ฉบับ แล้วก็หยุดตีพิมพ์ไป

ในปี พ.ศ. 2506 สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ออกสังคมศาสตร์ปริทัศน์ เนื้อหาที่มีความหลากหลายมากกว่าวารสารทั้ง 2 ที่ออกมาก่อนหน้า ครอบคลุมศาสตร์ทางสังคมอื่นด้วย เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา สังคมศาสตร์ปริทัศน์มีผู้เขียนที่เป็นบุคคลทั่วไป จึงเป็นเหมือนเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ให้กับสังคม บทความในสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ยังมีเรื่องเกี่ยวกับการ วิเคราะห์ และวิพากษ์การเมือง วิพากษ์ความรู้ วิพากษ์สังคม รวมถึงเรื่องปัญหาชายขอบต่าง ๆ เช่น ปัญหาชาวนา สังคมศาสตร์ปริทัศน์มีเนื้อหาประเภทนี้มากกว่าวารสารอื่นในช่วงเวลาเดียวกัน จะเรียกว่าสังคมศาสตร์ปริทัศน์ เป็นสิ่งพิมพ์นอกกระแสจากวารสารวิชาการอื่นก็ได้ ในช่วงที่สังคมศาสตร์ปริทัศน์ยังคงมีการตีพิมพ์อยู่นั้น นอกจากฉบับปกติแล้วยังมี ฉบับ นักศึกษา ซึ่งเป็นฉบับที่ผู้เขียนส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา กับบุคคลภายนอก ทำให้มีมิติและมุมมองที่ไม่ใช่ในเชิงวิชาการเพียงอย่างเดียว

ในปี พ.ศ. 2508 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ออกวารสาร รัฐศาสตร์นิเทศ มีเนื้อหา ในแบบเดียวกับวารสารสังคมศาสตร์ มีความหลากหลายของเนื้อหาใกล้เคียงกัน โดยส่วนใหญ่แล้วยังจะมีเรื่องทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ ปรัชญาการเมือง การเมืองไทย การเมืองต่างประเทศ และปัญหาสังคมทั่วไป รัฐศาสตร์นิเทศ ตีพิมพ์จนถึงช่วง พ.ศ. 2521

วารสารธรรมศาสตร์ที่กลับมาตีพิมพ์ใหม่อีกครั้งปี พ.ศ. 2514 มีเนื้อหาค่อนข้างที่จะมีความหลากหลายพอสมควร บทความทางรัฐศาสตร์ในวารสารธรรมศาสตร์ในยุคนี้ มีทั้งปรัชญาการเมือง การเมืองไทย สังคมไทย การเมืองระหว่างประเทศ ขณะที่บทความด้านอื่นมีทั้งเรื่อง เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม บทความในวารสารธรรมศาสตร์ค่อนข้างที่จะครอบคลุมเนื้อหาทางด้านรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ มากกว่าวารสารอื่น แต่จะไม่ค่อยมีเรื่องการวิพากษ์การเมืองเท่าสังคมศาสตร์ปริทัศน์

ในปี พ.ศ. 2515 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ออกวารสารอีกหนึ่งวารสารขึ้นมาคือ รัฐศาสตร์สาร บทความในรัฐศาสตร์สารในช่วงนี้เมื่อเทียบกับวารสารอื่นในช่วงเวลาเดียวกันตั้งแต่รัฐศาสตร์สารฉบับแรก จะมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยเฉพาะกับวารสารสังคมศาสตร์ คือมีเนื้อหาหลายด้าน ในแต่ละฉบับอาจจะมีการจัดแนวเรื่องหลัก (Theme) ของแต่ละฉบับ เพื่อรวบรวมเอาบทความที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันมาลงตีพิมพ์ ซึ่ง ค่อนข้างเข้ากับยุคสมัยในช่วงเวลานั้น เช่น ปัญหาแนวทางการศึกษารัฐศาสตร์ (2515) สหรัฐอเมริกาและปัญหาเวียดนาม, ประเทศไทยกับการปกครองประชาธิปไตย (2516) พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง, ทางเลือกนโยบายต่างประเทศของไทย (2517) โฉมหน้าใหม่ของการเมืองไทย (2519) การเมืองของเอเชีย (2521) การเมืองระหว่างประเทศ, ผู้ลี้ภัยอินโดจีน (2522), ปรัชญาการเมือง (2524) ภาพสะท้อนการเมืองไทย, การเมืองการปกครองท้องถิ่นและการพัฒนา (2525) ในภาพรวมความรู้รัฐศาสตร์ไทยในช่วงเวลานี้

ยังคงมีเรื่องเกี่ยวกับสงครามเย็นซึ่งเป็นสถานการณ์ในขณะนั้น ปัญหาด้านการเมืองไทยกับระบอบประชาธิปไตย ก็ยังคงเป็นประเด็นที่กล่าวถึงอยู่ด้วย ส่วนในวารสารสังคมศาสตร์ ก็เรื่องที่เกี่ยวข้องกันแต่มีการจัดแนวเรื่องหลักเพียงไม่กี่ฉบับเท่านั้น

ต่อมามีวารสารเกิดขึ้น 3 วารสาร แต่ตีพิมพ์ออกมาในช่วงระยะเวลาไม่นานนัก คือ วารสารรัฐศาสตร์ ของชมรมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง บทความส่วนใหญ่ในแต่ละฉบับมีความหลากหลายพอสมควรโดยส่วนใหญ่จะเป็นบทความเกี่ยวกับการเมืองไทย ทั้งเรื่องพรรคการเมือง การเมืองท้องถิ่น นโยบาย รัฐธรรมนูญ และมีเรื่อง ทฤษฎีการเมืองและการเมืองในต่างประเทศ อยู่บ้าง วารสาร สังคมศาสตร์การแพทย์ ของภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และวารสาร เศรษฐศาสตร์การเมือง ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงเวลาต่อมาวารสารทั้งสองเป็นวารสารที่มีเนื้อหาไปในทางสหวิทยาการ โดยบทความในวารสารจะเป็นเรื่องทางสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านอื่น ในวารสารสังคมศาสตร์การแพทย์บทความส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสังคม กับการแพทย์ แสดงให้เห็นว่าวิชาทางการแพทย์ก็ยังคงต้องมีมิติที่เป็นสังคมศาสตร์ในหลายด้านทั้งนโยบายสาธารณะต่อการแพทย์, บทบาทของผู้นำต่อการแพทย์, บทบาทของรัฐต่อการแพทย์ ความสัมพันธ์ของสังคมต่อการแพทย์ จนถึงเรื่องบรรษัทข้ามชาติต่อการแพทย์ เป็นต้น บทความในวารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง เช่นเรื่อง ปรัชญาและวิวิวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์

การเมือง วิเคราะห์ "สภาพสังคมไทย" ด้วยวิธีการทางเศรษฐศาสตร์การเมือง, โครงสร้างการกระจายรายได้ของระบบเศรษฐกิจไทย, วิกฤตการณ์ทุนนิยมโลก ปัจจุบัน, ชาวนากับการเปลี่ยนแปลงสังคม ภูมิภาคศึกษากับการพัฒนา สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วย วิถีวิเคราะห์ปัญหาข่มขืนและ รูปแบบความรุนแรงทางเพศ การเมืองเรื่องข้าว ทุน ชนชั้น และการเมืองไทย ปัจจุบัน วารสารทั้งสองเล่มนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ ของรัฐศาสตร์ที่มีการเปลี่ยนผ่านของตัวความรู้รัฐศาสตร์ในช่วง ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา อย่างเป็นรูปธรรมกับแนวคิดการศึกษาที่มีความเป็นสห วิทยาการ รวมถึงการนำเอาศาสตร์สาขาที่มีความแตกต่างกันมาใช้

ความรู้ที่อยู่วารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยช่วงยุคนี้ยังมีไม่มากนักด้วยข้อจำกัดเรื่องการเดินทางของความรู้ กับจำนวนของผู้เขียนบทความ ก่อนข้างจำกัด กับปัจจัยด้านสภาพทางการเมืองไทยเองก็ยังมีความเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดเป็นข้อจำกัดของบทความในวารสาร ยกเว้นใน สังคมศาสตร์ปริทัศน์ที่มีบทความวิพากษ์การเมืองไทยอยู่ ซึ่งเป็นผลจาก บทความเกี่ยวกับมาร์กซิสต์ในช่วงแรกยังคงเป็นทางทฤษฎีมากกว่าจะการ วิพากษ์สังคมซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดมาร์กซิสต์ ก็มีเพิ่มขึ้นมาด้วย ซึ่ง ส่วนหนึ่งก็เกิดขึ้นจากบริบทโลกภายใต้ยุคสงครามเย็น การต่อสู้ทางความคิด ทางการเมืองจึงมีปรากฏออกมาในบทความอีกส่วนหนึ่ง

1.2 ยุควารสารหายตัว ช่วง พ.ศ. 2525 – 2545 ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่นอกจากวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์จะมีจำนวนน้อยลงค่อนข้างชัดเจน จากการปิดตัวลงของหลายวารสาร วารสารที่ยังคงอยู่นั้นไม่ค่อยมีความต่อเนื่องเท่าใด ส่งผลให้จำนวนของบทความลดน้อยลงตามไปด้วย แต่ขณะที่เนื้อหาจากบทความนั้นมีความร่วมสมัยในช่วงเวลานี้ ส่วนหนึ่งเพราะมีผู้เขียนบทความซึ่งเป็นนักวิชาการรุ่นใหม่ที่เกิดจากต่างประเทศเพิ่มมาจำนวนหนึ่ง อีกทั้งในช่วงเวลานี้การจัดรูปแบบของวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยส่วนใหญ่เลือกการใช้การจัดรูปแบบเนื้อหาแบบมีแนวเรื่องหลัก (Theme) ในการทำวารสารแต่ละฉบับ ถึงแม้ว่าในช่วงก่อนหน้ายุคนี้ วารสารหลายฉบับก็มีการใช้แนวเรื่องหลักของแต่ละฉบับอยู่บ้างแล้ว แต่ในช่วงนี้จะมีมากกว่า ซึ่งการใช้แนวเรื่องหลักบางส่วนจะเข้ากับสถานการณ์ของสังคม บางส่วนก็ใช้แนวเรื่องหลักที่หมุนเวียนกันไปเพื่อให้เนื้อหามีความหลากหลาย วารสารสังคมศาสตร์ใช้แนวเรื่องหลักเช่น การเลือกตั้ง (2525) การพัฒนากับประชากร (2528) การเมืองไทย (2530) รัฐประศาสนศาสตร์ (2530) สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (2531) รัฐและสังคมไทยสู่ทศวรรษที่ 1990 (2531) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (2531) ทหารกับการเมืองไทย (2533) รัฐธรรมนูญและการปกครอง (2534) การจรรโลงประชาธิปไตย (2534 และ 2537) วิกฤตสังคมไทยในยุคนิคส์ (2537) รัฐประศาสนศาสตร์ (2540) ความรัก ความรู้ ความตาย (2540) มาคิอาเวลลี (2540) เอเชียวิฤติ (2543) การเมืองระหว่างประเทศ (2543) มีอะไรใหม่ๆ ไหมในยุค Post World Trade

Center (2544) และ 25 ปี 6 ตุลา (2545) ในช่วงที่ ไชยนต์ ไชยพร (2563) เป็นบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ ทุกฉบับจะมีการใช้แนวเรื่องหลักทั้งหมด ส่วนการเลือกแนวเรื่องหลักนั้น ก็หมุนเวียนไปเรื่อยๆ เพราะมี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มี 4 สาขาวิชา ก็เลยพยายามหมุนเวียนให้ครบทุกสาขาวิชาจะได้มีเนื้อหาที่ครอบคลุม

วารสารธรรมศาสตร์ที่มีขอบข่ายเนื้อหาหลายด้านจะใช้แนวเรื่องหลักของแต่ละฉบับบ้างเป็นบางฉบับ เช่น สองศตวรรษรัตนโกสินทร์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย (2525) การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 (2525) เศรษฐกิจ สังคม ปลายอยุธยา (2525) สถานภาพจีนศึกษาในประเทศไทย (2527) สันติภาพ (2528) ปรัชญา (2528) ภาษาศาสตร์ (2529) เศรษฐศาสตร์ (2529) ครบรอบ 50 ปีสงครามมหาเอเชียบูรพา (2534) ชนชั้นกลางเมืองไทย (2536) การปกครองส่วนท้องถิ่น (2540) เศรษฐกิจ (2540) สิทธิสตรี (2541) ปรีดีพนมยงค์กับสังคมไทย (2542) ท้องถิ่น & โลกาภิวัตน์ (2542) สิ่งแวดล้อม วิกฤติ และการจัดการ (2543) เป็นต้น

ส่วนรัฐศาสตร์สาร ก็มีแนวเรื่องหลักในช่วงนี้ตั้งนี้การเมืองการปกครองท้องถิ่นและการพัฒนา (2525) รัฐศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (2526) อนาคตวิทยา (2527) นโยบายสาธารณะ (2527) ปรัชญาและความคิด (2530) สถาบันสาธารณะ (2531) อนุรักษ์นิยม (2531) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (2532) หลังจาก พ.ศ. 2532 รัฐศาสตร์สารก็ไม่ใช้การจัดทำวารสารแบบมีแนวเรื่องหลักของแต่ละฉบับ ยกเว้นฉบับที่ออกเป็นที่

ระลึก หรือครอบรอบ และตั้งแต่พอได้ ธเนศ วงศ์ยานนาวา มาเป็นบรรณาธิการการจัดทำรูปแบบของเนื้อหาค่อนข้างที่จะมีความหลากหลาย (various) และไม่มีการใช้แนวเรื่องหลัก (Theme) ของแต่ละฉบับอีกต่อไปจนถึงปัจจุบัน

ด้านเนื้อหาของวารสารในช่วงเวลา พ.ศ. 2525 – 2545 ช่วงทศวรรษที่ 1990 ที่บริบทโลกมีการเปลี่ยนผ่านจากยุคสงครามเย็น หรือในช่วงที่การศึกษารัฐศาสตร์เป็นยุคพฤติกรรมศาสตร์ (behavioralism) กับยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์ (post behavioralism) เมื่อสิ้นสุดสงครามเย็นเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ขณะที่บริบทของสังคมไทยช่วง พ.ศ. 2540 มีหลายเหตุการณ์เกิดขึ้นด้วยกันคือ การใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 และวิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย (Asian financial crisis) จากหลายเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้บทความในวารสารมีเรื่องราวเหล่านี้ด้วยอยู่ทั้งในวารสารเล่มที่มีแนวเรื่องหลักที่เกี่ยวกับเหตุการณ์เหล่านี้ เหมือนกันกับช่วงยุคสงครามเย็น หลายบทความในวารสารก็มีเรื่องเกี่ยวกับสงครามเย็นในมิติต่างๆ เช่น โลกาภิวัตน์ในแง่มุมต่างๆ โลกาภิวัตน์กับท้องถิ่น โลกาภิวัตน์กับการกระจายอำนาจ นโยบายต่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นต้น

ส่วนเรื่องราวอื่นทางรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ยังคงมีอยู่ด้วยเช่นกัน บทความด้านปรัชญาการเมืองเริ่มมีบทความที่เป็นเรื่องปรัชญาร่วมสมัยและโพสต์โมเดิร์นมากขึ้น ตั้งแต่ช่วงพ.ศ. 2535 เป็นต้นมา บทความด้านการวิพากษ์ความรู้รัฐศาสตร์มีเพียงไม่กี่บทความและมีแต่ช่วง ก่อน พ.ศ. 2535 เท่านั้น บทความด้านการเมืองการปกครองไทยมีค่อนข้างเยอะพอสมควรจาก

โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในวารสารที่เป็นฉบับครบรอบเหตุการณ์ทางการเมืองในอดีต กับเรื่องของประชาธิปไตย บทความด้านทหารกับการเมืองไทยมีไม่มากนัก พบว่าก่อนพ.ศ. 2533 มีทำออกมาเป็นแนวเรื่องหลักหลายฉบับ ส่วนหลังจากนั้นมีเป็นบทความบ้างเล็กน้อย

ในช่วงเวลานั้นบทความที่เป็นเรื่องใหม่เลยพบว่าเป็นเรื่อง เกี่ยวกับประชาสังคม สิทธิมนุษยชน สตรีนิยม และเพศวิถี เช่น ปี พ.ศ. 2526 วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 มีบทความด้านสิทธิมนุษยชนเกือบครึ่งฉบับ วารสารสังคมศาสตร์ปี พ.ศ. 2528 ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 ฉบับ “สตรีสากล” เป็นฉบับที่มีบทความเกี่ยวกับสตรีในแง่มุมต่างๆ และวารสารธรรมศาสตร์ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2541 ฉบับ “สิทธิสตรี” มีบทความที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและบทบาทของสตรี พอหลังจากพ.ศ. 2541 บทความด้านนี้ก็ยังมีมาโดยตลอด ถึงแม้ว่าจะไม่เยอะมากก็ตาม โดยมีเรื่องเกี่ยวกับรักร่วมเพศ หรือเพศทางเลือกเพิ่มขึ้นมา

ภาพรวมของวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ในยุคนี้ถึงแม้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ความพยายามในการทำวารสารออกมาเพื่อให้เป็นช่องทางหนึ่งของงานวิชาการที่ดีมากช่วงหนึ่ง บทความมีความทันสมัยเข้ากับยุคสมัยอยู่ประมาณหนึ่ง บางเรื่องอาจจะซ้ำกว่าสถานการณ์โลกไปบ้างซึ่งก็อาจจะเป็นการก่อให้เกิดผลกระทบจากบริบทโลกที่เป็นปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม เช่นเรื่องโลกาภิวัตน์

1.3 ยุควารสารเกิดใหม่ ช่วง พ.ศ. 2545 - 2562 ตั้งแต่พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา การเกิดขึ้นขององค์กรอิสระหลากหลายองค์กร พร้อมกับต้นตอเรื่องการเผยแพร่ความรู้ ทำให้เริ่มมีวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยทยอยเกิดขึ้นมาจำนวนหนึ่ง โดยส่วนใหญ่แล้วเนื้อหาหลักของบทความในวารสารที่เป็นขององค์กรอิสระจะมีลักษณะเนื้อหาเป็นที่สัมพันธ์กับภารกิจและหน้าที่ขององค์กรอิสระนั้นๆ เช่น วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่เกิดขึ้น ช่วงพ.ศ. 2545 และวารสารพระปกเกล้าของสถาบันพระปกเกล้าในปีต่อมา บทความโดยส่วนใหญ่ของวารสารผู้ตรวจการแผ่นดินมักจะมีส่วนที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยในทางรัฐศาสตร์ และวารสารพระปกเกล้า ของสถาบันพระปกเกล้า มีเนื้อหาด้านรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่อง การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย การบริหารราชการ การเมืองการปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ ประวัติศาสตร์การเมืองไทย รัฐธรรมนูญ นโยบายสาธารณะ รวมถึงด้านนิติศาสตร์ด้วย

ส่วนวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยที่มีเจ้าของเป็นมหาวิทยาลัย ด้านเนื้อหาของวารสารสังคมศาสตร์ วารสารธรรมศาสตร์ และรัฐศาสตร์สาร ในช่วงนี้ พบว่าก่อน พ.ศ. 2550 บทความด้านปรัชญาแนวคิดทางการเมือง จะเป็นแนวคิดที่ร่วมสมัยจากนักคิดสมัยใหม่มากขึ้น เรื่องระหว่างประเทศมีอยู่ไม่มากนัก วารสารธรรมศาสตร์ที่มีเพียง 2 ฉบับก็มีเนื้อหาเรื่องประวัติศาสตร์ทั้งสองฉบับ

พอหลังจาก พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา และการเริ่มมีระบบของ TCI เข้ามาดูแลเรื่องมาตรฐานวารสารวิชาการ ทำให้หลายวารสารแต่เดิมออกไม่ตรงเวลาบ้าง หยุดออกบ้าง กลับมาออกอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เนื้อหาของบทความในวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยที่เป็นวารสารที่เกิดขึ้นใหม่ มีความหลากหลายมากขึ้นเป็นอย่างมากจากทั้งจำนวนผู้เขียนที่มีมากขึ้นซึ่งมีความถนัดที่แตกต่างกันออกไป วารสารที่ต้นสังกัดอยู่ในส่วนภูมิภาค จะมีบทความเกี่ยวกับท้องถิ่น โดยเฉพาะท้องถิ่นที่วารสารเหล่านั้นตั้งอยู่หลายด้าน วารสารที่อยู่ในส่วนกลางจะพบว่าบทความส่วนใหญ่จะมีเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นไม่มากนักเมื่อเทียบกับเรื่องอื่นๆ

ภาพรวมของเนื้อหาตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2545 เป็นต้นมา บทความทางด้านทฤษฎีทางรัฐศาสตร์จะเป็นการนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ทางการเมือง บทความด้านปรัชญาการเมืองมีทั้งปรัชญาการเมืองคลาสสิกถึงปรัชญาการเมืองร่วมสมัย มีอยู่แทบทุกวารสาร ถึงแม้ว่าบางฉบับอาจจะไม่มีบทความด้านปรัชญา แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปรัชญาการเมืองที่ใช้เป็นพื้นฐานของการศึกษารัฐศาสตร์ บทความด้านการเมืองไทยมีมากขึ้น ทั้งเรื่องสถาบันทางการเมือง ประวัติศาสตร์การเมืองไทย วิกฤติการเมืองไทย การเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตยไทย ส่วนหนึ่งเพราะการเกิดขึ้นของวารสารพระปกเกล้าด้วย บทความด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีมาโดยตลอด ซึ่งมีทั้งเรื่อง การเมืองต่างประเทศ เศรษฐกิจระหว่างประเทศ การรวมกลุ่มความสัมพันธ์ ความมั่นคง โดยมีทั้งแบบความเป็นไป และผลกระทบ

บทความที่เกี่ยวกับประชาสังคม สตรีนิยม เพศวิถี มีมากขึ้นส่วนหนึ่งเพราะสังคมมีการเปิดกว้างและยอมรับเรื่องเหล่านี้มากขึ้น โดยมีเนื้อหาที่หลากหลายมากและเป็นประเด็นที่มีมิติทางการเมือง ส่วนบทความด้านอื่นในช่วงนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง สังคมวิทยา ก็มีเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกันซึ่งเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของวารสารวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่

2. สภาพและปัญหาของวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทย

2.1 ยุคกำเนิดวารสาร ช่วง พ.ศ. 2503 – 2525 จุดเริ่มต้นวารสารวิชาการที่มีเนื้อหาด้านรัฐศาสตร์โดยเฉพาะในประเทศไทยฉบับแรกคือวารสารสังคมศาสตร์ ของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อช่วงต้นปีของ พ.ศ. 2504 วารสารสังคมศาสตร์ตีพิมพ์ครั้งแรกโดยมีเป้าหมายคือ ให้อาจารย์ที่อยู่ในคณะเลือกเอาวิชาการความรู้ที่แต่ละคนถนัดมา “ย่อย” และ “บั่น” ให้แก่ศิษย์ ทั้ง ตำราคู่มือ สรุปย่อคำสอน ตำราต่างประเทศ นิตยสาร วารสาร ภาษาต่างประเทศ ถึงแม้ว่าหน้าที่จะไม่ใชหน้าที่ราชการโดยตรง แต่ก็ทำหน้าที่โดย “ธรรม” ที่จะต้องหาทาง “แพร่” บทความวิชาการนั้นๆ ให้แก่ศิษย์ (เกษม อุทยานิน, 2504, หน้า 6-7) ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2505 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ออกวารสารธรรมศาสตร์ มาด้วยเช่นกันวารสารธรรมศาสตร์ตีพิมพ์จนถึงปี พ.ศ. 2506 แล้วจึงหยุดพิมพ์ไป

ต่อมาปี พ.ศ. 2506 สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ที่ก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2499 ได้ตีพิมพ์สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ออกมาฉบับแรก แต่สังคมศาสตร์ปริทัศน์ในขณะนั้นนิตยสารตัวเองว่าเป็นนิตยสาร โดยมีวัตถุประสงค์ตามที่ สุลักษณ์ ศิวลักษณ์ หรือ ส.ศิวลักษณ์ (มิถุนายน 2506) บรรณาธิการของนิตยสาร “สังคมศาสตร์ปริทัศน์” ได้กล่าวไว้ใน นิตยสาร “สังคมศาสตร์ปริทัศน์” ฉบับแรกว่า “สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยที่ได้จัดตั้งเมื่อ 22 มีนาคม 2499 สมาคมนี้มีวัตถุประสงค์อันสำคัญ เพื่อส่งเสริมการศึกษา การวิจัย อันเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าแห่งวิชาการทางสังคมศาสตร์ และเพื่อนำมาพิจารณาแนะนำแก้ปัญหาในทางสังคม โดยอาศัยหลักสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมเป็นมูลฐาน และนอกจากนี้ ก็ยังต้องประสงค์ที่จะส่งเสริมให้ประชากรในประเทศไทยมีความสนใจในกิจกรรมทางสังคม การที่สมาคมจะดำเนินการให้บรรลุได้ตั้งวัตถุประสงค์ ย่อมต้องมีการโฆษณาเผยแพร่ แลกเปลี่ยนข่าวสาร และความรู้ทางสังคมศาสตร์ในขั้นต้น สมาคมได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาลสหรัฐ พอที่จะตั้งโรงพิมพ์ของตัวเองได้ ต่อมาก็ได้ขยายวงการพิมพ์ออกเป็นสำนักพิมพ์ ได้ตีพิมพ์หนังสือตำราเรียนชั้นมหาวิทยาลัยบ้างแล้ว ก็ได้ก้าวไปอีกขั้นด้วยการออกนิตยสารของสมาคมให้ต้องตามอุดมการณ์ โดยพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงศประพันธ์ นายกสมาคมได้ประธานชื่อนิตยสารว่า “สังคมศาสตร์ปริทัศน์”

หลายบทความในสังคมศาสตร์ปริทัศน์ช่วง พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา มีการกล่าวถึงการเมืองไทยในเชิงการวิพากษ์ค่อนข้างรุนแรงซึ่งก็ได้สร้างปัญหา

ให้กับตัวสังคมศาสตร์ปริทัศน์ด้วยจากการจับตาของรัฐ รวมถึงปัญหาทางการเงิน ส่งผลให้สังคมศาสตร์ปริทัศน์ปิดตัวลงไปในช่วง พ.ศ. 2519

ต่อมา พ.ศ. 2508 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ออกวารสารชื่อ รัฐศาสตร์นิเทศ ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งวารสารที่ให้ความรู้นอกเหนือจากตำรา หนังสือเรียน เช่นเดียวกับวารสารสังคมศาสตร์ วารสารรัฐศาสตร์นิเทศตีพิมพ์อยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ก็ปิดตัวลงไปในช่วง พ.ศ. 2521 โดยไม่ได้บอกถึงสาเหตุแต่อย่างใด ซึ่งในช่วงที่รัฐศาสตร์นิเทศตีพิมพ์อยู่นั้นก็ไม่ได้มีความสม่ำเสมอ ขาดหายไปบ้างบางช่วง ช่วงปีเดียวกันนี้ วารสารสังคมศาสตร์ที่ออกมาก่อนหน้า ก็ยังคงตีพิมพ์อยู่แต่ไม่มีความต่อเนื่องเท่าใดนักจากปัญหาด้านเงินทุนในการทำวารสาร และปัญหาด้านการหาบทความมาลงในวารสารเกิดขึ้นกับแทบทุกวารสาร ตัวอย่างของปัญหาที่พบเช่น “ไม่มีใครว่างเขียนบทความมาลง เพราะผู้เขียนก็เป็นอาจารย์ แต่ละคนก็ติดหน้าที่ทางราชการของตน” (ชาญชัย อึ้งภากรณ์, 2508, หน้า 3-4), “รัฐศาสตร์นิเทศฉบับนี้มีเรื่องแปลบรรจุอยู่ในเล่ม ถ้าจะตั้งคำถามว่าหมดปัญญาหาคนเขียนเองไม่ได้แล้วหรือ คำตอบในแง่หนึ่งคือ “ใช่” อีกหนึ่งปัญหาคืออุปสรรคด้านการเงิน” (เสน่ห์จามริก, 2508, หน้า 2) “ตัวผู้เขียนเรามีนักวิชาการอยู่ไม่น้อย แต่นักวิชาการของเรามีน้อยคนที่จะมีจิตใจและความพยายามในการเผยแพร่วิทยาการให้ขยายวงกว้างออกไป ยิ่งกว่านั้นเรามีนักเขียนดีๆ อยู่จำกัด” (กมล สมวิเชียร, 2509, หน้า 3), “บทบาทของวารสารตกต่ำลง เนื่องจากประสบปัญหาการขาดแคลนเรื่องที่มีคุณภาพทางวิชาการที่จะมีผู้เขียนส่งมาให้ นักวิชาการที่เป็น

ผู้เขียน ซึ่งเป็นผู้ที่จะรักษามาตรฐานของวารสาร แต่กลับกลายเป็นว่าวารสารได้รับความสนใจเพียงเล็กน้อย แทนที่กองบรรณาธิการจะได้รับเรื่องมาลงกลับกลายเป็นว่า ต้องมีการอ้อนวอน และตามทวง” (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2512, หน้า 5)

วารสารธรรมศาสตร์ก็กลับมาตีพิมพ์อีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2514 ซึ่งตีพิมพ์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน การกลับมาตีพิมพ์รอบนี้วารสารธรรมศาสตร์จากเหตุผลที่ทางคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงเวลานั้นได้จัดสรรเงินทุนจำนวนหนึ่งเพื่อรื้อฟื้นวารสารธรรมศาสตร์ให้เป็นวารสารทางวิชาการขึ้นมาใหม่ “เพื่อแสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยต้องพิสูจน์ให้ชัดเจนออกมาว่างานของมหาวิทยาลัยเป็นงานทางวิชาการ และจะต้องมีความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งควรจะเป็นเป้าหมายของมหาวิทยาลัยทุกแห่ง มหาวิทยาลัยจะต้องแสดงว่ามีพื้นฐานทางวิชาการที่เข้มแข็งมีมาตรการควบคุมคุณภาพทางวิชาการที่รัดกุม ทางเดียวที่จะทำได้คือการเสนองานทางวิชาการออกมาเป็นข้อเขียนที่จับต้องได้สามารถให้นักวิชาการและคนทั่วไปประเมินคุณค่าได้ การฟื้นฟูวารสารธรรมศาสตร์ให้เป็นสนามทางวิชาการจึงเท่ากับเป็นการท้าทายอาจารย์มหาวิทยาลัยให้พิสูจน์ต่อโลกภายนอก เชื่อถือว่าพลังทางวิชาการนั้นพอที่จะมีอยู่ การออกวารสารธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นการแสดงถึงคุณภาพทางวิชาการของวารสารธรรมศาสตร์ที่จะสะท้อนพลังทางวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” (เนืออน สนธิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2514, หน้า 158-159)

หลังจากนั้น พ.ศ. 2515 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ออกวารสาร รัฐศาสตร์สาร อีกเล่มหนึ่งเพื่อเพิ่มพื้นที่ทางวิชาการ วัตถุประสงค์ของการออกรัฐศาสตร์สารมาเพิ่มคือ “มีความต้องการให้ผู้ศึกษา หรือนักศึกษา ขณะนั้นได้มีหูตากว้างไกล มีความรอบรู้ มีแหล่งความรู้นอกเหนือจากตำรา สามารถหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถมองและวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล บทความที่น่ามาลงจะเป็นผลงานการค้นคว้าอย่างลึกซึ้งพอสมควรของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้นอกจากเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในด้านนั้น ๆ แล้ว ยังสามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิงได้ด้วย ที่สำคัญที่สุด คือ เพื่อให้นักศึกษาสามารถซื้อหาได้ราคาพยายามอย่างที่สุดที่จะจำหน่ายในราคาถูก ลักษณะพิเศษของรัฐศาสตร์สารก็คือ แต่ละฉบับเราจะวิเคราะห์หรือมองปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยเฉพาะ แต่เสนอแนวความคิดและการวิเคราะห์ไปคนละด้าน แต่ละปัญหาจะมีบทความที่มีความคิดเห็นต่างกันในเรื่องนั้น” (ระดม วงษ์น้อม, 2515, หน้า 1-3)

ส่วนวารสารอื่นที่เริ่มออกมาในช่วงเวลาใกล้เคียงกันคือ วารสาร รัฐศาสตร์ ของชมรมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตีพิมพ์ช่วงประมาณ ระหว่างปี พ.ศ.2516 จนถึง ประมาณ พ.ศ.2523 ก็เลิกปิดตัวลงไป พ.ศ. 2520 ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ออกวารสาร สังคมศาสตร์การแพทย์ ซึ่งตีพิมพ์จนถึงช่วง พ.ศ. 2526 และวารสาร เศรษฐศาสตร์การเมือง ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ตีพิมพ์ในช่วง พ.ศ. 2524-2531 วารสารทั้ง 3 วารสารดังกล่าว

นี้ผลิตออกมาในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ และปิดตัวไป โดยไม่ได้บอกสาเหตุของการปิดตัวไปแต่อย่างใด

2.2 ยุควารสารหายตัว ช่วง พ.ศ. 2525 – 2545 เป็นช่วงยุคที่วารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยหลายวารสารเลิกตีพิมพ์ออกมา บางวารสารมีระยะเวลาการออกไม่สม่ำเสมอ บางวารสารก็ออกมาสักระยะและหายไปอีกระยะหนึ่งแล้วกลับมาตีพิมพ์ต่อ จากที่ผู้วิจัยสำรวจมานั้น ไม่พบวารสารที่เกิดขึ้นใหม่เลย ขณะที่วารสารที่ยังคงอยู่ก็ยังคงประสบปัญหาแบบยุคที่แล้วต่อไป ในช่วงเวลาของยุคนี้ วารสารที่มีอยู่ในช่วงยุคนี้ คือ วารสารสังคมศาสตร์ วารสารธรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ รัฐศาสตร์สารสังคมศาสตร์การแพทย์ เศรษฐศาสตร์การเมือง นอกจากเหลืออยู่ไม่ก็วารสารแล้ว ช่วงของการออกวารสารก็มีการหยุดไปบ้าง เลิกทำบ้าง จากปัญหาทั้งเรื่องเงินทุนและการหาบทความมาลง

ความพยายามที่จะต่อชีวิตให้กับวารสารทำให้วารสารที่ยังสามารถคงอยู่ได้ ในบางช่วงเวลาก็หยุดการตีพิมพ์ไประยะหนึ่ง บางช่วงก็ออกไม่ตรงตามเวลา ขณะที่หลายวารสารที่เริ่มตีพิมพ์มาตั้งแต่ยุคที่ผ่านมาก็เลิกตีพิมพ์ไปเลย หรืออาจจะเว้นช่วงการตีพิมพ์ไปยาวนานมาก วารสารที่ยังคงอยู่แต่หยุดการตีพิมพ์ไปบ้าง มีดังนี้ วารสารสังคมศาสตร์ หยุดตีพิมพ์ไปในปีดังต่อไปนี้ พ.ศ. 2526, 2527, 2535, 2536, 2538, 2539, 2541 และ 2542 วารสารธรรมศาสตร์ หยุดตีพิมพ์ปีพ.ศ. 2530, 2544 และ 2545 สังคมศาสตร์ปริทัศน์

ที่หยุดตีพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2519 กลับมาตีพิมพ์ใหม่ ช่วง พ.ศ. 2535-2541 ซึ่งบางปีระหว่างนี้ก็ไม่ได้ตีพิมพ์ออกมา รัฐศาสตร์สาร หยุดตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2536, 2537, 2538, 2540 และ 2544 ปีดังกล่าวเป็นปีที่วารสารเหล่านี้ไม่มีการออกวารสารเลยแม้แต่ฉบับเดียว ส่วนวารสารที่ปิดตัวไปเลย ในช่วงยุคนี้คือ สังคมศาสตร์การแพทย์ ซึ่งปิดตัวลงเมื่อ พ.ศ. 2526 และกลับมาทำอีกครั้ง ช่วง พ.ศ. 2543-2547 วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง ปิดตัวเมื่อ พ.ศ. 2531 และกลับมาทำใหม่อีกครั้ง พ.ศ. 2540 เพียงปีเดียว

โดยมีผู้ที่กล่าวถึงปัญหาของช่วงเวลานี้ดังนี้ ไชยันต์ ไชยพร (2543, หน้า 1) ได้กล่าวถึงปัญหาของวารสารสังคมศาสตร์ในช่วงเวลาที่ขาดหายไปในช่วงเวลา ระหว่าง พ.ศ. 2537-2540 ว่า “หลังจากปีที่ 30 ได้มีการว่างเว้นไประยะหนึ่งด้วยเหตุผลความจำเป็นหลายประการ” รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2536) ได้กล่าวถึงการสิ้นสุดของวารสารสังคมศาสตร์ในปี พ.ศ. 2536 ว่า “วารสารทางภูมิปัญญาไม่สามารถอยู่รอดได้ในทางธุรกิจ วารสารสังคมศาสตร์ แม้จะยังคงได้รับเงินอุดหนุนจากหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ แต่ก็มีอาการล้มลุกคลุกคลานเป็นเวลาเกือบทศวรรษ บัดนี้ ผมถือว่า วารสารสังคมศาสตร์ถึงแก่กรรมแล้ว” จากบทความของรังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ ที่เขียนไว้เมื่อปี พ.ศ. 2536 ในประเด็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วารสารสังคมศาสตร์ในช่วงเวลาที่ขาดหายไปหรือไม่ได้มีการตีพิมพ์ออกจำหน่ายนั้นประสบปัญหาทั้งเรื่องผู้เขียนบทความ เงินทุนสนับสนุนที่งานทางด้านวิชาการในทางสังคมศาสตร์

หรือรัฐศาสตร์ไม่สามารถที่จะแข่งขันกับสภาพเศรษฐกิจที่เน้น การแสวงหาผลกำไรได้

ธนศ กองประเสริฐ (2540) ได้กล่าวไว้ว่า “ปัญหาอันสำคัญยิ่งของจัดทำวารสารที่มีเนื้อหาสาระดังเช่น สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ในปัจจุบันนอกจากการแสวงหาเงินทุนมาสนับสนุนแล้ว สิ่งที่ยากลำบากไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันก็คือ การเสาะหาต้นฉบับ บทความที่มีคุณภาพมาตีพิมพ์ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ซึ่งความใส่ใจในเรื่องราวที่มีสาระเสื่อมถอยลง และผู้คนในสังคมต้องเผชิญกับแรงบีบบังคับทางเศรษฐกิจอย่างหนัก นักวิชาการก็เป็นคนกลุ่มหนึ่งที่ได้รับและถูกแรงบีบบังคับดังกล่าวผลักดันให้ต้องขวนขวายไปทำกิจกรรมอื่น ที่มีผลตอบแทนสูงกว่าผลิตบทความทางวิชาการ การเสาะแสวงหาต้นฉบับบทความที่มีคุณภาพอันหาพอใจได้เต็มเล่ม จึงเป็นภารกิจที่ยากเขี้ยวมิใช่น้อย” ปัญหาด้านการเงินจึงเป็นอีกปัญหาที่สำคัญมากลำดับต้นๆ ไม่แพ้ปัญหาด้านการหาบทความมาลงตีพิมพ์เลยก็ว่าได้ ในรายที่เห็นได้ชัดคือ “สังคมศาสตร์ปริทัศน์” ซึ่งสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยเป็นเจ้าของนั้น เล่มสุดท้ายที่ผู้วิจัยพบคือ ฉบับปี พ.ศ. 2541 ฉบับที่ 1 ในฉบับ มีส่วนของ รายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสมาคม สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงเรื่องปัญหาเรื่องการเงินในการจัดพิมพ์ว่า “ในรอบปีที่ผ่านมาประสบปัญหาอุปสรรคมากมาย โดยเฉพาะการขาดแคลนงบประมาณค่าใช้จ่ายสำหรับดำเนินกิจกรรมทุกด้าน เพราะแหล่งเงินทุน และมูลนิธิต่าง ๆ ทั้งใน และ

ต่างประเทศ ต่างก็ได้ตั้งงบประมาณให้ความช่วยเหลือทั้งในกิจกรรมสัมมนา และปาฐกถา การวิจัย การตีพิมพ์วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ และกิจกรรมอื่นๆ แทบหมดสิ้น เพราะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยในประเทศไทย และภูมิภาคอื่นๆ ในเอเชียขณะนี้ ซึ่งผู้ที่เคยให้การสนับสนุนส่วนใหญ่จะเป็นภาคเอกชนที่เคยให้การสนับสนุน เช่น มูลนิธิเอเชีย มูลนิธิโตโยต้า มูลนิธิคอนราด-อเดเนาท์ และมูลนิธิอื่นๆ ก็ไม่ได้ให้ความช่วยเหลืออันเนื่องมาจากผลกระทบจากสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ถึงแม้ว่าทางสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยจะไม่มีหนี้สิน แต่ก็ด้วยฐานะทางการเงินของสมาคมฯ ที่ตึงตัวมาก” หลังจากนั้นสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ก็ปิดตัวลง ไม่มีการตีพิมพ์อีกต่อไปจนถึงปัจจุบัน

นั่นทำให้วารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยที่มีอยู่อย่างจำกัดในช่วงเวลานี้เป็นเพียงพื้นที่เล็กๆ สำหรับงานวิชาการประเภทบทความไม่สามารถแสดงผลทางวิชาการได้อย่างเต็มที่ การขาดการสนับสนุน การขาดเงินทุน ขาดผู้เชี่ยวชาญความเป็นปัจจัยที่จำกัดขอบเขตความรู้ภายใต้กรอบข้อจำกัดเป็นอย่างมากยิ่งกว่าในยุคแรกเสียอีก

2.3 ยุควารสารเกิดใหม่ ช่วง พ.ศ. 2545 -2562 ในช่วงนี้อาจจะแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ ช่วงก่อน พ.ศ.2550 จะมีวารสารที่เกิดขึ้นใหม่ อยางวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ของสำนักผู้ตรวจการแผ่นดิน และวารสารพระปกเกล้า ของสถาบันพระปกเกล้า เป็นผลจากความต้องการขององค์กร

อิสระเหล่านี้มีความต้องการที่จะเผยแพร่ความรู้ตามพันธกิจหน้าที่ของแต่ละองค์กร โดยมีเป้าหมายที่จะนำเอาความรู้ที่เกี่ยวข้องมาเผยแพร่ วารสารทั้ง 2 จากที่สำรวจพบว่าไม่ได้มีปัญหาทั้งในตัวผู้เขียน และปัญหาด้านการจัดการปัญหาด้านเงิน เหมือนกับในวารสารที่มีเจ้าของเป็นมหาวิทยาลัย

ส่วนวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ที่มีเจ้าของเป็นมหาวิทยาลัย ในช่วง พ.ศ. 2545-2550 อย่างวารสารสังคมศาสตร์ กับรัฐศาสตร์สาร ก็ยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับการตีพิมพ์ในเรื่องของเงินทุนการจัดการอยู่ มีการหยุดตีพิมพ์บ้าง และใช้การลดต้นทุนของการทำวารสารแทน ไชยันต์ ไชยพร (2547, หน้า 2-3) บรรณาธิการของวารสารสังคมศาสตร์ กล่าวถึงเรื่อง การลดต้นทุนด้วยการเปลี่ยนจากกระดาษปอนด์เป็นกระดาษปรู๊ฟ ซึ่งกล่าวว่า “การลดต้นทุนไม่ใช่เพื่อการค้ากำไร แต่เพียงเพื่อให้ขาดทุนน้อยลงเท่ และเพื่อไม่ให้วารสารสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นวารสารวิชาการสังคมศาสตร์เล่มแรก และเก่าแก่ที่สุดของประเทศต้องปิดตัวเองไป” ธเนศ วงศ์ยานนาวา (2548, หน้า 5) บรรณาธิการของรัฐศาสตร์สาร กล่าวถึงปัญหาว่า “ความจำเป็นทางการเงินอันเป็น ‘หัวใจ’ ของโลกมนุษย์ ก็ทำให้รัฐศาสตร์สารมีรูปร่างสมส่วนกับความงามของโลกปัจจุบัน วงการวิชาการต่างประเทศก็ไม่ได้อยู่ได้ด้วยจิตศรัทธา ความรู้ จึงเป็นสินค้าที่ต้องใช้เงินไปแลกซื้อเอามา ค่ากระดาษ ค่าพิมพ์ทุกอย่างเพิ่มไปตามเศรษฐกิจ” ส่วนวารสารธรรมศาสตร์ที่หยุดการตีพิมพ์ชั่วคราว ในช่วงปี

พ.ศ. 2544-2546 ก็กลับมาในปี พ.ศ. 2547 และ 2549 ปีละ 1 ฉบับเท่านั้นโดยไม่ได้บอกรายละเอียดของการหยุดไปในช่วงระยะเวลานี้

พอถึงช่วงพ.ศ. 2550 เป็นต้นมา เริ่มมีวารสารทยอยเกิดขึ้นใหม่พอสมควร เช่น วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย ของคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วารสารปกครองท้องถิ่น ของวิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น วารสารการเมืองการปกครอง ของวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รัฐศาสตร์ปริทัศน์ ของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เอเชียพิจาร ของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และรัฐศาสตร์นิเทศ ของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น

การเกิดขึ้นใหม่ของวารสารส่วนหนึ่งมาจากความต้องการและความจำเป็นในการหาพื้นที่ในการเผยแพร่ผลงานในระดับบัณฑิตศึกษา และการเสนอผลงานทางวิชาการของนักวิชาการที่ ซึ่งจำนวนของวารสารเดิมที่มีไม่มาก และในวารสารแต่ละเล่มก็มีพื้นที่สำหรับบทความไม่มากนัก วารสารที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเพื่อเป็นพื้นที่ให้กับบทความที่มีมากขึ้น ซึ่งเป็นช่วงเวลาใกล้เคียงกับการเกิดขึ้นระบบเกณฑ์การประเมินวารสารสายสังคมศาสตร์ของ TCI ตั้งแต่ พ.ศ. 2551

ดังนั้นเองทั้งวารสารเก่าและใหม่ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ในแต่ละฉบับจะมีเนื้อหาที่หลากหลาย มีบทความหลายประเภท ทั้งบทความวิจัย

บทความวิชาการ และไม่มีการใช้แนวเรื่องหลักของแต่ละฉบับอีกต่อไป ส่วนปัญหาด้านการจัดการโดยเฉพาะเรื่องปัญหาด้านเงินทุน และปัญหาเรื่องกรหาบทความมาลงไม่มีอีกต่อไป จากจำนวนผู้เขียนบทความที่มีมากขึ้น ส่วนปัญหาด้านต้นทุน ปัจจุบันนี้การจะตีพิมพ์บทความลงวารสารจะมีค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความให้แก่วารสารที่มีต้นทุนค่าใช้จ่าย การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจึงเป็นเรื่องที่มีเหตุผลเพื่อให้วารสารยังดำรงอยู่ได้

อีกมุมหนึ่งนอกจากวารสารที่เกิดขึ้นแล้ว การประเมินจาก TCI ซึ่งมีข้อบังคับเรื่องการได้ระดับของวารสารว่าต้องออกวารสารให้ตรงตามกำหนดเวลา นั่นก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วารสารที่ต้องการมีอันดับและอยู่ในระบบต้องทำตามกำหนดเวลา ขณะเดียวกันจำนวนผู้เขียนที่เพิ่มมากขึ้นก็ทำให้วารสารมีบทความมากขึ้นตามไปด้วยซึ่งต่างจากเดิมที่การออกวารสารนั้นมักจะไม่ค่อยตรงกับกำหนดการเท่าใดนักจากปัญหาดังที่กล่าวไปแล้ว ธเนศ วงศ์ยานนาวา (2563) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มพื้นที่ทางวิชาการคือวารสารของคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่เดิมมี 2 วารสาร แต่ปิดตัวลงไป 1 วารสารช่วง พ.ศ. 2521 จนถึง พ.ศ. 2558 รัฐศาสตร์นิเทศก็กลับมาทำใหม่อีกครั้ง ซึ่งก็เป็นการเพิ่มพื้นที่ทางวิชาการให้กับผู้ที่ต้องการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากรัฐศาสตร์สารเพียงฉบับเดียวมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการที่มีมากขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

การเปลี่ยนผ่านความรู้รัฐศาสตร์ไทยในวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ตามที่ผู้วิจัยแบ่งยุคของวารสารออกเป็น 3 ยุคนั้น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

1. ศึกษาการเปลี่ยนผ่านความรู้ด้านรัฐศาสตร์ในวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทย ทั้ง 3 ยุคมีความแตกต่างกัน จากหลายปัจจัยที่ทำให้สภาพของความรู้ที่ปรากฏมีการเปลี่ยนผ่านเกิดขึ้น เช่น การเดินทางของความรู้ซึ่งเป็นผลมาจากวิทยาการด้านการติดต่อสื่อสารที่มีความทันสมัยแตกต่างกันในแต่ละยุค ส่งผลให้บทความที่เป็นเรื่องทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ในช่วงยุคแรกยังคงตามหลังความรู้ในระดับสากล ขณะที่ในช่วงยุคที่การติดต่อสื่อสารมีความก้าวหน้ามากขึ้นความรู้ที่ปรากฏอย่างเรื่องโลกาภิวัตน์ก็จะได้มีระยะห่างมากนักแบบในยุคที่ยังไม่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย การเดินทางของความรู้ นอกจากอาศัยวิทยาการที่ก้าวหน้าแล้ว การนำเข้าความรู้จากบุคคลที่ไปศึกษาในต่างประเทศ ก็นำพาความรู้เข้ามาได้อีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะในช่วงตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ผู้ที่จบการศึกษาจากต่างประเทศนำเอาความรู้ที่เป็นเรื่องปรัชญาการเมืองร่วมสมัยเข้ามามากขึ้นและปรากฏเป็นบทความมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด การวิเคราะห์การเมืองไทยเปลี่ยนแปลงจากการวิเคราะห์ทหารกับเมืองในยุคที่สอง มาเป็นการวิเคราะห์กลุ่มผลประโยชน์กับการเมืองรวมไปถึงบทความเกี่ยวกับการกระจายอำนาจในด้านต่าง ๆ ภาพสะท้อนของ

ประชาธิปไตยที่เฟื่องฟูขึ้นมาสะท้อนออกมาในบทความเรื่องประชาสังคม และการมองเห็นความหลากหลายในสังคม

ปัจจัยด้านจำนวนของผู้เขียนบทความส่งผลต่อตัวบทความในวารสาร ทำให้มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากของแต่ละยุค ทั้ง 3 ยุค ถึงแม้ว่าในช่วงยุคแรกจะยังมีผู้เขียนไม่มากนักแต่ก็มีความพยายามในการทำวารสารออกมา พอช่วงยุคที่สองที่หลายวารสารปิดตัวลงไปซึ่งสัมพันธ์กับปัญหาด้านการจัดการ และค่าใช้จ่ายในการจัดทำวารสาร ซึ่งทำให้ขอบข่ายของความรู้ถูกจำกัดไปโดยปริยาย พอเข้าสู่ช่วงยุคสุดท้าย การเกิดขึ้นขององค์กรอิสระ และเกณฑ์ทางวิชาการที่บทความเป็นส่วนหนึ่งในความจำเป็นทางวิชาการ ทำให้การเกิดขึ้นของวารสารใหม่เป็นจำนวนมาก เป็นการขยายพื้นที่ความรู้ให้มีความกว้างไกล มีเรื่องราวที่หลากหลาย ซึ่งส่วนนี้เองก็สัมพันธ์กับเรื่องของการจัดการและค่าใช้จ่ายของวารสาร ซึ่งในอดีตช่วง 2 ยุคก่อนหน้า วารสารจำเป็นจะต้องมีค่าตอบแทนให้กับผู้เขียนบทความ ซึ่งในยุคสุดท้ายผู้เขียนบทความจำเป็นจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมให้แก่วารสารแทนด้วยนั้นภาระการแบกรับต้นทุนของวารสารจึงหมดไป และทำให้วารสารสามารถตีพิมพ์ได้อย่างสม่ำเสมอ

ปัจจัยด้านบริบททางการเมือง ในช่วงยุคที่การเมืองไทยมีเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้น สังคมศาสตร์ปริทัศน์เป็นเพียงวารสารเดียวที่มีการวิพากษ์การเมือง ทำให้เป็นส่วนหนึ่งของการปิดตัวลงในยุคแรก ทั้งที่การวิพากษ์

การเมืองเป็นสิ่งที่ช่วยให้เห็นมุมมองทางการเมืองได้มิติที่หลากหลาย นอกเหนือจากนั้นบทความที่กล่าวเรื่องทหารกับการเมืองก็เป็นการกล่าวถึงในช่วงยุคที่การเมืองไทยไม่ค่อยมีความวุ่นวายสักเท่าไร นั่นคือเมื่อหลังจาทหารไม่ได้เข้ามาอิทธิพลทางการเมืองแล้วจึงเริ่มการกล่าวถึงบ้าง ขณะที่ช่วงที่มีการปฏิรูปการเมืองด้วยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนมีส่วนร่วมครั้งแรก ก็มีบทความเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ รวมถึงการกระจายอำนาจ และการให้ความสำคัญของท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า พอมิรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 และ 2560 กลับไม่ค่อยมีเรื่องเหล่านี้เท่าใดนัก นั่นอาจเป็นเพราะภาพรวมของรัฐธรรมนูญไม่ได้มีความแตกต่างกันเท่าใดนัก ขณะที่บทความในวารสารช่วงยุคหลังสุดในงานวิจัยนี้ เป็นการวิเคราะห์การเมืองกับทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ กับบทความประเภทที่เกี่ยวกับการศึกษาการเมืองท้องถิ่นมีเพิ่มมากขึ้น

2. ปัญหาของวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทย ก็เป็นอีกด้านหนึ่งของการทำให้วารสารวิชาการมีสภาพของการดำรงอยู่ที่เป็นปัญหา ตั้งแต่เรื่องการหาผู้เขียนบทความมาลงวารสารในยุคแรกหลังจากการออกวารสารมาได้สักระยะหนึ่งทำให้วารสารไม่สามารถออกได้ตามเวลาที่กำหนดเนื่องจากบทความมีจำนวนไม่พอที่จะรวมเล่มออกมาเป็นวารสารได้ ผู้เขียนบทความมีเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่พยายามเขียนบทความเพื่อให้วารสารยังคงอยู่แต่ด้วยมีจำนวนน้อย กับภาระหน้าที่อื่น ทำให้ผู้เขียนบทความน้อยลงไปอีกที่จะ

เสียสละเวลาเขียนบทความที่อาจจะไม่ได้ผลตอบแทน ปัญหานี้เป็นปัญหาต่อเนื่องมาจนถึงการเริ่มมีเกณฑ์ทางวิชาการสำหรับงานวิชาการประเภทบทความทำให้เกิดความต้องการพื้นที่ทางวิชาการอย่างมหาศาล ส่งผลให้นอกจากมีผู้เขียนบทความมากขึ้น วารสารที่เกิดขึ้นใหม่ก็มีมากขึ้นตามไปด้วย

ปัญหาด้านเงินทุนในการจัดการวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยเป็นความแตกต่างที่เห็นได้ชัดส่งผลต่อการจัดการเป็นอย่างมาก ในช่วงยุคแรกของการวิจัยนี้ วารสารที่มีเจ้าของเป็นมหาวิทยาลัยได้รับการสนับสนุนจากทั้งมหาวิทยาลัย และบางวารสาร บางฉบับก็ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก ประมาณหนึ่งซึ่งก็อาจจะช่วยในเรื่องต้นทุนการจัดพิมพ์ แต่ก็ไม่ได้อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีเงินทุนอยู่บ้างก็ตาม พอเข้าสู่ยุคที่สองของงานวิจัยเป็นที่ชัดเจนว่า นอกจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอกแล้ว งบประมาณที่ได้รับก็ลดน้อยลงไปเป็นผลทำให้หลายวารสารต้องหยุดการผลิตออกมา หรือไม่ก็หาทางลดต้นทุนการผลิต นอกจากนั้นแล้วยังมีส่วนของการให้ค่าตอบแทนผู้เขียนบทความในบางวารสารด้วย เมื่อสู่ยุคที่สาม โดยเฉพาะหลังจาก ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา การมีหลักเกณฑ์ระเบียบทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบทความทางวิชาการ ทำให้การเปลี่ยนผ่านรูปแบบของวารสารเป็นภาพที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก หลายมหาวิทยาลัยต้องสร้างวารสารทางวิชาการขึ้นมาใหม่เพื่อให้เป็นพื้นที่ทางวิชาการที่ตอบสนองต่อความต้องการเนื่องจากวารสารวิชาการแต่เดิมมีจำนวนอยู่น้อยมาก การเกิดขึ้นของวารสารใหม่ๆ ก็ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยส่วนหนึ่ง รวมทั้งการ

มีค่าธรรมเนียมในการลงทะเบียนบทความก็มีส่วนช่วยให้วารสารไม่ต้องแบกรับต้นทุน และยังมีรายได้สำหรับการจัดพิมพ์วารสาร ความแตกต่างอีกด้านในเชิงค่าใช้จ่ายนั้นคือ ในยุคที่หนึ่งและสองนั้น ก่อนที่จะนำบทความลงวารสารจะมีเพียงบรรณาธิการเท่านั้นที่เป็นผู้ที่ประเมินว่าบทความไหนเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งเป็นหน้าที่แต่เดิม ต่างกับในปัจจุบัน การจะลงบทความในวารสารต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมาเป็นผู้ประเมินบทความก่อนการรวบรวมลงวารสาร นั่นก็เป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายของทางวารสารแต่การได้ค่าธรรมเนียมก็เป็นส่วนช่วยให้วารสารยังดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์ที่มาแล้วนั้นก็มีเพียงไม่กี่ชิ้น และไม่ครอบคลุมทั้งหมดเนื่องจากทั้งจำนวนของบทความ การไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลทั้งหมดทำให้เป็นข้อจำกัดเป็นอย่างมาก การศึกษาวิจัยของ อันนิการ์ บุปผา เมื่อพ.ศ. 2547 ก็ทำในส่วนของการศึกษาเชิงปริมาณของบทความแต่ละประเภทในวารสารช่วง พ.ศ. 2536-2545 เท่านั้น การขยายพื้นที่ของการศึกษาให้ครอบคลุมทุกมิติของวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์จึงยังไม่มี แม้กระทั่งการศึกษาวินิจฉัยของผู้วิจัยก็ตาม ก็ยังไม่ได้ศึกษาในเชิงปริมาณอย่างละเอียด สาเหตุส่วนหนึ่งเพราะขอบข่ายขององค์ความรู้รัฐศาสตร์ตั้งแต่ระดับสากลถึงองค์ความรู้รัฐศาสตร์ไทยมีขอบข่ายที่กว้างไกลหลายมิติ ขอบข่ายในแต่ละช่วงเวลาก็มีความแตกต่างกันตามแต่ละยุคสมัย ทำให้ยังมีส่วนที่ยังไม่ได้นำมาใช้ศึกษาอีก การเกิดขึ้นใหม่ของวารสารวิชาการจำนวนมากถึงแม้จะเพิ่มพื้นที่ทางวิชาการได้แล้วก็ตามแต่จาก

เกณฑ์ทางวิชาการทำให้บทความมีลักษณะแตกต่างกันออกไปจากที่เคยเป็น จากเดิมผู้ที่เขียนบทความอาจจะเขียนด้วยความสมัครใจ มีความพยายามในการสื่อสารความรู้ออกสู่สาธารณะ กับความจำเป็นทางวิชาการ ความลุ่มลึกของการเขียนอาจจะมีความแตกต่างกันก็เป็นได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกวารสารวิชาการด้านรัฐศาสตร์มีเพียง 9 วารสาร ที่ผู้วิจัยเลือกแล้วน่าจะพอที่สะท้อนภาพของการเปลี่ยนผ่านความรู้รัฐศาสตร์มาได้ประมาณหนึ่ง หากแต่ในปัจจุบันมีวารสารวิชาการเกิดขึ้นมากมาย หลายวารสารไม่ได้จำกัดเนื้อหาเพียงแต่ด้านเดียว แต่มีเนื้อหาหลายด้าน เช่นวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ ซึ่งอาจจะมีเนื้อหาของบทความทางด้านรัฐศาสตร์อยู่ไม่มากนัก แต่การศึกษาไปในวารสารเหล่านั้น อาจจะทำให้เห็นภาพของการแผ่ขยายพื้นที่ทางวิชาการได้อีก ขณะที่บางวารสารที่มีอายุพอสมควรแต่ผู้วิจัยไม่เลือกมาใช้ในการศึกษาวิจัยเนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้นั้น ถ้ามีผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ก็เป็นการดีที่จะนำมาศึกษาแยกเฉพาะได้อีกว่าเป็นอย่างไร

ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. วารสารวิชาการที่มีความเก่าแก่สามารถที่จะนำมาศึกษาถึงปรากฏการณ์ทางการเมืองของแต่ละช่วงยุคของการเมืองไทยได้ว่ามีเรื่องราวอะไรเกิดขึ้นบ้าง

2. บทความในวารสารแต่ละช่วงเป็นภาพสะท้อนองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์ กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถนำไปศึกษาถึงเรื่องราวที่เป็นประเด็นทางสังคมแต่หลายเรื่องไม่ค่อยปรากฏในวารสารว่าเหตุใดถึงไม่ได้รับความนิยมในเรื่องนั้นๆ ในการเขียนเป็นบทความ

3. บทความในวารสารที่เลือกมาศึกษายังมีอีกหลายด้านที่ผู้วิจัยศึกษาไม่ได้นำมาศึกษาอย่างละเอียดเฉพาะด้านอาจจะนำมาศึกษาแยกเฉพาะด้านให้ละเอียดมากขึ้นได้สำหรับผู้ที่ต้องการทราบเส้นทางของความรู้ในด้านนั้น

4. บทความที่เป็นเรื่องท้องถิ่นยังสามารถนำมาศึกษาได้อีกในประเด็นสำหรับท้องถิ่นที่ยังมีอีกหลายมิติที่แตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่นที่มีความต้องการแตกต่างกันได้อีก

เอกสารอ้างอิง

- กมล สมวิเชียร. (2509). บรรณารักษกรรม. วารสารสังคมศาสตร์ 4(1), 1-2.
เกษม อุทยานิน. (2504). ปฐมบรรณาน. วารสารสังคมศาสตร์. 1(1), 1-2.

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2512). บรรณาธิการแถลง. *วารสารสังคมศาสตร์* 6(1), 1-2.
- ชาญชัย อิงภากรณ์. (2508). บรรณาธิการแถลง. *วารสารสังคมศาสตร์* 3(1), 1-2.
- ไชยันต์ ไชยพร (2543). บทบรรณาธิการ. *วารสารสังคมศาสตร์*, 31, 1.
- ไชยันต์ ไชยพร. (2547). บทบรรณาธิการ. *วารสารสังคมศาสตร์*, 35, 2-3.
- ธเนศ กองประเสริฐ. (2540). บทบรรณาธิการ. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 19, 1-2.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2548). บทบรรณาธิการ. *รัฐศาสตร์สาร*, 26, 5.
- นิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2514). บทบรรณาธิการ. *วารสารธรรมศาสตร์* 1(1), 1-2.
- ระดม วงษ์น้อย. (2515). บทบรรณาธิการ. *รัฐศาสตร์สาร* 1(1), 1-2.
- รังสรรค์ ฐานะพรพันธุ์. (2536, ธันวาคม 17). ชีวิตบรรณาธิการ. *ผู้จัดการรายวัน*, หน้า 3.
- เสน่ห์ จามริก, พงศ์เพ็ญ ศกุนตาท้าย และมณีมัย รัตนมณี. (2508). บทแถลง. *รัฐศาสตร์นิเทศ*. 2(4), 2-3.
- สุลักษณ์ ศิวลักษณ์. (2506). บทบรรณาธิการ. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 1(1), 1-2.
- อันนิการ์ บุปผา. (2547). *การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารทางด้านรัฐศาสตร์ที่ตีพิมพ์ระหว่างปี 2536-2545*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สัมภาษณ์
- ไชยันต์ ไชยพร. (2563). สัมภาษณ์ 12 ธันวาคม 2563.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2563). สัมภาษณ์ 16 กรกฎาคม 2563.

ไตรภาคีอำนาจ

Tripartite Power

พิศิษฐ์ เชาวน์ลักษณะสกุล¹

Phisit Chaovaluksakul

sakdipatchao@gmail.com

Received: 05/07/65 Revised: 28/07/65 Accepted: 28/07/65

บทคัดย่อ

ความขัดแย้งในสังคมไทยปัจจุบันไม่ได้เกิดจากชนชั้น แต่เกิดจากการมีสิทธิอำนาจ ทำให้เกิดสองกลุ่มพลังทางการเมืองคือ กลุ่มที่มีสิทธิอำนาจกับกลุ่มไม่มีสิทธิอำนาจ สำหรับกลุ่มพลังสังคมในสังคมการเมืองไทยปัจจุบันประกอบด้วย “กลุ่มรัฐพันลึก” ถือเป็นกลุ่มที่มีสิทธิอำนาจในปัจจุบัน และ “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” เป็นกลุ่มที่ไม่มีสิทธิอำนาจ และเป็นคู่แข่งหลักในสังคมการเมืองไทยปัจจุบัน ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างมีผลประโยชน์แอบแฝง จึงทำให้แต่ละกลุ่มยังสามารถประสานประโยชน์กันได้ แต่หากความขัดแย้งของทั้งสองกลุ่มไม่สามารถประสานประโยชน์แอบแฝงได้ ก็เชื่อว่าความขัดแย้งนี้จะอยู่กับสังคมไทยอีกยาวนาน แต่ก็ยอมรับว่า ความขัดแย้งสามารถทำให้โครงสร้างมีการเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนประเภทของการเปลี่ยนแปลง ความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลง และขนาดของการเปลี่ยนแปลงนั้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลง เช่น อำนาจของกลุ่ม ความกดดันของกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มพลังภายนอกหรือพลังทุนนิยมโลกเข้ามาเป็นตัวแปรสนับสนุน

คำสำคัญ: กลุ่มรัฐพันลึก; กลุ่มพลังประชาธิปไตย; กลุ่มพลังภายนอก

¹นักวิชาการอิสระ

Abstract

The conflicts in Thai society today arise from authority, not from social class. This gave rise to two political power groups; having authority and no authority. The social groups in current Thai political society consist of “deep states ” which have authority and “democracy groups” which have no authority. They are the main conflict in Thai political society today. Each group has latent interests. Therefore, the groups can be coordinated. If both groups were unable to coordinate the latent interests, the conflict will remain in Thai society for a long time. The conflict causes the structure to change in any form, speed and magnitude depending on the conditions of the change such as group power, group pressure especially external forces or global capitalism that come in as support variables.

Keyword: deep states; democracy groups; external forces

เนื้อหาสาระ

นับตั้งแต่พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ทำการรัฐประหารรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร เมื่อปี 2549 เป็นต้นมา ความขัดแย้งในรัฐไทยก็เกิดต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และการขัดแย้งดังกล่าวทำให้สังคมไทยเกิดเป็น 2 กลุ่มพลังทางการเมืองขึ้น กลุ่มพลังการเมืองแรก เริ่มตั้งแต่กลุ่มพลังทางการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง อันเป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญ ปี 2540 จนเกิดรัฐบาลไทยรักไทยโดยการนำของทักษิณ ชินวัตร ซึ่งต่อไปผู้เขียนขอเรียกว่า “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” และต่อมา “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” ก็ได้รับการต่อต้านจากกลุ่มพลังอำนาจที่สองที่ร่วมกันต่อต้านขบวนการประชาธิปไตยในนามของ “กลุ่มพันธมิตร” และใช้สื่อเหลืองเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม เพื่อจะสื่อต่อสาธารณชนทั่วไปว่ากลุ่มนี้ให้การสนับสนุนชนชั้นสูง ทำให้กลุ่มนี้เกิดการเมืองเปิดที่ประชาชนคนชั้นกลางในเมืองเข้ามามีส่วนร่วมสูง มักประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ ตุลาการ ข้าราชการที่มีตำแหน่งบริหารราชการในรัฐปกติ แต่ร่วมทำกิจกรรมแอบแฝงที่มีอำนาจเหนือรัฐปกติ โดยกระทำการแบบไม่เปิดเผยหรือกระทำแบบลับๆ และสามารถสร้างสถานการณ์เพื่อสั่นคลอนรัฐปกติหรือเพื่อนำไปสู่การรัฐประหารล้มล้างรัฐปกติ มีกรอบแบบไม่เป็นทางการ ในการรักษาหรือคงไว้ซึ่งผลประโยชน์ด้านสถาบันของกลุ่มบุคคลที่มีเป้าประสงค์ร่วมกัน ไม่ต้องรับผิดชอบสังคมและไม่ต้องแสวงหาความชอบธรรม ซึ่ง เกษียร เตชะพีระ เรียกกลุ่มพลังทางการเมืองนี้ว่า “กลุ่มรัฐพันลึก” โดย เออเชนี เมริโอ ให้ความจำกัดความว่าเป็น กลุ่มอำนาจที่ร่วมกันต่อต้านขบวนการประชาธิปไตยหรือการเมืองเปิดที่ประชาชนในวงกว้างมีส่วนร่วมสูงมักประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ ตุลาการ ข้าราชการที่มีตำแหน่งบริหาร

ราชการในรัฐูปกติ แต่ร่วมทำกิจกรรมแอบแฝงที่มีอำนาจเหนือรัฐูปกติ โดยกระทำการแบบไม่เปิดเผยหรือกระทำแบบลับๆ และสามารถสร้างสถานการณ์เพื่อสั่นคลอนรัฐูปกติหรือเพื่อนำไปสู่การรัฐประหารล้มล้างรัฐูปกติ มีกรอบแบบไม่เป็นทางการ ในการรักษาหรือคงไว้ซึ่งผลประโยชน์ด้านสถาบันของกลุ่มบุคคลที่มีเป้าประสงค์ร่วมกัน ไม่ต้องรับผิดชอบสังคมและไม่ต้องแสวงหาความชอบธรรม (อ้างใน เกษียร เตชะพีระ, มติชนสุดสัปดาห์, 27 พ.ค. 2559) และ "กลุ่มรัฐพันลึก" ก็ได้รับชัยชนะในที่สุด เมื่อเกิดการรัฐประหารเมื่อปี 2549 และนำไปสู่การตั้งรัฐบาลชั่วคราวของคณะรัฐประหารคือ รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เพื่อมาทำภารกิจร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ปี 2550 และจัดการเลือกตั้งอีกครั้ง

"กลุ่มพลังประชาธิปไตย" หลังจากพรรคไทยรักไทยถูกยุบพรรค กลุ่มไทยรักไทยเดิมก็รวมตัวกันในนาม "พรรคพลังประชาชน" โดยการนำของ สมัครงษุณทรเวช ที่ได้ชื่อว่าเป็นรอยแวลลิสต์คนสำคัญคนหนึ่ง ในสมัยเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ก็เพื่อหวังที่จะให้เข้ามาประสานประโยชน์กับ "กลุ่มรัฐพันลึก" แต่เมื่อผลการเลือกตั้ง "กลุ่มพลังประชาธิปไตย" ชนะการเลือกตั้ง นายสมัครงษุณทรเองก็ถูก "กลุ่มรัฐพันลึก" โต้กลับโดยใช้ "ตุลาการภิวัฒน์" ตกจากเก้าอี้ นายกรัฐมนตรีไป ธานัย เกตุวงกต, (2553) สรุปการใช้อำนาจตุลาการภิวัฒน์ช่วงนี้ว่า ความเป็นสถาบันของศาลรัฐธรรมนูญมีการเปลี่ยนแปลงที่ออกมาลักษณะของปรากฏการณ์ที่เรียกว่าตุลาการภิวัฒน์ อันหมายถึงการที่ศาลรัฐธรรมนูญได้ใช้อำนาจอย่างกว้างขวางในการตัดสิน มีคำตัดสินที่ออกมาลักษณะเหมือนกัน คล้ายคลึงกันและคดีดังกล่าวยังเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีทางการเมือง จนกลายเป็นเหมือนถูกใช้ เป็นเครื่องมือทางการเมืองของผู้มีอำนาจเช่น

การตัดสินใจให้การเลือกตั้ง 2 เมษายน 2549 เป็นโมฆะกรณียุบพรรคไทยรักไทย และกรณีขมิบไปบนไปของสมัคร สุนทรเวช กรณียุบพรรคพลังประชาชน (ชั้นย เกตวงกต, 2553)

“กลุ่มพลังประชาธิปไตย” จึงได้ผลักดันน้องเขยอดีตนายกฯ ทักษิณชคือ สมชาย วงศ์สวัสดิ์ ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีแทน แต่ก็ได้รับการต่อต้านจาก “กลุ่มพันธมิตร” กองหน้าสำคัญของ “กลุ่มรัฐพันลึก” จนต้องมีการใช้ “ตุลาการภิวัฒน์” ยุบพรรคพลังประชาชนอีกครั้ง และกลุ่มรัฐพันลึกก็ไปดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ในค่ายทหาร จนได้รัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (ยุคติ มุกดาสนิทและ อุเชนทร์ เชียงสน, 2555.) มาบริหารประเทศในฐานะตัวแทน “กลุ่มรัฐพันลึก”

แต่รัฐบาลอภิสิทธิ์ ก็ได้รับการต่อต้านจาก “กลุ่มคนเสื้อแดง” ที่ถือว่าเป็น กองหน้าของ “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” นอกสภา จนมีการปราบปรามกลุ่มคนเสื้อแดงอย่างหนักเมื่อเมษายน ปี 2553 และในที่สุดก็ต้องมีการจัดการเลือกตั้งใหม่อีกครั้งในปี 2554 ครั้งนี้ “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” ได้เปลี่ยนพรรคใหม่จาก พรรคพลังประชาชนที่ถูกยุบพรรคไปมาเป็นพรรคเพื่อไทย โดยการนำของ ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น้องสาวของทักษิณ ผลการเลือกตั้งปรากฏว่ายิ่งลักษณ์ชนะ การเลือกตั้งทั่วไปอย่างถล่มทลาย ได้รับการโปรดเกล้าเป็นนายกรัฐมนตรี ถือเป็นผู้นำรัฐบาลของ “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” อีกครั้ง (สุรชาติ บำรุงสุข, 2563)

แต่ก็เช่นเดิม แม้ “กลุ่มพันธมิตร” อันเป็นกองหน้าของ “กลุ่มรัฐพันลึก” เดิม อ่อนกำลังลงหลังจากผู้นำกลุ่มถูกลอบสังหารและถูกดำเนินคดีหลายคดี แต่ก็เกิดกองหน้าใหม่ ภายใต้ชื่อ “กลุ่มกปปส.” นำโดยสุเทพ เทือกสุบรรณ ที่ได้ ล่าออกจากพรรคประชาธิปัตย์อันเป็นตัวแทนในสภาให้กับ “กลุ่มรัฐพันลึก” ต้อง ออกมานำนอกสภา และต่อต้านรัฐบาลยิ่งลักษณ์อย่างหนัก โดยชูประเด็น ล้ม

พ.ร.บ.นิรโทษกรรมสุดซอย จนยิ่งลักษณะต้องลาออกและยุบสภาในที่สุด เพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่ปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้บอยคอตการลงสมัครรับเลือกตั้งคราวนั้น โดยประสานกับกลุ่ม กปปส.ของสุเทพออกมาต่อต้านนอกสภา สุดท้ายก็เกิดการรัฐประหารอีกครั้งโดยการนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในนาม คสช. และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเอง ซึ่งสุเทพได้ออกมากล่าวภายหลังว่าได้วางแผนการโค่นล้มรัฐบาลยิ่งลักษณ์กับพลเอกประยุทธ์ฯมาตั้งแต่ปี 2553 ก่อนการรัฐประหาร (เนาวรัตน์ สารานุกรม, 2557)

เมื่อร่างรัฐธรรมนูญ 2560 เสร็จ ก็มีการจัดการเลือกตั้งและพลเอกประยุทธ์ฯก็กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง แม้พรรคพลังประชารัฐที่สนับสนุนพลเอกประยุทธ์ฯจะไม่ชนะการเลือกตั้ง แต่จากกติกาของรัฐธรรมนูญปี 2560 ที่เอื้อประโยชน์ให้พลเอกประยุทธ์ฯ เป็นนายกรัฐมนตรี จนได้รับฉายาว่า “รัฐบาลสีบรอดอำนาจ” จึงนับเป็นชัยชนะของ “กลุ่มรัฐพันลึก” อีกครั้ง

แต่ปรากฏว่า “กลุ่มพลังประชารัฐ” ก็เกิดกองหน้าใหม่ขึ้นมา ในนามของ “กลุ่มคณะราษฎร” และดูเหมือนจะปราศจากการจัดตั้งจากพรรคการเมือง เช่นเดียวกับกลุ่ม “เสื้อแดง” และกลุ่ม “กปปส.” เป็นพลังบริสุทธิ์เกิดขึ้นนักเรียน นิสิต นักศึกษาโดยมีเป้าหมายที่แหลมคมกว่าทั้งสองกลุ่ม กล่าวคือทั้งกลุ่มเสื้อแดงและกลุ่มกปปส.ที่มีเป้าหมายก็เพียงเพื่อเปลี่ยนรัฐบาลเท่านั้น แต่ “กลุ่มคณะราษฎร” ต้องการเปลี่ยนโครงสร้างสังคมไทยปัจจุบัน (กนกรัฐ เลิศชูสกุล และธนาพงศ์ เกิงไพบูลย์, 2564.) ที่พวกเขา มองว่าล้มล้าง และเป็นอุปสรรคต่ออนาคตของพวกเขา แม้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ฯจะใช้ทั้งความรุนแรงเข้าปราบปราม และใช้ตุลาการภิวัตน์เข้าจัดการ ก็ดูเหมือนว่าความบริสุทธิ์ของ “กลุ่มคณะราษฎร” จะได้รับความชอบธรรมจากประชาชนสูงขึ้นเรื่อยๆ และกด

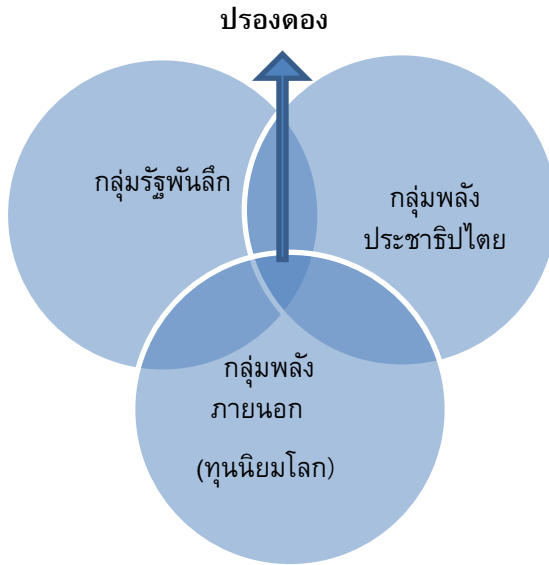
กับกลุ่ม”รัฐพันลึก” มากขึ้นไปด้วย แม้ว่า ”กลุ่มรัฐพันลึก” จะมีกรอบแบบไม่เป็นทางการ ในการรักษาหรือคงไว้ซึ่งผลประโยชน์ด้านสถาบันของกลุ่มบุคคลที่มีเป้าประสงค์ร่วมกัน ไม่ต้องรับผิดชอบสังคมและไม่ต้องแสวงหาความชอบธรรม แต่ก็เริ่มหวั่นไหวมากขึ้นๆ สังเกตจากการเร่งสร้างรัฐราชการให้เป็นรัฐรวมศูนย์มากขึ้นโดยใช้กฎหมายพิเศษจนเป็นแบบเบ็ดเสร็จ ไม่ว่าจะการเข้าจัดแถวกับทหาร ตำรวจ ปกครอง ตูลาการ และองค์กรอิสระต่างๆ อันถือเป็นกลไกบังคับของรัฐแบบเบ็ดเสร็จ ตลอดจนการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนใหญ่ที่สนับสนุน ”กลุ่มรัฐพันลึก” แบบนำเกลียดจนเกือบจะเป็นผู้ออกนโยบายรัฐในปัจจุบัน เช่น กลุ่มทุนพลังงานบางบริษัท เพียงแค่ 8 ปีของรัฐบาลนี้ขยายตัวถึง 8 เท่า ผูกขาดตลาดเกือบ 20 เปอร์เซนต์ ยังจะมีนโยบายกัญชาเสรีที่ยังเป็นข้อกังขาของประชาชนว่าเอื้อให้กับกลุ่มทุนพรรคร่วมรัฐบาล ดังมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนำมาอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลครั้งที่ผ่านมานี้ด้วย ฯลฯ การกระทำแบบนี้ทำให้ ”กลุ่มรัฐพันลึก” ไม่เคยคิดที่จะประสานประโยชน์กับ ”กลุ่มพลังประชาธิปไตย” เลย ก็เพราะคิดว่าการจัดแถวเช่นนี้จะเอาอยู่ เพียงแต่รักษาหรือคงไว้ซึ่งผลประโยชน์ด้านสถาบันของกลุ่มบุคคลที่มีเป้าประสงค์ร่วมกัน ไม่ต้องรับผิดชอบสังคมและไม่ต้องแสวงหาความชอบธรรม แต่ผลปรากฏว่าคำตอบคือไม่ใช่ ความขัดแย้งในสังคมนับจะรุนแรงเพิ่มมากขึ้นและแนวร่วม ”กลุ่มพลังประชาธิปไตย” ก็ขยายแนวกว้างขวาง หลายกลุ่มหลายแนวมากขึ้นเรื่อยๆ และเริ่มเห็นด้วยกับเป้าหมายของ ”กลุ่มราษฎร” ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทย

รอล์ฟ ดาห์เรนดอล์ฟ (Ralf Dahrendorf) กล่าวว่า ”ความขัดแย้งไม่ได้เกิดจากชนชั้น แต่เกิดจากการมีสิทธิอำนาจ ทำให้เกิดสองกลุ่มคือกลุ่มที่มีสิทธิอำนาจกับกลุ่มไม่มีสิทธิอำนาจ ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างมีผลประโยชน์แอบแฝง จึงทำให้

แต่ละกลุ่ม สามารถประสานประโยชน์กันได้ แต่ก็ยอมรับว่าความขัดแย้งของสองกลุ่มนี้อาจเปลี่ยนแปลงโครงสร้างได้” (Ralf Dahrendorf ,1968, p. 125) ผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวคิดของราล์ฟ ดาร์เรนดอร์ฟ ที่มองความขัดแย้งในสังคมการเมืองว่าเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันใน “สิทธิอำนาจ” (Authority) โดยราล์ฟ ดาร์เรนดอร์ฟ กล่าวว่า ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมนั้น เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของสิทธิอำนาจ (Authority) ดังนั้นกลุ่มที่เกิดขึ้นภายในสังคมจึงมีสองประเภทคือ กลุ่มที่มีสิทธิอำนาจกับกลุ่มที่ไม่มีสิทธิอำนาจ ทำให้สังคมเกิดกลุ่มแบบไม่สมบูรณ์ (Quasi-groups) ของทั้งสองฝ่าย ที่ต่างก็มีผลประโยชน์แอบแฝง (latent interest) อยู่เบื้องหลัง ซึ่งแต่ละฝ่ายจึงต้องพยายามรักษาผลประโยชน์ของตนเอาไว้ โดยมีผู้นำทำหน้าที่ในการเจรจาเพื่อปรองดองผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ส่วนระดับของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะรุนแรงมากหรือรุนแรงน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับการจัดการและการประสานผลประโยชน์ของกลุ่มที่ครอบงำ และยังเห็นว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นผลมาจากความกดดันจากภายนอกโดยสังคมอื่น และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นสามารถควบคุมได้ด้วยการประนีประนอม นอกจากนี้ ดาร์เรนดอร์ฟ ยังเห็นว่าความขัดแย้งสามารถทำให้โครงสร้างมีการเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนประเภทของการเปลี่ยนแปลง ความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลง และขนาดของการเปลี่ยนแปลงนั้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลง เช่น อำนาจของกลุ่ม ความกดดันของกลุ่ม (รณันธร พลชาติ, 2558)

จากแนวคิดดังกล่าวของราล์ฟ ดาร์เรนดอร์ฟ ผู้เขียนขอนำมากำหนดเป็นตัวแบบวิเคราะห์กลุ่มพลังสังคมในสังคมการเมืองไทย และผู้เขียนขอให้ค่านิยามแต่ละกลุ่มดังนี้คือ “กลุ่มรัฐพันลึก” ถือเป็นกลุ่มที่มีสิทธิอำนาจในปัจจุบันคือ

กลุ่มอำนาจที่ร่วมกันต่อต้านขบวนการประชาธิปไตยหรือการเมืองเปิดที่ประชาชนในวงกว้างมีส่วนร่วมสูงมักประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ ตุลาการและองค์กรอิสระ ข้าราชการที่มีตำแหน่งบริหารราชการในรัฐปกติ แต่ร่วมทำกิจกรรมแอบแฝงที่มีอำนาจเหนือรัฐปกติ โดยกระทำการแบบไม่เปิดเผยหรือกระทำแบบลับๆ และสามารถสร้างสถานการณ์เพื่อสั่นคลอนรัฐปกติหรือเพื่อนำไปสู่การรัฐประหารล้มล้างรัฐปกติ มีกรอบแบบไม่เป็นทางการ ในการรักษาหรือคงไว้ซึ่งผลประโยชน์ด้านสถาบันของกลุ่มบุคคลที่มีเป้าประสงค์ร่วมกัน ไม่ต้องรับผิดชอบสังคมและไม่ต้องแสวงหาความชอบธรรม (เกษียร เตชะพีระ, 2559) และ “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” เป็นกลุ่มที่ไม่มีสิทธิอำนาจ คือกลุ่มพรรคร่วมฝ่ายค้านและภาคประชาชนที่ยืนยันการต่อสู้ตามระบอบประชาธิปไตยคัดค้านรัฐบาลสีบตอดอำนาจในปัจจุบัน และถือเป็นคู่แข่งในสังคมการเมืองไทยปัจจุบันสำหรับผู้นำกลุ่มทั้งสองเป็นผู้ใด คงให้เป็นหน้าที่ของสังคมไทยที่จะเป็นผู้กำหนดเนื่องจากปัจจุบันสังคมไทยยังไม่สามารถกำหนดออกมาได้ชัดเจนหรือผู้นำกลุ่มแต่ละกลุ่มยังไม่ปรากฏตัวหรือเป็นที่ยอมรับว่าเป็นคู่แข่งกัน การปรองดองที่คิดว่าจะเกิดขึ้นก็คงจะเป็นไปไม่ได้ และความขัดแย้งก็จะคงดำรงอยู่คู่สังคมการเมืองไทยไปอีกนาน และแน่นอนความขัดแย้งนี้อาจจะทวีความรุนแรงขึ้น จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมการเมืองไทยขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากได้รับการกดดันจากตัวแปรสำคัญคือ “กลุ่มพลังภายนอก” คือกลุ่มพลังทุนนิยมโลก มีการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างบริเวณต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจโลกเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ นั่นคือบริเวณที่เป็นศูนย์กลางจะสามารถสั่งการให้บริเวณอื่นทำตามเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของตน (กุลลดา เกษบุญชู มีดี, 2543)

รูปแบบไตรภาคีภาครัฐ

ผู้เขียนขอขยายความกลุ่มพลังสังคมไทยปัจจุบันขึ้นมาดังนี้ กลุ่มพลังสังคมที่มีสิทธิอำนาจ ในปัจจุบันคือ “กลุ่มรัฐพันลึก” ส่วนกลุ่มที่ไม่มีสิทธิอำนาจก็คือ “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” และกลุ่มตัวแปรที่สำคัญคือ “กลุ่มพลังภายนอก” อันหมายถึง “กลุ่มทุนนิยมโลก” ทั้งสามกลุ่มนี้ถือเป็น “โครงสร้างอำนาจรัฐ” หรือ “ไตรภาคีอำนาจ”

“กลุ่มรัฐพันลึก”: เออเซนี เมริโอ ให้ความจำกัดความว่าเป็น กลุ่มอำนาจที่ร่วมกันต่อต้านขบวนการประชาธิปไตยหรือการเมืองเปิดที่ประชาชนในวงกว้างมีส่วนร่วมสูงมักประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ ตุลาการ ข้าราชการที่มีตำแหน่ง

บริหารราชการในรัฐปกติ แต่ร่วมทำกิจกรรมแบบแบ่งที่มีอำนาจเหนือรัฐปกติ โดยกระทำการแบบไม่เปิดเผยหรือกระทำแบบลับๆ และสามารถสร้างสถานการณ์เพื่อสั่นคลอนรัฐปกติหรือเพื่อนำไปสู่การรัฐประหารล้มล้างรัฐปกติ มีกรอบแบบไม่เป็นทางการ ในการรักษาหรือคงไว้ซึ่งผลประโยชน์ด้านสถาบันของกลุ่มบุคคลที่มีเป้าประสงค์ร่วมกัน ไม่ต้องรับผิดชอบสังคมและไม่ต้องแสวงหาความชอบธรรม (เกษียร เตชะพีระ, มติชนสุดสัปดาห์, 2559)

“กลุ่มพลังประชาธิปไตย” คือกลุ่มที่มองเห็นด้วยตาเปล่า มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มาจากการเลือกตั้งหรือออกมาเรียกร้องตามรัฐธรรมนูญกำหนด ตามระบอบประชาธิปไตย และรู้สึก ต้องรับผิดชอบต่อสังคมและต้องแสวงหาความชอบธรรมทางการเมือง เช่นพรรคร่วมฝ่ายค้านและกลุ่มภาคประชาชนที่ออกมาคัดค้านรัฐบาลปัจจุบัน

“กลุ่มพลังภายนอก” คือกลุ่มพลังทุนนิยมโลก มีการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างบริเวณต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจโลก เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ นั่นคือบริเวณที่เป็นศูนย์กลางจะสามารถสั่งการให้บริเวณอื่นทำตามเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของตน (กุลลดา เกษบุญชู มีดี, 2543) เช่นกลุ่มทุนโลกตะวันตกที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ หรือประเทศจีน รัสเซีย อินเดีย ที่เป็นผู้นำกลุ่มทุนบริกซ์

คุณภาพของกลุ่มพลังทางสังคม หรือการปฏิวัติเงียบ (Passive revolution) หรืออาจเรียกว่าความปรองดอง เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจหรือปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองเพื่อรักษาไว้ซึ่ง Hegemony ของชนชั้นนำ เพื่อกีดกันมวลชนส่วนมาก ออกจากการมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ และการเมือง (วัชรพล พุทธรักษา, 2564)

จากรูปแบบไตรภาคีอำนาจข้างต้นก็ต้องยอมรับว่าขณะนี้ “กลุ่มพลังรัฐพันลี้ก” ครอบครองอำนาจนำ (Hegemony) รัฐไทยอยู่ เพราะรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ยังมีเสถียรภาพและยังได้รับการยอมรับจากสมาชิกของระบบระหว่างประเทศและครอบงำโครงสร้างอำนาจ ทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนยังมีอำนาจเชิงอุดมการณ์ หรืออำนาจนำด้านความคิด แต่อย่างไรก็ตามการครอบงำอำนาจนำนี้ จะคงดำรงอยู่ได้ระยะหนึ่ง เนื่องจาก “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” โดยเฉพาะ “กลุ่มคณะราษฎร” นั้นได้ถูก “กลุ่มรัฐพันลี้ก” กดดันปราบปรามอย่างรุนแรงและถูกอำนาจรัฐให้กฎหมายปิดปาก จับกุมคุมขังเป็นจำนวนมาก และมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องรุนแรง และกระทำต่อเด็ก เยาวชนจำนวนมาก ซึ่งก็ปรากฏต่อสายตาของชาวโลกหรือ “กลุ่มพลังภายนอก” โดยเฉพาะกลุ่มพลังทุนนิยมโลกตะวันตก ที่ยึดถือเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นกฎเหล็กสำคัญต่อเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้น “กลุ่มพลังรัฐพันลี้ก” ก็ต้องปรับตัวตอบสนองต่อความต่อข้อเรียกร้องของ “กลุ่มพลังภายนอก” และรัฐบาลพลเอกประยุทธ์จะต้องไม่ใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มคณะราษฎรและให้คำมั่นสัญญาต่อนานาชาติประเทศว่าจะต้องรับฟังความคิดเห็นของ “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” และปล่อยตัว “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” ที่ถูกควบคุมจากอำนาจรัฐของ “กลุ่มรัฐพันลี้ก” จริงอยู่ “กลุ่มพลังภายนอก” หรือ “พลังทุนนิยมโลก” โดยเฉพาะทุนนิยมตะวันตกนั้น ได้ออกห่างจาก “กลุ่มพลังรัฐพันลี้ก” ไปตั้งแต่การรัฐประหารด้วยเงื่อนไขรัฐเผด็จการ และออกจากภูมิภาคนี้ไปนานตั้งแต่สมัยรัฐบาลโดนัลด์ ทรัมป์ แต่รัฐบาลไบเดนฯ ปัจจุบันกำลังจะกลับเข้ามาภูมิภาคนี้อีกครั้ง โดยพยายามแบ่งอำนาจในภูมิภาคนี้กับรัฐบาลจีนสี จิ้น ผิง กลุ่มพลังภายนอกใหม่ ที่ใกล้ชิดกับ “กลุ่มพลังรัฐพันลี้ก” อย่างมากในปัจจุบัน กรณีนี้ก็

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ ถ้าหาก “กลุ่มพลังรัฐพันลึก”ไม่สร้างความสมดุลระหว่างสองพลังภายนอกนี้เชื่อว่าอีกไม่นานพลังภายนอกตะวันตกจะต้องเข้ามาเป็นตัวแปรในเกมขัดแย้งระหว่างสองพลังภายในคือ “พลังรัฐพันลึกและพลังประชาธิปไตย” ซึ่งแน่นอนพลังภายนอกตะวันตกย่อมจะเป็นฝ่ายสนับสนุนพลังประชาธิปไตยที่เขายึดถือและเป็นต้นแบบของระบอบประชาธิปไตยและในประวัติศาสตร์ก็ให้เห็นหลายครั้งในวิกฤติภายในของประเทศเรา “พลังภายนอกหรือทุนนิยมโลก” มักจะเป็นตัวแปรชี้ขาดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างรัฐไทยมาโดยตลอด นอกจากนี้ปัจจุบันสังคมการเมืองไทยได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างทางการเมืองและมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดทางการเมืองไปมากแล้ว จากสื่อโซเชียลมีเดียสมัยใหม่ ทำให้ “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” เกิดการเรียนรู้ในเรื่องประชาธิปไตย เรื่องสิทธิเสรีภาพ เรื่องสิทธิมนุษยชนในระดับสากล มีการติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดข้ามชาติ ทำให้การครอบงำในพื้นที่สังคมนุติการณ์ของ “กลุ่มพลังรัฐพันลึก”ที่โฆษณาชวนเชื่อประสบผลสำเร็จมาอย่างยาวนานกลับไม่ได้ผล สังเกตจากข้อเรียกร้อง “กลุ่มคณะราษฎร”หรือ “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน และกลุ่มพลังมวลชนไม่ว่าจะเป็น กลุ่มประชาชนปลดแอก กลุ่มนักเรียนแล้ว กลุ่มธรรมศาสตร์ปลดแอกฯลฯ “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” เหล่านี้ล้วนมาจากโครงสร้างอำนาจประวัติศาสตร์ ที่มีการต่อสู้ของชนชั้นมาอย่างยาวนาน ถือเป็นการรวมตัวกันเป็น “กลุ่มประวัติศาสตร์” (Historical Bloc) ที่เรียกตัวเองว่า “คณะราษฎร” อันถือเป็น “ปัญญาชนจัดตั้ง” (Organic Intellectuals) ซึ่งแยกตัวออกมาจาก “ปัญญาชนสามัญ” (Tradition Intellectuals) เพื่อออกมาเป็นผู้นำในการตอบโต้คุณธรรมณ์และวัฒนธรรม โดยใช้กลยุทธ์ “สงครามเคลื่อนไหวทางการเมือง” (War of

Movement) เพื่อเข้าแย่งชิงอำนาจรัฐในพื้นที่ “สังคมอุดมการณ์” (Social Society) ภายใต้วาทกรรมที่ว่า “รัฐบาลสืบทอดอำนาจเผด็จการ” เพื่อทำลายความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาลประยุทธ์ฯ จนกระทั่งปัจจุบันประชาชนต่างยินยอมพร้อมใจ (consent) ยอมรับกับอำนาจนำ (Hegemony) ของปัญญาชนจัดตั้ง “คณะราษฎร” จึงทำให้กลุ่มคณะราษฎร รุกเข้า “พื้นที่สังคมการเมือง” (Political Society) ของรัฐบาลประยุทธ์ฯ เพื่อแย่งชิงกลไกอำนาจรัฐ โดยเริ่มจากการนัดชุมนุมปิดถนน และเดินขบวนเรียกร้องทางการเมืองต่อรัฐบาลประยุทธ์ฯ จำนวน 3 ข้อ คือ ให้นายกรัฐมนตรีลาออก ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ แม้ว่ารัฐบาลประยุทธ์ฯ จะประกาศภาวะฉุกเฉินก็ตาม แต่พวกเขา ก็มีเป้าหมายในการเข้าบ่อนเซาะทำลายอำนาจรัฐของรัฐบาลประยุทธ์ฯ หาก “คณะราษฎร” ได้รับความชนะต่อกลยุทธ์ “สงครามช่วงชิงพื้นที่” (War of Position) นี้ ก็จะทำให้รัฐบาลประยุทธ์ฯ เป็นรัฐที่ไร้ซึ่งการครองอำนาจนำและจะสูญเสียอำนาจรัฐไปในที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “กลุ่มพลังภายนอกหรือกลุ่มทุนนิยมโลก” ที่จะเป็นตัวแปรในการชี้ขาด

ดังนั้นหาก “กลุ่มพลังรัฐพันลึก” ยังคิดว่าครองอำนาจนำในพื้นที่สังคมอุดมการณ์ (Social Society) เหนือกว่า “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” และไม่ยอมปรองดองประสานประโยชน์ แอบแฝงของแต่ละกลุ่มให้ลงตัวจนเกิดความสมดุล เชื่อว่าระหว่างความสัมพันธ์ทางการผลิตและพลังทางสังคม ก็จะทำให้เกิดการต่อสู้เพื่อกำหนดความสัมพันธ์โครงสร้างอำนาจขึ้นมาใหม่ อันจะทำให้เกิดการขัดแย้งภายในโครงสร้างอำนาจเดิมและหาก “พลังภายนอกหรือพลังทุนนิยมโลก” เข้ามาสนับสนุน เชื่อว่าก็คงเป็นดังที่ อเล็กซิส เดอ ต็อกกักวิลล์ (Alexis de

Toqueville) กล่าวในการปฏิวัติฝรั่งเศสว่า “ การปฏิวัติฝรั่งเศสเป็นผลลัพธ์ของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ใน 2 ด้าน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางความคิด” (ปิยบุตร แสงกนกกุล, 2560.) ด้วยเพราะเศรษฐกิจจะเป็นตัวกำหนด ดังจะเห็นว่าเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศปัจจุบันเริ่มมีผลกระทบต่อรัฐบาล อันเป็นผลจากสถานการณ์ไวรัสโควิด – 19 และราคาน้ำมัน ที่กระทบต่อกระบวนการของ “พลังงานนิยมภายนอก” ซึ่งจะตั้งชนชั้นภายในรัฐเข้าสู่ระบบสากลนิยมรัฐ ตามที่ทุนนิยมโลกต้องการและเมื่อนั้น “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” ก็จะกลับมาครองอำนาจนำในรัฐไทยอีกครั้ง

บทสรุป

ภายใต้รัฐบาลประยุทธ์ฯปัจจุบัน ถือเป็นตัวแทนของ “กลุ่มพลังรัฐพันลึก” เป็นรัฐที่ทำหน้าที่เป็นเพียงเครื่องมือการครอบงำทางชนชั้น และคอยอำนวยความสะดวกให้กับชนชั้นนายทุนในการกดขี่ ขูดรีดส่วนเกินจากชั้นชั้นล่างโดยเฉพาะในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จากการบริหารงานที่ไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลประยุทธ์ฯ และจากการถูกซ้ำเติมจากโรคไวรัส โควิด 19 และราคาน้ำมันจากตลาดโลกปัจจุบัน และประกอบกับการออกนโยบายต่างๆที่รัฐบาลประยุทธ์ฯ ออกมัล้วนแต่เป็นนโยบายที่สนองตอบต่อชนชั้นนายทุนทั้งสิ้น “กลุ่มพลังประชาธิปไตย” จะเข้าแย่งชิงอำนาจรัฐในพื้นที่ “สังคมอุดมการณ์” (Social Society) ต่อต้านด้วยวาทกรรม “รัฐบาลสืบทอดอำนาจเผด็จการ” เพื่อทำลายความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาลประยุทธ์ฯ จนเกิดความยินยอมพร้อมใจ

(consent) ยอมรับกับอำนาจนำ(Hegemony)ของ “กลุ่มพลังประชาธิปไตย”ในที่สุดและสามารถรุกเข้า “พื้นที่สังคมการเมือง” (Political Society) ของรัฐบาลประยุทธ์ เพื่อแย่งชิงกลไกอำนาจรัฐของรัฐบาลประยุทธ์ และได้รับชัยชนะต่อกลยุทธ์”สงครามช่วงชิงพื้นที่” (War of Position) ก็จะทำให้รัฐบาลประยุทธ์เป็นรัฐที่ไร้ซึ่งการครองอำนาจนำและจะสูญเสียอำนาจรัฐไปในที่สุด แต่สิ่งสำคัญที่สุดของกลุ่มพลังประชาธิปไตยต้องอาศัยแรงหนุนจาก “กลุ่มพลังภายนอกหรือกลุ่มทุนนิยมโลก” ที่จะเป็นตัวแปรในการชี้ขาด คงมีแต่“การปรองดอง”หรือที่อันโตนิโอ กรัมซี้ เรียกว่า “ปฏิวัติเงียบ” (Passive revolution) (วัชรพล พุทธรักษา, 2564.) เท่านั้น ที่จะหยุดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจรัฐที่จะเกิดขึ้นได้ โดยผู้นำกลุ่มพลังอำนาจทั้งสองมาทำหน้าที่เจรจาเพื่อปรองดองผลประโยชน์ซึ่งกันและกันครั้งนี้ และจัดการและประสานประโยชน์แอบแฝงของตนเอง เพื่อลดระดับความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตามแนวคิดดังกล่าวของ ราล์ฟ ดาร์เรนดอล์ฟ (รณันธร พลชาติ, 2558.)

เอกสารอ้างอิง

กนก รัฐ เลิศชูสกุล และธนาพงศ์ เก่งไพบูลย์. (2564). รายงานวิจัยเบื้องต้นเรื่อง การก่อตัว พัฒนาการและพลวัตการชุมนุมทางการเมืองแยกดินแดนช่วง สค.-ตค. 2564, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กุลลดา เกษบุญชู มีดี. (2543). หนังสือที่มาช่วยชีวิต, วารสารสังคมศาสตร์ 31(1), 155-171.

เกษียร เตชะพีระ. (2559). “รัฐพันลึก vs. สังคมพันลึก”. สืบค้นจาก https://www.matichonweekly.com/column/article_536 เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2564.

ธัญ เกตวงกต. (2553). บทบาทของสถาบันศาลรัฐธรรมนูญกับตุลาภิวัตน์, สืบค้นจาก <http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=1462> เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2564.

เนาวรัตน์ สำราญสุข. (2557). บางกอกโพสต์เผยแพร่: คู่ยกกับประยุทธ์ตั้งแต่ปี 2553: เจรจาลับมุ่งเป้าระบอบทักษิณ, สืบค้นจาก <https://mgronline.com/politics/detail/9570000070734> เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2564.

ปิยนุตร แสงกนกกุล. (2560). ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาปฏิวัติฝรั่งเศส, สืบค้นจาก https://www.matichonweekly.com/column/article_25019. เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2564.

รณันธร พลชาติ. (2558). *การใช้สื่อทางสังคม: เฟซบุ๊ก ในการดำเนินการทางการเมืองไทย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการเมือง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วัชรพล พุทธรักษา. (2564). *กลุ่มพลังสังคม: อันโตนิโอ กรัมซกีกับตัวแสดงทางการเมือง*, สืบค้นจาก

https://www.academia.edu/1147625/2011_in_Thai_

สุรชาติ บำรุงสุข. (2563). *ทหาร (ไม่) อาชีพ จากปี 2552-2554: สงครามสี่เสี้ยวสู่การเข้ามาของนายทหารหญิงคนแรก*, สืบค้นจาก

https://www.matichonweekly.com/column/article_386496 เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2564.

Dahrendorf, R. (1968). *Essays in theory of society*. Calif.: Stanford University Press.

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่กับการบริหารงาน
แบบชัชชาติ สิทธิพันธุ์

The new public management and Chadchart Sittipunt
management model.

ยุพา ปรามชกุล¹

Yupa Prachayakul

yupaprach@gmail.com

Received: 03/07/65 Revised: 23/07/65 Accepted: 23/07/65

บทคัดย่อ

การเข้ามาเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ถือเป็นการทำให้การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ในประเทศไทยที่ตายไปแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 กลับฟื้นมีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้ง และอาจทำให้รัฐราชการหรือ การบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมในปัจจุบัน ถูกดิสรัปชัน (Disruption) จากซอฟต์แวร์ พาวเวอร์ (Soft Power) ที่ชื่อ ชัชชาติ สิทธิพันธุ์

เนื่องจากตัวของชัชชาติ เองถือว่าเป็นซอฟต์แวร์พาวเวอร์อย่างหนึ่ง เพราะชัชชาติมีอำนาจในการชักจูงหรือโน้มน้าวให้ผู้คนให้ปฏิบัติตามที่ท่าน ประสงค์ โดยการสร้างเสน่ห์โดยการไลฟ์สดในการปฏิบัติหน้าที่อย่างทุ่มเท ทำให้ เกิดภาพลักษณ์ที่แข็งแกร่ง จริงจัง ตั้งใจ รับผิดชอบต่อปัญหา มีความเป็นผู้นำ และสุภาพ น่าเชื่อถือว่าจะแก้ปัญหาให้ประชาชนได้ ทำให้ประชาชนชื่นชม และสมัครใจที่จะช่วยเหลือร่วมมือกับท่าน และยอมรับท่านโดยความยินยอมพร้อมใจต่อการ

¹นักวิชาการอิสระ

บริหาร งานภาครัฐที่ยึดหลักประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลโดยนำแนวคิด การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มาผสมผสานกับแนวคิดการบริการสาธารณะแนว ใหม่ได้อย่างลงตัว และซอฟต์แวร์นี้กำลังส่งผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่น ทั่วประเทศและการเมืองระดับชาติอย่างรุนแรง รวดเร็ว ดุจผีเสื้อขยับปีกทางนี้ กระเทือนไปถึงดวงดาว ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งระดับ ท้องถิ่นและระดับประเทศอย่างแน่นอน

คำสำคัญ: การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่; การบริการสาธารณะแนวใหม่;
หลักประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล

Abstract

As Chadchart Sittipunt becomes the new Bangkok Governor, it's revival of the new public management in Thailand after the year 2006. That may cause disruption to the bureaucracy or the old public management by the soft power named Chadchart Sittipunt.

The soft power named "Chadchart" can influence and convince people to do what he wants. He does the live broadcasts while working hard which make him charm and his image as a strong man, serious, determined, problem-solving, strong leadership and polite. The people can trust him to solve their problem and they do in cooperating with him by their own, which the democratic public management and good

governance by integrated the new public management and the new public service together. This soft power effects to both local politics and national politics with fast and furious as the butterfly effect to absolute changing of local politics and national politics.

Keywords: New public management; new public service; democratic and good governance

บทนำ

ปรากฏการณ์หลังซัชชาติ สิทธิพันธุ์ ชนะการเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานครและเข้าทำหน้าที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ก็เริ่มทำงานสไตล์ซัชชาติ เริ่มจากการไลฟ์สดการวิ่ง การตรวจงาน โดยการให้ประชาชนรับทราบปัญหาหากกล่าวถึงเหตุแห่งปัญหาและกล่าวถึงการแก้ไขปัญหาไปด้วย ทำให้ได้รับการแก้ปัญหาอย่างทันที่เช่น การเปิดพื้นผิวจราจร การลอกท่อระบายน้ำ การไปหน้างานทันทีเรื่องน้ำท่วมขัง ตลอดจนเรื่องไฟไหม้ เป็นต้น นอกจากนี้ที่ทำให้ประชาชนตื่นตื่นตื่นตัวกันอย่างมากจนเกิดกระแสฟีเวอร์ คือนโยบายการนำเทคโนโลยี แอปพลิเคชัน “Traffy fondue” มาใช้ให้ประชาชนแจ้งเหตุ ตั้งแต่วันแรกที่ทำหน้าที่ผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าวันแรกมีผู้แจ้งเหตุเข้ามาเกือบสองหมื่นราย จนแอฟล์ม และปรากฏว่าประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไม่ได้สั่งการ ด้วยหน่วยพื้นที่ระดับเขตที่รับผิดชอบได้เข้ามาจัดการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างทันที ทำให้บรรดาสื่อมวลชนต่างออกมากล่าวถึงและแสดงความเห็นว่าเป็นคือ “การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่” (New Public Management)

ความจริงแล้วแนวคิดเรื่องการบริหารภาครัฐแนวใหม่นี้ได้เข้ามาในวงวิชาการบ้านเรา ด้านรัฐประศาสนศาสตร์มานานแล้วร่วมสามสิบปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ แต่มาเริ่มลงหลักปักฐานอย่างจริงจังเป็นรูปธรรมในระบบราชการไทยก็ในยุครัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ที่มีการออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 มาใช้ในระบบราชการไทย โดยมีเหตุผลในการตราพระราชบัญญัตินี้คือ เพื่อเป็นการปรับปรุงระบบบริหารราชการเพื่อสนองต่อการพัฒนาประเทศและการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้การบริหารราชการแนวทางใหม่ต้องมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถประเมินผลการปฏิบัติราชการในแต่ละระดับอย่างชัดเจน มีกรอบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นแนวทางในการกำกับการกำหนดนโยบาย และการปฏิบัติราชการ โดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ที่กำหนดขอบเขตแบบแผน วิธีปฏิบัติราชการ เพื่อเป็นไปตามหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่นั้นเอง นอกจากนี้รัฐบาลทักษิณ ยังออกแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ พ.ศ.2546-2550 เพื่อกำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาระบบราชการไทย 4 ประการ คือ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนที่ดีขึ้น การปรับปรุงบทบาท ภารกิจและขนาดให้มีความเหมาะสม และยกระดับขีดความสามารถ เพื่อมาตรฐานการทำงานของข้าราชการไทยเทียบเท่าเกณฑ์สากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสนองต่อการบริหารการปกครองในระบบประชาธิปไตย และเพื่อให้แผนนำสู่การปฏิบัติได้กำหนดยุทธศาสตร์ออกมา 7 ด้าน คือ ด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน การปรับปรุง

โครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน การรื้อระบบการเงินและการงบประมาณ การสร้างระบบการบริหารงานบุคคลและค่าตอบแทนใหม่ การเสริมสร้างระบบราชการให้ทันสมัยและการเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังมีการนำเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ: KPI(Key Performance Indicators) มาใช้ ตามหนังสือ สำนักงาน กพ. ที่ นร.1012/ว20 ลงวันที่ 3 กันยายน 2552 เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ และหนังสือสำนักงาน กพ. ที่ นร 100/ว 27 ลงวันที่ 29 กันยายน 2552 เรื่องมาตรฐานและแนวทางกำหนดความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญคือเรื่องผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติราชการ พฤติกรรมการปฏิบัติราชการหรือสมรรถนะและการบริหารราชการแบบบูรณาการ(CEO)

จากกระบวนการนำการบริหารงานภาครัฐมาใช้ในสมัยรัฐบาลทักษิณ สมัยนั้นกำลังจะไปได้ดีและราบรื่น แต่ก็มาถูกรัฐประหารโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 นำโดย พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน และการรัฐประหารซ้ำอีกครั้ง จากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ต่อรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จึงทำให้ประเทศไทยกลับไปสู่รัฐราชการจนกระทั่งปัจจุบัน การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ได้กลับไปเป็น การบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมอีกครั้ง (สถาบันพระปกเกล้า, 2565)

หลักการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็นแนวคิดที่ต้องการลดบทบาทของภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะซึ่งเป็นผลจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีรากฐานมาจาก 2 แนวคิดหลักคือ เศรษฐศาสตร์เชิงสถาบัน (News Institutional Economics) และการจัดการนิยม (Managerialism) กล่าวโดยสรุปหลักการของการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ ประกอบด้วย

1. การมุ่งผลผลิต
2. การวัดผลการปฏิบัติงาน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน
4. การสร้างความโปร่งใส
5. การจัดการแบบภาคเอกชน
6. การเน้นลูกค้า
7. ส่งเสริมให้มีการแข่งขัน
8. การตรวจสอบภาครัฐ
9. เน้นจิตสำนึกและความรับผิดชอบ
10. และปรับปรุงการจัดการการเงินและบัญชี (รัตนกร แว

กระโทก, 2565)

โจนาธาน บอสตัน เห็นว่าการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มีหลัก

10 ประการ คือ

1. การบริหารงานเป็นสากลภาพ

2. ให้นำหน้าต่อการภาวะรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์
3. ให้ความสำคัญต่อทักษะการบริหารการจัดการมากกว่าการกำหนดนโยบาย
4. ถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลาง
5. ปรับโครงสร้างราชการให้มีขนาดเล็ก
6. แปรรูปรัฐวิสาหกิจ
7. ปรับเปลี่ยนสัญญาจ้างบุคลากรภาครัฐให้สั้นลง
8. นำวิธีบริหารจัดการเอกชนมาใช้
9. แรงจูงใจและรางวัลในรูปแบบตัวเงินมากขึ้น
10. สร้างระเบียบวินัยและการประหยัดในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ (Boston. J., 2010)

**คริสโตเฟอร์ ฮู้ด เห็นว่าการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่เน้นมีหลัก
อยู่ 7 ประการ คือ**

1. การบริหารจัดการโดยมืออาชีพ
2. การมีมาตรฐานและสามารถวัดผลงานได้ชัดเจน
3. การมุ่งผลสัมฤทธิ์
4. การแบ่งแยกหน่วยงาน
5. การมุ่งเน้นการแข่งขัน
6. การใช้รูปแบบการจัดการจากภาคเอกชน
7. การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Hood. C. ,1991).

กล่าวโดยสรุปการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่เป็นเรื่องของการที่รัฐไม่ใช่บริหารงานในลักษณะองค์กรธุรกิจ แต่เป็นการบริหารงานโดยยึดหลักประชาธิปไตย มีการให้ความสำคัญกับเรื่องต่างๆหลายเรื่อง เช่น ความสนใจของสาธารณชน กระบวนการบริหารหรือการปกครองและการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ส่วนข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีการเรียนรู้เสริมสร้างทักษะใหม่ๆ ในการพัฒนาโยบายและปฏิบัติตามนโยบาย มีการรับรู้มีการเคารพและยอมรับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของการเป็นพลเมืองมากขึ้น การบริหารรัฐกิจที่ดีควรมีคุณค่ามากที่สุดคือ "การบริการประชาชน" (Denhardt and Denhardt, 2003) และสามารถสรุปได้ว่าการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มาจาก 4 แนวคิดคือ แนวคิดเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพ แนวคิดผลประโยชน์สาธารณะ แนวคิดการบริหารจัดการ และแนวคิดเกี่ยวกับรัฐ นั่นเอง

หัวใจของการบริหารภาครัฐแนวใหม่

วชิรวัชร งามละม่อม สรุปภาพรวมอันเป็นหัวใจของการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ไว้อย่างน่าสนใจว่า คือ การมีระบบการบริหารงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มีมาตรฐานวัดได้ ใช้งบประมาณได้ ใช้งบประมาณได้ เปิดโอกาสในการแข่งขันให้ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้าร่วมลงทุน โปร่งใสตรวจสอบได้ และการให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (วชิรวัชร งามละม่อม, 2565) สำหรับผู้เขียนขอสรุปว่าหัวใจของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ไว้เพียง 2 หลัก คือ หลักประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล โดยมีการกระจายอำนาจและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโดยมีเป้าหมายการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความโปร่งใสเป็นธรรม

เหตุผลของการที่การบริหารภาครัฐเข้ามาแทนที่การการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิม

ลาบี (Larbi) (อ้างถึงใน ชมภูงูช อุ่นนาค, หน้า 125) ได้สรุปเหตุผลของการเข้ามาแทนที่ของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ไว้ 5 ประการ คือ

1. อิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberals) ได้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลในช่วงปี ค.ศ.1970 ว่า ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในขณะนั้นได้ เพราะภาครัฐผูกขาดการให้บริการ และไม่สนใจต่อความต้องการหรือผลประโยชน์ของประชาชนผู้รับบริการ โดยกลุ่มนี้เห็นว่า บทบาทการผูกขาดของภาครัฐไม่มีความเหมาะสมและมีขนาดใหญ่ ทำให้การบริหารเทอะทะและ ทำให้ใช้ต้นทุนในการบริหารภาครัฐสูง กลุ่มนี้เห็นว่าภาครัฐควรเปิดให้มีการแข่งขันทางการตลาดอย่างเสรี อันจะนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ เพราะระบบตลาดจะทำให้เกิดการกระจายทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและทำให้เกิดการตัดสินใจที่มีเหตุผล ซึ่งเป็นกลไกในการร่วมมือที่ดี และเป็นแนวคิดที่สนับสนุนผู้ประกอบการ นอกจากนี้กลุ่มนี้ยังมองว่านักการเมืองและข้าราชการระดับสูง มักจะยึดถือในอำนาจ ผลประโยชน์ตนเองและหน่วยงานมากกว่าการตระหนักถึงการลดต้นทุน ประหยัด ค่าใช้จ่าย ซึ่งพวกนี้มักขยายภาระหน้าที่ของตนให้กว้างขึ้น จนกลายเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ทำให้การบริหารงานเทอะทะ มีลำดับชั้นการบังคับบัญชาที่ยาว ทำให้สายบังคับบัญชาการควบคุม สั่งการจากบนลงล่างยุ่งยาก เมื่อเกิดปัญหาก็จะทำให้สะสมมากขึ้นนำไปสู่การเกิดความล้มเหลวของระบบราชการ(Bureaucratic Failures) และพบว่าระบบค่าตอบแทนภาครัฐแบบนี้ไม่ส่งเสริมต่อประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานแต่อย่างใด จากความล้มเหลวดังกล่าวข้างต้น ในปี ค.ศ.1980 จึงได้มีการนำแนวคิดของกลุ่มเสรีนิยมใหม่มาใช้อย่างเป็นทางการ โดยการถ่ายโอนกิจการภาครัฐไปสู่ภาคเอกชน และมีการควบคุมค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการนำเทคนิค วิธีการต่างๆ ที่ใช้ได้ผลในภาคเอกชน มาปรับใช้กับภาครัฐ

2. การเปลี่ยนแปลงบริบททางการเมือง

การเปลี่ยนแปลงบริบททางการเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ.1978 กับการขึ้นมาเป็นประธานาธิบดี Ronald Reagan ได้มีการนำแนวคิดการตลาดมาใช้ในภาครัฐ และในปี ค.ศ.1979 ทั้งอังกฤษและออสเตรเลียก็นำแนวคิดนี้มาใช้เช่นกัน จึงทำให้แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่นี้ กว้างขวางขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นนับว่าบริบททางการเมืองนับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการนำแนวคิดบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มาใช้อย่างมาก

3. วิกฤติเศรษฐกิจ

ในปี ค.ศ.1970 ได้เกิดภาวะวิกฤติต่อระบบเศรษฐกิจและระบบการเงิน การคลังของประเทศอังกฤษ อันนำไปสู่การปฏิรูปการบริหารงานครั้งสำคัญ โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ(IMF)มองว่า สาเหตุของวิกฤติเศรษฐกิจของอังกฤษเกิดจากการบริหารงานภาครัฐที่ล้าหลัง ทำให้วิกฤติเศรษฐกิจลุกลามไปหลายประเทศ และเชื่อว่าต้องแก้ไขที่การบริหารงานภาครัฐ โดยรัฐต้องไม่เข้าไปแทรกแซงและปล่อยให้เป็นไปตามกลไกตลาด

4. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ช่วงปลายศตวรรษที่ 20-21 มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างกว้างขวาง ทำให้การสื่อสารมีความสะดวก ง่าย และรวดเร็ว เอื้อ

ต่อการจัดการแบบเครือข่ายขององค์กร ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสร้างข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบ มีความน่าเชื่อถือ และเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ที่สนับสนุนแนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่

5. บทบาทที่เพิ่มขึ้นของหน่วยงานที่ปรึกษาด้านการจัดการ

บทบาทของหน่วยงานที่ปรึกษาด้านการจัดการนับเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดการนำแนวทางการจัดการที่ใช้ในภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐ ซึ่งก็คือการนำการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มาใช้ นั่นเอง (ชมภูนุช หุ่นาค, 2565)

การวิพากษ์แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่

ตามทัศนะของ เดวิด ออสบอร์น (David Osborne) และ เทด เกเบอร์ (Ted Gaebler) ในเรื่อง Reinventing Government ที่ประกอบด้วยหลักสำคัญ 10 ประการคือ

1. รัฐบาลทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมกำกับทิศทางมากกว่าให้ระบบราชการลงมือทำงานเอง
2. ชุมชนเป็นเจ้าของ โดยรัฐบาลมอบอำนาจให้กับประชาชนไปดำเนินการเอง มากกว่าเป็นกลไกคอยให้บริการแต่อย่างเดียว
3. ระบบราชการต้องแข่งขันกันในการบริการสาธารณะ
4. ระบบราชการต้องขับเคลื่อนด้วยภารกิจมากกว่าขับเคลื่อนด้วยกฎระเบียบ
5. ภาครัฐต้องเน้นผลลัพธ์มากกว่าสนใจปัจจัยนำเข้า

6. การบริหารภาครัฐต้องมุ่งตอบสนองต่อข้อเรียกร้องและความต้องการของลูกค้ายิ่งกว่าที่จะสนองต่อความต้องการของตัวระบบราชการ
7. ต้องการให้ระบบราชการดำเนินงานในลักษณะที่เป็นผู้ประกอบการ มุ่งแสวงหารายได้มากกว่ารายจ่าย
8. ภาครัฐต้องมีระบบเผื่อระวังป้องกันปัญหาล่วงหน้ามากกว่าที่จะตามแก้ปัญหา
9. รัฐบาลต้องกระจายอำนาจจากสายการบังคับบัญชาไปสู่การมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม
10. รัฐบาลต้องปรับเปลี่ยนไปตามกลไกตลาด (อ้างถึงใน อิทธิชัย สีดำ, 2565)

จากหลักการสำคัญข้างต้นของ Reinventing Government สามารถสรุปสาระสำคัญของแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ได้ 7 ประการ คือ

1. บริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพลเมืองนั้นต่างจากภาคเอกชนกับลูกค้า เนื่องจากภาครัฐไม่เพียงแต่รับใช้บริการกับพลเมืองที่ติดต่อขอรับบริการเท่านั้น ยังต้องรับใช้บริการพลเมืองอื่นในสังคมด้วย ทั้งที่รอคอยการบริการหรือไม่ได้มาขอรับบริการโดยตรง เช่น พลเมืองที่ด้อยโอกาสในสังคม เพราะหน้าที่ในการบริการต่อพลเมืองในสังคม ภาครัฐต้องกระทำอย่างเสมอภาคกัน เนื่องจากว่าผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลประโยชน์ระยะยาว ต่างจากผลประโยชน์ระยะสั้นของลูกค้าในภาคเอกชน ฉะนั้นพลเมืองต้องเห็นแก่ผลประโยชน์ของส่วนรวม ที่เป็นผลประโยชน์ระยะยาวไม่ใช่ผลประโยชน์ระยะสั้น เช่นภาคเอกชน ดังนั้นหากพลเมืองเห็นแก่ผลประโยชน์ของส่วนรวม ก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบ

ต่อชุมชนของตนเอง ภาครัฐต้องสนองต่อความต้องการและผลประโยชน์ของชุมชนและพลเมือง โดยกระตุ้นให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมอันเป็นการสร้างความรับผิดชอบให้กับพลเมืองและภาครัฐก็ต้องรับฟังเสียงของพลเมืองด้วย

2. การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ

นักบริหารภาครัฐจะต้องช่วยทำให้เกิดประโยชน์สาธารณะที่พลเมืองต้องการร่วมกัน ซึ่งเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของนักบริหารภาครัฐกับพลเมืองที่จะต้องร่วมกันพูดคุย ปรึกษาหารือและกำหนดร่วมกันจนเกิด“ผลประโยชน์ของส่วนรวม” ที่ไม่ใช่การกำหนดล่วงหน้ามาจากภาครัฐหรือฝ่ายราชการ และภาครัฐต้องรับประกันว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นความต้องการของพลเมืองนั้นมีความชอบธรรมและก่อให้เกิดความเป็นธรรม และมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ระยะยาวของชุมชนและสังคม

3. เห็นคุณค่าของความเป็นพลเมืองมากกว่าผู้ประกอบการ

ผลประโยชน์สาธารณะคือสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดที่ภาครัฐหรือฝ่ายราชการและพลเมืองร่วมกันกำหนดขึ้นและเป็นประโยชน์แก่สังคม ดังนั้นผลประโยชน์สาธารณะจึงต้องได้รับการตอบสนองโดยภาครัฐและพลเมืองที่เสียสละต่อสังคมมากกว่าการคิดแบบผู้ประกอบการว่างบประมาณแผ่นดินนั้นเป็นตั้งเงินของตนเอง เนื่องจากแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่นี้ เชื่อว่า “พลเมืองเป็นเจ้าของรัฐบาล” ดังนั้นผู้บริหารภาครัฐจึงไม่ใช่ผู้ประกอบการ แต่เป็นผู้มีหน้าที่บริการรับใช้พลเมือง เฝ้ารักษาสมบัติสาธารณะ ปกป้องรักษาองค์กรภาครัฐอำนวยความสะดวกให้แก่พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างเป็นประชาธิปไตย

4. คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย

นโยบายและแผนงานของผู้บริหารภาครัฐต้องสนองต่อความต้องการของส่วนรวม และเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของพลเมือง และเกิดจากการคิดแบบเชิงกลยุทธ์ พิจารณาปัจจัยสิ่งแวดล้อม วิสัยทัศน์ พันธกิจ และการดำเนินการตามกลยุทธ์เพื่อบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ โดยพลเมืองมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริการสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตย เป็นการสร้างโอกาสและความรับผิดชอบต่อให้แก่พลเมือง ทำให้พลเมืองเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ

5. การตระหนักในความสามารถรับผิดชอบได้ไม่ใช่เรื่องง่าย

ตามแนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ นักบริหารงานภาครัฐต้องรับผิดชอบต่อตลาด ซึ่งก็คือรับผิดชอบต่อลูกค้า แต่แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่นั้น ความรับผิดชอบต่อลูกค้ายังไม่เพียงพอ ต้องรับผิดชอบต่อสังคมด้วย และยังต้องรับผิดชอบต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ค่านิยมชุมชน ปทัสถานทางการเมือง มาตรฐานทางวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง

6. การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง

การบริการรับใช้เป็นบทบาทสำคัญของข้าราชการ และต้องมีภาวะผู้นำที่จะช่วยสร้างผลประโยชน์สาธารณะร่วมกันกับพลเมือง มากกว่าการควบคุมกำกับทิศทางให้สังคมเป็นไปตามภาครัฐต้องการ ดังนั้นนโยบายสาธารณะจะต้อง

เกิดจากการมีส่วนร่วมของพลเมือง ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประโยชน์สาธารณะของพลเมือง

7. ให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ

การบริการสาธารณะแนวใหม่ ให้ความสำคัญของค่านิยมและผลประโยชน์ของคนในองค์กร นักบริหารภาครัฐหรือข้าราชการต้องปฏิบัติงานโดยสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นกับพลเมือง และผู้บริหารภาครัฐก็ต้องยอมรับนับถือในความสามารถของข้าราชการเช่นเดียวกัน การบริหารหรือการบริการภาครัฐจึงต้องเน้นคนด้วยการเสริมสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นแก่ข้าราชการมากกว่าการสร้างเพียงแค่ผลิตภาพในการทำงาน (อธิรัชย์ สีดำ, 2565)

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ในประเทศไทย

การปฏิรูประบบราชการไทยนั้น จริงๆแล้วเริ่มต้นในสมัยรัฐบาลชวน หลีกภัย ในปี พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นผลจากวิกฤติเศรษฐกิจ เมื่อ ปี 2540 ที่เรียกกันว่าวิกฤติ “ต้มยำกุ้ง” นั้นเอง จากวิกฤตินั้นส่งผลต่อการที่รัฐบาลในขณะนั้นต้องยื่นขอความช่วยเหลือจากกองทุนระหว่างประเทศ(IMF) และเงื่อนไขหนึ่งที่เป็นข้อเสนอหลักของ IMF คือ การปฏิรูประบบราชการไทย โดยให้นำระบบของเอกชนมาใช้ โดยไม่ให้ภาครัฐเข้าไปแทรกแซง และปล่อยให้เป็นไปตามกลไกตลาด รัฐบาลชวนได้เสนอแผนปฏิรูประบบการบริหารภาครัฐต่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ เมื่อวันที่ 11 พ.ค.2542 ซึ่งต่อมา รัฐสภาไทยได้ตราพระราชบัญญัติองค์กรมหาชน พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติทุนวิสาหกิจ พ.ศ.2542 และได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2542

เพื่อเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการปฏิรูประบบราชการไทย โดยรัฐบาลชวนได้ตั้งเป้าให้แล้วเสร็จภายใน ปี พ.ศ.2543 แต่ด้วยความอู้ย้อของระบบราชการไทย จึงทำให้ไม่สามารถกระทำการสำเร็จตามเป้าหมายได้

ต่อมาปี พ.ศ.2544 ทักษิณ ชินวัตร ได้นำพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาล และได้นำเรื่องการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐมาเป็นนโยบายหลักของรัฐบาล ได้ทำการขับเคลื่อนหลายอย่างหลายด้าน ในการปฏิรูประบบราชการไทยเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่อย่างจริงจัง โดยเฉพาะที่ได้รับความสนใจมากที่สุด คือ การนำการบริหารงานภาคเอกชนมาใช้กับภาครัฐและการกระจายอำนาจ แม้ว่าในทางปฏิบัติในระบบราชการไม่ง่ายต่อการปฏิรูป แต่ในทางนิตินัยแล้วสมัยรัฐบาลทักษิณ ถือว่าได้ขับเคลื่อนได้มากพอสมควร เช่น การประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 ซึ่งส่งผลต่อการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบราชการไทย และมีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2546-2549 และออกพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวงกรม พ.ศ.2545 และออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ต่อยอดจากพระราชกฤษฎีกาเดิมที่ออกสมัยรัฐบาลชวน จากการดำเนินการดังกล่าว ส่งผลให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าของงานราชการโดยมีการกำหนดให้ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจ และยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น กระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น กระจายอำนาจการตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดีฯ ได้

กำหนดให้หน่วยราชการทุกหน่วยงานต้องคำนึงถึง 1. ประโยชน์ของประชาชน 2. สัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติงาน 3. ประสิทธิภาพและความคุ้มค่า 4. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน 5. การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันสมัยต่อเหตุการณ์ 6. การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน 7. การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทั้งหมดนี้ยึดผลประโยชน์สูงสุดของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักการของการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (พีรสิทธิ์ คำานวนศิลป์ และชัชเชลิม สุทธิพงษ์ประชา, 2559)

ดังนั้นสมัยรัฐบาลทักษิณฯจึงได้รับการยกย่องจากนักวิชาการว่าเป็นสมัยที่มีการปฏิรูประบบราชการไทย โดยการนำการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มาใช้มากกว่ารัฐบาลใดๆ ที่ผ่านมา ซึ่งเรื่องนี้ เศกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ ได้สรุปผลลัพธ์สมัยรัฐบาลทักษิณฯไว้สามประการ คือ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์(2548) กล่าวว่า หน่วยงานภาครัฐสมัยรัฐบาลทักษิณฯ มีการทำงานตามนโยบายของรัฐบาลได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสำนักงานคณะปฏิรูประบบราชการ(2541,2546)กล่าวว่า สมัยรัฐบาลทักษิณฯ หน่วยงานระดับกระทรวง ทบวง กรมที่มีอยู่เดิม มีความคล่องตัวและมีโครงสร้างที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น มีการบริหารแบบใหม่ๆที่เอื้อต่อการเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะ และประการสุดท้ายนายโกวิท กังสนันท์(2552) กล่าวว่า หน่วยงานภาครัฐของรัฐสมัยนั้นมีรูปแบบการทำงานและการประเมินผลที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (เศกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ, 2546)

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การปฏิรูประบบการบริหารภาครัฐแนวใหม่สมัยรัฐบาลทักษิณฯนั้น ประสบความสำเร็จในทางนิตินัย ส่วนในทางปฏิบัตินั้น

ยังมีอุปสรรคอย่างมาก เนื่องจากการบริหารงานภาครัฐไทยยังเป็นการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบริหารภาครัฐแนวใหม่ ปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ก็คือ การบริหารภาครัฐตามแนวทางของการกระจายอำนาจ มีงานวิจัยในต่างประเทศจำนวนมากกล่าวว่า ประเทศที่มีหน่วยวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าประเทศที่บริหารแบบรวมศูนย์อำนาจนั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการคอร์รัปชัน มากกว่าประเทศที่บริหารตามแนวทางการกระจายอำนาจ เนื่องจากประเทศที่บริหารแบบกระจายอำนาจเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาของประชาชน รวมทั้งยังมีส่วนร่วมในการประเมินผลตรวจสอบติดตามการประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้การตัดสินใจของผู้บริหารภาครัฐของไทยมักยึดมั่นในระเบียบและแนวทางปฏิบัติของทางราชการเป็นสำคัญ ดังนั้นการบริหารภาครัฐของไทยจึงเน้นความถูกต้อง และสมบูรณ์ของกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบแบบแผนและแนวทางการปฏิบัติของทางราชการเป็นสำคัญ ดังนั้นอำนาจนิยมของข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ ก็เป็นอุปสรรคหนึ่งซึ่งข้าราชการไม่ได้มองประชาชนเหมือนเป็นลูกค้าผู้มาใช้บริการจากภาครัฐ ตามแนวทางของการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา, 2559)

นอกจากนี้ ก.พ.ร. ที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ สมัยรัฐบาลทักษิณฯ นั้นก็เป็นเหมือนสถาบันการศึกษาชั้นสูง ที่มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ทางทฤษฎีให้แก่ผู้บริหาร โดยเน้นที่การปรับกระบวนการทัศนคติและทัศนคติของผู้บริหารโดยเฉพาะ เรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน การปรับโครงสร้าง การบริหารราชการแผ่นดิน

การปรับระบบการบริหารเงินและงบประมาณ การปรับระบบบริหารงานบุคคล และค่าตอบแทน การปรับกระบวนการทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยมของข้าราชการ การพัฒนาระบบราชการให้ทันสมัย และเปิดโอกาสให้กับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของรัฐ รัฐบาลสมัยนั้นก็มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นเจ้าภาพในจังหวัดของตน หรือที่เรียกว่า “ผู้ว่า CEO” ฉะนั้นจังหวัดไหนจะประสบความสำเร็จในการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่หรือไม่อย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้ว่าราชการจังหวัดจะสามารถบูรณาการองค์ความรู้ที่ ก.พ.ร. ใส่มาให้และรับได้มากแค่ไหน จากงานวิจัยของ กุลเชษฐ์ มงคล(2007) พบว่า ผู้บริหารระดับกระทรวงขาดกระบวนการทัศน์ขาดมุมมองและความเข้าใจในเรื่องการบริหารภาครัฐแนวใหม่ รวมถึงขาดมโนทัศน์ในเรื่องของการบริหารตามแนวทางของการกระจายอำนาจ นอกจากนี้ระบบอุปถัมภ์ภายในหน่วยงานของรัฐเองก็ถือเป็นอุปสรรคสำคัญภายในองค์กร ทำให้ไม่สามารถนำเอากระบวนการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์มาใช้ได้อย่างเต็มที่ และนโยบายการจำกัดอัตรากำลังคนของภาครัฐที่ต้องการลดขนาดกำลังคนลง เพื่อประหยัดงบประมาณรายจ่ายประจำปีก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สุดท้ายการนำการบริหารงานแบบเอกชนมาปรับใช้กับระบบราชการก็ถูกเล่นแร่แปรธาตุเป็นเป็น การจ้างบริการจากภายนอก จึงเป็นเพียงการลดรายจ่าย และที่สำคัญคือสามารถลดรายจ่ายในหมวดเงินเดือนค่าตอบแทนของแต่ละหน่วยงานได้เพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดของหน่วยงานที่คงที่หรือเพิ่มขึ้น (พีรสิทธิ์ คำนวน ศิลป์ และชัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา, 2559)

กล่าวโดยสรุปการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่จะต้องนำแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่มาผสมผสานโดยผู้นำประเทศต้องมีฐานคิดว่า

ผู้นำจะต้องมี ธรรมชาติภาครัฐที่ดี โครงสร้างการบริหารประเทศแบบกระจายอำนาจโดยตัวผู้บริหารเองจะต้องไม่มีบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะอำนาจนิยมและหน่วยงานภาครัฐต้องไม่ทำหน้าที่เสมือนเป็นศูนย์กลางของอำนาจทางการเมือง โดยไม่สามารถตัดทอนการใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมของนักการเมือง และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาทำการแทนรัฐในกิจการที่รัฐทำได้ไม่ดี หรือด้อยประสิทธิภาพและด้อยประสิทธิผล ประเทศไทยก็เหมือนกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นหลายประเทศที่นำการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มาใช้ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ แต่สถานการณ์ปัจจุบันแนวโน้มชี้ชัดแล้วว่าควรนำการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มาใช้กับแนวทางของการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ที่มีจุดเน้นนำไปสู่ความสำเร็จ เกิดจากการนำสิ่งที่เป็นนามธรรมได้แก่ วิสัยทัศน์ กระบวนทัศน์ ค่านิยม บทบาทภาวะผู้นำ และยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร มาแปลงเป็นรูปธรรมเพื่อขับเคลื่อนองค์การด้วยองค์ความรู้ที่ทันสมัย มีใช้ขับเคลื่อนด้วยกฎเกณฑ์หรือระเบียบกฎหมายของทางราชการ (พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และรัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา, 2559)

บริบทการบริหารกรุงเทพมหานครของ ชัชชาติ สิทธิพันธุ์

1. ภูมิหลังของ ชัชชาติ สิทธิพันธุ์

ชัชชาติสำเร็จการศึกษาปริญญาเอกทางด้านวิศวกรรมศาสตร์และกลับมาทำงานทางด้านวิชาการที่คณะวิศวกรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และยังคงทำหน้าที่บริหารหน่วยงานทรัพย์สินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากนั้นก็เริ่มเข้าสู่เส้นทางการเมือง โดยการเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมสมัย พล.อ.อ.กำพล สุวรรณทัต และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมต่อมาในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์

ชินวัตรตามลำดับ นอกจากนี้ในการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2562 ได้ถูกเสนอชื่อเป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีของพรรคเพื่อไทย หลังพักจากการเมืองได้ไปทำหน้าที่ CEO ของบริษัทมหาชนด้านอสังหาริมทรัพย์ บมจ.ควอลิตี้ จากนั้นได้ลาออกจากสมาชิกพรรคเพื่อไทยเพื่อเสนอตัวต่อประชาชนกรุงเทพมหานครเพื่อสมัครเป็นผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ในนามอิสระ เมื่อสองปีก่อน และชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลายโดยคนกรุงเทพมหานครมอบความไว้วางใจมอบคะแนนให้ถึง 1.3 ล้านเสียง

2. ความเป็นมืออาชีพ

จากภูมิหลังข้างต้น จะเห็นได้ว่าชัชชาติ มีประสบการณ์ทั้งการเป็นนักวิชาการ เป็นนักบริหารองค์กรเอกชนขนาดใหญ่และทางการเมืองก็เคยบริหารระดับกระทรวงขนาดใหญ่มาก่อน อาจเรียกได้ว่าเป็นนักบริหารมืออาชีพหรือเป็นนักวิชาชีพที่ชำนาญการ (Hands-on professional management) ตามหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ของ Hood ซึ่งหลังจากชัชชาติประกาศลงเลือกตั้งในนามอิสระ ก็ลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลความต้องการของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครด้วยตัวเองเพื่อนำมาจัดทำนโยบายหาเสียง จนกระทั่งต่อมาได้มีอาสาสมัครกลุ่ม "เพื่อนชัชชาติ" เข้ามาร่วมเกือบสองหมื่นคน ชัชชาติได้อาศัยความชำนาญในด้านวิศวกรและการบริหารองค์กรขนาดใหญ่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มาศึกษาปัญหาของกรุงเทพมหานคร และกระทำด้วยความโปร่งใสและเป็นเหตุเป็นผล

3. ความเป็นนักประชาธิปไตย (คนเท่ากัน)

ด้วยภูมิหลังทางการเมืองของชัชชาติที่มาจากการเลือกตั้งตามวิถีประชาธิปไตยมาโดยตลอด และยังเสนอตัวให้ประชาชนเลือกตั้งตามระบอบ

ประชาธิปไตย อีกทั้งภาษากายและการกระทำที่ผ่านมาก่อนและหลังการเลือกตั้ง ชัชชาติได้แสดงออกให้สาธารณะเห็นทั้งการปฏิบัติและแนวความคิดต่อเรื่องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ พิสูจน์ได้ว่าชัชชาตินั้นมองคนเท่ากัน ไม่ว่าจะเรื่องความเห็นต่อกลุ่มหลากหลายทางเพศ การปฏิบัติต่อนักโทษที่มาช่วยงานกรุงเทพมหานครหรือแม้แต่เจ้าหน้าที่กวดถนนหรือประชาชนทั่วไป ฯลฯ ประกอบกับเรื่องกำหนดนโยบายที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็เกิดจากการคิดร่วมกันของประชาชนคนกรุงเทพมหานคร มาจากความต้องต้องร่วมของชาวกรุงเทพมหานครซึ่งถือว่าเกิดจากการมีส่วนร่วมของชาวกรุงเทพมหานคร และเกิดจากการคิดในเชิงกลยุทธ์ที่มีการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม มีวิสัยทัศน์ พันธกิจที่ชัดเจน จะเห็นว่าเมื่อเข้ารับตำแหน่งการดำเนินการตามนโยบายสามารถดำเนินการได้ตามกลยุทธ์และพันธกิจที่กำหนดร่วมกันกับประชาชนกรุงเทพมหานครได้ทันที นอกจากนี้จะเห็นว่าการดำเนินการตามนโยบายไม่ได้เกิดจากฝ่ายภาครัฐหรือข้าราชการกรุงเทพมหานครแต่ฝ่ายเดียวแต่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายและประชาชนพลเมืองกรุงเทพมหานครมีส่วนร่วม ดังนั้นถือว่าการให้ประชาชนพลเมืองกรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริการสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติเช่นกรณี “Traffy fondue” นี้จึงเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับหลักความเป็นประชาธิปไตย เป็นการสร้างโอกาสและความรับผิดชอบให้แก่พลเมืองชาวกรุงเทพมหานคร ซึ่งย่อมทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ อันถือว่า ชัชชาติปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย ตามแนวคิดบริการสาธารณะแนวใหม่ ตามทัศนะของ David Osborne และ Ted Gaebler ในเรื่อง Reinventing Government

4. หลักการมีส่วนร่วม และหลักสำนึกรับผิดชอบ:ที่มาของ 216 นโยบาย 9 ด้าน 9 ดี

การที่ชัชชาติ ประกาศลงเป็นผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครก่อน จะมีการประกาศให้มีการเลือกตั้งเกือบสามปี ทำให้ชัชชาติได้ทราบความต้องการของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครทุกกลุ่มทั้งประเภท ทุกชนชั้น ถือเป็น Needs Market ที่แท้จริงของคนกรุงเทพมหานคร ทำให้นโยบายของชัชชาติตรงกับใจของคนกรุงเทพฯ ที่อยากเห็นชัชชาติเข้ามาแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชาวกรุงเทพฯ นั่นคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายตามหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ดังนั้นนโยบายของชัชชาติจึงมีถึง 216 นโยบาย และไม่ใช่นโยบายมีกะโปรเจ็ค แต่เป็นนโยบายที่คนกรุงเทพฯ จับต้องได้ ออกมาเป็นนโยบาย 9 ด้าน 9 ดี นอกจากนี้ยังนำเทคโนโลยีแอปพลิเคชัน “Traffy fondue” มาใช้ตั้งแต่วันแรกที่รับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ปรากฏว่ามีผู้มาแจ้งเหตุสองหมื่นกว่าเรื่อง และทำสำเร็จกว่าห้าพันเรื่อง จนเป็นที่ชื่นชมแก่ประชาชนชาวไทย จากสถิติข้อมูลจากเว็บไซต์ชัชชาติ ณ วันที่ 30 มิ.ย.2565 รับเรื่องทั้งหมด 64,628 เรื่อง รอรับเรื่องอยู่ 3,616 เรื่อง คิดเป็น 6% กำลังดำเนินการ 22,076 เรื่อง (34%) และเสร็จเรื่อง 25,815 (40%) และส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 13,742 (21%) (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์, 2565) ปรากฏว่าชัชชาติไม่ต้องสั่งการด้วยตัวเองเลย เพียงแต่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่เข้าไปดำเนินการเองได้เลย เพียงแต่ชัชชาติ ประกาศออกสื่อในวันทราบผลการเลือกตั้งเพียงว่าให้เจ้าหน้าที่กทม.ทุกเขตเข้าไปในเว็บไซต์ และดูนโยบายหาเสียงของชัชชาติก็สามารถปฏิบัติงานได้เลย ปรากฏว่าบางเขตในกทม. ได้ดำเนินการแจกผ้าอนามัยให้โรงเรียนตามนโยบายของชัชชาติทันที และมีการแก้ปัญหาในแอป

พลีเคชั่นทันทีที่มีการร้องเรียนเช่นกัน ซึ่งอาจจะเป็นผลจากการที่ชัชชาติประกาศจะใช้แอปพลิเคชัน “Traffy fondue” นี้เป็นการวัดผลงานด้วย ซึ่งก็ถือว่าเป็นมาตรฐานและการวัดผลงานที่ชัดเจน (Explicit standards and measures of performance) ซึ่งก็เป็นตามหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ของ HOOD ที่กล่าวว่าภาครัฐจะต้องมีจุดมุ่งหมาย เป้าหมายของผลงานและการตรวจสอบ จะมีได้ก็ต้องมีจุดหมายที่ชัดเจน และนำเทคโนโลยีมาใช้ ควบคุมการบริการ และให้แต่ละเขตแข่งขันผลงานกัน โดยมีแอปพลิเคชัน “Traffy fondue” เป็น KPI หรือดัชนีชี้วัด อันถือว่าเป็นการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม (Ethics) และโปร่งใส (Transparency) ดังนั้นการมีเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน จึงทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ และเป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานลง ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักสำนักความรับผิดชอบ (Accountability) เป็นการเปลี่ยนภาครัฐให้แข่งขันกันมากขึ้น (Shift to greater competition in the public sector) ซึ่งก็เป็นตามหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ของ Hood และสอดคล้องเรื่องการบริการรับใช้ประชาชน และการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ โดยเน้นคุณค่าของพลเมืองทุกกลุ่ม มาคิดเชิงกลยุทธ์ โดยปฏิบัติแบบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมใน การกำหนดนโยบายสาธารณะ และทุกนโยบายให้คุณค่ากับคนไม่ใช่แค่ผลผลิตตามแนวคิดบริการสาธารณะแนวใหม่ตามทัศนะของ เดวิด ออสบอร์น (David Osborne) และ เทด แก์เบอร์ (Ted Gaebler) ในเรื่อง Reinventing Government

6. การแบ่งงานและมอบหมายงาน :ให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่

Productivity

การบริหารงานของชัชชาติให้ความสำคัญกับการจัดการผ่านคน โดยเห็นความสำคัญของค่านิยมและผลประโยชน์ของคนในองค์กร ชัชชาติและคณะผู้บริหารตลอดจนข้าราชการในกรุงเทพมหานคร ได้ปฏิบัติงานที่ผ่านมาหนึ่งเดือนนับแต่รับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้สร้างการยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นกับประชาชนพลเมืองกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ชัชชาติได้เสริมสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ในกรุงเทพมหานครเช่น การเชิญพนักงานกวาดถนนมาทานข้าวกับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กับเรียกผู้ปฏิบัติงานว่า "ผู้ร่วมงาน" เป็นต้น ล้วนแต่การสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร เกิดความหวัง ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งก็เป็นหลัก ให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลผลิตภาพ ตามทัศนะของ เดวิด ออสบอร์น (David Osborne) และ เทด แกรเบอร์ (Ted Gaebler) ในเรื่อง Reinventing Government

นอกจากนี้การมอบหมายงานให้กับรองผู้ว่าราชการและที่ปรึกษาตลอดจนประธานบอร์ดบริษัทกรุงเทพมหานคร ได้อย่างเหมาะสม ถือเป็นการใช้คนถูกกับงาน ถูกต้องตามหลักบริหารทรัพยากรมนุษย์ อย่างกรณีเกิดเพลิงไหม้ที่คลองเตย และเขาวราช ท่านรองผู้ว่าฯ ทศ.ดร.ทวิดา กมลเวช ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านแก้ไขวิกฤตก็สามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

กล่าวโดยสรุปว่าหัวใจของการบริหารงานภาครัฐของชัชชาติเน้นยึดหลักประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลนั่นเอง

บทสรุป

การเข้ามาเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ถือเป็น การทำให้การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ในประเทศไทยที่ตายไปแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 กลับฟื้นมีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้ง และอาจทำให้รัฐราชการหรือการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จะต้องถูกตีรื้อชั้น (Disruption) จากซอฟต์แวร์พาวเวอร์ (Soft power) ที่ชื่อ ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ การทำงานสไตล์ชัชชาติส่งผลกระทบต่อผู้บริหารทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น ในระดับท้องถิ่นได้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้ทุก จังหวัดมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ ส่วนระดับชาติระดับรัฐมนตรี กระทรวงดิจิทัลต้องออกมาเร่งเรื่องเอาสายไฟต่างๆ ในกรุงเทพลงใต้ดิน หรือ แม้แต่นายกรัฐมนตรีก็ต้องออกมาปรับภาพลักษณ์ออกสื่อเช่นเดียวกับ ชัชชาติ เป็นต้น

เนื่องจากตัวของชัชชาติ เองนั้น ถือเป็นซอฟต์แวร์อย่างหนึ่ง เพราะชัชชาติ มีอำนาจในการชักจูงหรือ โน้มน้าวให้ผู้คนให้ปฏิบัติตามที่ท่าน ประสงค์ โดยการสร้างเสน่ห์โดยการไลฟ์สดในการปฏิบัติหน้าที่อย่างทุ่มเท ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่แข็งแกร่ง จริงจัง ตั้งใจ รู้ปัญหา มีความเป็นผู้นำ สุภาพและ เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มองคนเท่ากัน นำเชื่อถือว่า จะแก้ปัญหาให้ ประชาชนได้ ทำให้ประชาชนชื่นชม และสมัครใจที่จะช่วยเหลือร่วมมือกับท่าน และยอมรับท่านโดยความยินยอมพร้อมใจต่อการบริหารงานภาครัฐที่ยึดหลัก ประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาล โดยนำแนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนว ใหม่มาผสมผสานกับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ได้อย่างลงตัว และ

ซอฟต์แวร์พาวเวอร์นี้กำลังส่งผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่นทั่วประเทศและการเมืองระดับชาติอย่างรุนแรง รวดเร็ว ดุจผีเสื้อขยับปีกทางนี้กระเทือนไปถึงดวงดาว ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศในอนาคตอย่างแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

ชมภูนุช หุ่นาค, การจัดการภาครัฐแนวใหม่: การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างผลิตภาพสูงสุด, *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*. 7(3), 125-139.

ชัชชาติ สิทธิพันธุ์. (2565). สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิ.ย.2565 จาก www.chadchart.com.

รัตนาภรณ์ แววกระโทก. *การบริหารภาครัฐแนวใหม่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 2565 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/446033>

วชิรวัชร งามละม่อม. *การปฏิรูปราชการ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิ.ย.2565 จาก https://learningofpublic.blogspot.com/2015/10/blog-post_45.html

พีรสิทธิ์ คำนวนคุณศิลป์ และรัชชเนลิม สุทธิพงษ์ประชา (2559). *พัฒนาการบริหารงานภาครัฐไทย: จากอดีตสู่อนาคต*, วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันพระปกเกล้า. *การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 2565 จาก <http://www.thachang-yk.go.th/UserFiles/File/041158/E2-PRNM.pdf>

เศกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ. (2546). *การปฏิรูประบบราชการเอื้ออาทร*, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2546, เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- อิทธิชัย สีดำ, *สรุปทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์: ยุคดั้งเดิม -ปัจจุบัน*,
คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 ก.ค.
2565. จาก <https://profile.yru.ac.th/storage/academic-documents/October2020/7ke69Jqv85YOrWEVFRpH.pdf>
- Boston, J. (2010). Basic NPM ideas and their development. In T. Christensen & P. Laegreid (Eds). *The Ashgate research companion to new public management*. London: Ashgate.
- Denhardt, J.V. and Denhardt R.B. (2003). *The New public service : Serving not steering*. Armonk, N.Y: M.E. Sharpe.
- Hood, C. (1991). A Public Management For all Seasons?. *Public Administration Review*. 69 (Spring 1991): 3-19.

การเมือง - ประชาธิปไตย – คอมมิวนิสต์:

การเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ทั้งสามผ่านสายตาของฌอง-ลุก ทองซี*

กมลกา จิตตรุทธะ¹

Kamolaka Jittaruttha

kamolakajit@gmail.com

Received: 22/11/65 Revised: 14/12/65 Accepted: 14/12/65

บทคัดย่อ

สภาพการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันทั้งในไทยและต่างประเทศเป็นเสมือนข้อพิพาทต่อเนื่องต่อปัญหาของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าคำๆ นี้หมายถึงอะไรกันแน่? นักปรัชญากลุ่มหนึ่งมองว่า ประชาธิปไตย กลายเป็นสัญญาะที่ไร้ซึ่งความหมาย เพราะความหมายของประชาธิปไตยถูกฉกฉวยไปใช้ครอบคลุมทุกสิ่ง คำๆ นี้จึงสูญเสียบรรยากาศในการสื่อความและกลายเป็นคำที่ไม่ได้สื่อถึงอะไรเลยในที่สุด

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะพิจารณาความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย (Democracy) และคำว่า คอมมิวนิสต์ (Communism) ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นขั้วตรงข้ามของกันและกัน โดยอาศัยมโนทัศน์ทางปรัชญาของ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “มโนทัศน์ประชาธิปไตยของ ฌอง-ลุก ทองซี”

¹ นิสิตหลักสูตรอักษรมหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฌอง-ลุก นองซี (Jean-Luc Nancy) นักปรัชญาร่วมสมัยชาวฝรั่งเศสเป็นหลัก เพื่อจะแสดงให้เห็นว่า 1) การเมืองเข้ามาปนเปื้อนกับปรัชญาและประชาธิปไตยอย่างไร 2) ประชาธิปไตย – คอมมิวนิสต์ ไม่ใช่ขั้วตรงข้ามของกันและกัน ซึ่งผู้เขียนจะกลับไปพิจารณาที่ประวัติศาสตร์ของคำทั้งสอง รวมถึงจะพิจารณาว่าเมื่อ ประชาธิปไตย – คอมมิวนิสต์ ได้ผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนนิยามความหมายแล้วเกิดเป็นความหมายใหม่ขึ้นอย่างไร สำหรับเป้าหมายของบทความนี้ ผู้เขียนต้องการจะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของคำทั้งสามที่ร้อยอยู่บนฐานภววิทยาเดียวกันของนองซี

คำสำคัญ: การเมือง; ประชาธิปไตย; คอมมิวนิสต์

Abstract

Political situations both in Thailand and abroad are the evidence of problem of Democracy. What does this word mean exactly? Some philosophers consider democracy as an empty signifier which has been used for representing any kind of political doctrines so democracy has lost its meaning and does not signify anything after all.

This article tried to define the meaning of democracy and communism, which are usually known as an opposition, by referring to Jean-Luc Nancy's philosophical concepts to clarify and answer three questions as follows: 1) How does politics contaminate with philosophy and democracy? 2) Nancy defines communism as a heart of democracy (as if their meanings are interchangeable). Therefore, the article intends to examine how these terms were transformed and intertwined. The objective of this article is to differentiate three terms: politics, communism and democracy through Nancy's ontological perspective.

Keyword: Politics; Democracy; Communism

บทนำ

สภาพการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันทั้งในไทยและต่างประเทศเป็นเสมือนข้อพิสูจน์ต่อปัญหาของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าคำ ๆ นี้หมายถึงอะไรกันแน่? นักปรัชญากลุ่มหนึ่งมองว่า ประชาธิปไตย กลายเป็นสัญญาะที่ไร้ซึ่งความหมาย เพราะความหมายของประชาธิปไตยถูกฉกฉวยไปใช้ครอบคลุมทุกสิ่ง คำๆ นี้จึงสูญเสียอำนาจในการสื่อความและกลายเป็นคำที่ไม่ได้สื่อถึงอะไรเลยในที่สุด (กมลกา จิตตฤทธะ, 2561)

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะพิจารณาความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย (Democracy) และคำว่า คอมมิวนิสต์ (Communism) ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นขั้วตรงข้ามของกันและกัน โดยอาศัยมโนทัศน์ทางปรัชญาของฌอง-ลุก นองซี (Jean-Luc Nancy) นักปรัชญาร่วมสมัยชาวฝรั่งเศส เป็นหลัก เพื่อจะแสดงให้เห็นว่า 1) การเมืองเข้ามาปนเบื้อนกับปรัชญาและประชาธิปไตยอย่างไร 2) ประชาธิปไตย – คอมมิวนิสต์ ไม่ใช่ขั้วตรงข้ามของกันและกัน ซึ่งผู้เขียนจะกลับไปพิจารณาที่ประวัติศาสตร์ของคำทั้งสอง รวมถึงจะพิจารณาว่าเมื่อ ประชาธิปไตย – คอมมิวนิสต์ ได้ผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนนิยามความหมายแล้วเกิดเป็นความหมายใหม่ขึ้นอย่างไร สำหรับเป้าหมายของบทความนี้ ผู้เขียนต้องการจะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของคำทั้งสามที่ร้อยอยู่บนฐานภววิทยาเดียวกันของนองซี

ปัญหาของประชาธิปไตยในมโนทัศน์ของนองซี

นองซีเองเห็นพ้องกับนักปรัชญาร่วมสมัยคนอื่นๆ เช่น อักมเบน (Giorgio Agamben) รองซีแยร์ (Jacques Rancière) บาติเยว (Alain Badiou) เป็นต้น (Agamben, 2012) ว่าปัญหาของประชาธิปไตยเกิดจากการที่ตัวคำถูกใช้

ครอบคลุมความหมายของทุกสิ่งทุกอย่าง ของระบอบการเมืองทุกรูปแบบ เช่น การอ้างว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ขณะที่ในความเป็นจริง เราเป็นประเทศที่มีระบอบการปกครองคล้ายคลึงกับระบอบเผด็จการ เป็นต้น จนทำให้ในที่สุดคำว่าประชาธิปไตยไม่สื่อถึงอะไรเลยอีกต่อไป

ผู้เขียนมองว่า เราอาจสรุปปัญหาประชาธิปไตยในโมทัศน์ของนองซีว่ามีต้นตอมาจากสาเหตุสำคัญสองประการดังนี้ 1) การโอนถ่ายกรรมสิทธิ์ให้ตัวแทนทางการเมือง ทำให้อำนาจอธิปไตย หรือองค์อธิปัตย์ทางการเมือง ไม่ใช่ประชาชน (อย่างแท้จริงอีกต่อไป) แต่เป็นการปกครองโดยคนกลุ่มน้อย อีกทั้งองค์อธิปัตย์นี้ยังกำหนดจุดหมายปลายทางหรือชะตากรรมร่วมให้แก่ปัจเจกและพลเมืองทุกคน ซึ่งนองซีวิพากษ์ลักษณะเบ็ดเสร็จขององค์อธิปัตย์ว่าทำให้ 'การเมืองกลายเป็นทุกสิ่ง' (totalization) ไป

2) อิทธิพลทางเศรษฐกิจที่เข้ามามีบทบาทกับการเมือง นองซีให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่า ความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจกับการเมือง หรือ เศรษฐศาสตร์การเมือง (political economy) มีที่มาจากการเมือง 'เมือง' ในฐานะ 'ครัวเรือน' เศรษฐศาสตร์การเมืองไม่ต่างอะไรกับการจัดการการยังชีพและความงอกงามรุ่งเรืองของหน่วยครอบครัวที่ขยายสู่ระดับนครรัฐ (polis) ซึ่งบ่งเป็นนัยว่าความรู้เกี่ยวกับกิจการภายในของนครรัฐ (politeia) จะต้องถูกตีความในฐานะ 'การจัดการครัวเรือน' (the oikos หมายถึง ครอบครัหรือครัวเรือน ในที่นี้้นองซีใช้คำว่า oiko-nomia) ทว่าการจัดการครัวเรือนไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเรื่องการยังชีพและความรุ่งเรืองของชีวิตที่ดีเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีประเด็นเรื่องของการผลิตและผลิตซ้ำความมั่งคั่ง เพื่อให้ 'มี' มากกว่าเดิมอีกด้วย (Nancy, 2010a, pp. 46-

47) กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันจึงถูกตีความและเข้าใจในฐานะที่เป็นองค์กรรวมทางการเมือง (wholly political) ซึ่งสมาชิกในสังคมถูกอนุมานว่าเป็นดังครอบครัวเดียวกันตั้งแต่แรก การเกิดขึ้นของกายทางสังคม (social body) หรือประชาสังคม (civil society ในความหมายดั้งเดิมคือสังคมการเมืองหรือสังคมสำหรับพลเมือง) จึงมีพื้นฐานมาจากรากฐานของมนุษยชาติ โดยที่มนุษยชาตินั้นไม่ได้มีจุดหมายปลายทางสุดท้ายอื่นใดนอกจากการเป็น ‘มนุษย์ที่พึ่งพาตัวเอง’ (self-sufficiency) ซึ่งสามารถผลิตสร้างธรรมชาติของตัวเองและธรรมชาติแวดล้อมทั้งหมดของตัวเองได้

ดูเหมือนว่า คำนิยามและความเข้าใจต่อการเมืองที่ปนเปื้อนด้วยนัยเชิงเศรษฐกิจ จะทำให้ “ทุกๆ สิ่งเป็นการเมือง” กลายเป็นสมมติฐานที่ถูกยอมรับมาตั้งแต่ต้น และทำให้สิ่งอื่นใดไม่ว่าจะเป็นสถาบัน องค์ความรู้หรือศิลปะ ล้วนแต่ถูกกดทับอยู่ภายใต้สถานะเบ็ดเสร็จนี้ ไม่ว่า “ทุกๆ สิ่งเป็นการเมือง” หรือ “ทุกๆ สิ่งเป็นเศรษฐกิจ” ก็ไม่ต่างกัน และก็เป็นวิถีทางที่ประชาธิปไตยและตลาดเดินหน้าควบคู่กันไปสู่ความเป็น ‘โลกาภิวัตน์’ ทว่ากระบวนการของโลกาภิวัตน์กลับเผยให้เห็น “ความไม่เป็นธรรมชาติ” ของตัวมันเอง กล่าวคือ ภายใต้ระบบเบ็ดเสร็จของเศรษฐกิจการเมือง ซึ่งสังคมตลาดได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบสากลของสิทธิต่างๆ ไปพร้อมๆ กับภาพของโลกที่เต็มไปด้วยความมอยุดิธรรม การขู่เข็ญรีดไถ และการเอารัดเอาเปรียบ คนผู้เป็นอิสระอยู่ในระบบนี้กลับไม่รู้สึกรู้เป็นอื่นแต่อย่างใด คนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบถูกลดทอนให้เหลือเพียงแค่การเอาชีวิตรอดไปวันๆ และ ‘ถูกห้าม’ จากการดำรงอยู่ ในขณะที่คนที่ ‘มี’ นั้นรู้ทั้งรู้โดยปราศจากความเห็นใจใดๆ ว่าความเป็นอยู่ที่ดีของตนซึ่งสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ที่แย่ของคนที่ไม่ ‘มี’ ไม่ได้ผลิตสร้างความเป็นมนุษย์ (being-human) หรือการเป็นอยู่ในโลก (being-world) แต่อย่างใด นองซึ่งจึงวิพากษ์ว่า มนุษย์ภายใต้

จุดตั้งต้น “ทุก ๆ สิ่งเป็นการเมือง” นั้นขาดซึ่งความเป็นอยู่จริง (lack of being) (Nancy, 2010a, p.48)

อย่างไรก็ตาม นองซีก็มองว่าความขาดเป็นตรรกะทำนองเดียวกันกับความ เป็นอื่น ความขาดมีการยอมรับเอาความสมบูรณ์ไว้เป็นปลายทาง แต่ ปลายทางในที่นี้ไม่ใช่จุดจบหรือจุดเริ่มต้น เพราะมันเป็นตรรกะปฏิเสธ (paradoxical logic) ของความสมบูรณ์ที่ไม่สมบูรณ์ หรือ ความเป็นอนันต์ที่เป็น อันตะ ในที่นี้ นองซีกำลังให้คำนิยามของมนุษย์ขึ้นใหม่โดยอาศัยตรรกะของ ความขาดที่มีนัยไปสู่ความสมบูรณ์ และรวมถึงการเกิดขึ้นของรัฐ (politeia) ซึ่ง อยู่ในตรรกะแจกเช่นเดียวกัน มนุษย์เป็นสัตว์ที่ไม่มีมาตรวัดหรือไม่อาจ เปรียบเทียบได้ ในขณะที่รัฐนั้นเป็นพื้นที่ที่ให้ “มาตรวัดร่วม” และไม่ใช่พื้นที่ที่มี เสถียรภาพ ทว่าเต็มไปด้วยความไม่มีเสถียรภาพอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนมาตรวัด ของสิ่งที่ไม่อาจวัดได้ก็จะต้องมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนไปโดยตลอด มาตรวัดที่ว่า นี้ก็คือ ความยุติธรรม อันเป็นประเด็นที่พัวพันกับการบริหารอำนาจ (ซึ่งรวมถึง อำนาจต้าน การโค่นล้มอำนาจ พันธมิตรทางอำนาจ ฯลฯ) ซึ่งนองซีมองว่า จาก จุดแรกเริ่ม เราไม่สามารถจะระบุการบริหารอำนาจให้อยู่ภายใต้การจัดการ คราวเรือนแบบที่อยู่ภายใต้ ‘ความพึ่งพาตัวเอง’ ได้ นองซีปฏิเสธ oiko – nomia และเสนอ ecotechné แทนที่ โดยที่ ecotechné นั้นหมายถึง พื้นที่ร่วมหรือ สถานที่สำหรับอยู่อาศัยที่มีการผลิต ประดิษฐ์คิดค้น และการเปลี่ยนรูปของ จุดหมายปลายทางซึ่งไม่ได้ถูกกำหนดล่วงหน้ามาก่อนอยู่เรื่อยๆ (Nancy, 2010a, p.49) คุณค่าของมนุษย์และของโลกเป็นคุณค่าสัมบูรณ์ที่ไม่อาจเปรียบ ได้กับสิ่งอื่นใดก็ตามที่มีคุณค่าแลกเปลี่ยน เมื่อการเมืองคือ ecotechné ก็ หมายความว่า “การเมืองไม่ใช่ทุกสิ่ง” แต่เรายังสามารถย้อนรอยกลับไปมองว่า การเมืองเป็นพื้นที่ของการบริหารอำนาจด้วย “ความยุติธรรมที่ไม่อาจวัดได้”

(incommensurable justice) ซึ่งอีกนัยหนึ่งหมายถึงการเป็นพื้นที่อ้างอิงของความเป็น (อนันต์) อันตะ (finite) ของความเป็นมนุษย์และความเป็นโลก

จะเห็นได้ว่า นองซีได้นิยามคำว่า การเมืองเสียใหม่ โดยที่นิยามนั้นแยกขาดจากเศรษฐกิจโดยสิ้นเชิงและนิยามนั้นอยู่บนรากฐานการทำความเข้าใจ “การเป็นอยู่” ของมนุษย์เป็นสำคัญ ความหมายของการเมืองตามนิยามของนองซีไม่ได้อยู่ในกรอบที่เคร่งครัด ซึ่งนัยหนึ่งคือการลดความสำคัญของ ‘การเมือง’ ที่บดบังความสำคัญของสิ่งอื่น ๆ ไป อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถกำหนดและปรับเปลี่ยนเป้าหมายปลายทางของพื้นที่ที่ตนเองอาศัยร่วมกันได้

อย่างไรก็ตาม ปัญหาของประชาธิปไตยในปัจจุบันอาจเป็นผลมาจาก ‘การเมือง’ ในอดีตที่มีลักษณะเป็นทวิลักษณ์และทำให้คำว่าประชาธิปไตยเกิดความกำกวม ตั้งแต่ยุคสมัยกรีกจนถึงปัจจุบัน นัยของคำว่า การเมืองนอกจากจะสื่อถึงการกำหนดกฎเกณฑ์ร่วมกันในการดำรงอยู่แล้ว ยังมีสมมติฐานเกี่ยวกับความหมายหรือความจริงของการดำรงอยู่นี้ด้วย เมื่อการเมืองได้กำหนดขอบเขตของตัวเองและอ้างสิทธิอำนาจแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นต่อมาก็คือการควบคุมการดำรงอยู่ทั้งหมดของปัจเจกและกลุ่มคน ยิ่งไปกว่านั้น การเมืองซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์สร้างของกรีกเกิดขึ้นมาจากความถดถอยของ “พระเจ้า” หรือ การเสื่อมสลายของเทวธิปไตย (theocracy) ความเชื่อ (mythos) ถูกแทนที่ด้วยเหตุผล (logos) กษัตริย์ผู้เป็นสมมติเทพถูกแทนที่ด้วยระบบระเบียบของการเมือง ประชาธิปไตยจึงเกิดขึ้นมาพร้อมกับการออกกฎหมาย สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือความพยายามที่จะทำให้กฎหมายสาธารณะวางรากฐานอย่างแข็งแรงบนตัวเอง ไปพร้อมๆ กับการเกิดขึ้นของรัฐและอำนาจอธิปไตยของรัฐ นองซีมองว่า นอกจากกฎหมายจะต้องรังสรรค์อะไรบางอย่างแล้ว ยังต้องมีการประดิษฐ์ซ้ำ

ตัวเองอยู่ตลอดเวลา เขายกตัวอย่างโสเครตีสและเพลโตว่าทั้งสองต่างมีจุดประสงค์ในการพยายามมองหาสิ่งที่จะมาช่วยแก้ไขจุดอ่อนของประชาธิปไตย ซึ่งเป็นความพยายามที่สืบเนื่องต่อมาในทุกยุคสมัยจนถึงปัจจุบัน สำหรับนงซีประชาธิปไตยนั้นเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของเทวธิปไตย การโอนถ่ายอำนาจอธิปไตยจากประชาชนทำให้ประชาธิปไตยสมัยใหม่มีลักษณะเหมือนกับเทวสิทธิ์ (divine right) ของกษัตริย์ ซึ่งอำนาจอธิปไตยนั้นไม่ได้วางอยู่บนฐานของความเชื่อหรือเหตุผลแต่อย่างใด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประชาธิปไตยปราศจากรากฐานใดๆ มาตั้งแต่ต้นแล้ว (Nancy, 2010a, pp.61-63)

ด้วยเหตุนี้ ดูเหมือนว่าจะมีเพียงแค่สองทางเลือกในประวัติศาสตร์ กล่าวคือ นักปรัชญากลุ่มหนึ่งมองว่าการเมืองนั้นไร้รากและควรที่จะคงลักษณะเช่นนั้น สิ่งที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันก็คือแรงจูงใจอย่างเช่นความปลอดภัย การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และการได้รับการปกป้องจากธรรมชาติและการต้องอยู่เพียงลำพัง ในขณะที่นักปรัชญาอีกรูปหนึ่งมองว่า การเมืองจะต้องปูพื้นหรือวางฐานรากให้ตัวเองบนฐานของเหตุผล (เทวสิทธิ์หรือเหตุผลของรัฐ) ซึ่งในท้ายที่สุดได้ไปเปลี่ยนสมมติฐานร่วมที่ทุกคนแบ่งปันร่วมกันให้กลายเป็นการกดขี่และครอบงำ

การเมือง

รูปแบบของสังคมสมัยใหม่ดำรงอยู่และปรากฏตัวเองในฐานะที่เป็นภายนอก (exteriority) ของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม (ปัจเจกบุคคล) มักเข้าใจกันว่า สังคมจะเริ่มต้นขึ้นต่อเมื่อภายใน (interiority) หยุตลง เมื่อสายสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่เชื่อมโยงผ่านความเป็นญาติและรูปเคารพหรือตำนานสิ้นสุดลง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงจากชุมชน (ซึ่งเป็นสังคมดั้งเดิมที่

นักปรัชญามองว่าเต็มไปด้วยสายใยหรือสายสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น ชนเผ่า วิถีชีวิตแบบชนเมือง) ไปสู่สังคม (เมือง วิถีความเป็นอยู่แบบโลกสมัยใหม่ที่สัมพันธ์กับปัจเจกบุคคลนิยม) ประชาธิปไตยจึงเชื่อมโยงกับความแตกต่างระหว่าง สังคม (society) กับ ชุมชน (community) โดยตรง การก้าวข้ามจากชุมชนชนบทมาสู่การเป็นนครรัฐหรือเมืองใหญ่นั้นเป็นการข้ามขั้วจาก ‘ภายใน’ ไปสู่ ‘ภายนอก’ ซึ่งมองที่ภายนอกนี้เป็นปัญหาที่ต้องอาศัยประชาธิปไตยเข้ามาแก้ไข “ภายใน” เต็มไปด้วยแ่งมุมต่างๆ มากมายซึ่งขึ้นกับหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับความจริงภายในของกลุ่มอันหลากหลาย ในขณะที่ปัญหาของ “ภายนอก” มาจากการใช้อำนาจที่เป็น *ภายนอก* ซึ่งในท้ายที่สุดอำนาจนั้นไม่ได้วางอยู่บนรากฐานของอะไรเลยและไม่ได้มาจากประชาชนอย่างแท้จริง สังคมสมัยใหม่ดำรงอยู่ในฐานะการปรากฏตัวเอง (self-represent) โดยมีความสัมพันธ์ภายนอกกับสมาชิกผ่านการกระตุ้นจากผลประโยชน์และอำนาจ ทั้งยังสามารถจะยุติการเชื่อมสัมพันธ์ได้ตามใจปรารถนาอีกด้วย ในที่นี้ ความแตกต่างระหว่างภายในกับภายนอกจึงสะท้อนให้เห็นว่าเพราะเหตุใดสังคมที่แสดงแค่แ่งมุมของอำนาจจึงเป็นสังคมของ “ความรุนแรงอันชอบธรรม” (Agamben, 2012, p.67)

ปัญหาของประชาธิปไตยกับอำนาจเกิดจาก *ธรรมชาติของประชาธิปไตย* ที่ไม่เต็มใจจะใช้อำนาจแบบภายนอก ความจงรักภักดีแบบศกดินาและความเป็นเอกภาพของชาติและศาสนาทุกรูปแบบที่เคยเป็นและยังกุมอำนาจอยู่ ทั้งหมดนี้ล้วนแต่ทำให้สัญลักษณ์อื่นๆ ไม่ปรากฏ ดังนั้น ชื่อที่แท้จริงของประชาธิปไตยคือ คอมมิวนิสต์ ซึ่งมองที่ความใหม่ว่าหมายถึง การแสดงออกซึ่งแรงขับทางสังคมที่อยากจะเป็นมากกว่าสังคม นั่นคือ การเป็น ‘ชุมชน’ ที่มีสัญลักษณ์ความจริงเป็นของตัวเอง คอมมิวนิสต์ในที่นี้อาจจะเรียกได้

ว่าเป็นแนวคิดแต่ไม่ใช่มนทัศน์ตามนัยยะที่เคร่งครัด เป็นเพียงแรงกระตุ้นทางความคิดที่บังคับให้ประชาธิปไตยตรวจสอบสภารัตถะและเป้าหมายสูงสุดของตัวเอง มองซีมองว่าการประณามการทรยศทางอุดมการณ์ของคอมมิวนิสต์เป็นคำตอบที่ไม่พอเพียงอีกต่อไปในปัจจุบัน แนวคิดคอมมิวนิสต์ไม่มีหน้าที่ในการเป็นอุดมการณ์ เพราะแนวคิดคอมมิวนิสต์ชี้ให้เห็นปัญหาของสังคมที่ว่า สังคมเองไม่สามารถจะยกระดับหรือว่าเผชิญกับแ่งมุมเชิงสัญลักษณ์หรือภาววิทยาได้เลย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เงื่อนไขของสังคมไม่สามารถทำให้เราเข้าถึงความหมายและความจริงของสภาวะความเป็นอยู่ (Being) ซึ่งอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือชุมชนได้ (Agamben, 2012, p.68)

มองซีอธิบายขยายความประเด็นเรื่องอำนาจว่า อำนาจไม่ได้มีแค่แ่งมุมภายนอกที่เติมไปด้วยการควบคุม และการควบคุมที่มีประสิทธิภาพเองก็ช่วยให้เกิดการรวมกลุ่มเข้าสังคม ข้อเท็จจริงของอำนาจคือการบริหาร จัดการและปกครอง ซึ่งทำให้เกิดการแบ่งเขตของอำนาจไปสู่เขตแดนอื่นๆ มองซียืนยันว่าแม้จะอยู่บนฐานคิดคอมมิวนิสต์ก็มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องคงอยู่เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ เช่น กฎหมายระหว่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ ความจำเป็นในการมีรัฐไม่ได้หมายความว่าประชาชนจะต้องถอนตัวออก (resign) อย่างจำเป็น เพราะอำนาจไม่ใช่แค่เรื่องเกี่ยวกับพื้นฐานการปกครองภาคบังคับ อำนาจเป็นความปรารถนา รูปแบบหนึ่ง เป็นแรงกระตุ้นที่จะครอบงำและสัมพันธ์กับแรงกระตุ้นในการยอมตาม (submit) เราไม่สามารถลดทอนปรากฏการณ์ทั้งหมดของอำนาจให้เป็นเพียงแค่การบังคับตามบทบาทอย่างเครื่องจักรกลซึ่งขัดแย้งกับศีลธรรมหรืออุดม

คติของชุมชนที่ยุติธรรมและมีภราดรภาพได้ ยังมีอีกด้านของเหรียญคืออำนาจที่ไม่ถูกกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์ล่วงหน้าและมีลักษณะปลายเปิด

เป็นแรงขับของความตายและการมีชีวิต ความขึ้น ๆ ลง ๆ ของสภาวะความเป็นอยู่ (Being) ที่ทั้งมีความปรารถนา ฟังพอใจและได้รับการเติมเต็มเป็นสิ่งที่ทำให้แรงขับของอำนาจไม่มีเป้าหมายล่วงหน้า ทั้งยังเป็นสิ่งที่นักปรัชญาหลายคนต่างเห็นพ้องกัน เช่น เจตจำนงสู่อำนาจ (will to power) ของ ฟรีดริช นีตเช่ (Friedrich Nietzsche) เป็นต้น อำนาจทางการเมืองควรจะทำหน้าที่ปกป้องชีวิตทางสังคมไปจนถึงทำลายและแก้ไขระบบระเบียบที่เคยมีมา นองซีชี้ว่าอำนาจอยู่ในที่ของตัวเองเพื่อทำให้มนุษย์ในฐานะสัตว์สังคมค่อย ๆ สร้างเป้าหมายออกมาเพื่อตัวเอง โดยเป็นเป้าหมายที่ทำให้อำนาจนั้นไร้อำนาจ การก้าวข้ามอำนาจจึงเป็นแก่นของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง (Agamben, 2012, pp.69-70)

นองซีกล่าวว่า ความจริงเกี่ยวกับอำนาจไม่ได้ลึกลับ ข้อตั้งที่ว่า ‘ผู้ปกครองปกครองเพื่อผลประโยชน์ (the good) ของผู้ถูกปกครอง’ เป็นความจริงเสมอยกเว้นแค่กรณีของทรราชย์โดยสมบูรณ์ ผลที่ตามมาคือ ประชาชนเป็นส่วนสำคัญสูงสุดของอำนาจ ไม่ว่าจะบอบการปกครองจะแสดงออกอย่างเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ก็ตาม แต่ “ผลประโยชน์ของผู้ถูกปกครอง” เป็นเพียงการตรวจสอบการใช้อำนาจ ไม่ใช่ธรรมชาติที่กำหนดชัดในรูปแบบหรือเนื้อหาว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับประชาชน ‘สิ่งที่ดี’ นี้ไม่ถูกกำหนดอย่างจำเป็นและจะกำหนดตัวเองได้ในกระบวนการของการประดิษฐ์หรือสร้างขึ้นมาก่อน โดยคงไว้ซึ่งการตรวจสอบ (ผ่านความไม่สงบ, แรงผลักดัน) ว่า ‘สิ่งที่ดี’ นั้นจะเป็นหรือกลายเป็นอะไร เช่น การตรวจสอบความโปร่งใสของรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ นองซีเห็นว่า รูปแบบและความหมายอันเป็นพื้นฐานของทุกการดำรงอยู่คือสิ่งที่เราไม่รู้ตั้งแต่แรกเริ่ม (และด้วยเหตุนี้เราจึงต้องเริ่มใหม่ไปเรื่อย ๆ) สิ่งที่เราสามารถรู้ได้มีเพียง 2 ข้อเสนอเท่านั้น 1) การดำรงอยู่ของเราปราศจากซึ่งการ

ออกแบบล่วงหน้า ฆะตกรรม หรือโครงการใดๆ 2) การดำรงอยู่ไม่ใช่ทั้งปัจเจกหรือการรวมกลุ่ม เพราะการดำรงอยู่อันเป็นความจริงของสภาวะความเป็นอยู่ (Being) คือสิ่งที่เกิดขึ้นภายในพหุสภาวะ (plurality) ของปัจเจกซึ่งไปช่วยสลายสมมติฐานเรื่องเอกภาพของสภาวะความเป็นอยู่ (Being) (Agamben, 2012, p.71)

ในที่นี้ คำว่าความหมายสำหรับนองซี หมายถึง การส่งต่อ หมุนเวียน แลกเปลี่ยนหรือแบ่งปันความเป็นไปได้ต่างๆ ของประสบการณ์ หรือก็คือความสัมพันธ์กับภายนอก ความสัมพันธ์กับความเป็นไปได้ในการเปิดออกสู่ความเป็นอนันต์ ประเด็นของนองซีอยู่ที่คำว่า “ร่วมกัน” (commonality หรือ le commune) ไม่ว่าจะเป็นความหมาย ความหมายต่างๆ ความรู้สึกสัมผัส (sensation) การรับความรู้สึก (sensibility) หรือ ความรู้สึกพึงพอใจหรือเต็มเต็ม (sensuality) ก็ล้วนแต่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน หรือเรียกได้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขของการอยู่ร่วมกัน ดังนั้นภายนอกจึงไม่เคยเต็มเต็มหรือกลายเป็นภายในแต่สร้างความตึงเครียด (tension) ท่ามกลางผู้คน (Agamben, 2012, p.71)

ประชาธิปไตยมีนัยเชิงอภิปรัชญา (metaphysique หรือเป้าประสงค์หรือเป้าหมายก็ได้) ซึ่งไม่สามารถรับรองด้วยศาสนาได้ การเมืองเชิงประชาธิปไตยจะต้องทำให้การเล่นความหมายและความหมายต่างๆ เรียบง่ายและอยู่เหนือการควบคุมของการเมือง ซึ่งเป็นคำถามของการ “อยู่-ร่วมกัน” (in-common) อันเป็นมณฑลของโลกและการหมุนเวียนของความหมาย สิ่งที่ประชาธิปไตยบ่งถึงในที่นี้ก็คือ สิทธิในการเข้าถึงความหมายโดยปราศจากสมมติฐานอันศักดิ์สิทธิ์และไม่พยายามจะทำให้ความหลากหลายเป็นเอกภาพ

แต่ในทางตรงกันข้ามปล่อยให้ความหลากหลายอันไม่จำกัดที่สถาปนาขึ้นมาในแบบต่างๆ เกิดขึ้นอย่างไม่สิ้นสุดและประมาณไม่ได้ (Agamben, 2012, p.72)

นองซีอธิบายถึง “รูปแบบ” ซึ่งเขามองว่าเป็นกับดักทางการเมืองของประชาธิปไตยสมัยใหม่ ลักษณะทั่วไปของรูปแบบคือการแสวงหารูปแบบที่เหนือกว่ารูปแบบอื่นทั้งหมด โดยผ่านศิลปะ ความรัก ความคิด หรือความรู้ก็ตาม แต่ละรูปแบบต่างก็รู้ถึงความทะเยอทะยานที่จะโอบอุ้มและกวาดเอารูปแบบอื่นๆ เพื่อประกาศความจริงของตัวเองเท่านั้น อาทิเช่น การเกิดรูปแบบทางศิลปะใหม่ๆ เพื่อหักล้างรูปแบบและความคิดทางศิลปะที่มีอยู่เดิม หรือ การที่ประชาชนไทยจำนวนหนึ่งเรียกร้องระบบรัฐสวัสดิการเพราะมองว่าดีและเป็นประโยชน์กว่าระบอบการปกครองที่มีอยู่ เป็นต้น นองซีมองว่าลักษณะเช่นนี้ไม่ใช่ว่าไม่ชอบธรรมหรือไร้ประโยชน์ เพราะเมื่อแต่ละรูปแบบพัฒนาตัวเองต่อไปและทวีความหลากหลายขึ้นที่ จะเกิดแรงขับที่นำรูปแบบนั้นๆ ไปสู่เอกภาพและพัฒนาต่อไปอีกเรื่อยๆ ปริณทลของรูปแบบล้วนแต่ขยายตัวออกและทำงานร่วมกับรูปแบบอื่นผ่านการติดต่อหรือส่งผ่านความเปรียบเทียบที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะผ่านทางตรงทางอ้อม หรือทางที่ไม่ปะติดปะต่อ แต่กระนั้นก็ไม่มียูนิฟอร์มใดเลยที่พยายามจะกลืนกินหรือหลอมรวมกับรูปแบบอื่น เพราะเช่นนั้นจะเท่ากับเป็นการปฏิเสธตัวเอง (self-negation) นองซีอธิบายด้วยกวีของริมโบต์ *ถ้าเครื่องทองเหลือง กลายมาเป็นแตร นั่นก็เป็นเพราะว่ามันไม่ได้จะกลายเป็นไวโอลิน* (Agamben, 2012, pp.72-73)

นองซีกล่าวว่า ไม่มีทั้งรูปแบบหนึ่งเหนือรูปแบบอื่น และ ไม่มีสภาวะเบ็ดเสร็จ (totality) ใดที่เคยบรรลุ แต่เราสามารถคิดถึง ผลรวม (total, le tout) ในลักษณะของความสมบูรณ์แบบที่อาจบรรลุได้ผ่านการเมือง ดังนั้นนองซีจึง

มองว่าการเมืองเป็นเงื่อนไขของการเข้าถึงรูปแบบอื่นๆ มาตั้งแต่แรกแต่ไม่ได้เป็นรากฐานให้สิ่งอื่นหรือมีความหมายที่กำหนดแน่ชัด ตัวการเมืองเองไม่เคยมีเป้าหมายแต่ช่วยนำไปสู่สมดุลงชั่วคราว การเมืองเป็นการบริการขั้นสูงสุด (supreme service) ซึ่งทำให้รูปแบบต่างๆ เป็นไปได้หรือการเข้าถึงความหมายใหม่อยู่เรื่อยๆ อย่างไม่หยุดหย่อน และในด้านกลับการเมืองก็ต้องไม่สถาปนาตัวเองเป็นรูปแบบหนึ่งโดยสิ้นเชิง ในขณะที่รูปแบบอื่นๆ อย่างศิลปะ ความรัก และความคิดรวมเอาการมีเป้าประสงค์ซึ่งเป็นเป้าประสงค์ในตัวเองไว้ ทั้งยังได้รับสิทธิในการประกาศตัวว่าบรรลุเป้าอยู่โดยตลอด แต่ในเวลาเดียวกัน การบรรลุเป้าหมายนี้ก็อยู่แค่ในมณฑลของตัวเองเท่านั้น และไม่มีการอ้างว่าทำให้เกิดกฎหมายหรือการเมืองแต่อย่างใด (Agamben, 2012, p.73)

การแบ่งขอบเขตต่างๆ ของมณฑลที่ไม่ใช่การเมือง ซึ่งนองซีเรียกว่า ศิลปะ ความรัก ความคิด ฯลฯ มีพลวัตอันเกิดจากการประดิษฐ์สร้าง ก่อรูป และปรับเปลี่ยนมณฑลเหล่านี้ และท่ามกลางมณฑลต่างๆ มีการเมืองอยู่ร่วมเสมอ การเมืองสังเกตเห็นเส้นแบ่งของมณฑลต่างๆ ที่ถูกกำหนดขึ้น ไม่ว่าจะเป็เชิงศิลปะ, เชิงวิทยาศาสตร์หรือที่เกี่ยวกับความรักและเข้าแทรกแซงทุกมณฑลในหลากหลายรูปแบบ แต่สิ่งที่ไม่เคยถูกทำให้ชัดเจนและนองซีต้องการทำให้ชัดก็คือ การเมืองไม่ใช่ตำแหน่งที่ตั้ง (locus) ของสมมติฐานเกี่ยวกับเป้าประสงค์ แต่เป็นเพียงตำแหน่งที่ตั้งของการเข้าถึงความเป็นไปได้ต่างๆ ของเป้าประสงค์เหล่านั้น ส่วนประชาธิปไตยเองเป็นชื่อของการเปลี่ยนแปลงระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับเป้าประสงค์ของตัวเอง ประชาธิปไตยเป็นนามที่ไม่เที่ยงที่สุดของมนุษย์ซึ่งพบว่าตัวเองเปิดออกสู่การไม่ปรากฏของเป้าประสงค์ (ไม่ว่าจะเป็นเป้าประสงค์อันศักดิ์สิทธิ์ หรือ เป้าหมายของอนาคต) และที่

ประชาธิปไตยเป็นอย่างที่เป็นก็เพราะต้องสะท้อนการกำหนดขอบเขตภายใน
มณฑลทางการเมือง (Agamben, 2012, pp.73-74)

นองซีชี้ให้เห็นจุดต่างระหว่างระบบระเบียบทางเทววิทยากับระบบ
ระเบียบทางการเมือง (แม้กระทั่งในยุคกรีก จุดเริ่มต้นของการเมืองก็คือการแยก
สองระเบียบที่เกี่ยวกับเมืองและศาสนากัน) การเมืองเกิดขึ้นจากการ
แยกขาดระหว่างตัวเองกับระเบียบอื่นๆ อันเป็นระเบียบซึ่งจิตวิญญาณสาธารณะ
ในปัจจุบันไม่ได้มองว่าศักดิ์สิทธิ์หรือให้แรงบันดาลใจอีกต่อไปแต่ยังคงไว้ซึ่ง
ความแยกขาด (ผ่านศิลปะ ความรัก ความคิด ฯลฯ) การแยกขาดนี้กล่าวว่าเป็น
การแยกขาดของความจริงหรือของนัยยะต่อโลกที่อยู่นอกโลกอีกที ดังที่วิตเกน
สไตน์กล่าวว่า 'นัยยะในฐานะภายนอก เปิดขึ้นในใจกลางของโลก ในใจกลางของ
เรา และท่ามกลางระหว่างเรา ในฐานะการแบ่งปันร่วมกันของเรา' นัยยะนี้ไม่ใช่
ข้อสรุปของการดำรงอยู่ของเรา เพราะไม่ได้รวมการดำรงอยู่เอาไว้ภายใต้
ความหมาย (signification) แต่เพียงแค่เปิดเราออกสู่กันและกัน (Agamben,
2012, pp.74-75)

การมีภาพร่างทางการเมืองทำให้เราไม่สามารถคิดถึงอำนาจในฐานะสิ่ง
อื่นนอกจากการเป็นตัวกระทำที่เป็นปรักษ์หรืออันตราย อำนาจกลายเป็นศัตรู
ของประชาชนหรือเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เป็นไปได้ทุกรูปแบบรวมถึง
อำนาจหน่วยย่อย (micropower) ต่างๆ ด้วย ซึ่งในภาพใหญ่ นองซีมองว่า
ลักษณะเช่นนี้เป็นสัญญาณบ่งบอกถึงความป่วยไข้ของประชาธิปไตยมากที่สุด
สำหรับเขา ทางออกจากปัญหานี้คือการแยกแยะการเมืองออก โดยเจือจางการ
ใช้อำนาจและสัญลักษณ์ของอำนาจผ่านความเห็นเป็นประชาธิปไตย

(democratism) ของความไม่แตกต่างที่ทุกอย่างและทุกคนอยู่บนฐานเดียวกัน และในระดับเดียวกัน (Nancy, 2010a, p.22)

มองข้ามมองว่าความจำเป็นเร่งด่วนของประชาธิปไตยที่ทำให้เรามีหน้าที่ แยกแยะความแตกต่างของการเมืองออกจากปริณทลอื่น ๆ ไม่ได้เป็นอะไรมาก ไปกว่าการหาทางออกจากสัจนิยม (nihilism) ซึ่งสัจนิยมเป็นมโนทัศน์ที่ เกี่ยวข้องกับการลดค่าของคุณค่าสูงสุดทั้งหลาย ซึ่งอาจมองว่าเป็นวิกฤติ เกี่ยวกับคุณค่าหรือเป็นการทำลายตัวเองตัวเองของคุณค่า ในอีกแง่หนึ่ง สัจ นิยมคือแนวคิดนิเสธชีวิต ที่ชีวิตไร้ความหมายหรือเราไม่สามารถตระหนักถึง เป้าหมายชีวิตได้ ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ชีวิตถูกควบคุมด้วยบางสิ่งที่เป็นภายนอก เช่น กรอบศีลธรรมทางศาสนา เป็นต้น (Li, 2016, pp.304-309)

เนื่องจากสัจนิยมคือความไร้ค่าของการแยกแยะความแตกต่าง ซึ่งทำ ให้นัยยะและคุณค่าต่าง ๆ ไร้ความหมาย ขณะที่นัยยะหรือคุณค่าเกิดขึ้นผ่าน ความแตกต่างเท่านั้น นัยยะหนึ่งถูกแยกออกจากนัยยะอื่นเหมือนที่ชายต่างจาก ขาว และการมองเห็นต่างจากการได้ยิน ส่วนคุณค่าหนึ่ง ๆ ก็ไม่เท่ากับคุณค่าอื่น ใด สิ่งที่ทำให้เกิดข้อวิจารณ์แบบนี้ต่อ ‘ชุดคุณค่า’ และชื่อเสียง (ง) ที่อ่อนแอ ของ “ปรัชญาเชิงคุณค่า” (value philosophies) คือความคิดเกี่ยวกับคุณค่าใน ฐานะ “เครื่องหมายที่ถูกกำหนดให้” (given markers) ไม่ว่าในเชิงอุดมคติหรือ บรรทัดฐาน ซึ่งขัดกับพื้นหลังของสมมูลภาพระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่สามารถประเมิน ค่าได้ในตัวเอง (Nancy, 2010a, p.22)

ดังนั้น สิ่งที่ต้องยืนยันในที่นี่คือความไม่สมมูล (nonequivalent) ซึ่งมี ความเป็นเชิงการเมืองพอ ๆ กับการเมืองต้องมีพื้นที่และเปิดความเป็นไปได้ ให้อับการยืนยันความไม่สมมูลนี้ ด้วยเหตุนี้ การเมืองจึงเป็นเพียงโครงร่างที่ไม่

กำหนดแนชต์และเปิดออก โดยที่ตัวการเมืองเองไม่ได้ทำหน้าที่ในการยืนยัน ตัวการเมืองเองไม่ได้แบกรับนัยยะหรือคุณค่า แต่ช่วยทำให้นัยยะและคุณค่ามีที่ทาง โดยไม่ได้กำหนดนัยความหมายซึ่งจะต้องบรรลุหรือต้องทำให้เป็นรูปธรรม การเมืองเชิงประชาธิปไตยต้องปฏิเสธการมีภาพร่าง (figure) ให้กับตัวเอง พร้อมไปกับอนุญาตให้มีการแพร่กระจายของภาพร่างแบบต่าง ๆ อาทิ การยืนยัน ประดิษฐ์คิดค้น สร้างสรรค์ จินตนาการต่อโครงสร้างอื่น ๆ การเมืองเชิงประชาธิปไตยจึงเปิดพื้นที่ให้กับอัตลักษณ์ที่หลากหลายและการแบ่งปัน อัตลักษณ์เหล่านั้น แต่ไม่ใช่การให้โครงสร้างหรือภาพร่างกับตัวเอง อย่างไรก็ตาม มองซียืนยันว่าการละทิ้งหลักการทุกรูปแบบของการระบุตัวตน ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของกษัตริย์ พ่อ พระเจ้า ชาติ สาธารณรัฐ ผู้คน มนุษย์หรือมนุษยชาติหรือแม้กระทั่งประชาธิปไตยเองไม่ได้ขัดแย้งกับความจำเป็นเร่งด่วนในการระบุตัวตน ทุกคนยังสามารถระบุตัวเองได้เพื่อจะมีที่ทาง บทบาทและคุณค่าอันเป็นคุณค่าที่ประมาณไม่ได้ของการอยู่ร่วมกัน (Nancy, 2010a, pp.26-27)

ประชาธิปไตยไม่ใช่สิ่งที่กำหนดร่างได้และโดยสารถะแล้วไม่ควรถูกร่าง ประชาธิปไตยโค่นล้มสมมติฐานต่อโครงสร้างชะตากรรมและความจริงของการอยู่ร่วมกันแต่กำหนดโครงสร้างของพื้นที่ร่วม (common space) ในลักษณะที่เปิดสู่ความองกวมของความเป็นไปได้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่ความเป็นอนันต์จะโอบอุ้มได้ ภาพร่างต่าง ๆ ของการยืนยันของเราและการประกาศความปรารถนาของเรา เพื่อให้ง่ายแก่ความเข้าใจมองซีได้ยกตัวอย่างปริวิตถลของซิลปะ เขากล่าวว่า

“ยิ่งเมืองที่เป็นประชาธิปไตยละทิ้งการมีภาพร่าง ก็เท่ากับว่าเมืองเองได้ละทิ้งสัญลักษณ์และภาพแทนไปอย่างสุดเสียง แต่กระนั้นเมืองจะเป็นประจักษ์

พยานให้กับการเกิดขึ้นของความปรารถนาต่อรูปแบบใหม่ ๆ ที่เป็นไปได้ทั้งหมด ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และศิลปะเองก็พยายามทุกวิถีทางที่จะให้กำเนิดรูปแบบที่กลายมาเป็นศิลปะแบบใหม่อย่างล้นเหลือในทุกรูปแบบแนวคิดทางศิลปะ ไม่ว่าจะเป็รูปแบบใหม่ ๆ หรือการตีความรูปแบบเก่าใหม่ ทุกอย่างล้วนแต่เป็นพยานต่อความคาดหวังอันน่าตื่นเต้น ต่อความต้องการที่จะฉกฉวยการดำรงอยู่ซึ่งถูกปรับเปลี่ยนใหม่อย่างเต็มรูปแบบอีกครั้ง”

นองซีบอกว่าถ้ามันมีสิ่งที่เรียกว่าวิกฤติ เช่นวิกฤติของนวนิยาย นั่นก็เป็นเพราะเรายังคงต้องประดิษฐ์คิดค้นเรื่องเล่าใหม่ ๆ สำหรับประวัติศาสตร์ของเราต่อจากนี้ไปโดยปราศจากซึ่งประวัติศาสตร์ และถ้ามีศิลปะร่างกาย (body art) ซึ่งไปถึงจุดของเลือดหรือความทุกข์ทรมาน นั่นก็เป็นเพราะร่างกายของเราต้องการจะถูกเข้าใจในแบบที่ต่างออกไป ข้อเท็จจริงที่ว่าสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นผ่านทุกความเป็นไปได้ของความแปลกหรือความเบี่ยงเบนจากปกติอาจไม่เป็นคำอธิบายที่ดีพอเพราะมันสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกความเป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่มีคำตอบง่าย ๆ หรืออาจจะไม่มีคำตอบเลย แต่อย่างน้อยเราต้องเริ่มและต้องรู้ว่าประชาธิปไตยนั้นไม่ใช่หน้าที่ของการเมือง (Nancy, 2010a, pp.27-28)

คอมมิวนิสต์

สำหรับนองซี การตัดสินใจบนฐานของคุณค่าในฐานะสิ่งที่มีค่า แลกเปลี่ยนซึ่งนำไปสู่มาตรการร่วมของสินค้าและโภคภัณฑ์ทั้งหมดโดยแรงงาน และแรงขับในการสะสมคุณค่าสมมูล (equivalent value) เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนนำไปสู่สัจนิยมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะดังที่เราเห็น สำหรับนองซี นัยยะคือความแตกต่างกัน การจะหนีจากสัจนิยมไม่สามารถทำได้ด้วยการยืนยันคุณค่าใหม่ ๆ แต่ทำได้โดยการปรับแปลงลักษณะการประเมินค่า (evaluative gesture)

เนื่องจากการจะเอาชนะสัจนิยมได้ เกิดจากหลักการการประเมินที่ต่างออกไปเท่านั้น และเป็นหลักการที่มีสมมติฐานต่อลักษณะการประเมินค่าที่แตกต่างหรือไม่สามารถวัดได้ (incommensurability) โดยสมบูรณ์ ดังที่นองซีเขียนว่า “นี่เป็นทางเดียวที่จะออกจากสัจนิยม: ไม่ใช่การคืนชีพคุณค่าต่างๆ แต่เป็นการประกาศต่อต้านกับ “ความไม่มีอะไร” (nothing) ที่บ่งถึงว่า สิ่งใดๆ ล้วนมีคุณค่าอย่างไม่สามารถวัดได้ สมบูรณ์และเป็นอนันต์” บนสมมติฐานนี้เท่านั้นที่เราจะสามารถมีสายสัมพันธ์ (a rapport) หรือ การแบ่งปัน (sharing out) แทนที่จะเป็นการแทนที่ได้ (Morin, 2012, p.118)

ทุนนิยมซึ่งเป็นเรื่องของเงินและโภคภัณฑ์ได้ให้กำเนิดประชาธิปไตยเนื่องจากประชาธิปไตยโดยหลักการแล้วคือการเลือกตัวแบบของการประเมินค่าที่ทำให้ทุกอย่างมี ‘สมมูลภาพ’ หรือ ‘มีค่าเท่ากัน’ (equivalence) แต่เมื่อทุกอย่างอยู่ในสภาวะที่เท่ากันผ่านการมี ‘เงิน’ เป็นตัวกลาง ประชาธิปไตยจึงกลายเป็นชื่อของสมมูลภาพในแบบที่ธรรมดาตาชั่งเกินกว่าที่ คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) พูดถึงเสียอีก ไม่ว่าจะเป็นเป้าประสงค์ วิถีทาง คุณค่า นัยยะต่างๆ การกระทำ งาน หรือบุคคล ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่สามารถแลกเปลี่ยนและแทนที่กันได้เพราะไม่มีสิ่งใดเลยที่เชื่อมโยงกับสิ่งซึ่งสามารถแยกแยะมันออกจากกันได้ ทุกอย่างสัมพันธ์กับการสามารถแลกเปลี่ยนได้ ซึ่งห่างไกลจากการ ‘แบ่งปัน’ ในแง่ความรู้มรยของตัวคำ ประชาธิปไตยจึงมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นหนึ่งในกระบวนการของการแลกเปลี่ยน/แทนที่ (Nancy, 2010a, pp.23-24)

นองซีต้องการแทนที่การครอบงำทางเศรษฐศาสตร์ (ซึ่งเป็นผลมาจากการตัดสินใจพื้นฐานเรื่องสมมูลภาพ) ด้วยการการประเมินคุณค่าหรือการยืนยันการประเมินคุณค่าที่ช่วยให้การประเมินค่า (evaluating gesture) เป็นไปได้โดย

ไม่ถูกวัดด้วยหน้าด้วยระบบใด ๆ ที่มีอยู่แล้วออกไปจากของการเป็นอยู่ (being) เอง การประเมินคุณค่าในแต่ละครั้งจึงจะเป็นการยืนยันยืนยันความเป็นเอกลักษณ์เปรียบเทียบไม่ได้และแทนที่ไม่ได้ของคุณค่าหรือนัยยะ ของซึ่งมองว่าปัจเจกนิยมเสรี (liberal individualism) ไม่ได้ให้อะไรมากกว่าความเท่าเทียมระหว่างปัจเจกชน (Nancy, 2010a, p.24) ของซึ่งเสนอว่าประชาธิปไตยจะต้องวางรากฐานอยู่บนแนวคิดเรื่องเสรีภาพที่ไม่ใช่เสรีภาพตามชนบซึ่งวางอยู่บนฐานของความเป็นนายและความเป็นองค์อธิปัตย์ขององค์ประธาน (subject) ที่มีอัตตาดนัตติ แต่เป็นเสรีภาพที่อยู่บนฐานของการเปิดออกสู่ส่วนที่ล้นเกิน (excess) ออกจากมนุษย์เอง ประชาธิปไตยไม่ใช่อะไรออกไปจากการเปิดออกสู่กันและกันในประสบการณ์ของความไม่เท่าเทียมหรือความไม่สามารถวัดค่าได้

ของซึ่งมองว่านัยยะประชาธิปไตยควรเป็นนัยยะของการไม่ต้องมีอำนาจที่ระบุได้จากที่ใด หรือไม่ได้เป็นแรงกระตุ้นอื่นใดนอกจากความปรารถนา อันได้แก่ เจตจำนง การรอคอย และความคิด เป็นความปรารถนาที่ซึ่งสิ่งที่แสดงออกและการตระหนักคือความเป็นไปได้ของแท้จริงของการเป็นอยู่ร่วมกันทั้งหมดและแต่ละคนท่ามกลางทั้งหมด แต่เนื่องจากตัวคำว่าประชาธิปไตยเองไม่สามารถหล่อเลี้ยงความหมายของตัวเองได้อีกต่อไป เขาจึงมองว่าคอมมิวนิสต์และสังคมนิยมจำต้องแบกรับความจำเป็นเร่งด่วนของคำว่าประชาธิปไตย ของซึ่งเสนอว่าประชาธิปไตยควรจะเป็นคอมมิวนิสต์ด้วย เพราะไม่เช่นนั้นนั้นประชาธิปไตยจะกลายเป็นเพียงการจัดการกับความจำเป็นและความเหมาะสม

โดยขาดซึ่งความปรารถนา อันเป็นจิตวิญญาณ ลมหายใจและนัยยะของประชาธิปไตย ในที่นี้ จึงไม่ใช่เรื่องของการเข้าถึงจิตวิญญาณเชิงประชาธิปไตยแต่เป็นการคิดถึงประชาธิปไตยในฐานะจิตวิญญาณก่อนเรื่อง

รูปแบบเชิงสังคม การเมืองหรือการปกครอง โดยที่ความเป็นจิตวิญญาณนั้นเต็มไปด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่สุด จริงที่สุดและสำคัญจำเป็น ทว่าในสถานการณ์ประชาธิปไตยปัจจุบัน เรายังติดกับวิสัยทัศน์ทางการเมืองแบบเดิมซึ่งนิยมกำหนดโครงสร้างชะตากรรมของสาธารณรัฐหรือรัฐชาติ ชะตากรรมของมนุษยชาติ ความจริงของความสัมพันธ์ (the truth of relation) และอัตลักษณ์ร่วม กล่าวโดยสรุปคือทุกสิ่งที่อยู่ภายใต้ความรุ่งเรืองของราชาธิปไตยและรูปแบบต่าง ๆ ของเผด็จการนิยม ต้องถูกแทนที่ด้วยความรุ่งโรจน์ของประชาธิปไตย แบบตามตัวอักษร ซึ่งหมายถึง *อำนาจสัมบูรณ์ของประชาชนผู้เป็นสารัตถะของอำนาจนั้น* (Nancy, 2010a, pp.14-15)

ในบทความ Communism, the word นองซีได้รรถาธิบายคำว่าคอมมิวนิสต์อย่างละเอียด เขาเสนอว่าสิ่งที่ดีจะเป็นบวกซึ่งซ่อนอยู่ภายใต้คำว่าคอมมิวนิสต์ก็คือ การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น (the togetherness of people) กับการเป็นอยู่ทุก ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็พืช สัตว์ ดวงดาวหรือก้อนหินก็ตาม การอยู่ร่วมกันเป็นสิ่งที่ได้รับมา และได้รับมาผ่านมุมของทั้งหมด (the whole) หรือองค์รวม (totality) การอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของสังคมซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกัน (association) ต่างไปจากการรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (integration) ของครอบครัวหรือชนเผ่า ซึ่งทำให้เกิดคำถามต่อความเป็นไปได้และความสอดคล้องต้องกันว่าเราจะสมาคมกับคนที่ไม่ต้องการหรือปฏิเสธการสมาคมนี้อย่างไร ในทางกลับกัน *communitas* หรือ *communion* ถูกประดิษฐ์ขึ้นในฐานะแนวคิดที่พิสูจน้ผ่านการปรากฏและการดำรงอยู่ของสมาชิกในชุมชนเอง (Nancy, 2010b, p.148)

คอมมิวนิสต์ คือ มิทไซน์ (Mitsein) หรือการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีผลต่อการดำรงอยู่และสภาวะของปัจเจกบุคคลทั้งหลาย คอมมิวนิสต์จึงมีความหมายมากกว่าแค่ความหมายเชิงการเมือง ตัวตัวเองบ่งถึง “กรรมสิทธิ์” (property) ซึ่งไม่ใช่แค่การครอบครองสิ่งของ แต่ทำให้การครอบครองอะไรก็ตามเป็นการครอบครองขององค์ประธาน (subject) อย่างแท้จริง (properly - ในตัวบทส่วนนี้ นองซีกำลังเล่นกับคำว่า proper) นั่นคือการครอบครองการแสดงออก (expression) กรรมสิทธิ์ในที่นี้จึงอยู่ในตัวเราอยู่แล้ว ไม่ใช่สิ่งที่เราครอบครอง คำอธิบายเรื่องกรรมสิทธิ์ของนองซีนั้นอิงอยู่กับมโนทัศน์ของมาร์กซ์ซึ่งเสนอว่ามี “กรรมสิทธิ์ของปัจเจก” (individual property) ที่อยู่นอกเหนือไปจากกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล (private property) และกรรมสิทธิ์ส่วนรวม (collective property) ด้วย กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลและส่วนรวมเป็นเรื่องของขอบเขตและหมวดหมู่ของกฎหมายซึ่งเชื่อมโยงกับภายนอกและเป็นทางการ ส่วนกรรมสิทธิ์ของปัจเจกหมายถึงกรรมสิทธิ์ดั้งเดิมขององค์ประธานที่แท้จริง (Nancy, 2010b, p.149) กรรมสิทธิ์ดั้งเดิมนี้นี้หมายถึง การอยู่ร่วมกับผู้อื่น อันเป็นสภาวะที่องค์ประธานมีพันธะ (commit) และมีการสื่อสาร (communicate) ความเป็นองค์ประธานก่อเกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกัน

นองซีย้ำว่า ในการดำรงอยู่ เราไม่เคยดำรงอยู่เพียงลำพัง การดำรงอยู่ในที่นี้คือการดำรงอยู่ร่วมกับอย่างจำเป็นกับการดำรงอยู่ของการเป็นอยู่ (being) อื่น ๆ โดยปราศจากความเชื่อมโยงภายนอก (external link) อย่างสิ้นเชิง การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นคือความสัมพันธ์ การแบ่งปัน การแลกเปลี่ยน การไถ่เกื้อ กับความฉับพลันทันที (immediation) ความหมาย และความรู้สึก (Nancy, 2010b, p.148) นองซีวิเคราะห์รากศัพท์ของคำว่าคอมมิวนิสต์อย่างละเอียดเพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง co- ใน collective กับ co- ใน communism

co- ใน collective หมายถึงการรวบรวมผู้คนมีนัยของลักษณะการ “เคียงข้างกัน” (side by side) ทางกายภาพ และไม่สื่อถึงความสัมพันธ์ของแต่ละข้างแต่อย่างใด ขณะที่ co- ของ communism คือ mit ของมิตไฮน์ในงานของ มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) ซึ่งหมายถึง ‘กับ’ (with) ที่มีนัยว่า ไม่ว่าจะหรือฉันทันแต่ต่างกันไม่ว่าจะอยู่ร่วมหรือแยกจากกัน ‘กับ’ คือสิ่งที่สถาปนาหรือเป็นแนวโน้มของการเป็นอยู่ (being) ของเรา การพูดคำว่าเราในที่นี้จึงเป็นวัจนกรรม (speech act) และการดำรงอยู่ของเราที่ถูกพูดถึง (a we existentially spoken) จึงจะแสดงนัยสำคัญได้ (Nancy, 2010b, p.148)

ด้วยเหตุผลทั้งหมดข้างต้น นองซีสรุปว่า คอมมิวนิสต์ คือ เงื่อนไขร่วมของความเป็นเอกสภาวะทั้งหมดขององค์ประธานทั้งหลายซึ่งเครือข่ายขององค์ประธานได้สร้างโลก อันได้แก่ ความเป็นไปได้ของความหมายหรือนัยยะ (sense) ขึ้นมา นองซีชี้ให้เห็นว่าการเมืองกับคอมมิวนิสต์ต่างกัน คอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่มาก่อนการเมืองและให้เงื่อนไขสมบูรณ์แก่การเมืองในการเปิดพื้นที่ร่วมให้แก่ส่วนรวม (the common) ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ยินยอมให้การเมืองทำให้เกิดเป้าหมายปลายทางร่วมหรือทำให้การอยู่ร่วมกันแตกออกเป็นหน่วยย่อย ๆ (substance) คอมมิวนิสต์จึงเป็นทั้งหลักการที่กระตุ้นและเป็นขีดจำกัดของการเมืองไปด้วยในตัว (Nancy, 2010b, p.149)

อย่างไรก็ตาม นองซีได้กลับมาพิจารณาคำว่า -ism ที่อยู่ท้ายคำว่า communism แล้วเห็นว่าควรตัดคำว่า -ism ออกไป เพราะเป็นคำที่มีนัยถึงระบบการนำเสนอและการทำให้เป็นคตินิยม (ideologization) ซึ่งทำให้คอมมิวนิสต์เองเสี่ยงต่อการเป็นคตินิยมอย่างหนึ่งเช่นกัน นองซีให้ความสนใจกับ co- หรือ com-/cum (ในภาษาละติน แปลว่า กับ) ซึ่งเป็นสมมติฐานตั้งต้นของการดำรงอยู่ใด ๆ

เขายังคงยืนยันว่า cum ในที่นี้ไม่ใช่การเมือง แต่เป็นภววิทยาที่ตามคำถามต่อ การเมืองว่า เราจะคิดถึง สังคม รัฐบาล และกฎหมายอย่างไร โดยที่ไม่พุ่งเป้าไปที่ การได้มาซึ่ง cum หรือ ส่วนรวม แต่แค่หวังว่าส่วนรวมจะสร้างโอกาสหรือ ความเป็นไปได้ในการสร้าง ‘นัยยะ’ (sense) ด้วยตัวเอง ในที่นี้ คอมมอนเซนส์ หรือ นัยยะร่วม (common sense) จึงหมายถึง นัยยะใดก็ตามที่เกิดขึ้นมาจากการ สื่อสาร แบ่งปันและแลกเปลี่ยน โดยสิ่งที่แลกเปลี่ยนคือกรรมสิทธิ์หรือคุณสมบัติ ที่เหมาะสม (ในที่นี้นองซีกำลังเล่นกับคำว่า property และสะท้อนกับแนวคิดเรื่อง กรรมสิทธิ์ของปัจเจกที่มาร์กซ์เสนอ) ซึ่งเกิดจากการที่ ‘ฉัน’ มีพันธะกับส่วนรวม (Nancy, 2010b, pp.149-150)

ด้วยคำอธิบายข้างต้นจะเห็นได้ว่า คอมมิวนิสต์เป็นปัญหาเรื่องของ กรรมสิทธิ์ซึ่งไม่ใช่กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลหรือกรรมสิทธิ์ส่วนรวม แต่เป็นกรรมสิทธิ์ ของปัจเจกและกรรมสิทธิ์ร่วม (common property) ซึ่งทำให้เกิดคำถามที่ตามมา สองคำถามด้วยกัน 1) การเป็นปัจเจกและ (อยู่) ร่วมกันไปพร้อมๆ กัน หมายความว่าอย่างไร? เราจะเข้าใจความเป็นปัจเจกของความร่วมมือ (commonness) และ ชุมชนของความเป็นปัจเจกอย่างไร? นองซีตอบปัญหาข้อ นี้ด้วยการรับคำว่าปัจเจกและร่วมกันไปสู่ว่า “เอกพหุสภาวะ” (singular-plural) ซึ่งเขาไม่อธิบายเพิ่มเติมต่อในดับทเนื่องจากเป็นมโนทัศน์ที่เคย กล่าวถึงในที่อื่นๆ แล้ว) 2) เราจะคิดถึงความมั่งคั่งและยากจนในปริบทของ ‘ร่วมกัน-ปัจเจก’ อย่างไร? นองซีตอบคำถามข้อนี้ว่า ความมั่งคั่งคือการ ครอบครองมากกว่าความต้องการทั่วไปในชีวิต และในทางกลับกันความยากจน คือการครอบครองน้อยกว่า (Nancy, 2010b, p.150)

ข้อบังคับ (command) แรกของคอมมิวนิสต์ คือ การมอบสิ่งที่ชีวิตส่วนรวมต้องการให้แก่ส่วนรวม (to give to the common what common life needs) ดังนั้น น้องซีจึงมองว่าเราจำเป็นต้องคิดให้แตกต่างออกไป ไม่ใช่แค่คิดถึงความต้องการและความพึงพอใจในขั้นแรก แม้ว่าเราจะต้องยืนยันความพึงพอใจพื้นฐานหรือขั้นต่ำสุดไปด้วย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องพิจารณาว่า มีความเป็นอนันต์เกี่ยวข้องกับอยู่ในสารัตถะของแต่ละความต้องการเสมอ ความต้องการเป็นแรงกระตุ้นเพื่อให้ได้บางสิ่งมาและในฐานะแรงขับสู่อะไรที่ 'ไม่ใช่-สิ่ง' (nothing) ด้วย และอาจไม่ใช่อะไรเลยนอกจากความเป็นอนันต์ (infinite) การกล่าวเช่นนี้อาจดูเหมือนว่าเรากลับเข้าไปใกล้แนวคิดทุนนิยมอีกครั้ง กล่าวคือ การตีความว่าอนันต์เป็นการสะสมอันไม่สิ้นสุด (endless accumulation) ของสิ่งต่างๆ (ซึ่งล้วนแต่สมมูลกันโดยมีมาตรวัดเป็นเงินตรา) และเงินก็ถูกเข้าใจว่าเป็นกระบวนการที่ไม่สิ้นสุดของการทำเงิน ทว่าน้องซีมองว่าทุนนิยมคือความไม่สิ้นสุด (endless) แต่ไม่ใช่ความเป็นอนันต์ (Nancy, 2010b, p.151)

คำถามเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์คือคำถามเรื่องคุณสมบัติที่เหมาะสมซึ่งในที่นี้อาจเป็นแค่การอยู่ร่วมกัน ร่วมกัน (common) คือคำที่เที่ยงตรงสำหรับความเหมาะสมของการเป็นอยู่ถ้าการเป็นอยู่มีความหมายในเชิงภววิทยาคือการเป็นอยู่ร่วมกัน ในที่นี้จะเห็นว่า น้องซีได้ปรับเปลี่ยนคำว่าคอมมิวนิสต์ทั้งในแง่ความหมายและมโนทัศน์ รวมถึงลดทอนให้เหลือเพียง 'common' ซึ่งสำหรับเขาแล้วไม่ใช่อะไรเลยนอกจาก ...

“การอยู่ร่วมกันหมายถึงพื้นที่ ระยะวรรค (spacing) ระยะห่างและความใกล้ชิด การแยกจากและการเผชิญหน้ากัน แต่ ‘ความหมาย’ นี้ไม่ใช่ความหมาย และเปิดออกอย่างเหนือความหมายใดๆ ในขอบเขตนั้น เรากล่าวได้ว่า

‘คอมมิวนิสต์’ ไม่มีความหมาย ไปไกลกว่าความหมาย: ที่นี้ ณ ที่เราเป็นอยู่”
(Nancy, 2010b, pp.152-153)

สิ่งที่นองซีพยายามเสนอคือการทำให้มนุษย์กลายเป็นหัวใจหลักอีกครั้งตั้งที่มาร์กซ์ต้องการ หัวใจหลักของแนวคิดนี้อยู่ที่การล้นเกินออกมาจากมนุษย์อย่างไร้ขีดจำกัด (infinite excess over man) ซึ่งเป็นบทเรียนที่สัมพันธ์กับการประดิษฐ์คิดค้นประชาธิปไตย มาร์กซ์เองอาจไม่ได้ตระหนักว่ามนุษย์ก้าวข้ามตัวเองอย่างเป็นอนันต์ (man infinitely exceeds man) เขาไม่ได้คิดหรือกำหนดนิยามในลักษณะนี้โดยตรง แต่แนวคิดของเขามองว่าผลผลิต (ทางสังคม) ของมนุษย์โดยมนุษย์เป็นกระบวนการที่ไม่มีที่สิ้นสุด และผลลัพธ์นั้นไปไกลกว่า “กระบวนการ” หรือ พัฒนาการซึ่งนำไปสู่การก้าวข้ามตัวเองอย่างไม่สิ้นสุดมนุษย์ สะท้อนให้เห็นว่า มาร์กซ์รู้ว่า มนุษย์ในฐานะ “ทั้งหมด” (a whole) คืออนันต์ “คุณค่า” ในความหมายสูงสุดซึ่งไม่ใช่ทั้งคุณค่าการใช้งานและคุณค่าแลกเปลี่ยน (คุณค่าหรือมูลค่าแบบทุนนิยม) เป็นอนันต์ และวิถีทางออกจากความแปลกแยกก็เป็นอนันต์ the common, the demos จะเป็นองค์อธิปัตย์ได้ภายใต้เงื่อนไขที่แยกประชาชนหรือการอยู่ร่วมกันออกจากสมมติฐานขององค์อธิปัตย์ของรัฐและโครงสร้างทางการเมืองใดๆ เท่านั้น (Nancy, 2010a, pp.20)

ประชาธิปไตย

ทั้งนี้ เพื่อที่จะเสนอทางเลือก นองซีได้กลับมาพิจารณาที่รากศัพท์ของคำว่า ‘ประชาธิปไตย’ ซึ่งหมายถึงการใช้อำนาจโดยประชาชน โดยที่คำว่า “ประชาชน” สามารถเข้าใจได้สองนัยยะ นัยหนึ่ง คำว่าประชาชนอ้างอิงถึงส่วนหนึ่งของสังคมที่ต่างจากอีกส่วน เป็นส่วนที่ถูกมองว่าด้อยกว่าและถูกรอบงำ

เพราะฉะนั้น ประชาธิปไตยในความหมายนี้จึงไม่ใช่ระบอบการปกครองแต่เป็นการปฏิบัติต่อต้านรัฐหรือระบอบการปกครอง ดังนั้น องค์กรประธาน (subject) จึงเปลี่ยนจากสถานะถูกกระทำ (passive) ไปเป็นผู้กระทำ (active) ซึ่งมีความชอบธรรมอย่างถึงที่สุด แต่ความชอบธรรมในที่นี้เป็นความชอบธรรมของการปฏิบัติในตัวมันเองเท่านั้นและไม่ได้เพียงพอต่อการก่อตั้งระบอบการปกครองแต่อย่างใด (Nancy, 2010a, p.38)

ในการปฏิบัติมีเพียง ‘นักประชาธิปไตย’ (democrat) แต่ไม่มีประชาธิปไตย ในที่นี้ องค์กรประธานผู้เป็นองค์กรประธานของการปฏิบัติทำให้เห็นสองสิ่งในคราวเดียว กล่าวคือ ในความฉับพลันของห้วงขณะ มีคุณค่าสูงสุดที่ไม่สามารถวัดเปรียบกับสิ่งอื่นใดได้นอกจากตัวมันเอง และเมื่อผ่านเวลาไป คุณค่าสูงสุดนั้นอยู่ในฐานะของการเปิดออกอย่างเป็นอนันต์โดยที่ไม่มีคุณสมบัติกฎหมาย สถาบัน หรือ อัตลักษณ์ใดๆ มาเทียบเคียงได้ การเมืองแบบประชาธิปไตยจึงเป็นการเมืองของช่วงเวลาที่กลับไปสู่การปฏิบัติ การปฏิวัตินั้นสามารถนำพาสถานการณ์กลับไปสู่จุดสมมติของรากฐาน ทว่าประชาธิปไตยขัดกระบวนการดังกล่าวและแขวนรอการปฏิบัติเอาไว้ (a state of permanent revolution /suspended revolution) โดยใช้การปฏิบัติเป็น “คำข่มขู่อย่างต่อเนื่อง” ต่อรัฐแทนที่จะเป็นการล้มล้างอำนาจรัฐ

ส่วนความหมายอีกนัยหนึ่งของคำว่า “ประชาชน” นั้นสามารถเข้าใจได้ในฐานะ ‘องค์รวม’ (whole) และ ‘กาย’ (body) ของความเป็นจริงทางสังคม (social reality) อำนาจอธิปไตยของประชาชนจึงหมายถึงการสถาปนาตนเองของประชาชนในฐานะที่เป็นประชาชน การก่อตั้งตัวเองนี้มีมาก่อนการเกิดขึ้นของสถาบันทางการเมืองใดๆ อย่างเห็นได้ชัด ณ ที่นี้ ประชาชนผู้เป็นองค์กรประธาน (subject – people) ถูกยืนยันในฐานะ “สารัตถะ” ซึ่งเป็นความเป็นจริง

(reality) ที่ได้รับการดำรงอยู่และความเคลื่อนไหวมาจากตัวเองเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง นองซีกำลังมองว่า สิ่งที่เราเรียกว่า ‘ธรรมชาติของมนุษย์’ ไม่มีอยู่จริง โดยเนื้อแท้แล้ว มนุษยชาติไม่สามารถเปรียบได้กับสิ่งที่เรียกว่า ‘ธรรมชาติ’ เพราะคุณลักษณะเดียวที่มีก็คือ ‘การปราศจากซึ่งธรรมชาติ’ หรือห่างไกลจากธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นสกุลหนึ่งของการเมืองจึงไม่สามารถจะวางรากฐานอยู่ในหลักการอันเป็นนอตุระ (transcendent) ได้ สิ่งเดียวที่สามารถเป็นรากฐานให้กับประชาธิปไตยได้ก็คือ การไม่ปรากฏ (absence) และการไม่ปรากฏในที่นี้คือ “การไม่ปรากฏของธรรมชาติของมนุษย์” (Agamben, 2012, pp.38-39)

ประวัติศาสตร์ทางความคิดของโลกสมัยใหม่แสดงให้เห็นสองสิ่ง 1) เป็นไปไม่ได้ที่จะทำให้เกิดการเมืองที่ประชาชนสามารถก่อร่างหรือสถาปนาตัวเอง เพราะลักษณะเบ็ดเสร็จของการเมืองตั้งแต่ต้น 2) ประชาธิปไตยผลิตลักษณะเชิงโครงสร้างของสิทธิหรือกฎหมายซึ่งทำให้อำนาจเฉพาะอื่น ๆ มีแนวโน้มที่จะไม่ปรากฏหรือเลือนหายไป การแก้ปัญหาของประชาธิปไตยจึงอาจทำได้ผ่านการสลายมณฑลทางการเมืองทั้งหมดให้กลายเป็นเพียงมณฑลหนึ่งท่ามกลางมณฑลแบบอื่น ๆ ซึ่งหายไปจากภาพรวมและการผลิตสร้างตัวเองของการดำรงอยู่ทางสังคม

นองซีเสนอสิ่งที่เรียกว่า “การเมืองในการปฏิเสธ” (a politics in negativity) ซึ่งมีอยู่สองวิธีการด้วยกัน วิธีการแรกคือ การแตกออก (breach/rupture) ของโครงสร้างเดี่ยวๆ ทางการเมือง ซึ่งมีนัยของการงดเว้นจากการมีส่วนร่วมในสถาบันประชาธิปไตยต่าง ๆ วิธีการที่สอง คือ การคิดถึงประชาธิปไตยโดยไม่แสวงหาสารัตถะและลักษณะของประชาธิปไตย จะเห็นได้

ว่าการเมืองในการปฏิเสศเป็นการแก้ไขปัญหาของประชาธิปไตยผ่านการนิยาม “ประชาชน” ทั้งสองแบบข้างต้น สิ่งที่เหมือนกันในทั้งสองวิธีก็คือ การเมืองนั้นถูก ยืนยันอย่างจำเป็นผ่าน “การถอนตัว” (withdrawal) ออกจากการเมืองที่มี ลักษณะเป็นเอกภาพทั้งในเป้าหมาย (ชะตากรรม) และธรรมชาติ ถอนตัวออกจากโครงการทางการเมืองและอัตลักษณ์ต่างๆ เพราะ “ประชาชน” ต้องยึด ‘การ ถอนตัวออกจากตัวเอง’ เอาไว้ (Nancy, 2010a, p.39)

เพราะฉะนั้นสำหรับนงซี ประชาธิปไตยคือ (สรุปความจาก Nancy, 2010a, pp. 32-34)

1) ชื่อของอาณาบริเวณ (regime) ของนัยยะซึ่งความจริงไม่สามารถถูกรวมไว้ภายใต้ตัวกระทำสั่งการ (ordering agency) อื่นใด ไม่ว่าจะเป็นเชิง ศาสตร์ การเมือง วิทยาศาสตร์ หรือสุนทรียศาสตร์; แต่เป็นสิ่งที่รวมเอามนุษย์ ในฐานะความเสี่ยงและโอกาสของตัวเองเอาไว้

2) หน้าที่ในการประดิษฐ์คิดค้นการเมืองเป็นหนทางสู่การเปิดออก หรือการรักษาการเปิดออกของพื้นที่เพื่อให้การเป็นอยู่ (being) อื่นๆ ทำงาน ไม่มีความแตกต่างระหว่างจุดมุ่งหมายกับเป้าประสงค์ รวมถึงไม่มีคุณสมบัติของ “พื้นที่แบบต่างๆ” ที่เป็นไปได้ด้วย การเมืองเป็นเรื่องของการตามหา ประดิษฐ์ คิดค้นมันขึ้นมาหรือแม้กระทั่งสร้างวิธีการที่จะทำให้ไม่สามารถอ้างอิงได้ว่าพบ มันแล้ว แต่ในลำดับแรก เราต้องไม่มองว่าการเมืองคือระเบียบของเป้าประสงค์

3) ประชาธิปไตยเป็นอภิปรัชญาก่อนแล้วจึงค่อยเป็นการเมืองที่หลัง เท่านั้น แต่การเป็นการเมืองของประชาธิปไตยไม่ได้วางรากฐานอยู่บนความเป็น อภิปรัชญา แต่อภิปรัชญาเป็นเงื่อนไขที่ซึ่งการเมืองถูกทำให้เกิดการปฏิบัติ ถ้า

เราเริ่มคิดถึงความเป็นอยู่ในการอยู่ร่วมกันของเราในโลกนี้ก่อนเป็นอย่างแรก เราจะเห็นว่าการเมืองให้ออกสภาวะแก่การเป็นอยู่-กับ (being-with หรือ mitsein) อย่างไร แม้จะเป็นไปได้ที่จะขยายความหมายหรือนัยยะของคำเพื่อทำให้ “การเมือง” เท่ากับ “อภิปรัชญา” แต่ถ้าทำอย่างนั้นก็ทำให้เราเสียหรือเลื่อนการแยกแยะตัวคำทั้งสองไป

บทสรุป

จากการแยกแยะ การเมือง - ประชาธิปไตย - คอมมิวนิสต์ ออกจากกัน โดยอิงอาศัยกรอบมโนทัศน์ทางปรัชญาของ ฌอง-ลุก นองซี เราอาจเห็นลักษณะร่วมบางประการภายใต้วิธีวิทยาของเขา ประการแรก คือการสลายวิธีคิดที่จัดวางสิ่งต่าง ๆ ไว้อยู่ในชั่วตรงข้ามของกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นครูของ ประชาธิปไตย - คอมมิวนิสต์ (ในฐานะที่เป็นระบอบการปกครอง), สังคม - ชุมชน, ความสัมพันธ์ระหว่างภายใน-ภายนอก หรือ ส่วน (part - ปัจเจกบุคคล) - ทั้งหมด (whole/totality) ก็ตาม ประการที่สอง การให้คำนิยามใหม่แก่ การเมือง - ประชาธิปไตย - คอมมิวนิสต์ ของนองซีล้วนแต่เป็นการปูทางไปสู่การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของ ‘การเป็นอยู่’ (being) เพื่อให้คำนิยามใหม่ ซึ่งหากพิจารณาในมุมกลับ เราจะเห็นว่าเงื่อนไขพื้นฐานของการดำรงอยู่อย่างเป็นเอกพหุสภาวะนั้น กลับมาสร้างความเข้าใจต่อการเมือง - ประชาธิปไตย - คอมมิวนิสต์ อย่างไร

จากคำอธิบายของนองซี อาจกล่าวได้ว่า การจะแก้ปมปัญหาในมโนทัศน์ประชาธิปไตยที่สะสมค้างค้ำมานาน จะต้องกลับไปเริ่มต้นที่การให้คำนิยามใหม่ ทั้งคำนิยามของสภาวะความเป็นอยู่ (Being) และของประชาธิปไตย รวมถึงคำนิยามของคำว่าการเมืองเอง เพราะคำนิยามที่มีอยู่เดิมแม้จะถูกต่อเติมและ

ดัดแปลงอย่างไรก็ยังคงอยู่ภายใต้โลกทัศน์แจกเช่นเดิม หากไม่แก้ที่ค่านิยมแล้ว ก็คงยากที่จะรังสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาได้ ทั้งนี้ ประเด็นปัญหาที่น้องซีเข้าไปปะทะโต้แย้งเพื่อแก้ไขมีอยู่ 2 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ 1) การที่การเมืองเข้าไปผูกกับเศรษฐกิจ (เศรษฐศาสตร์การเมืองหรือความเข้าใจคำว่า ‘การเมือง’ ในปัจจุบัน) ซึ่งทำให้เกิดสถานะเบ็ดเสร็จและตั้งเป้าหมายร่วมที่สภาวะการเป็นอยู่ (Being) ต้องไปถึง การผูกกับเศรษฐกิจทำให้คุณค่าทุกอย่างแทนที่แลกเปลี่ยนกันได้ แม้กระทั่งสิ่งที่ไม่สามารถแลกเปลี่ยนได้ (incommensurability) ก็ตาม 2) การโต้ตอบกับประเด็นเรื่องการวางรากฐานของเทววิทยาทางการเมือง (theologico-political) ซึ่งทำให้เกิดสถานะเบ็ดเสร็จหรือองค์รวมขึ้น โดยที่สภาวะนี้ไปกดทับรูปแบบของอำนาจอื่น ๆ หรือความเป็นไปได้อื่น ๆ ไม่ให้ปรากฏขึ้นมา ทั้งยังกำหนดชะตากรรมหรือเป้าประสงค์ที่เป็นเอกภาพให้กับความเป็นพหุสภาวะของปัจเจกทุกคน

น้องซีได้นิยามคำว่าประชาธิปไตยใหม่ว่าหมายถึงพื้นที่ในการส่งต่อแลกเปลี่ยน หมุนเวียน และปรับแปลงความหมายในการอยู่ร่วมกันและเป็นพื้นที่ที่อยู่เหนือไปจากการเมือง สิ่งที่น้องซีพยายามเสนอคือแ่งมุมของประชาสังคมหรือสายใยทางสังคมของ “ประชาธิปไตย” ซึ่งประชาธิปไตยในแ่งมุมนี้เป็นการบรรยายและประเมินการเป็นอยู่ร่วมกัน (being in common) ที่วางรากฐานอยู่บนการตระหนักร่วมกันของทุกคนในชุมชน รวมถึงบนรากฐานของกลุ่มอิสระแต่ละกลุ่มที่แบ่งปันการตระหนักร่วมกันภายในกลุ่มเอง โดยตัวแบบของกลุ่มอยู่ในรูปแบบของสิ่งที่เรียกว่า “commune” หรือ “community” (Nancy, 2010a, p.39) ส่วนคอมมิวนิสต์ก็คืออีกชื่อหนึ่งของประชาธิปไตยซึ่งเป็นเพียงแนวคิดหรือแรงกระตุ้นทางความคิดที่ช่วยให้ประชาธิปไตยตรวจสอบสารัตถะและเป้าหมายของสูงสุดของตัวเอง ในขณะที่ ‘การเมือง’ เป็นเพียงพื้นที่สำหรับความเป็นไปได้

นานัปการซึ่งแทรกเข้าแทรกแซงในทุกมณฑลของรูปแบบต่าง ๆ และเป็นวิถีทางในการเข้าถึงความเป็นไปได้ของเป้าประสงค์เหล่านั้น

แม้มองซึ่งจะยอมรับการคงไว้ซึ่งรัฐเพื่อทำหน้าที่บางประการ แต่เขาให้น้ำหนักความสำคัญกับภาคประชาชนในลักษณะที่ไม่ต่างไปจากนักปรัชญาร่วมสมัยคนอื่น ๆ เลย ในภาพรวม แม้ว่ากระบวนการของประชาธิปไตยจะมีข้อจำกัดก็ไม่ได้หมายความว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่เลวร้าย สุดท้ายแล้วจะเห็นได้ว่าประชาธิปไตยเป็นเรื่องของการปกครองตนเองและให้อำนาจคืนกลับสู่ประชาชน อำนาจของผู้ที่ไม่มีบรรดาศักดิ์พิเศษใดๆ อันเป็นรากฐานของการทำให้การเมืองสามารถคิดถึงได้โดยเน้นความสำคัญของการมีอัตตาณัติและการปกครองโดยประชาชนผ่านกระบวนการไตร่ตรองร่วมกัน ซึ่งล้วนแต่นำไปสู่การเพิ่มบทบาทหรือคืนความสำคัญให้กับองค์กรอภิปัตย์นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

กมลกา จิตตรุทธะ. (2561). การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ “ประชาธิปไตย” ของ ฌอง-ลุก นองซี. *รัฐศาสตร์ปริทรรศน์*. 5(1), 93 – 111.

Agamben, G. & McCuaig, W. (2012). *Democracy in What States?*. New York: Columbia University Press.

LI, G. (2016). Nietzsche's Nihilism. *Frontiers of Philosophy in China*, 11(2), 298-319.

Morin, M. E. (2012). *Jean-Luc Nancy*. Cambridge: Polity.

Nancy, J. L. (2010a). *The Truth of Democracy*. New York: Fordham University Press.

Nancy, J. L. (2010b). Communism, the word. In C. Douzinas & S. Zizek (eds.), *The Idea of Communism*, London: Verso.

สังกัดของผู้เขียนบทความ

วิชา เทียมลม ณัฐพัชร ศิริวัฒน์	อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต นักศึกษาโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
นิพนธ์ โชะเฮง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
กรณัฏร มาตรศรี	คณะอาชีววิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต
ธรรมวิทย์ เทอดอดุมธรรม	รองศาสตราจารย์ คณะอาชีววิทยาและการบริหารงาน ยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต
พิมพ์ชนา ศรีบุญยพรรัฐ	วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา
นิติพัฒน์ กิตติรักษกุล	พล.ต.ต., กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ
ภูติศ นอขุนทด	วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา

เฉลิมพล สุขมงคล	นักศึกษาโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สุชาติ ศรียารัตน์ย	อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
จุมพล นิมพานิช	รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
จุฑามาศ สว่างภณ- กาญจนา	นักศึกษาโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ เกรียงชัย ปิงประวัติ	อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
พิศิษฐ์ เชาวน์ลักษณะสกุล	นักวิชาการอิสระ
ยุพา ปรากฏชกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์(พิเศษ) นักวิชาการอิสระ
กมลกา จิตตรุทธะ	นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระบวนการในการดำเนินการของวารสาร

1. กองบรรณาธิการเปิดรับบทความต้นฉบับตลอดปี
2. กองบรรณาธิการประชุมเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของต้นฉบับกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ รวมถึงตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการจัดรูปแบบตามเกณฑ์ของวารสาร และคุณภาพทางด้านวิชาการ
3. กองบรรณาธิการจะอีเมลไปยังผู้เขียนในกรณีปฏิเสธการตีพิมพ์ต้นฉบับที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ทางวารสารกำหนด และในกรณีต้นฉบับผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการจะอีเมลแจ้งให้ท่านชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ตามระเบียบมหาวิทยาลัย เมื่อผู้เขียนดำเนินการแล้วเสร็จ กองบรรณาธิการจะส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่ออ่านประเมินต่อไป ทั้งนี้ขอให้ผู้เขียนตรวจสอบอีเมลที่ให้กับวารสารจนกว่ากระบวนการตีพิมพ์จะแล้วเสร็จ
4. กองบรรณาธิการดำเนินการจัดส่งบทความต้นฉบับที่ผ่านการพิจารณาไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อทำการอ่านประเมินจำนวน 3 ท่าน แบบ double blinded
5. กองบรรณาธิการสรุปผลการประเมินคุณภาพบทความต้นฉบับของผู้ทรงคุณวุฒิและจัดส่งไปยังผู้เขียนเพื่อให้ดำเนินการแก้ไข โดยให้ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว พร้อมชี้แจง หรือไฮไลต์ส่วนที่มีการแก้ไขมายังกองบรรณาธิการ
6. กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องของการแก้ไขเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนบทความต้นฉบับตามรูปแบบที่วารสารกำหนด จึงจะออกไปตอบรับการตีพิมพ์ให้กับผู้เขียน

7. กองบรรณาธิการดำเนินการรวบรวมบทความต้นฉบับที่จะเผยแพร่ในวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์และตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะออนไลน์

ระเบียบการเสนอต้นฉบับเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์

1. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่ไม่เคยเผยแพร่ตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
2. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่ไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ของวารสารวิชาการอื่นๆ
3. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่เกิดจากการค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์โดยผู้เขียนเองในสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์และสาขาวิชาที่สัมพันธ์
4. ต้องไม่เป็นผลงานทางวิชาการที่ลอกเลียน ตัดตอนจากผลงานของบุคคลอื่น ไม่มีการคัดลอกผลงาน (plagiarism) ไม่ใช้วิธีการชักนำให้เข้าใจผิดในผลงานหรือผลการศึกษา (misconduct) หรือละเมิดจริยธรรมการทำวิจัย
5. ผู้เขียนต้องปรับแก้ต้นฉบับตามหลักเกณฑ์การตีพิมพ์ของวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ และตามคำแนะนำของบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ (peer reviewers)
6. ทศนะและความเห็นที่ปรากฏในบทความเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนโดยตรง บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่อ่านผลงาน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ไม่มีส่วนรับผิดชอบต่อความคิดเห็นดังกล่าวด้วยประการทั้งปวง

หลักเกณฑ์การตีพิมพ์

ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Articles) เป็นผลงานโดยสรุปจากการค้นคว้าทดลองหรือวิจัยทางวิชาการที่ผู้เขียนหรือ กลุ่มผู้เขียนได้ค้นคว้าวิจัยด้วยตัวเอง
2. บทความวิชาการ (Academic Articles) ซึ่งเรียบเรียงจากการค้นคว้าเอกสารวิชาการในสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นการเฉพาะ
3. งานวิชาการอื่นๆ ที่คณะผู้จัดทำเห็นสมควร

หลักเกณฑ์ทั่วไป

ผลงานวิชาการที่รับพิจารณาตีพิมพ์ ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยมีรายละเอียดปรากฏในหัวข้อถัดไป

1. ยื่นผ่านเว็บไซต์ของวารสารออนไลน์ในระบบ OJS ที่...
<http://ojs.ru.ac.th/index.php/MPA/about/submissions> โดยต้องลงทะเบียนในระบบก่อน (ชื่อ/สกุล ใช้ภาษาอังกฤษ)

2. บทความที่เป็นบทความวิจัย ซึ่งต้องมีองค์ประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้
 - 2.1 บทคัดย่อ และ Abstract
 - 2.2 บทนำ
 - 2.3 วิธีดำเนินการวิจัย
 - 2.4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล
 - 2.5 ข้อเสนอแนะ
 - 2.6 เอกสารอ้างอิง
3. บทความทางวิชาการอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบดังนี้

3.1 บทคัดย่อ และ Abstract

3.2 บทนำ

3.3 เนื้อหาสาระ

3.4 บทสรุป

3.5 เอกสารอ้างอิง

หมายเหตุ: นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นการสรุปผลจากวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์ จะต้องมีการรับรองจากประธาน หรือ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์หลักพิจารณาอนุญาตให้ลงพิมพ์เผยแพร่

การเตรียมต้นฉบับ

1. ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนโครงกระดาษขนาด A4 เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษ ด้านบนและซ้ายมือ 1.25 นิ้ว ด้านล่างและขวามือ 1 นิ้ว

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้รูปแบบอักษร Browallia New ทั้งเอกสาร พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

2.1 หัวกระดาษ ประกอบด้วย เลขหน้าขนาด 12 พ้อยต์ชนิด ตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านบนขวา

2.2 ชื่อเรื่อง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ความยาวไม่เกิน 3 บรรทัด

2.3 ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาใต้ชื่อเรื่อง ทั้งนี้ให้ใส่เลขผู้เขียน (1..2..3..) กำหนดเป็นตัวยกกำกับท้ายนามสกุลของผู้เขียนแต่ละคน(กรณีมีผู้เขียนร่วมสังกัดที่เดียวกันให้ใช้เลขเดียว)

2.4 E-mail address ของผู้เขียน ขนาด 12 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่ง ชิดขอบกระดาษด้านขวา

2.5 เชิงอรรถ กำหนดเชิงอรรถในหน้าแรกของบทความ ส่วนแรกกำหนดข้อความ “1..2..3..” หน่วยงานหรือสังกัดที่ทำวิจัยของแต่ละคน ถ้าสังกัดหน่วยงานเดียวกัน ให้ใช้หมายเลขเดียวกัน” เป็นภาษาไทย ขนาด 10 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ในส่วนสุดท้ายกำหนดข้อความ “* ระบุเฉพาะแหล่งทุนและหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ” เช่น “ งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจากทุนงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยรามคำแหง” เป็นต้น

2.6 หัวข้อบทคัดย่อ ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายใต้ชื่อของผู้เขียน เนื้อหาบทคัดย่อ ขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.7 หัวข้อคำสำคัญ ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อ เนื้อหาภาษาไทยขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา ไม่เกิน 3 คำ เว้นระหว่างคำด้วยเครื่องหมาย semi-colon (;)

2.8 Abstract ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้คำสำคัญภาษาไทย เนื้อหา Abstract ขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.9 Keywords ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย Abstract เนื้อหาภาษาอังกฤษขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา จำนวน 3 คำ เว้นระหว่างคำด้วยเครื่องหมาย semi-colon (;)

2.10 หัวข้อหลักทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

2.11 หัวข้อย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา Tab 1.5 เซนติเมตร จากอักษรตัวแรกของหัวข้อเรื่อง

2.12 เนื้อหาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.13 อ้างอิง (References) การอ้างอิงเอกสารให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)

3. จำนวนหน้า บทความต้นฉบับมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า ขนาด A 4

ลำดับหัวข้อในการเขียนต้นฉบับบทความวิจัย

การเขียนต้นฉบับกำหนดให้ใช้ภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีเขียนเป็นภาษาไทย ควรแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ยกเว้น ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน โดยเนื้อหาต้องเรียงลำดับตามหัวข้อดังนี้

1. ชื่อเรื่อง ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทย หากเกิน 6 คน ให้เขียนเฉพาะคนแรกแล้วต่อท้ายด้วย “และคณะ”

3. อีเมลของผู้เขียน (ถ้ามีหลายคนให้ระบุคนเดี่ยวเป็น Corresponding author)

4. บทคัดย่อ และ Abstract โดยเขียนสรุปเฉพาะสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน ทั้งนี้บทคัดย่อ และ Abstract ต้องมีเนื้อหาตรงกัน

5. คำสำคัญ (Keywords) ให้อยู่ในตำแหน่งต่อท้ายบทคัดย่อ และ Abstract จำนวน 3 คำ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในการเลือกหรือค้นหาเอกสารที่มีชื่อเรื่องประเภทเดียวกันกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

6. บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

7. วัตถุประสงค์ ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

8. กรอบแนวคิด (ถ้ามี) ชี้แจงความเชื่อมโยงตัวแปรต้นและตัวแปรตามในการทำการวิจัย

9. ระเบียบวิธีการวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยกล่าวถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (ขนาดของกลุ่มตัวอย่างวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างและที่มาของกลุ่มตัวอย่าง) การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ การเก็บและรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

10. ผลการวิจัย เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วยตาราง กราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ ถ้าแสดงด้วยตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำที่ชัดเจน และมีคำบรรยายได้รูป

11. อภิปรายผล ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่

เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

12. ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับงานวิจัยควรเป็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง หรือข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

13. ผู้เขียน/คณะผู้เขียน ในส่วนท้ายของบทความให้เรียงลำดับตามรายชื่อในส่วนหัวเรื่องของบทความ โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้และ e-mail address

การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง ให้อ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (Author – date on text citation) รวมทั้งให้มีการอ้างอิงท้ายเล่ม (Reference citation) โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนอ้างอิงที่ปรากฏเฉพาะในบทความเท่านั้น และจัดเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่งโดยใช้ระบบอ้างอิงมาตรฐานเอพีเอ (APA Style)

การเขียนเอกสารอ้างอิงและการอ้างอิง ใช้ระบบ APA (6th Edition)

มีหลักเกณฑ์โดยสรุปดังนี้

- ชื่อวารสาร ชื่อหนังสือ และปีที่ (volume) ใช้ตัวเอน และไม่ใช้ชื่อย่อ
- กรณีชื่อผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษ ให้เขียนชื่อผู้แต่งโดยขึ้นต้นด้วยนามสกุลตามด้วยจุลภาค (,) และอักษรย่อชื่อตัวตามด้วยมหัพภาค (.)
- กรณีชื่อผู้แต่งเป็นภาษาไทย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อตัว ตามด้วยนามสกุล

- กรณีผู้แต่งมากกว่าหนึ่งคน ให้เขียนชื่อผู้แต่งทั้งหมดทุกคน คั่นระหว่างชื่อด้วยจุลภาค (,) และ ใส่เครื่องหมาย & ก่อนชื่อสุดท้าย
- ถ้าไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อเรื่อง หรือชื่อวารสาร หรือชื่อหนังสือตามด้วยปีที่พิมพ์
- ถ้าผู้แต่งเป็นหน่วยงานหรือองค์กร ให้ใช้ชื่อหน่วยงานหรือองค์กรแทนชื่อผู้แต่ง
- เรียงลำดับรายการตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง และมีเลขลำดับที่ 1, 2, 3...กำกับ
- รายการที่มีทั้งเอกสารภาษาไทยและอังกฤษ ให้นำข้อมูลภาษาไทยขึ้นก่อน
- บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อไปของแต่ละรายการให้ย่อหน้าเข้ามา 5-7 ตัวอักษร หรือประมาณครึ่งนิ้ว
- การอ้าง- อ้างโดย (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์) หรือชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์)
- ไม่อ้างโดยใช้คำว่า “และคณะ” หรือ “และคนอื่นๆ” หรือ *et al.* ไม่ว่าจะ มีผู้แต่งกี่คน ยกเว้นกรณีอ้างในเนื้อเรื่องที่มีผู้แต่งตั้งแต่สามถึงห้าคนขึ้นไป และหลังจากได้มีการอ้างครั้งแรกไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว หรือการอ้างที่มีผู้แต่งตั้งแต่หกคนขึ้นไป

การอ้างจากวารสารและนิตยสารให้ระบุหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย โดยไม่ใช้คำย่อ “p.” หรือ “pp.” นอกจากหนังสือ

- การติดต่อส่วนตัวโดยสื่อใดๆ ก็ตาม สามารถอ้างอิงได้ในเนื้อเรื่อง แต่

ต้องไม่มีการระบุไว้ในรายการเอกสารอ้างอิงเพราะผู้อื่นไม่สามารถติดตามข้อมูลเหล่านี้ได้

· การอ้างจาก website ให้ระบุวัน เดือน ปีที่พิมพ์ ถ้าไม่ปรากฏให้อ้างวันที่ทำการสืบค้นและระบุ URL ให้ชัดเจน ถูกต้อง เมื่อจบ URL address ห้ามใส่จุด (.) ข้างท้าย website ไม่บอกวันที่ให้ระบุ n.d.

รูปแบบและตัวอย่างการอ้างอิงจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

1. วารสารและนิตยสาร

ก. วารสารเรียงลำดับหน้าโดยขึ้นต้นหน้าหนึ่งทุกครั้งเมื่อขึ้นฉบับใหม่ให้ระบุ(ฉบับที่)

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author(s). (Year of publication). Title of article. *Title of periodical or journal*, Volume(issue), First–last page.

ตัวอย่าง : ขวัญฤทัย คำขาวและเตือนใจ สามห้วย. (2530). สิริธรรมชาติ. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์*, 30(2), 29-36.

Acton, G. J., Irvin, B. L., & Hopkins, B. A. (1991). Theory-testing research: building the science. *Advance in Nursing Science*, 14(1), 52-61.

ข. วารสารที่เรียงลำดับหน้าหนึ่งถึงหน้าสุดท้ายต่อเนื่องกันตลอดปี ไม่ต้องระบุ(ฉบับที่)

ตัวอย่าง : ขวัญฤทัย คำขาว และเดือนใจ สามห้วย. (2530). สีธรรมชาติ. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์*, 30, 29-36.

Dzurec, L. C., & Abraham, I. L. (1993). The nature of inquiry linking quantitative and qualitative research nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 18, 298-304.

2. หนังสือ

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง: จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2538). *วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน*. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

Okuda, M., & Okuda, D. (1993). *Star Trek chronology: The history of the future*. New York: Pocket Book.

หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งหรือบรรณาธิการ ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อหนังสือ

ตัวอย่าง: *Merriam-Webster's collegiate dictionary* (10th ed.). (1993). Springfield, MA: Merriam- Webster.

3. รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง: กรมวิชาการ. 2538. *การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน*, 25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Dienstbier (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Vol. 38. Perspectives on Motivation* (pp. 237-288). Lincoln, N.E.: University of Nebraska Press.

4. บทความจากหนังสือพิมพ์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์, เดือน, วันที่). ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้าที่น่ามาอ้าง.

ตัวอย่าง: สายใจ ดวงมาลี. (2548, มิถุนายน 7) มาลาเรียมลาม 3 จว.ใต้ ตอนบน สข.เร่งคุมเข้มกันเชื้อแพร่หนัก. *คม-ชัด-ลึก*, 25.

Di Rado, A. (1995, March 15). Trekking through college: Classes explore modern society using the world of Star Trek. *New York Times*, p. A3.

5. วิทยานิพนธ์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์), สถาบันการศึกษา. เมืองที่พิมพ์.

ตัวอย่าง: พันทิพา สังข์เจริญ. 2528. *วิเคราะห์บทร้อยกรองเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร.

Darling, C. W. (1976). *Giver of due regard: the poetry of Richard Wilbur*. (Unpublished doctoral dissertation), University of Connecticut.

6. พจนานุกรม

ตัวอย่าง: พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546).
กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชัน.

Shorter Oxford English dictionary (5 th ed.). (2002). New York: Oxford University Press.

7. ราชกิจจานุเบกษา

ตัวอย่าง: รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. 134(40 ก). 1-20.

8. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง, วันที่ทำการสืบค้น. ชื่อฐานข้อมูล. URL

Author(s). (date-or “n.d.”). Title of work. (Online URL), date retrieved. Name of Database or Internet address of the specific document. Specify URL exactly.

ตัวอย่าง: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2545). *ประเพณีใส่กระเจาดชาวไทยพวนสอนให้รู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจ, สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2548*. จาก [http://www.m-ulture.go.th/culture01/highlight/highlightdetail php?highlight_id=114&lang=th](http://www.m-ulture.go.th/culture01/highlight/highlightdetail.php?highlight_id=114&lang=th)

สรุป การอ้างอิง APA (6th Edition)

รูปแบบ การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา หน้าข้อความ ท้ายข้อความ และ
เชิงอรรถ (ท้ายบทความ)

ผู้แต่ง 1 คน

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล (ปี) เช่น Robbin (2005) อ้างว่า.

.. กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล, ปี) เช่น ... (Robbin, 2005)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ปี). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์:
สำนักพิมพ์.

เช่น Hughes, O.E. (1994). *Public Management and Administration:
An Introduction*. New York: St. Martin's Press.

ผู้แต่ง 2-4 คน

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล1 and นามสกุล2 (ปี) เช่น
Peters and Waterman (1982) อ้างว่า ...

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล, ปี) เช่น ... (Peters and
Waterman, 1982)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ and นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ., (ปี). *ชื่อหนังสือ*.
(ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น Peters, T. and Waterman Jr. R. (1982). *In Search of
Excellence*. New York: Harper & Row.

ผู้แต่ง 5 คนขึ้นไป

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล 1 และคณะ (ปี)

เช่น Christensen et. al. (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล 1 และคณะ, ปี)

เช่น . . . (Christensen et. al., 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ. และคณะ. (ปี). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์).
สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น Christensen, T. et. al. (2013). *New public management: The transformation of ideas and practice*. New York: Prentice-Hall.

ผู้แต่งนามแฝง

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อนามแฝง (ปี)

เช่น C-12 (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อนามแฝง, ปี)

เช่น . . . (C-12, 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามแฝง. (ปี). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น C-12. (2013). *Thai Bureaucracy*. Bangkok: Wattana Publishing.

หนังสือแปล

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ (ปี)

เช่น Huntington & Nelson (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ, ปี)

เช่น . . . (Huntington & Nelson, 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ. (ปีที่แปล). ชื่อเรื่องที่แปล [ชื่อเรื่องต้นฉบับ]. (ชื่อ-นามสกุลผู้แปล, ผู้แปล). (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. (ปีต้นฉบับที่พิมพ์).

เช่น Huntington, S.P. & Nelson, J. (2001). *No Easy Choice*:

ทางเลือกของมวลประชา [No Easy Choice]. (สิทธิพันธ์ พุทธหุน, ผู้แปล).

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (1976).

กรณีไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ลงชื่อเรื่องแทนผู้แต่ง

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: “ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบทที่” หรือ “ชื่อบทความ” (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (“ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบทที่” หรือ “ชื่อบทความ”, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). (ปี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

การอ้างอิงเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) (อ้างอิงในเนื้อหา)

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ (ปี ต้นฉบับ) (อ้างถึงใน หรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ปีของเอกสารทุติยภูมิ)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุลผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ, ปีต้นฉบับ อ้างถึงในหรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ปี ของเอกสารทุติยภูมิ)

เอกสารอ้างอิง

ผู้เขียนอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เหตุเพราะไม่สามารถเข้าถึงหรือสืบค้นหาต้นฉบับเดิมได้ การเขียนอ้างอิงข้อมูลทุติยภูมิในเอกสารอ้างอิงทำยบพหลักการอ้างอิงเหมือนกับรายการหนังสือทั่วไป คือ

นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ชื่อย่อ. (ปี). *ชื่อเรื่องต้นฉบับ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เอกสารรายงานการวิจัย

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 2, (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 2, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & นามสกุลผู้วิจัย 2 . (ปี). *ชื่อเรื่อง* (รายงานผลการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

คุณภินิพนธ์

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ปี). *ชื่อเรื่อง*. (ปริญาณานิพนธ์ระดับคุณภินิพนธ์). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย. (ปี). ชื่อเรื่อง. (วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

บทความวารสาร

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้เขียน 1, นามสกุลผู้เขียน 2 & นามสกุลผู้เขียน 3 (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 2 & ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 3, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 2 & ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 3. (ปี).

ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. เลขปีที่(เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความ.

เอกสารการประชุมทางวิชาการ (proceeding)

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อบทความ. ใน หรือ in ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อการประชุม (น. หรือ pp. เลขหน้าแรก-ถึงหน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

หนังสือพิมพ์

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปี, วัน เดือน). ชื่อคอลัมน์/ชื่อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์. น. หรือ pp. เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของคอลัมน์/ชื่อข่าว.

อ้างอิงเว็บไซต์

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

(ไทย) ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, (ปี). ชื่อหัวข้อ. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก <http://www.xxxxxxxx> เช่น

ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์. (2559). *ปรับบทบาทภาครัฐไทย...ให้ประชาชนได้รับบริการที่ดี*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563, จาก <https://thaipublica.org/2016/03/tdri-2016/>

(อังกฤษ) นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อหัวข้อ. Retrieved month, date, year, from <http://www.xxxxxxxx> เช่น

Cohen, B.. (2012). *Blockchain Cities and the Smart Cities Wheel*. Retrieved February 5, 2020, from <https://medium.com/iomob/blockchain-cities-and-the-smart-cities-wheel-9f65c2f32c36>

สถาบัน/องค์กร/สมาคม/ชมรม

อ้างอิงจากหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กร อ้างอิงครั้งแรกใช้ชื่อเต็ม ส่วนอ้างอิงครั้งต่อไปใช้อักษรย่อ

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อเต็มของหน่วยงาน (อักษรย่อ, ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อเต็มของหน่วยงาน [อักษรย่อ], ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อเต็มของสถาบันหรือหน่วยงาน. (ปี). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

สัมภาษณ์(Interview)/Focus Group

สัมภาษณ์/Interview

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. สัมภาษณ์. เดือน, วัน.

การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย/Focus Group

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ปี)

กรณี การอ้างทำยข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย. เดือน, วัน.

การส่งต้นฉบับ

วิธีที่ 1 : ส่งผ่านระบบ online

: <http://ojs.ru.ac.th/index.php/MPA/about/submissions>

วิธีที่ 2 : ส่งผ่าน E-mail ที่ ramjournalpa@gmail.com